

Det medeltida Sverige
Band 1 UPPLAND:
Vallentuna och Seminghundra härad

Det medeltida Sverige

1 UPPLAND

12 Vallentuna och Seminghundra härad

Sigurd Rahmqvist

Stockholm 2023
Riksarkivet

Riksarkivet
Box 7223, 18713 Täby
Tel: 010-476 70 00
www.riksarkivet.se/det-medeltida-sverige

Omslaget: del av Skepptuna socken 1838 (LSA A91-1:1).

© Riksarkivet
ISBN 978-91-87491-42-9
Tryck: Livonia Print

Förord

Kungl Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien tillsatte 1960 en kommitté för utarbetande av verket *Det medeltida Sverige*, varvid det inledande arbetet skedde på Historiska institutionen vid Stockholms universitet. Med Kungl Vitterhetsakademien som huvudman publicerades tre böcker i Upplandsserien: DMS 1:1, 1:3 och 1:4.

Genom ett riksdagsbeslut år 1982 blev utgivningen en statlig angelägenhet, och utgivningsarbetet förlades i och med detta till Riksantikvarieämbetet. Här utkom fem delar för Uppland (DMS 1:2, 1:5, 1:6, 1:7 och 1:8), tre för Småland (4:1, 4:2 och 4:4), två för Södermanland (2:1 och 2:2), en för Öland (4:3) och en för Gästrikland (11). Härutöver publicerades en Upplandsdel (1:9) av Upplandsmuseet och en bok i Smålandsserien (4:5) av Länsstyrelsen i Kalmar län.

Från och med 2012 har Riksarkivet övertagit huvudmannaskapet för verket, och sedan dess har fem böcker för Södermanland (DMS 2:3, 2:4, 2:5, 2:6 och 2:7), en för Småland (4:6), två för Uppland (1:10 och 1:11) samt hela Värmland (7) publicerats, inledningsvis med stöd av Kungl Vitterhetsakademien och Riksbankens Jubileumsfond. Verkets bakgrund och den kontinuerliga utvecklingen av utgivningsprinciperna har utförligt behandlats av Christian Lovén i *Bebyggelsehistorisk tidskrift*, nr 77/2019, s 85–96. Organisatoriskt sker utgivningsarbetet parallellt med Svenskt Diplomatarium inom Riksarkivets enhet *Medeltida källutgivning*. Verksamheten leds av undertecknad.

Arbetet bedrivs för närvarande av följande redaktörer: fil dr Annika Björklund, teol dr Hanna Källström och docent Christian Lovén. Dessutom kan externt anknutna författare kopplas till redaktionen, som i detta fall. Bokens huvudförfattare är fil.dr Sigurd Rahmqvist som före sin pensionering i många år arbetade som DMS-redaktör. Det ska tydligt framhållas att ett aktivt samarbete inom redaktionen är ett genomgående och viktigt inslag i arbetet. För denna del ska särskilt framhållas att Annika Björklund ritat kartorna (efter författarens förlagor) och ansvarat för slutredigering och typografisk utformning, att Jessica Holmlund (som är projektanställd på enheten) tillsammans med Hanna Källström upprättat bokens register och att Christian Lovén tagit fram bildmaterialet.

Den nu föreliggande boken, *Det medeltida Sverige 1:12*, är den tolfte i Upplandsserien och den tjugosjunde i huvudserien. Här behandlas Vallen-tuna och Seminghundra härader. Sigurd Rahmqvist redogör i bokens inledning för de principer som varit vägledande i arbetet. Inledningen är central för den som vill tillgodogöra sig all information i boken. Redaktionen strävar

efter att DMS-serien ska vara likformigt utformad, men det är värt att framhålla att vissa principiella detaljer trots detta kan variera mellan de enskilda delarna.

Arbetet har liksom tidigare underlättats genom ett tätt samarbete med Diplomatiets redaktörer: Peter Ståhl, Ingela Hedström och Sara Risberg. Författaren har också haft förmånen att i olika omgångar diskutera arbetet i manus med de ordinarie DMS-redaktörerna men även med den aktiva referensgruppen. I den senare ingår för närvarande (2023) Roger Axelsson, Elisabeth Gräslund Berg, Ann Catherine Bonnier, Stefan Brink, Jan Brunius, Olle Ferm, Ådel Franzén, Olof Holm, Kaj Janzon, Henrik Klackenbergl, Magnus Källström, Staffan Nyström, Sigurd Rahmqvist, Clas Tollin och Torun Zachrisson. Författaren vill att ett särskilt tack riktas till Magnus Källström och Thorgunn Snædal för deras viktiga insatser i fråga om runinskrifterna.

Stockholm i september 2023

Claes Gejrot

Innehåll

Förord	5
Innehållsförteckning	7
Inledning	9
Attundaland: Vallentuna och Seminghundra	20
Topografiska huvuddrag	20
Administrativa förhållanden	21
Judiciella förhållanden	21
Kyrkliga förhållanden	24
Vallentuna härad	26
Angarns socken	28
Eds socken	35
Fresta socken	39
Hammarby socken	54
Skånela socken	68
Täby socken	70
Vada socken	91
Vallentuna socken	106
Össeby socken	136
Seminghundra härad	145
Frösunda socken	147
Lunda socken	169
Markims socken	179
Orkesta socken	190
Skepptuna socken	201
Skånela socken	221
Vidbo socken	235
Källor, litteratur och förkortningar	250
Använt UH-material och särskilda längder	250
Förkortningar: källor och använd litteratur	250
Förkortningar, allmänna	259
Kartor	262

Register

Ortregister	263
Personregister	272
Register över kyrkliga instiutioners gods	288
Register över sätesgårdar	291

Kartor

Attundaland, Vallentuna och Seminghundra	22
Angarns socken	29
Eds socken	57
Fresta socken	41
Hammarby socken	57
Skånela socken	224
Täby socken	72
Vada socken	93
Vallentuna socken	110
Össeby socken	138
Frösunda socken	150
Lunda socken	171
Markims socken	181
Orkesta socken	192
Skepptuna socken	204
Skånela socken	224
Vidbo socken	237

Inledning

De regionala bearbetningarna i *Det medeltida Sverige* presenteras landskapsvis, i häradser och skeppslag och under dem socknar och städer. Därvid följs indelningen i 1500-talets kamerala material. I de fall förändringar skett under senare perioder finns hänvisningar på den plats där en socken eller ort borde återfinnas enligt senare ändringar av indelningen. Sådana ändringar redovisas vanligen i ett inledande avsnitt under berörda härad.

Socken redovisas på det sätt den framträder i 1500-talsmaterialet, som en kameral enhet: jordebokssocknen, vilken ofta men inte alltid överensstämmer med den kyrkliga socknen. Skillnader mellan dessa noteras. Termen "socken" står i boken för begreppet jordebokssocknen, om inte annat särskilt anges; endast i avsnittet om den kyrkliga organisationen är "socken" synonymt med kyrksocken.

Med "den nuvarande indelningen" och "den nuvarande socknen" avses den regionala organisationen före 1952 års kommunreform, som upplöste det historiska sambandet mellan socken och kommun. "Socken" var före 1952 i det närmaste synonymt med den borgerliga kommunen, som i allmänhet också sammanföll med den kyrkliga församlingen.

Redovisningen inom socknen av varje by/gård, brukningsenhet består av tre delar:

- I Ortnamnsformer och kartangivelse.
- II Inventeringen av landskapshandlingarna.
- III Inventeringen av det medeltida materialet.

I Ortnamnsformer och kartangivelse

För varje enhet redovisas först det nuvarande namnet, med fet stil, därefter den äldsta kända namnformen, kursiverad, och året för denna.

Äldsta namnbelägg. När det äldsta belägget hämtats ur tryckta källor av god kvalitet, återges stavningen enligt trycket utan att den har kontrollerats mot originaldokumentet. I övriga fall har äldsta belägget kontrollerats i originalhandlingen även om källan finns tryckt. Om det äldsta belägget är en avskrift återges även den äldsta originalformen, men det har inte varit möjligt att pröva rent språkliga ortnamnsproblem. Varianter av namnet anges därför endast undantagsvis, t ex vid kraftig avvikelse eller förändring under medeltid och 1500-tal. Ortnamnsförändringar som skett efter 1500-talet har inte kunnat redovisas inom undersökningens ram. Ortnamnen återges

genomgående med stora begynnelsebokstäver, även i de fall originalen eller de tryckta källorna har små. Prepositioner ("in", "de" osv) anges, men "i" och "j" återges båda med *i*. Undantag: äldsta belägg hämtade ur 1500-talets kamerala material återges som regel utan preposition. Upplösta förkortningar markeras inte.

Nutida namnform. De nutida namnen återges enligt bestämmelserna om god ortnamnsred i Kulturmiljölagen (SFS 2000:265 kap 14 §). Om byn/gården inte har kunnat återfinnas vare sig på officiellt tryckt kartmaterial (Ekonomiska kartan 1:10 000, Topografiska kartan 1:50 000, Generalstabskartan 1:100 000, 1800-talets Häradsekonomiska kartor) eller med hjälp av Lantmäteriets webbjämsn "Kartsök och ortnamn" redovisas namnet under den äldsta kända namnformen, alternativt en konstruerad namnform, vilken då markeras med asterisk (*). Konstruerade namnformer används vanligen då den äldsta namnformens stavning inte är förenlig med nutida språkregler och namnets betydelse är klarlagd av namnforskningen. Ett namn som varken är utrett i språkvetenskaplig litteratur eller i språklig mening genomskinligt återges däremot alltid med källans stavning.

Bebyggelsens lokalisering – Kartangivelse. Redovisningen av namnformerna avslutas med en hänvisning (t ex 11 I, 4 g) till det kartblad av den Ekonomiska kartan (skala 1:10 000) där ortnamnet återfinns. Dessa kartor finns fritt tillgängliga via Lantmäteriets digitala söktjänst Historiska kartor. När bebyggelsen inte finns kvar, men bytomt och/eller bebyggelseämningar är kända, görs hänvisningar till RAÄ:s digitala fornminnesregister (Fornsök, tidigare FMIS), med RAÄ-nummer för den aktuella socknen, t ex RAÄ 219:1. Vid nyregistrerade fornlämningar anges även det nya numret, t ex L1985:6785. Om Fornsök har objektet i en annan socken anges det genom att sockennamnet infogas.

Översiktskartor. För häradet och för socknarna finns en översiktskarta i anslutning till den inledande beskrivningen av varje område. För socknarna redovisar kartorna bebyggelsen, dvs kamerala hemman och deras jordnatur, i mitten av 1500-talet. I enstaka fall markeras även bebyggelser som inte är belagda i 1500-talets landskapshandlingar. Om jordnaturen för ett hemman ändras i senare jordeböcker framgår inte detta av kartorna, bara av texten.

Använda symboler framgår av kartornas teckenförklaring. För att hålla nere antalet symboler har vissa ägokategorier sammanslagits i kartredovisningen. Underlaget för översiktskartorna är Lantmäteriets Öppna geodata, samt för socken- och häradsgrensarna Häradsekonomiska kartan.

II Inventeringen av 1500-talets kamerala material

Inventeringen av Upplands handlingar (UH) för Vallentuna och Seminghundra härader bygger på en genomgång av kronans jordeböcker från de äldsta, omkring 1540, fram till omkring 1570. Handlingarna förvaras i Riksarkivet, men finns också tillgängliga digitalt via Riksarkivets digitala forskarsal. Årtalen varierar något beroende på materialtillgången. Exakt uppgift om vilka handlingar som ligger till grund för bearbetningen framgår av förteckningen över "Använt UH-material". Landskapshandlingarna har kompletterats med Frälse- och rusttjänstlängderna (FoR) från 1562. De finns bearbetade i tryck (AF), men uppgifter om jordetal är där utelämnade. Däremot har tiondelängder som regel inte utnyttjats utom för att fastställa den kyrkliga indelningen.

Uppgifterna redovisas enligt ett fast schema med ett antal starka förkortningar (se förkortningslistan):

- 1) *Jordnatur* och *antal kamerala enheter* återges med fet stil, t ex "**1 sk**" = ett skattehemman. Ibland förekommer att gårdar i jordeböckerna redovisas som halva hemman, t ex $\frac{1}{2}$ **sk**, innebärande att gården av något skäl taxerats till halv fodringsskatt (de s k "årliga hästarna"). Detta är en rent skatteteknisk åtgärd och har vanligen ingenting med s k hemmansklyvning att göra. När det redovisas endast ett halvt hemman i någon by betyder det alltså inte att det finns ytterligare en halvt hemman i byn som saknas i jordeböckerna.
- 2) *Jordetal* (om sådant finns), dvs en värdering av enheterna, uttryckt i markland: öresland: örtugland: penningland.¹

1 markland	8 öresland	24 örtugland	192 penningland
1 öresland	3 örtugland	24 penningland	
1 örtugland	8 penningland		

En gård med jordetalet tre öresland och fyra penningland redovisas 0:3:0:4. I de fall penningland eller örtugland och penningland saknas, markeras de inte: t ex tre öresland = 0:3; däremot ett markland = 1:0.

I vissa områden av de delar av Sverige där jordetal finns uttrycks gårdarnas jordetal i skiftande kombinationer i de olika årgångarna av kronans jordeböcker. Av redovisningstekniska skäl har det därför i sådana områden blivit nödvändigt att använda ett och samma uttryckssätt över hela undersökningsperioden. I detta häfte har jordetalet räknats om till så

¹ Observera att marklandet och dess underavdelningar inte är arealmått, till skillnad från vad som är fallet i 1600-talets geometriska vidareutveckling av systemet, utan snarare en värdering av enheternas totala resurser och produktion.

stora enheter som möjligt. Exempelvis redovisas en gård, som i somliga längder anges till 0:0:11½ och i andra till 0:3:0:20, i i denna bok alltid med jordetalet 0:3:2:4.

Om det i samma by finns flera enheter av samma jordnatur som sammanslagits i redovisningen, anges jordetalet för varje gård i fallande ordning med ett plustecken mellan jordetalen, t ex "2 **sk** 0:6 + 0:5.". Observera att redovisningen för varje enhet eller flera sammanslagna enheter av samma jordnatur alltid avslutas med en punkt, medan alla andra skiljetecken innebär att det som därefter följer fortfarande gäller samma enhet(er). Exempelvis betyder ett kommatecken i regel att en förändring, oftast med årtal, eller någon annan upplysning i jorde-böckerna kommer att redovisas, och semikolon signalerar att en särskild anmärkning av betydelse följer.

- 3) Om inga *årtal* nämns innebär det i allmänhet att uppgifterna om den kamerala enheten (gård, torp, utjord m m) är oförändrade under hela den period som täcks av de använda landskapshandlingarna. Ett enstaka årtal som föregår jordnaturen, t ex "1548 **I aoe**", anger att gården uppträder första gången detta år och sedan finns perioden ut. Förekommer en gård enbart en del av perioden i jordeböckerna, anges de år den redovisas, t ex "1555–65 **I sk**". Uttrycket "1554 (endast)" innebär att enheten endast kan återfinnas i landskapshandlingarna för detta år.
- 4) Vid *förändringar i jordetalet* anges det år då förändringen med säkerhet *senast* kan fastslås ha ägt rum, följt av det nya jordetalet, t ex "**I sk** 0:4, 1566 0:5", vilket visar, att gården anges till fyra öresland från periodens början och till fem öresland från 1566 till dess slut. En tillfällig förändring markeras med (), t ex "**I sk** 0:4 (1558 0:3)", vilket betyder fyra öresland hela perioden med undantag för år 1558. Samma system används vid förändringar i jordnaturen, t ex "**I ky**, 1566 **I aoe**", vilket innebär att enheten från att ha varit kyrkohemman från periodens början, 1566 överförs till arv och eget.
- 5) *Utjord* redovisas, med eventuellt jordetal, under sitt eget ortnamn, i förekommande fall med angivande av den gård eller annan överordnad enhet till vilken den hör i kameralt hänseende, dvs vem som var skattskyldig för utjorden.
- 6) *Frälsejord* saknar i undersökningsområdet vanligen jordetal i landskapshandlingarna med undantag för kungens privata gods (arv och eget). Uppgift om vilken adelsperson, som uppbär räntan (inte alltid = ägaren), redovisas inom parentes efter jordnatur. Ränteinnehavaren anges i det här aktuella undersökningsområdet med den tidigast angivna uppgiften i UH. Tillkommer under perioden en ny innehavare av räntan,

anges det år förändringen sker. Uppgifter ur FoR, som bl a innehåller frälsets egna redogörelser för sina gods, är inarbetade i UH-notiserna.

- 7) *Statistiska tabeller.* Antal jordeboksenheter och fördelningen på olika jordnaturer redovisas i tabeller i inledningen till varje socken. Felaktiga uppgifter i kronans jordeböcker, t ex att enheter vissa år redovisas i fel socken eller dubbelredovisas med olika jordnaturer, har korrigerats i tabellerna utan att felen i jordeböckerna särskilt påpekas. Hel-, halv-hemman och torp redovisas statistiskt som likvärdiga enheter (en statistisk jordeboksenhet). Av dessa skäl kan vissa beräkningar avvika från de som fogdarna redovisar i jordeböckerna.

III Inventeringen av medeltidsmaterialet

Inventeringen av det medeltida materialet bygger huvudsakligen på excerpter av ortnamnsbelägg hos Ortnamnsarkivet i Uppsala (ISOF), som är tillgängliga digitalt: (isof.se/sprak/namn/ortnamn/ortnamnsregistret/). De av Ortnamnsarkivet angivna källorna har granskats och redovisningen har i många fall kompletterats med annat källmaterial. Till medeltidsmaterialet räknas här även källor från perioden ca 1520–70 utanför landskapshandlingarna, t ex brev och adliga jordeböcker.

Medeltidsmaterialet redovisas kronologiskt i form av register av de uppgifter om en ort som direkt eller indirekt berör jorden, såsom läge, avkastning, ränta, organisation, förvaltning och ägande. I redovisningen har en relativt vid tolkningsram av vad som innefattas av "indirekt berör" för att säkerställa att relevanta uppgifter inte utesluts från redovisningen. Enkelt uttryckt har i gränsfall principen att hellre ta med än utesluta tillämpats.

Den marklandsvärderade jordens storlek anges på samma sätt som jordetalen i det kamerala materialet. Omräkningen till större enheter har dock inte skett, utan jordetalet återges vanligen på det sätt det finns i källan, t ex "0:11" fastän det omräknat ger 1:3. Däremot redovisas i regel uttryck av typen "2 penningland mindre än 11 örtugland" förenklat som 0:0:10:6 i stället för "0:0:0:2 mindre än 0:0:11".

Jordtransaktioner och avrad. Vid försäljning och köp anges vanligen inte köpeskillingen, även om uppgift om den finns i dokumentet i fråga; undantag utgör bl a ojämna jordbyten (olika jordetal) där mellanskillnad i pengar erlagts och i vissa fall pantsättningar. Däremot anges alltid i notiserna av källan eventuellt angiven ränta (avrad) för jorden. Myntenheten är mark med underavdelningarna öre, örtug och penning, mellan vilka samma relationer gäller som mellan de olika jordetalen (se ovan). Penningräntan anges därför på samma sätt som jordetalen, dock med tillägget pengar (pn) – 1:3 pn betyder således 1 mark och 3 öre penningar.

Äldre agrar- och rättshistoriska begrepp och kamerala termer återges enligt källorna men i regel med normaliserad stavning utan citattecken, t ex avrad i stället för "affradh". Begrepp och termer som behandlas i SAOB förklaras i allmänhet inte i texten.

Personnamn (förnamn) återges som regel i normaliserad form, t ex Anders för Andreas, Nils för Nisse och Niklis, Lars för Lasse och Laurens. Undantag från regeln har i tidigare DMS-volymer etablerats för vissa namn, t ex skrivs Elseby i stället för Elisabet och Kristiern i stället för Krister, främst sådana som har vunnit hävd i personhistorisk och genealogisk standardlitteratur. För en och samma person används genomgående samma namnform, oavsett om personens namn växlar i källorna. De latinska formerna återges med motsvarande svenska namn, t ex Filip för Philippus.

Släktnamn återges inom parentes om det inte burits av personen själv. Namn som senare blivit släktnamn, t ex "(Oxenstierna)", ges stor begynnelsebokstav. Stor bokstav ges även sådana av äldre tiders genealoger konstruerade namn som vunnit hävd inom forskningen, t ex "(Pukehorn)", och sådana som utretts i ÄSF, eller annan modern personhistorisk/genealogisk litteratur, t ex "(Gumsehuvud)". Frälsepersoner och -släkter vilkas sätesgård har redovisats i DMS kan här benämnas efter den, även när slakten inte är utredd i genealogisk litteratur, t ex "Ingemund Ingevaldsson (Svepnäsätten)" i stället för "Ingemund Ingevaldsson i Svepnäs". Liten bokstav ges rent sigillbeskrivande namn, t ex "(fyrstyckad sköld)". I heraldiska verk, t ex SMV, förekommande släktbeteckningar som inte etablerats genom utredningar i personhistorisk litteratur eller DMS används däremot inte. Titlar återges om de behövs för att identifiera en person eller för att underlätta förståelsen av en viss uppgift eller ett sammanhang.

Släktskap mellan omnämnda personer anges, när det har betydelse för sammanhanget. Den uppgiften finns ofta inte i den aktuella handlingen utan har normalt hämtats ur gängse genealogisk litteratur, som regel utan att källan särskilt redovisas. Släkttavlor förekommer där det väsentligt underlättar förståelsen av ägoförhållanden. I tavlorna kan pga medeltida arvsregler förekomma personer som inte själva har ägt den aktuella enheten men utgör förmedlande led. Som personhistorisk och genealogisk standardlitteratur räknas i första hand SBL och ÄSF, men även AH, ALD, EÄ, GiOV, GiSi, PHT, SGT och SoH.

Sigillbeskrivningar baseras huvudsakligen på terminologin i NordHer och avsnittet "Vapnens klassificering" i SMV I (s 37–69). Beskrivningarna i denna bok är utarbetade efter samråd med statsheraldikern. De sigilltyper som förekommer är heraldiskt sigill (sköld med vapenbild), andligt sigill, initialsigill och bomärkessigill. Då sigill med sköld beskrivs används ibland de heraldiska begreppen "dexter" (höger) och "sinister" (vänster), vilka beskriver riktningarna utifrån en sköldbärares synvinkel dvs tvärtemot läsarens.

Fastar, vittnen vid jordtransaktioner, omnämns oftast i de medeltida källorna (fastebreven) endast med sitt förnamn och sin hemby, t ex Nils i

Krogsta, utan att det anges i vilken socken byn ligger. För mycket vanliga ortnamn, t ex Ekeby, kan det därför vara svårt att identifiera vilken av ibland flera byar med samma namn inom ett härad som avses. I sådana fall måste en avvägning göras där många olika faktorer spelar in, t ex om fastar från vissa socknar brukar förekomma frekvent, avstånden till tingsplatsen, vilka orter transaktionen gäller, kända släktförhållanden, att vissa byar ofta frambringar flera generationer av fastar, att fastar oftare förefaller ha varit skatte- och kronobönder än frälse- och kyrkolandbor m m. Generellt är det svårt att med säkerhet placera fastar från orter med vanliga ortnamn om inte samma personer omnämns i andra sammanhang i samtida brev.

Hänvisning till andra orter görs a) till orter inom samma socken med enbart ortnamn, b) till övriga orter inom undersökningsområdet med ort- och sockennamn, c) till orter utanför undersökningsområdet med ortnamn, socken- och häradsnamn.

Käll- och litteraturhänvisningar sker genom användande av förkortningar (se s 250 ff) och i förekommande fall sidnummer.

Citering. När ett citat återges ordagrant med bibehållen stavning kursiveras det aktuella ordet eller sätts inom dubbelcitat. I de fall en särskild formulering används i källan, som är viktig för sammanhanget, normaliseras stavningen och formuleringen omgärdas av enkla citattecken.

Frågetecken används för att ange att den lämnade uppgiften i något avseende är osäker. Det används:

- 1) efter årtal = årtalet är osäkert, t ex "1495(?) redovisas i Sten Stures jordebok..."
- 2) före källhänvisning = osäkert om källans namnform avser den ort den identifierats med, t ex "**Håga** 1387 i *Hugum* (?RAp u d)".
- 3) före ortnamn i modern form = osäkert om orten avses, t ex "... i ?Körninge, Bergs sn ... (DS 2849)".
- 4) efter direktcitat = osäker läsning, t ex "1457 i *Franckebodum*(?) (C 7 f 1, skadad)".
- 5) framför begrepp eller hel sats = osäkert påstående, t ex "Holmfrid Johansdotter (?Almöätten).

Svenskt Diplomatariums huvudkartotek (SDHK) är en databas (sok.riksarkivet.se/sdhk) där i princip alla kända medeltidsbrev har registrerats (även avskrifter, register och omnämmanden) med uppgifter om brevmaterial, utfärdare, innehåll, sigill etc. Varje post i databasen har ett unikt och sökbart SDHK-nummer, men även datum och DS/SD-nummer kan användas för att söka. SDHK-nummer har angivits i de fall exakt datum inte är känt, för att underlätta identifieringen av den källa som använts.

Exempel och kommentarer

Redovisningen av socknarna bygger på Upplands handlingar (UH) från 1545 till 1572 och Frälse- och rustjänstlängden 1562 (FoR). Start- och slutår kan variera något mellan socknarna beroende på materialtillgången och de aktuella åren framgår av tabellen i respektive socken. Det tidigaste möjliga året för varje jordnatur framgår av tabellen över använt UH-material i slutet av denna bok. Vid senare första förekomst än det tidigaste möjliga för varje jordnatur anges årtal före enhetsbeteckningen.

Som en hjälp för läsaren förklaras läsningen och hur uppgifterna ska tolkas nedan genom några exempel hämtade från DMS 1:11. Ett exempel (Villsberga) tolkas i sin helhet. För övriga exempel förklaras enbart de uttryck som inte förekommit tidigare. I det första exemplet har de tre delarna i redovisningen förtydligats med avstånd mellan dem och tillagda romerska siffror inom [] enligt vad som anges i avsnitten I–III ovan. Ibland saknas del II (UH-redovisningen) helt vilket beror på att uppgifter om den aktuella enheten inte har kunnat återfinnas i det genomgångna kamerala materialet från 1500-talet.

Exempel 1:

[I]

Villsberga 1298 *de Vilsberghi* (DS 1216), 1378 *i Vilsbærgh* (DS 9678) – 11 H, 4 f.

[II]

UH **1 sk** 1:6.

1 ky 0:3:1, 1547 0:3:2, 1552 1:3, 1566 0:3:2.

1 ky 0:3, 1547 **1 kyuj**, 1549 **1 ky** ('Klockaren').

1 fr (1562 0:3:1) (1544 Per Ingemundsson /Hamraätten/, 1562 Lars Eriksson /Björnram av Skälby/).

[III]

1298 är Sune "Glam" i V faste vid en jordtransaktion (DS 1216).

1378 är Gudlef i V faste vid häradstinget (DS 9678, DS 9679).

1385 lämnar Olof Djäkn 0:0:7 och ett 'fall' (*lutzfal*), i ersättning till Gustav Leksson (se Håmsta) (RAp 8/9).

1455 säljer Inge Gudleffsson (okänt sigill) i Rebro, Tillberga sn, Siende hd, 0:0:2½ i V till Lars Jönsson (Hamraätten) (Sandp 10/12).

1547 har det ena kyrkohemmanet 10 spann utsäde och äng till 16 lass hö och det andra ('Klockarens') 9 spann utsäde och äng till 4 lass hö (UH 1547:4).

Kommentar:

Nuvarande namn är *Villsberga*. Orten omnämns första gången 1298 i ett latinspråkigt diplom som har tryckts i *Diplomatarium Suecanum* (DS) som nr 1216 och ortnamnet stavas i diplommet *Vilsberghi*. Det första belägget i ett svenskspråkigt brev (*i Vilsbærghe*) finns också tryckt i *Diplomatarium Suecanum* (DS 9678).

Orten återfinns på den ekonomiska kartan (från 1953) 1:10 000, blad 11 H, 4 f.

Upplands handlingar redovisar 1538/41 till 1569:

1. ett skattehemman som finns med redan när redovisning av skattejordar i denna socken för första gången förekommer i UH (1540). Hemmanet har jordetalet ett markland och sex öresland under hela undersökningsperioden.
2. ett kyrkohemman som finns med redan när redovisning av kyrkojordar i denna socken för första gången förekommer i UH (1538). Hemmanet har jordetalet tre öresland och ett örtugland fram till 1547, då jordetalet är tre öresland och två örtugland. 1552 ändras jordetalet till ett markland och tre öresland och ändras återigen 1566 till tre öresland och två örtugland.
3. ett kyrkohemman som också finns med redan 1538. Jordetalet är tre öresland under hela undersökningsperioden, men från 1547 fram till 1549 redovisas hemmanet som utjord. Hemmanet anges i UH som klockarboställe.
4. ett frälse(landbo)hemman som finns med från början då redovisningen av frälsejordar för denna socken kan beläggas i UH (1541). Jordetalet är tre öresland och ett örtugland och anges endast 1562 i FoR. Röntan uppbärs från 1544 av Per Ingemundsson (Hamraätten). 1562 anges Lars Eriksson (Björnram av Skälby) som ny ränteinnehavare.

I det övriga källmaterialet omtalas Villsberga fem gånger fram till 1547. Notiserna 1298 och 1378 nämner kort att en i Villsberga fast bosatt person har ingått i en (faste)nämnd vid häradsstinget. Notisen 1385 talar om att Olof Djäkn lämnat jord i Villsberga som ersättning till Gustav Leksson. En mer utförlig redogörelse för detta brev, där också personernas släktnamn anges, finns att läsa under Håmsta i samma socken. Brevet ingår i Stora pergamentsbrevsamlingen (RAP) i Riksarkivet. Följande notis meddelar att

Inge Gudleffsson (okänt sigill) sålt jord i Villsberga till Lars Jönsson (Hamraätten). När "okänt sigill" står inom parentes i denna bok innebär det att personen bevisligen ägt ett sigill, men att sigillbilden är okänd. Pergamentsbrevet ingår i Sandemars arkiv (Sandp), vilket är ett privatarkiv. Den sista notisen anger uppgifter om utsäde och höskörd från en jordebok för kyrkolandbor och prästbol i Lagunda, Åsunda och Trögd, vilken ingår i UH 1547:4.

Exempel 2:

***Harsta** 1391 *Harstom* (B 14 s 19, avskr) – låg ca 350 m nordväst om Jädra vid nuv Norrgården, se karta (LSA Jädra A16:53–54, 1693).

SöH 1 aoet.

1391 byter Johan Petersson bort ½:0 i H och jord i Jädra till Sten Bengtsson (Bielke) mot jord i Mälby, ?Vallby sn (B 14 s 19).

Kommentar:

*Harsta förekommer en gång i det medeltida källmaterialet och då i avskrift. Orten återfinns inte på den ekonomiska kartan, vilket framgår av att någon kartkod inte anges. Dess lokalisering framgår däremot av en karta från 1693 i Lantmäteristyrelsens arkiv (LSA). Eftersom ortnamnet *Harsta inte kan återfinnas på moderna kartor återges namnet enligt äldsta kända belägg med normaliserad stavning och asterisk. I UH upptas ett arv och eget-torp.

Exempel 3:

***Franckeboda** 1457 i *Franckebodum(?)* (C 7 f 1, skadad).

1457 upptas i kung Karl Knutssons jordebok 1:0 som ligger i träda (C 7 f 1).

Kommentar:

*Franckeboda förekommer en gång i det medeltida källmaterialet och redovisas inte i UH. Jorden kan inte återfinnas i känt kartmaterial och inte heller i Fornsök. Källan anger att jorden låg i Svinnegarns socken, men någon mer precis lägesbestämning går inte att göra. Eftersom ortnamnet inte kan återfinnas i något kartmaterial och inte är behandlat i språkvetenskaplig litteratur utgör den ett exempel på den typ av rent språkvetenskapliga problem som DMS inte tar ställning till. Namnet återges därför med asterisk och exakt samma stavning som i äldsta kända original. Frågetecknet efter ortnamnet anger att läsningen är osäker, då källmaterialet är skadat.

Exempel 4:**Hamra**

1326 *de Hambri* (DS 2556), 1332 *in Hamar* (DS 2925), 1378 *i Hambre* (DS 9678) – 11 H, 4 g.

Hamra är sannolikt sätesgård för Lars av Hamra 1326 (DS 2556) och för följande medlemmar av Hamraätten: Lars Jönsson 1409 (SU s 355), Jöns Larsson 1417–33 (SD 2375, UUBp 5/10), Lars Jönsson 1441–90 (RAp efter 1/5 se SDHK nr 23799, RAp 9/7), Ingemund Larsson 1500 (RAp 16/1), Lars Ingemundsson 1510–18 (RAp 11/11, RAp 3/2) och Per Larsson 1544–64 (UUBp 24/6, UUBp 11/5).

1332 meddelar Björn, domprost i Uppsala, att han bytt till sig 0:0:14 i H och jord i Taxnäs mot den jord i Viggby, Biskopskulla sn, som han mottagit av den nu avlidne ärkebiskopen Olof; vidare förbinder han sig att lämna de hus han köpt i H och sin del i lösöret till den blivande ärkebiskopen (DS 2925).

1349 är Johan Vinter i H vittne vid en jordtransaktion (DS 4463).

1378 och 1390 är Lars i H faste vid häradstinget (DS 9678, DS 9679, RAp 9/6).

1420 och 1424 är Jöns Larsson i H vedervaroman vid häradstinget resp vittne vid utfärdandet av ett morgongåvobrev (SD 2762, RAp 28/8).

1466 är Lars Jönsson i H vedervaroman vid en jordtransaktion (RAp 31/1).

Kommentar:

Det avsnitt som inleds ”Hamra är sannolikt sätesgård...” är en sätesgårdsnotis, dvs en notis som redovisar de frälsepersoner som daterar brev på en viss ort, eller omnämns i samband med orten på ett sådant sätt att de kan förmodas ha haft sin sätesgård där. Inte sällan skrivs de explicit till orten. I detta fall förhåller det sig just så, källorna har uttryckligen för flera av de berörda personerna efter deras namn tillägget ’i Hamra’. Hamra är sätesgård i mitten av 1500-talet och redovisas inte i UH eftersom räntheinnehavare saknas.

Attundaland: Vallentuna och Seminghundra

De i detta häfte behandlade häraderna ingick i Attundaland och utgör dess mellersta del.

Topografiska huvuddrag

Undersökningsområdet är beläget inom östra Svealands s k sprickdalslandskap, vilket kännetecknas av en växling mellan långsträckta dalstråk och skogklädda moränpartier; där dalgångarna möts har landskapet ibland slättkaraktär, t ex i Skepptuna socken. Den ännu pågående strandförskjutningen har under historisk tid påverkat landskapet dels i dess östra del, längs Helgöån/Husaån med tillhörande sjöar, dels i dess västra del, längs Edsån med tillhörande sjöar och Verkaån och sjön Fysingen. Hargsån och utflödet från Vallentunasjön har varit av betydelse för bygdens näringsliv, som drivkraft för kvarnar.

Vallentuna härad begränsas i öster av f d Vadasjön, Husaån och Garnsviken, i väster av Norrviken, Edsån, Edssjön, Oxundasjön samt Verkaån och Fysingen, i norr av skogar och sankmarker och Storsjön, i söder av sammanhängande skogar. Huvuddelen av bebyggelsen är lokaliserad till det småbrutna lerslättsområdet kring Vallentunasjön, i häradets centrala och södra delar, och i västra delen. Bygderna i häradets östra och nordöstra delar är topografiskt skilda från övriga häradet. Det avvattnas av ett antal smärre vattendrag, som rinner dels i sydvästlig och västlig riktning, dels i nordöstlig och östlig.

Seminghundra härad begränsas i väster av Stockholmsåsen och sjön Fysingen, i öster av f d Hederviken, Holmbroån och Helgösjön, i söder av skogar och sankmarker och Storsjön, i norr delvis av skogar. På ett ställe i norr, där gränsen följer Storån, fortsätter den odlade bygden i Långhundra härad, vilket också gäller i Seminghundras nordöstra hörn. Bebyggelsen är grupperad i flera mindre, öppna bygder i anslutning till ådalar; den största bygden ligger i häradets nordöstra del. Häradet avvattnas av ett antal smärre vattendrag, som rinner dels i sydlig och sydvästlig riktning, dels i huvud-

sakligen nordöstlig riktning och på ett ställe i nordväst i nordlig riktning (Vidboån).

Administrativa förhållanden

De två häraderna framträder under medeltiden som självständiga enheter.

Under 1300-talet hörde såväl Attundaland som Tiundaland till Stockholms fögderi (Fritz 2 s 14 ff). Från början av 1400-talet ingår Vallentuna och Seminghundra härad, liksom huvuddelen av Attundaland, i det egentliga stockholmsfögderiet.

1500-talets kamerala material redovisar följande indelning:

Vallentuna härad: Angarns, Fresta, Hammarby, halva Täby, Vada, Vallentuna och Össeby socknar samt mindre delar av Eds och Skånela socknar.

Seminghundra härad: Frösunda, Lunda, Markims, Orkesta, Skepptuna och Vidbo socknar samt huvuddelen av Skånela socken.

Fögderiindelningen

Vallentuna och Seminghundra härad bildar tillsammans med Sollentuna härad och Danderyds skeppslag från 1525 ett fögderi, som från 1530-talets början till 1545 även omfattar Ryds skeppslag och 1540–49 Åkers skeppslag. Seminghundra förs 1559–66 och 1569 tillsammans med Långhundra härad.

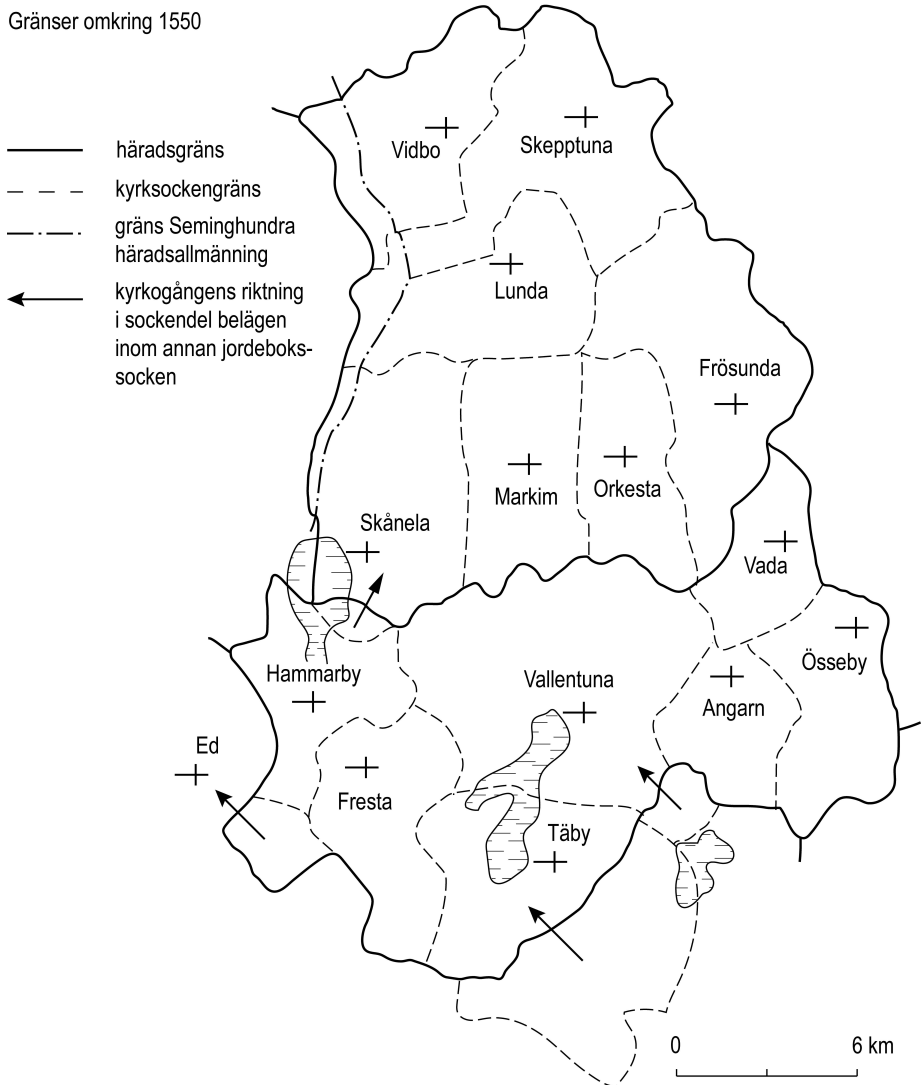
Judiciella förhållanden

Tingslagen motsvarar de administrativa häraderna. De två tingslagens omfattning framträder genom uppräknig av nämndemän, fastar och vidervarumän i brev utfärdade på tingen samt i räfstetingsbrev från 1409 för Vallentuna härad. 1539 uppges Skällnora med underlydande torp ligga i Fresta sn, Vallentuna hd, och höra 'till Sollentuna tingslag' (UH 1539:3). I Vadstena klostets jordeböcker från 1400-talets mitt uppges Skällnora och de avgärda torpen ligga i Fresta sn, Sollentuna hundare (VaKlJb s 41, 92).

Namnet och läget för den rätta tingsstaden är känt för båda häraderna. Omnämnda byar där lagmansting hållits samt häradshövdingar redovisas nedan.

Administrativ och judiciell indelning

Gränser omkring 1550

Vallentuna härad: Häradets rätta tingsstad låg i närheten av Gullbron (1354 *apud Guldbro* DS 5040, avskr), vid häradsvägen ca 600 m öster om bron vid häradets avrättningsplats och på Ekeby bys utmark. Enligt en karta från 1686 över 'den till Vallentuna härad pretenderade allmänning vid Ekeby i Vallentuna socken' fanns på denna plats på en backe 'en domplats med en 4-kantig stenrad omlagd' (LMA 01-vat-3; se VFoN 2018 nr 2 s 2–5).

Lagmansting och råfsteting har hållits vid följande byar: Alby, Angarns sn, 1392 (RAp 5/10; kungligt råfsteting), Folklandstingsstad, Lunda sn, 1396 (CIM s 90; kungligt råfsteting), Sursta, Vallentuna sn, 1447 (RAp efter 13/1), Örsta, Angarns sn, 1451 (RAp 6/3), Lindö, Vallentuna sn, 1477 (DGA 2 s 88) och 1492 (ULdb s 62), Åsta, Angarns sn, 1513 (LEV f 10).

Häradshövdingar: Påvel i Rävsta, Angarns sn, underhäradshövding 1396 (RAp 13/5) – Lydeka van dem Bergen 1431–32 (RAp 1431 6/5, 1432 före 2/2) – Jesper Görtz 1450–51 (RAp 1450 31/10, RAp 1451 23/1), – Johan Kristiernsson (Vasa) 1462–70 (RAp 1462 14/9, 1470 8/10) – Olof Andersson (okänt sigill) i Bällsta 1479–81 (RAp 1479 8/5, 1481 25/5) – Erik Turesson (Bielke) 1492 (ULdb s 62) – Bengt Karlsson (sparre över blad) 1499 (StTb s 445) – Johan Larsson (flygande svärd) 1506 (LEV f 9) – Erik Nilsson (Gyllenstierna) 1513, som har Hans Åkesson som ersättare (LEV f 10) – Nils Eriksson (?skrivare) 1526 (GR 3 s 302) – Arvid Västgöte 1527 (GR 4 s 331) – Nils Hård 1530–34 (GR 7 s 104, GR 9 s 252) (se vidare ALD s 34 f).

Seminghundra härad: Häradets rätta tingstad låg nära Lunda kyrka, troligen vid gamla landsvägen sydöst om kyrkan. Eftersom platsen även var tingstad för folklandet Attundaland, kallades den Folklandstingsstad (1300 *in communi placitatione apud fulclans thingstad* DS 1312, 1297–1305 *in communi placito Attundie dicto folclanzthingstad* DS 1745 odat). 1385 och 1401 hålls häradstinget uttryckligen på 'Folklands ting' (RAp efter 29/9, SD 81). (se K Calissendorf i Fv 1966)

Lagmansting har hållits i Finnberga, Orkesta sn, 1493 (ULdb s 63 f).

Häradshövdingar: Tideka Speckin 1383–85 (SDHK 12439, 12965), som har Tomas domare som ersättare, vilken på tinget 1385 nämnt 12 'beskedliga och bolfasta män' i häradet och två vidervarumän (SDHK 12965) – Kristiern Nilsson (Vasa) 1401–1434 (SD 81, 1433, 2827, EbAp 1433 före 25/11, SDHK 22175), som har som ersättare Magnus Pedersson i Husby, Markims sn, 1411 (SD 1433) och Esbjörn i Örby, Skepptuna sn, 1433 (EbAp före 25/11) – Magnus Gren omkr 1445 (ÄSF I s 58) – Påvel i Lena, Markims sn, 'häradshövding', 1455 (RAp efter 1/5) – Gregers Bengtsson (Folkungaättens oäkta gren) 1466 – 71 (RAp 10/5, 1468 28/5, EbAp 1470 9/10, SDHK 29307) – Olof Ingevaldsson (Måbyätten), tillika underlagman i Uppland, 1474–80 (RAp 23/4, 1476 29/2, EbAp 1476 20/10, RAp 1480 efter 1/5) – Nils skrivare 1526 (GR 3 s 304) (se vidare ALD s 32).

Kyrkliga förhållanden

Den kyrkliga indelningen under medeltiden återspeglas i följande handlingar:

- 1314 års förteckning över sexårsgården redovisar för Attundaland under rubriken *Prouincia Valendahundæri*: Vallentuna (3:0) , Täby (3:0), Vada med annex (Angarn) (2:0) och Hammarby med annex (Fresta) (0:22) – under rubriken *Prouincia Sæmingiahundære*: Skepptuna (0:20), Frösunda (0:20), Lunda (0:12), Orkesta (0:12), Markim ((2:0), Skånela (2:0) och Vidbo (0:12) – under rubriken *Prouincia Langhundæri*: Garn med annex (Össeby) (0:22) (DS 1946, APS 160).
- 1331 års förteckning över kyrkogodsens i Attundaland: under rubriken *In Sæmingiahundære* redovisas kyrkorna Skånela, Markim, Lunda, Orkesta, Frösunda och Skepptuna – under rubriken *In Valendahundære*: Vallentuna, Vada, Angarn, Össeby, Hammarby, Fresta och Täby (DS 2819).
- 1343 års förteckning över avgifterna till lösen av ärkebiskop Hemmings pallium: under rubriken *Walendahundære* redovisas Vallentuna (6:0) , Täby (4½), Vada med annex (Angarn) (0:30) och Hammarby med annex (Fresta) (4½) – under rubriken *Sæmingiahundære*: Skepptuna (4½), Frösunda (4½), Lunda (0:18), Orkesta (0:18), Markim (0:30), Skånela (0:30) och Vidbo (3:0). – Össeby är sannolikt, liksom 1314, annex till Garn (under rubriken *Langhundære*), fastän det inte är särskilt markerat. (DS 3754)
- 1344 års förteckning över gods m m under Uppsala domkyrkas kanonikat: under archidiakonaten kaniktionen av *prouincia Walendahundæri*, nämligen socknarna Vallentuna, Täby, Vada med annex (Angarn) och Hammarby (DS 3835 s 305, Dahlbäck s 81).

Under Gustav I:s regering framträder en delvis annan bild av den kyrkliga indelningen i södra Uppland:

Vallentuna, Täby och Vada socknar utgjorde tillsammans med Garn, Österåker och Östra Ryd ett prosteri: 1527 "*Elffwthe prosterijd Wada*" (Angarn och Össeby nämns inte utan har utgjort annex till Vada resp Garn), 1540 *Vallentuna härad* (9 socknar) samt 1544 *Vallentuna härads prosteri* (Vallentuna, Täby, Vada, Angarn, Garn, Össeby, Österåker, Östra Ryd och Värmdö). Prosten sitter 1544 i Täby.

Fresta ("Borby") socken utgjorde tillsammans med Ed, Spånga, Bromma och Solna ett prosteri: 1527 "*Tijende prosterijdh Borby*" (Hammarby nämns inte utan har utgjort annex till Fresta), 1540 *Sollentuna prosteri* (8 socknar) samt 1544 *Sollentuna härads prosteri*. Prosten sitter 1544 och 1555–56 i Fresta, 1547–51 i Spånga.

Skepptuna, Vidbo, Frösunda, Markims och Skånela socknar utgjorde tillsammans med Lagga och Närtuna ett prosteri: 1527 "*Nijende prosterijdh Vjgbo*" (Lunda och Orkesta nämns inte utan har utgjort annex till Skepptuna resp Markim). – 1544 ingår dessa socknar tillsammans med Lagga, Östuna, Husby-Långhundra, Gottröra, Närtuna och Kårsta i *Långhundra prosteri*. Prosten sitter i Skepptuna.

(1527: PHT 1960 s 105 f Johannes Laurentii räkenskap, avskr; 1540: UH 1540:7 tionderäkenskap för Uppland, AL 3 s 153 länsreg; 1544: AL 3 s 169 f länsreg)

Under 1300-talet omfattar 'prosteriet' (prouincia) Vallentuna hela Täby socken, medan Össeby socken pga annexförhållande till Garn hör till 'prosteriet' Långhundra. Betydande förändringar har skett mellan 1340-talet och 1527: Vallentuna härads socknar, utom Fresta och Hammarby, har förenats med Garn i Långhundra härad och Danderyd, Östra Ryd, Österåker och Värmdö i skeppslagen; Fresta och Hammarby har lagts till Sollentuna härads prosteri, medan Danderyds socken har förts över till Vallentuna härads prosteri; Seminghundra härads socknar har före 1544 förenats med Långhundra härads socknar (utom Garn) till ett prosteri.

I och med att stiftsorganisationen förändrats 1557 upphörde prosterierna och tiondeuppbörden övertogs av kungens fogdar (Kjollerström s 209). Uppbörden inom undersökningsområdet skedde därefter i de kamerala fögderier området ingick i.

Annexförhållanden: Under hela undersökningsperioden är Angarn annex till Vada och Össeby till Garn. Fresta är 1314 och 1343 annex till Hammarby, men under senmedeltiden är i stället Hammarby annex till Fresta. Detta skifte har gjorts före 1447, då Vadstena klostrets gods Skällnora i Fresta sn i klostrets jordebok redovisas under 'Sollentuna hundare', vilket avser Sollentuna härads prosteri (VaKlJb s 41). Fresta sockens prästgård, Borgby (belagd 1450) har blivit den nya prästgården i stället för Kyrkbyn vid Hammarby. Vid medeltidens slut är Lunda annex till Skepptuna och Orkesta annex till Markim.

Vallentuna härad

- 1281 *de . . . Walandahunderi* (DS 730).
- 1292 *in Walendahundæri* (DS 1064, avskr).
- 1350 *prouincie Walendæhundæræ* (DS 4631).
- 1371 *i Waluntunahundare* (DS X 116).
- 1375 *prouincie Walentuna* (DS 8722).
- 1392 *Walentuna hundaræ* (RAp 5/10).
- 1396 *i Walentunaheradh* (RAp 13/5).
- 1399 *i Valenda hundare* (RAp 31/12).
- 1438 *i Valintwna haradhe* (RAp 19/8).
- 1445 *i Walentuna hundare* (RAp 29/8).
- 1446 *i Walenthuna hærade* (RAp 13/2).

Omfattning: Vallentuna härad omfattar under medeltiden och 1500-talet Vallentuna, Vada, Össeby, Angarns, Fresta och Hammarby socknar, den nordvästra delen av Täby socken samt mindre delar av Eds och Skånela socknar.

Kameral indelning: Enligt UH 1541 är häradets skattejord indelad i åttingar, men endast två är omnämnda, Fresbo och Granbo. I Fresbo åtting ingår gårdar i Fresta och Täby socknar samt i Eds sockendel. I Granbo åtting ingår gårdar i Vallentuna, Fresta och Hammarby socknar samt i Skånela sockendel. Åttingarnas namnformer nedan är tagna ur UH 1541:17.

Fresbo åtting (*Fräsbo ottingh*) – Eds sn: Antuna. Fresta sn: Frestaby och Sanda. Täby sn: Fittja, Litsby och Torslunda. – **Granbo åtting** (*Granbo ottingh*) omfattar troligen de sju först nämnda skattegårdarna: Grana och Berga (med Sorma), Vallentuna sn, Odenslunda och Smedby, Fresta sn. Smedby och Trynninge, Hammarby sn. Harg, Skånela sn. – För övriga 41 skattegårdar i häradet är åttingstillhörighet okänd.

I UH 1539:3 omnämns **Fresta åtting** (*Freste otting*) med samma omfattning som Fresbo åtting ovan. En åtting med okänt namn har i huvudsak samma omfattning som Granbo åtting ovan. För övrig skattejord i häradet är åttingstillhörighet okänd.

Det är Vallentuna hundare som avses i Jarlabankes text på runstenen U 212:s baksida: '...och ensam hade allt hundare detta' eftersom hans jordegendom Täby låg inom hudraret/häradet (se s 86).

Antal jordeboksenheter i Vallentuna härad, UH 1545 (1572)

	Angarn	Ed	Fresta	Ham-marby	Skå-nela	Täby	Vada	Vallen-tuna	Össeby	Summa
sk	8(8)	2(3)	5(5)	4(4)	1(1)	3(2)	6(6)	18(22)	12(12)	59(63)
½ sk	--	--	--	--	--	--	--	0(1)	0(1)	0(2)
skuj	2(0)	1(0)	--	2(1)	1(0)	5(1)	--	9(4)	--	20(6)
st	1(1)	--	--	--	--	0(1)	--	0(1)	--	1(3)
stuj	0(1)	--	--	--	--	--	--	--	--	0(1)
kr	--	--	--	--	--	--	--	1(2)	--	1(2)
ky	2(2)	3(1)	1(1)	9(8)	1(1)	4(3)	2(2)	9(7)	2(1)	33(26)
kyt	--	--	2(1)	--	--	--	--	--	1(1)	3(2)
kyuj	--	--	--	--	--	--	--	1(1)	--	1(1)
se	--	1(1)	3(3)	1(1)	--	5(5)	3(3)	1(1)	--	14(14)
set	--	--	--	--	--	3(1)	1(1)	--	--	4(2)
seuj	--	--	--	--	--	0(2)	--	--	--	0(2)
pb	--	--	--	2(1)	--	--	--	--	--	2(1)
sp	3(3)	1(1)	--	2(2)	--	3(4)	--	3(3)	--	12(13)
spt	--	--	--	--	--	1(1)	--	--	--	1(1)
spuj	--	--	--	--	--	0(1)	--	1(1)	--	1(2)
skokl	--	--	--	--	4(4)	--	--	--	--	4(4)
aoe	--	--	1(3)	1(2)	--	--	--	2(3)	--	4(8)
aoet	--	--	5(0)	--	--	--	--	2(2)	--	7(2)
fr	1(1)	--	9(9)	15(15)	1(1)	17(18)	4(4)	23(20)	2(2)	72(70)
frt	--	--	0(4)	3(3)	--	2(2)	--	3(3)	--	8(12)

Angarns socken

1331 *ecclesia Angarna* (DS 2819).

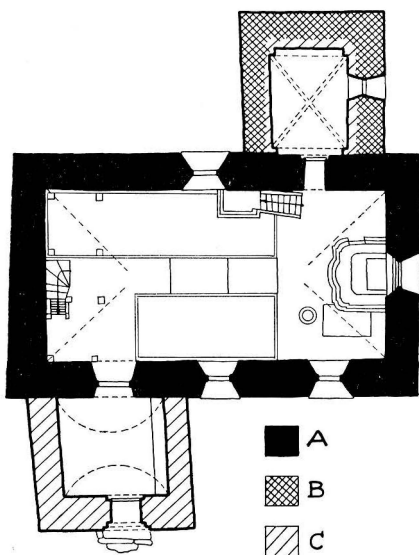
1333 *parochia Angarnæ* (DS 2985).

1392 *i Angarnasokn* (RAP 5/10).

Omfattning: Socken hade samma omfattning som den nuvarande (1950).

Kyrkan: Den rektangulära kyrkan av gråsten dateras till 1200-talets senare del. Kyrkan hade ursprungligen ett treklöverformat trävalv, vilket vid okänd tidpunkt förstörts genom brand. Sakristian byggdes troligen i slutet av 1200-talet eller omkring 1300. Den hade urtag i murarna för tegelvalv, men ett sådant tycks ha slagits först under 1400-talet. Troligen under detta sekel har vapenhuset byggts till. Kyrkan restaurerades 1946. Av medeltida inventarier har endast bevarats en gotländsk dopfunt av kalksten från 1200-talets mitt och ett triumfkrucifix från 1200-talets senare del. Kyrkans lillklocka dateras till 1300-talets förra del. Invändiga mått ca 13,5 x 7 m. (SvK V:1, Bonnier) – Kyrkby saknas; kyrkan är byggd på Lundbys mark (EK).

1331 har Angarns kyrka 0:7 kyrkojord (DS 2819).

Angarns kyrkas plan. Ur SvK 5:1.

Runstenar: U 201, U 202 (skadad), U 203, U 204, U 205 (fragment, försvunnet) och U 206 (fragment, försvunnet) kyrkan, U 207 och U 208 Rocksta, U 209 Veda, U 210 Åsta, U 211 Örsta (skadad, återfunnen 1973, Fv 1974 s 210 ff).

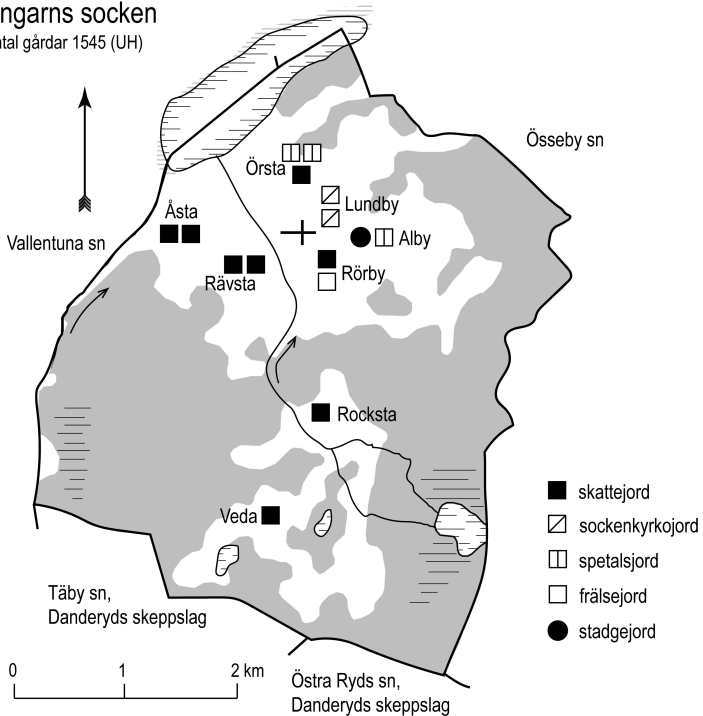
Antal jordeboksenheter UH 1545 (1572)

	sk	skuj	st	stuj	ky	sp	fr
Alby	--	1 (0)	1 (1)	--	--	1 (1)	--
Lundby	--	1 (0)	--	0 (1)	2 (2)	--	--
Rocksta	1 (1)	--	--	--	--	--	--
Rävsta	2 (2)	--	--	--	--	--	--
Rörby	1 (1)	--	--	--	--	--	1 (1)
Veda	1 (1)	--	--	--	--	--	--
Åsta	2 (2)	--	--	--	--	--	--
Örsta	1 (1)	--	--	--	--	2 (2)	--
Summa	8 (8)	2 (0)	1 (1)	0 (1)	2 (2)	3 (3)	1 (1)

Dessutom redovisar längderna: *sklvavn*: Rocksta 0 (1).

Angarns socken

Antal gårdar 1545 (UH)

Alby

- 1318 *De Alby* (DS 2152) – 11 I, 0 g.
 UH **1 sk**, 1545 **1 skuj**, 0:4 till Veda (från 1553 inräknad i jt för Veda).
1 st (1538–41 1 sk), 0:6.
 1570 **1 st**, 0:4, som brukas av dasp nedan.
1 klakl, 1545 **1 sp**, 1551 **1 aoe**, 1570 **1 dasp**, 0:6.
 Summa jt 2:0.
- 1318 omnämns Johan och Nils i A som fastar vid häradstinget (DS 2152–53).
- 1351 är Johan i A (*Halby*) faste vid häradstinget (DS 4685).
- 1392 hålls råfsteting i A med Vallentuna hd (se Hammarby, Hammarby sn) (SDHK 14115).
- 1477 ingår Johan i A i nämnden vid lagmansting i Lindö, Vallentuna sn (DGA 2 s 89).
- 1526 byter väpnaren Olof Ivarsson (Måbyätten) bort en gård, som räntar 3 pund korn och 0:12 pn, till S:t Örjans hospital på Norrmalm (se Örsta) (RAp 24/4).
- 1538 uppges felaktigt att Klara kloster har en gård om 0:6, som räntar 3 pund korn och 0:10 pn (UH 1538:2:3 s 44; se KLDH s 70). – 1557 räntar gården 3 pund korn och 0:6 pn (UH 1557:32).

Lundby

- 1538 *Lundby* (UH 1538:2:3 s 9) – 11 I, 0 g.
 UH 1539 **1 skuj**, 0:3:1 till Berga, Vallentuna sn, 1545 till Stora Karby, Össeby sn, 1553 **1 st** (1556 1 sk), 1570 **1 stuj**, 0:3:1.
2 ky (1553–56 **1 ky** med fodring för dubbelt hn), 0:6, 1570 0:6:2 + 0:6, 1570 0:6:2; 1553–56 1 hn, 1:5:1.
 Summa jt 1:4 (2:0:2).
- 1538 har sockenkyrkan två gårdar om vardera 0:6, som vardera räntar 5½ spann korn, 0:15:1 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 9).
- 1545 ingår Anders i L i häradsnämnden (RAp 20/4).

Rocksta

- 1318 *De Roklestum* (DS 2152), 1479 i *Rokkilsta* (RAp 8/5) – 11 I, 0 g.
 UH **1 sk**, 2:2, 1539 2:1.

1570 **1 skkvarn.**

- 1318 omnämns Olof i R som faste vid häradstinget (DS 2152–53).
- 1392 ingår Jakob i R i nämnden vid räfsteting i Alby med Vallentuna hd (SDHK 14115).
- 1396 är Peder i R faste vid häradstinget (RAp 13/5).
- 1477 och 1479 ingår Henrik i R i nämnden vid lagmansting i Lindö, Vallentuna sn, resp i häradsnämnden (DGA 2 s 89, RAp 8/5).
- 1492 ingår Olof i R i nämnden vid lagmansting i Lindö (ULdb s 62).
- 1558 har R kvarn, enligt länsregistret, ett par stenar (AL 3 s 217).

Rävsta

- 1318 *De Rifstæ, de Rifsta* (DS 2152, 2153), 1412 *in villa Rifsta* (SD 1514 not 1) – 11 I, 0 g.
- UH **2 sk**, 1:4 + 1:3:1, 1545 1:3:2, 1556 1:4.
Summa jt 2:7:1 (3:0).
- 1318 är Olof i R faste vid häradstinget (DS 2152–53).
- 1392 ingår Påvel i R i nämnden vid räfsteting i Alby med Vallentuna hd (SDHK 14115).
- 1396 säljer Katarina i R, med samtycke av närmaste arvingar och fränder, 0:5:1:5 (0:5:2 minus 0:0:0:3) 'med alla hus därå stå och där till hör' till Jon Djäkn; jorden ligger i två lägen: '0:0:11½ i västra ändan och 0:0:5½ minus 0:0:0:3 i östra ändan'. Brevet är utfärdat av underhäradshövdingen Påvel i R, som även är vidervaruman. (RAp 13/5)
- 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:2, som prästen i Östra Ryd hade, och 0:5:2, som Jon Djäkn hade (SD 1170).
- 1412 testamenterar Jon (Petersson) Djäkn i Nånö, Estuna sn, 0:6:0:9 till Uppsala domkyrkas fabrica (SD 1514 not 1, DMS 1:5 s 45).
- 1412 (14/10) överlåter Ingeborg Jönsdotter i Nånö till domkyrkan 0:5:2, som hennes nu avlidne son Jon Djäkn testamenterat (SD 1635).
- 1441 (?) omnämns Anders i R som faste vid jordbyte på häradstinget (RApDRA 1461 2/5, feldat).

1447 ingår Anders i R i nämnden vid lagmansting i Sursta, Vallentuna sn (RAp efter 13/1).

1450 ingår Anders i R i häradsnämnden och 1451 i nämnden vid lagmansting i Örsta (RApp 31/10, RAp 6/3).

Rörby

1333 *in Rørby villa* (DS 2985) – 11 I, 0 g.

UH **1 sk**, 1:0:1.

1 fr (Lars Turesson /Tre rosor/, 1562 Lars Fleming).

1333 mottar Ingeborg, hustru till Arvid Björnsson (färsla), sitt modernearv vari ingår 0:0:8 i R (DS 2985; se DMS 1:8 s 175 f).

1413 testamenterar Olof Jönsson (Stensta-ätten) i Söderby, Munsö sn, 1:0 i R och lika mycket jord i Balingstaby, Balingsta sn, till S:t Mikael och S:ta Annas prebenda i Uppsala domkyrka (SD 1793, Dahlbäck s 153).

1470 omnämns Peder i R som nämndeman vid häradstinget (RAp 8/10).

1477 ingår Peder i R i nämnden vid lagmansting i Lindö, Vallentuna sn (DGA 2 s 89).

1493 skiftas arvet efter Sigrid Karlsdotter (Bonde) mellan Nils Sture och Erik Ottesson (Björnram från Västergötland) på deras hustrurs vägnar – Birgitta Karlsdotter, Sigrids syster, och Birgitta Tordsdotter, Sigrids brorsdotter. Därvid faller på Birgitta Tordsdotters lott bl a en gård i R som räntar 4 pund korn och 1:0 pn. (SvHoA E VI a2aa nr 39:1)

1562 räntar frälsegården 4 pund korn, 2:0 pn, 1 får, 2 höns, 10 ägg, 6 dagsverken och 2 famnar ved (FoR 2).

Veda

1351 *de Vidhum* (DS 4685), 1392 *i Widhum* (RAp 5/10), 1409 *i Wethom* (SD 1170) – 11 I, 0 g.

UH **1 sk**, 0:6:1:4 med skuj i Alby, 1553 1:2:1:4.

1000-talet – I en brant berghäll väster om Veda har Torsten låtit göra en runinskrift efter sin son Ärenmund och 'köpte denna by' och skaffade sig rikedom österut i Gårdarike (U 209; se Gustavsson 1991 s 110).

1351 omnämns Johan och Olof i V som fastar vid häradstinget (DS 4685).

1392 ingår Olof i V i nämnden vid räfsteting i Alby med Vallentuna hd (RAp 5/10).

- 1396 är Peder i V faste vid häradstinget (RAp 13/5).
- 1409 döms under skatt vid råfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:0:7, som Angarns kyrka hade (SD 1170).
- 1492 tilldöms Jöns Larsson ½:0, som han köpt för silver och pengar, för vilka käranden Erik Larssons svärfar Peder Jönsson hade köpt jord som han ännu innehade. Erik hade hävdatt att jorden i V var hans hustrus rätta börd. (ULdb s 62 f)

Åsta

- 1470 i *Aadzsta* (RAp 8/10), 1513 i *Aastha* (LEV f 10) – 11 I, 0 g.
- UH **2 sk**, 1:1:2:4 (1545–56 1:1:1:4) + 1:0:0:4, 1570 1:0:1. Summa jt 2:2 (2:2:0:4).
- 1470 omnämns Peder i Å som nämndeman vid häradstinget (RAp 8/10).
- 1513 hålls lagmansting med allmogen i Vallentuna hd i Å (LEV f 10).

Örsta

- 1355 *in villa dicta Öresta* (DS 5090, avskr), 1451 i *Ørista* (RAp 6/3) – 11 I, 0 g.
- UH **1 sk**, 1:2:1, 1570 1:2:2.
2 klakl, 1545 **2 sp**, 1551 **2 aoe**, 1570 **2 dasp**, 0:7:2, 1549 0:6 + 0:6.
Summa jt 3:0 (2:6:2).
- 1355 ger Lars i Gunsta, Funbo sn, och hans hustru Margareta 0:0:4:3 (0:0:5 minus 0:0:0:5) till Klara kloster (DS 5090).
- 1381 byter Klara kloster bort 0:6 till Enbjörn i Bög, Sollentuna sn, mot lika mycket jord i Yvlinge, Markims sn (DS 10512).
- 1451 hålls lagmansting med allmogen i Vallentuna hd i Ö (RAp 6/3).
- 1473 ger Staffan Ulfsson (Ulv) bl a 0:5 i Ö (uppges felaktigt ligga i Långhundra) i morgongåva till Sigrid Karlsdotter (Bonde) (RApDRA 24/4; se DMS 1:5 s 71, där jorden antagits ligga i Örsta, Markims sn).
- 1491 byter Sigrid Karlsdotter i Penningby bort en gård, som räntar 3 pund korn, till Erik Ottesson (Björnram från

Västergötland) mot en gård i Broby, Kårsta sn (VFT II:8–9 s 152). – Samma år byter Erik Ottesson bort en gård om 0:5:0:4, som räntar 3 pund korn, till Ragvald i Alby mot en gård i Stava, Österåkers sn, och mellangift i pengar (VFT II:8–9 s 155).

1526 byter väpnaren Olof Ivarsson (Måbyätten) i Enköping bort två gårdar i Ö, som tillsammans räntar 6 pund 6 spann korn och 3:2 pn, och jord i Alby till borgmästare och råd i Stockholm på S:t Örjans hospitals på Norrmalm vägnar mot hospitalsgården i Enköping och jord i Ullunda, Vårfrukyrka sn (RAP 24/4; se DMS I:11 s 251).

1538 uppges felaktigt att Klara kloster har två gårdar, den ena om 0:7:2, som räntar 3½ pund korn och 0:10 pn, den andra om 0:6, som räntar 3 pund korn och 0:10 pn (UH 1538:2:3 s 44; se KIDH s 70). – 1557 räntar de båda gårdarna vardera 3 pund 2 spann korn och 0:7 pn (UH 1557:32).

Eds socken

1297–1305 (?) in *parochia Edhi* (DS 1745, odat).

1299 *parochia Ethii* (DS 1300).

Omfattning: Socknens huvuddel, belägen väster om Edssjön och Edsån, hörde i kameralt hänseende till Sollentuna hd. Den sydöstra delen av socknen, som omfattar byarna Antuna och Älvsunda öster om den nämnda vattenleden, hörde i kameralt hänseende till Vallentuna hd fram till omkring 1720, då sockendelen överfördes till Sollentuna hd (DMS 1:7 s 256).

Kyrka m m: Se DMS 1:7 s 256 f.

Runstenar: U 107 Antuna (skadad), U 116, U 117 och U 118 (skadad) Älvsunda, U 119 Älvsunda, nu vid Antuna.

Kameral indelning: Antuna ingår enligt UH 1541:17 i Fresbo åtting (se s 26).

För **sockenkarta** se Hammarby socken.

Antal jordeboksenheter UH 1545 (1572)

	sk	skuj	ky	se	sp
Antuna	2 (2)	--	--	1 (1)	1 (1)
Älvsunda	0 (1)	1 (0)	3 (1)	--	--
Summa	2 (3)	1 (0)	3 (1)	1 (1)	1 (1)

Antuna 1351 *de Andartunum* (DS 4685), 1371 *i Andertunom* (DS X 116), 1375 *in villa Andratunum* (DS 8722), 1409 *i Ændertunom* (SD 1170), 1417 *de Andatunom* (UpDkyR 1 f 1v, 3) – 10 I, 9 d – HoTu s 87 ff.

UH **1 sk**, 1:2, 1545 1:4:2.

1539 **1 skuj**, 0:5 till Trynninge, Hammarby sn, 1545 **1 sk**, 0:5 (1538 inräknad i jt för T).

1 st, 0:2:2 till Lasse i *Bagare, Sollentuna sn; från 1545 lagd till sk ovan.

1 se, 0:5:1, 1539 0:6, 1553 0:5:1.

1 klakl, 1545 **1 sp**, 1551 **1 aoe**, 1572 **1 dasp**, 1:1.

Summa jt 4:0.

1351 är Peter i A faste vid Vallentuna härads-ting (DS 4685).

- 1371 överlåter Lydeka Stralendorp d ä 0:9 till Tideke van Wesen, borgmästare i Stockholm (DS X 116).
- 1375 medger kung Albrekt Tideke van Wesen befrielse från alla skatter och andra pålagor på 0:9 i byn A (DS 8722).
- 1376 har Uppsala domkyrkas fabrica 0:0:16, som räntar 3 pund korn och 3:0 pn och som brukas av en landbo (SvK 227 s 166).
- 1392 ger Elseby, Tideman van Wesens hustru, 0:9 till Klara kloster med sin dotter, syster Makalde, Didrik van Orens dotter; jorden, som hon köpt av Lydeka Stralendorp, räntar 7 pund korn, 4 lass hö och 0:10 pn (CIM s 89 f).
- 1396 (6/11) tilldöms Lars Jönsson i *Bagare, Sollentuna sn, 1:0 vid räfsteting i "Fålkland" (vid Lunda kyrka) med Vallentuna hd; jorden hade Lydeka Stralendorp d ä tagit av Lars och inte 'allt det betalat'. Konungs domhavande Sten Bengtsson (Bielke) och upplandslagmannen Karl Ulfsson (Sparre av Tofta) hänvisar till riksrådets stadga om att all skattejord som undan kronan är gången och frälse sedan kung Albrekt kom i riket skall återgå. (Fb 6 s 37 f, avskr; feldat)
- 1396 (7/11) tilldöms klostret de 0:9 vid kungligt räfsteting i "Folklandz thing"; Lydeka Stralendorp, som inte avträtt jorden, ådöms att inom sex veckor utgiva tre års avrad av den (CIM s 90).
- 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:9, som Eds kyrka hade (SD 1170).
- 1417 uppbär domkyrkans fabrica 3½ pund korn och 1:0 pn från A (SvK 227 s 210, 216).
- 1441 (?) omnämns Jöns i A som faste vid jordbyte på härads-tinget (RAPDRA 1461 2/5, feldat).
- 1447 tilldöms Klara kloster 0:6 vid lagmansting med allmogen av Vallentuna hd; jorden hade Lars i Nora, Danderyds sn, med orätt 'fångit i skatt' av klostret. Tvisten hade behandlats på lagmansting föregående år (29/10), då Lars förelagts att inkomma med bevisning för sin sak men nu inte företett någon sådan. (RAP efter 13/1)

- 1450 och 1451 ingår Jöns i A i häradsnämnden, 1451 även i nämnden vid lagmansting i Örsta, Angarns sn (RApp 31/10, RAp 1451 23/1, 6/3).
- 1451 tilldöms Klara kloster 0:3 vid lagmanstinget, vilken jord väpnarna Erik Gregersson (Örnflycht), Jösse Mickelsson och Mats Nilsson (tre vädurhorn) påstått vara deras rätta börd efter Birger Olofsson (Lossaätten) i Flensburg, men de har ingen bevisning. Efter rannsakan och hörande av vittnen har nämnden underkänt deras kärande och förklarar att 'de 0:3 var aldrig med någon rätt åskilt från de 0:6'. Klostrets syssloman företer flera pergamentsbrev, bl a lagmannens (se ovan 1447) som är vidfäst detta brev. (RAp 6/3)
- 1454 tilldöms klostret vid kungligt råfsteting i Uppsala de 0:6, sedan nämnden funnit att det 'finns ej sanning att det är skattejord', vilket Lasse Esbjörnsson, kungens fogde i Stockholms län, vid tinget påstått. Klostrets syssloman har åter företett 1447 års dombrev. (RAp 8/2)
- 1470 ingår Erik i A i häradsnämnden (RAp 8/10).
- 1479 ingår Jöns Matsson i A i häradsnämnden (RAp 8/5).
- 1479–1536 har Uppsala domkyrka en landbo (Skålhamra rd), som räntar 3½ pund korn och 1:0 pn (avraden = 1539) (UpDkyR).
- 1538 har Klara kloster en gård om 0:9, som räntar ½ läst korn, 0:10 pn, ett får, 2 höns och 10 ägg (UH 1538:2:3 s 44).
- 1539 har S:t Erikshemmanet 3 punds utsäde, äng till 40 lass hö, ingen skog och inget mulbete men fiskevatten så det 'hjälp sig' (UH 1539:6 f 80).
- 1551 räntar arv och eget-hemmanet 6 pund korn, 1:4 pn, 0:4 gengårdspn, 1½ pund smör, 2 får, 3 höns och 30 ägg (UH 1551:20).
- 1556 har arv och eget-hemmanet 5 punds utsäde och äng till 40 lass hö (UH 1556:10).

Älvsunda

- 1299 *in Ærløghasund* (DS 1300), 1409 *i Ærlighesund* (SD 1170), 1538 *Ærlesunda* (UH 1538:2:3 s 5) – 10 I, 9 d.
- UH 1538–45 **1 skuj**, 0:3 till Smedby, Hammarby sn (1553–56 inräknad i jt för Smedby).
- 1570 **1 sk**, 1:1:1:4, som bildats av skuj ovan och det ena kyrkohemmanet nedan.
- 3 ky**, 1545 **2 ky**, 1570 **1 ky**, 0:4:1 + 0:4:1 + 0:4:1; 1545–56 0:6:1:4 + 0:6:1:4 (jt från 1553); 1570 0:6:1:4.
- Summa jt 2:0.
- 1299 byter ärkebiskop Nils till sig 0:0:8½ av kaniken magister Lars (Olofsson) mot jord i Granhammar och Sundby, Västra Ryds sn; jorden i Ä hörde till domkyrkans femte kanonikat (DS 1300; se DMS 1:7 s 103).
- 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:0:8½, som Eds kyrka hade (SD 1170).
- 1538 har Eds kyrka tre gårdar om vardera 0:4:1, som vardera räntar 20 spann korn, 1:0 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 5).

Fresta socken

1291 *Fræsta, in Fræsta* (DS 1031 s 103, 104).

1323 *ecclesiis . . . et Fresta* (DS 2377).

1344 *in parochia Fresta* (DS 3838 s 331).

1376 *In parochia Fræstæ* (D 1 s 6).

Omfattning: Till Fresta socken hörde under 1500-talet ett hemman i Skålhamra och ett hemman i Fällbro, vilka överfördes till Täby socken i kyrkligt avseende 1881, samtidigt som Sylta flyttades från Täby till Fresta socken (Kbr 1/4).

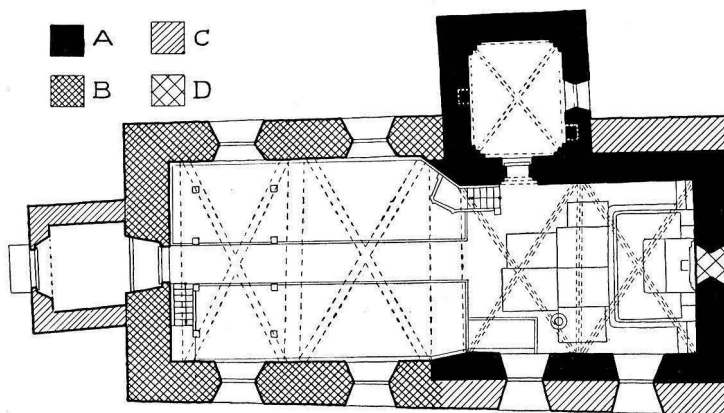
Kyrkan: Kyrkans äldsta delar är koret och sakristian, som sannolikt byggts under senare delen av 1200-talet. Långhuset, som är något bredare än det ursprungliga koret, har byggts senare, troligen i början av 1300-talet. Under senmedeltiden tillbyggdes ett vapenhus, vilket revs vid den större ombyggnad som gjordes 1776, då västtornet av tegel byggdes och skalmurar påmurades på utsidan av korets södra och norra väggar. Koret och sakristian försågs med tegelvalv troligen under 1300-talets förra del, medan långhuset välvdes på 1450-talet. På kyrkans väggar finns kalkmålningar från omkring 1460. I koret fanns tidigare ett brett fönster i öster, försett med glasmålning från omkring 1520 och känt genom en avritning från 1600-talet. Kyrkan restaurerades 1881 och 1934. Invändiga mått: långhuset ca 12 x 9 m, koret ca 9 x 6,5 m.

Av medeltida inventarier har bevarats ett processionskrucifix från 1200-talets början, en dopfunt av sandsten från 1200-talets förra del, ett altarskåp som är tillverkat av en nordtysk mästare omkring 1470 samt ett triumfkrucifix från 1400-talets slut. Kyrkans lillklocka är från medeltidens slut. (SvK V:2, Bonnier)

Kyrkby: Frestaby. Prästgård är sedan åtminstone mitten av 1400-talet Borgby.

1323 se Hammarby socken.

1331 har Fresta kyrka 1:7:2½ (2:0 minus 0:0:½) kyrkojord; Uppsala domkyrka har 0:3 i socknen (DS 2819).

Fresta kyrkas plan. Ur SvK 5:2.

Runstenar: U 252 (skadad), U 253 (skadad, hör ihop med senare påträffat fragment, se NoB 2020 s 95 ff), U 254 (fragment), U 255 (skadad), U 256, U 257 (fragment), U 258, U 259 (skadad), U 260 (skadad), U 261 (återfunnen 1957, se Fv 1959 s 250 ff), U 262 (fragment), U 263 (fragment) och U 264 (fragment, försvunnet) Fresta kyrka, U 265 och U 266 (skadad) Ekeby, U 267 (skadad), U 268 (två hopsatta fragment) och U 269 (skadad) Harby, U 270 (skadad, fragmentet U 271 utgör en del av denna sten, se Källström 2012) Smedby. – Efter publiceringen av Upplands runinskrifter (U) har förutom det fragment som hör ihop med U 253 också två mindre fragment framkommit vid kyrkan, det ena endast med rester av djuornamentik (Fv 1959 s 255 f).

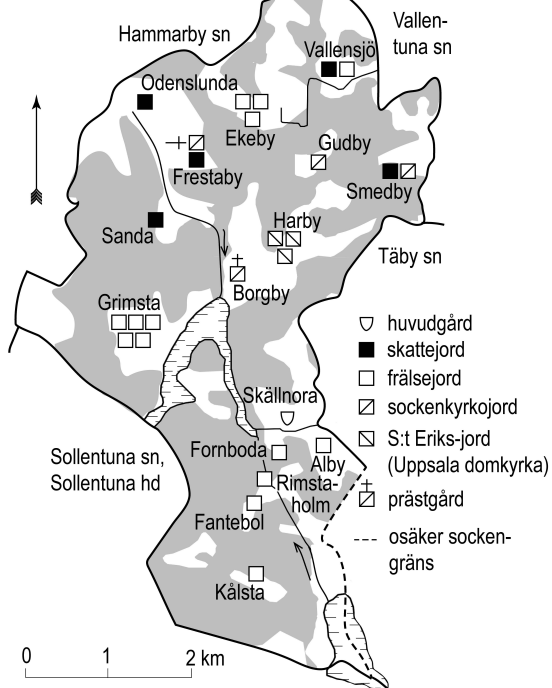
Kameral indelning: Enligt UH 1541:17 ingår Frestaby och Sanda i Fresbo åtting, Odenslunda och Smedby i Granbo åtting (se s 26).

Antal jordeboksenheter UH 1545 (1572)

	sk	ky	kyt	se	aoe	aoet	fr	frt
Alby	--	--	--	--	--	1 (0)	0 (1)	--
Ekeby	--	--	--	--	--	--	3 (3)	--
Fantebol	--	--	--	--	--	1 (0)	--	0 (1)
Fornboda	--	--	--	--	--	1 (0)	--	0 (1)
Frestaby	1 (1)	--	1 (0)	--	--	--	--	--
Grimsta	--	--	--	--	0 (3)	--	5 (3)	--
Gudby	--	--	1 (1)	--	--	--	--	--
Harby	--	--	--	3 (3)	--	--	--	--
*Kålsta	--	--	--	--	--	1 (0)	--	0 (1)
Odenslunda	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--
*Rimstaholm	--	--	--	--	--	1 (0)	--	0 (1)
Sanda	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--
Skällnora	--	--	--	--	1 (0)	--	0 (1)	--
Smedby	1 (1)	1 (1)	--	--	--	--	--	--
Vallensjö	1 (1)	--	--	--	--	--	1 (1)	--
Summa	5 (5)	1 (1)	2 (1)	3 (3)	1 (3)	5 (0)	9 (9)	0 (4)

Fresta socken

Antal gårdar 1545 (UH)

- Alby** 1447 *Alby* (VaKlJb s 42) – 10 I, 9 e.
 UH **1 aonet**, 1553 **1 aoe**, 1570 **1 fr**.
 1447–57 har Vadstena kloster ett torp, som räntar 2:0 pn, under Skällnora (VaKlJb s 42, 92).
 1531 och 1542 se Skällnora.
 1548 och 1553 anges gårdens utsäde till 14 spann och dess äng till 13 lass hö; den ger fodring och dagsverken för helt hemman (UH 1548:14, 1553:21).
- *Bederne** 1344 *vna insula que dicitur Bederne* (DS 3838), 1359 *fori ena øø . . . Bædhærne* (DS 6055) – B var den mitt emot Grimsta belägna ö, numera halvö, i Norrviken, på vilken Skällnora gård byggdes på 1600-talet.
 1344 har Uppsala domkyrkas fabrica en ö som kallas B (DS 3838). Ön hade tillhört domkyrkans andra vicaria, som grundades 1290 av ärkedjaken Johan Odulfsson, men hade bytts bort före 1301 (DS 3836 s 320).
 1359 byter Erik i Grimsta till sig ön B av domkyrkan mot jord i Harby (DS 6055).
- Borgby** 1450 *i Borby* (HHLG 1 s 55), 1457 *i Boorby* (RAp 12/3) – 10 I, 9 e.
 1450 är herr Lars i B broder i Helga Lekamens gille i Stockholm (HHLG 1 s 55).
 1457 beseglar herr Lars i B ett bytesbrev mellan kyrkoherden i Skånåla och Sko kloster (RAp 12/3).
 Lars är kyrkoherde i Fresta och Hammarby socknar och B är namnet på prästgården.
- Ekeby** 1307 *in Hikkaby* (DS 1562), 1441(?) *i Ikkeby* (RApDRA 1461 2/5, feldat), 1447 *i Jkkeby* (RAp efter 13/1), 1458 *i Ykkeby* (RAp u d) – 11 I, 0 e.
 UH **3 fr** (Lage Posse, Mats Kagg, Sten Eriksson /Kolhammar-ätten/).
 1441 (?) omnämns Jöns i E som faste vid jordbyte på häradstinget (RApDRA 1461 2/5, feldat).
 1447 ingår Jöns i E i nämnden vid lagmansting i Sursta, Vallentuna sn (RAp efter 13/1).

- 1453 säljer Amund Svensson i E jord i Järva, Sollentuna sn, till kung Karl (RAp 18/10; se DMS 1:7 s 300).
- 1457 får Mats Pedersson i Vad frälsebrev på bl a 1:0 i E (se Fällbro, Täby sn) (B 2, Sten Turesson).
- 1458 är Mats Ragvaldsson i E vittne vid Jöns i Hagby försäljning av jord i Fällbro till Mats Pedersson i Vad (RAp u d).
- 1479 är Mats Ragvaldsson i E närvarande vid häradstinget (RAp 8/5).
- 1514 köper Sten Turesson (Bielke) en gård, som räntar 5 pund korn och 0:12 pn, av Erik Matsson (se Fällbro, Täby sn) (BiS E 2006).
- 1550 tillfaller en gård (ränta = 1514) Axel Eriksson (Bielke) m fl rätta arvingar till Sten Turesson vid skifte av dennes köpegods (se Fällbro, Täby sn) (BiS E 2006).
- 1562 räntar de tre gårdarna 5 pund korn och 4 hästars fodring vardera; Lage Posses och Mats Kaggs gårdar räntar 2:0 pn vardera, Sten Erikssons gård 2:4 pn (FoR 2).

Fantebol

- 1473 *Fantobool* (HH 16 s 242), 1502 *Fantabolit* (HH 16 s 242), 1531 *Fanteboda* (K 1, 1531) – 10 I, 9 e; låg 350 m norr om Nyby (LSA Fornboda A14:174–175).
- UH **1 aoet**, 1570 **1 frt**.
- 1473 se *Mørgxbool.
- 1531 och 1542 se Skällnora.
- 1548 och 1553 anges torpets utsäde till 1 pund och dess äng till 14 lass hö (UH 1548:14, 1553:21).

Fornboda

- 1447 *Foornabool* (VaKlJb s 42), 1531 *Furnaboda* (K 1, 1531) – 10 I, 9 e; ursprungligt läge 400 m sydsydöst om nuv F (Rahmqvist 1996 s 9).
- UH **1 aoet**, 1570 **1 frt**.
- 1447–57 har Vadstena kloster ett torp, som räntar 1:0 pn, under Skällnora (VaKlJb s 42, 92).
- 1502 brukas F och torpet *Oxlabool av en landbo, som ger 0:14 pn i ränta (HH 16 s 239 f).
- 1531 och 1542 se Skällnora.

1548 och 1553 anges torpets utsäde till 12 spann och dess äng till 15 lass hö (UH 1548:14, 1553:21).

Frestaby

1363 *Fredstad* (DS 6743, avskr), 1409 i *Fræsta* (SD 1170) – 11 I, 0 e.

UH **1 sk**, 1:5:2 med skuj i Nibble och Vik, Hammarby sn, 1541 2:4, 1545 2:1:0:4, 1553 2:6:1:4, 1572 2:0.

1542–56 **1 kyt**, 0:2:1 (jt 1553–56) till klockaren.

Summa jt 2:0.

1363 se Hammarby kyrka.

1409 döms under skatt vid råfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:0:7, som Fresta kyrka hade (SD 1170).

1457 och 1479 omnämns Gregers i F som nämndeman vid häradstinget (RAp 12/3, 8/5).

1470 är Gregers i F domare och vidervaruman vid häradstinget (RAp 8/10).

1506 ingår Erik Gregersson i F i nämnden vid lagmansting i Bergby, Vallentuna sn (LEV f 9).

1558 upptas i länsregistret en kvarn i F som har ett par stenar (AL 3 s 217).

Fällbro

Se Täby sn.

Grimsta

1359 i *Grimsta* (DS 6055) – 10 I, 9 e.

UH **5 fr**, 1570 **4 fr** (1562 Åke Bengtsson /Färsla/ 2, Hans Kyle 1).

1546 **1 aoe**, 0:5, 1567 0:4.

Till Grimsta skriver sig Erik (okänt sigill) 1359 (DS 6055).

1450 ingår Jakob i G i häradsnämnden (RAp 31/10).

1546 byter Gustav I till sig en gård om 0:5, som räntar 3 pund 3 spann korn och 0:13 pn, av Jon Olofsson (Gyllenhorn); gården har 3 pund 2 spanns utsäde, äng till 30 lass hö, skog och litet fiskevatten (UH 1546:15).

1552 säljer Margareta Mickelsdotter (växt), änka efter Axel Andersson (Lillie av Ökna), en gård om 0:5, som är hennes fädernearv, till sin frände Kjell Nilsson (Bölja) (RAp 20/8; se DMS 1:3 s 265).

- 1555 säljer Margareta Mickelsdotter en gård till Gustav I (RAp 23/4; se DMS 1:10 s 240). – Året därpå redovisas en gård om 0:4 som förökt; den räntar 3 pund korn, 0:12 pn och 4 dagsverken, har 2 punds utsäde, äng till 10 lass hö, skog, mulbete och gott fiskevatten (UH 1556:32).
- 1559 säljer Margareta Mickelsdotter till Gustav I samma jord som hon sålt till Kjell Nilsson (AoE 38 s 182). Kjells svågrar, Måns Persson (Silfversparre) och Jöran Johansson (Rosenhane) samtycker till detta köp (RAp 1559 18/3). – I kungens jordebok från samma år anges gårdens jordetal till 0:4 och dess utsäde till 20 spann; den har äng till 30 lass hö, skog, mulbete och gott fiskevatten (AoE 29 A).
- 1562 räntar Åke Bengtssons gårdar vardera 3 pund 6 spann korn, 0:12 pn och 4 hästars fodring, Hans Kyles gård 3 pund 2 spann korn, 0:12 pn och 6 dagsverken (FoR 2).

Gudby

- 1409 *i Gutheby* (SD 1170), 1538 *Godhby* (UH 1538:2:3 s 11) – 11 I, 0 e.
- UH **1 kyt**, 0:2.
- 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:0:2, som Fresta kyrka hade (SD 1170).
- 1538 har sockenkyrkan ett torp om 0:2, som räntar 14 spann korn, 0:2 pn, 6 dagsverken och halv fodring (UH 1538:2:3 s 11).
- 1562 har Klas Kristersson (Horn) G, som varit kyrkojord; räntan är 14 spann korn, 0:2 gengårdspn, 4½ dagsverken och halv fodring (FoR 2).
- 1570 se Smedby.

Harby

- 1344 *in Harby* (DS 3838 s 331), *in Arby* (DS 3836 s 320), 1376 *In villa Harby* (D 1 s 6) – 11 I, 0 e.
- UH **3 se**, 0:7:1:4 + 0:7:1:4 + 0:7:1:4; 1539–48 0:7:1:2 + 0:7:1:2 + 0:7:1:2; 1553 0:7:0:3½ + 0:7:0:3½ + 0:7:0:3½; 1570 0:7:0:4 + 0:7:0:4 + 0:7:0:4.
- Summa jt 2:6:1:4 (2:5:1:4).
- 1290 får Uppsala domkyrkas andra vicaria vid grundandet 0:0:8:5, som dock bytts bort före 1301 (se Skålhamra, Täby sn) (DS 3836 s 320).

- 1344 har domkyrkans fabrica 0:9:0:5 (DS 3838 s 331).
- 1359 byter Erik i Grimsta bort $\frac{1}{2}$:0 med två lador och ett 'härbärke' (visthus) till domkyrkan mot ön *Bederne (DS 6055).
- 1376 har domkyrkans fabrica 0:13: $\frac{1}{2}$, som räntar 9 pund 6 spann korn och 3:6:1 pn och som brukas av tre landbor (SvK 227 s 166).
- 1417 uppbär domkyrkans fabrica $\frac{1}{2}$ pund korn och $\frac{1}{2}$:0 pn från H (SvK 227 s 210, 216).
- 1445 ger Magnus Gren, hövitsman på Stockholms slott, tillstånd för Nils Matsson i H att byta sitt jordagods i byn med herr Olof, kanik och syssloman i Uppsala domkyrka, mot domkyrkans jord i Vreda, Frösunda sn, så att Nils byter bort 1:0 i H med hus och jord etc mot lika mycket jord i Vreda med alla tillagor utom fiskevatten. Då Nils inte vill umbära fiskevattnet, skall han efter överenskommelse med vänner och flera goda män ge domkyrkan 0:0:3 $\frac{1}{2}$ i H 'i samma åker'. Genom bytet är kronan inte 'hindrad'. (RAP 16/5)
- 1479–1536 har domkyrkan tre gårdar (Skålhamra rd), som räntar 22 $\frac{1}{2}$ spann korn och 0:5 $\frac{1}{2}$ pn vardera och 0:0:0:4 pn tillsammans, samt en jord (kallas 1509 'torpet'; saknas 1535–36), som brukas av kyrkoherden och räntar 13 spann korn och 0:0:10 pn; (UpDkyR).
- 1538 räntar de tre gårdarna vardera 3 pund 2 spann korn och 0:6 $\frac{1}{2}$ pn (UH 1538:2:3 s 82).
- 1539 har gårdarna vardera 3 punds utsäde, äng om 30 lass hö, god vedskog men armt mulbete och inget fiskevatten; landborna har tillsammans 0:0:0:2, som de utgör 2 spann (korn) av (UH 1539:6 f 85).
- 1545 ingår Torbjörn i H i häradsnämnden (EbAp 29/4).

***Kålsta**

- 1447 *Kaalsta* (VaKlJb s 42) – försvunnen, låg 2,5 km sydsyd-öst om Skällnora; 10 I, 9e (LMA Kolsta 01-fre-17).
- UH **1 aoet**, 1570 **1 frt**.
- 1447–57 har Vadstena kloster ett torp, som räntar 1:0 pn, under Skällnora (VaKlJb s 42, 92).
- 1531 och 1542 se Skällnora.
- 1548 och 1553 anges torpets utsäde till 1 pund och dess äng till 16 lass hö (UH 1548:14, 1553:21).

- *Mørgxbool** 1447 *Mørgxbool* (VaKlJb s 42).
 1447 har Vadstena kloster ett torp, som räntar 0:6 pn, under Skällnora samt en äng 'uppe i skogen' vid M, vilken bär 2 lass hö och bärgas av landborna till klostrets behov (VaKlJb s 42). – I 1457 års jordebok har M samma ränta (VaKlJb s 92). – I klostrets jordebok 1473 har torpets namn strukits över och ersatts av "Fantobool"; M var troligen beläget ca 750 m västsydväst om Nyby (Rahmqvist 1996 s 10 not 4).
- Odenslunda** 1351 *de Ødhinslundum* (DS 4685), 1409 *i Odhenslundom* (SD 1170) – 11 I, 0 e; bytomt 650 m nordnordväst om kyrkan (EK).
 UH **1 sk**, 3:5:1, som 1545 delas på **2 sk**, 2:0:0:4 + 1:5:0:4; 1553–56 1:7 + 1:1; 1570 **1 sk**, 3:5:1 (fodring för dubbelt hn).
 Summa jt 1553–56 3:0.
 1351 omnämns Johan i O som faste vid häradstinget (DS 4685).
 1409 döms under skatt vid råfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:2, som Fresta kyrka hade (SD 1170).
 1432 ingår Erik i O i häradsnämnden (RAP före 2/2).
 1450 ingår Lars och Gregers i O i häradsnämnden (RApp 31/10).
 1451 är Gregers i O vidervaruman vid häradstinget (RAP 23/1).
 1477 ingår Tomas i O i nämnden vid lagmansting i Lindö, Vallentuna sn (DGA 2 s 89).
 1553 byter Lasse Gregersson i Hamra, Stockholms-Näs sn, med sin hustrus samtycke bort 0:9 i O och jord i Sylta, Täby sn, som är hans rätta arv och eget, till Gustav I och hans livsarvherar mot jord i Til, S:t Olofs sn (Gamla bytesboken f 223).
 1562 uppges i klagomålsregister att länsmannen Erik i O lagt ett besatt hemman i byn i öde under sin gård; jorden är 'nederrött' (förfallen) och husen uppbrända, varigenom kronans ränta är förminskad (SRH 2).

- *Oxlabool** 1447 *Oxlabool* (VaKlJb s 42), 1457 *Øxlobool* (VaKlJb s 92).
 1447–57 har Vadstena kloster ett torp, som räntar 1:0 pn, under Skällnora (VaKlJb s 42, 92).
 Torpet har före 1473 lagts ihop med Fornboda (Rahmqvist 1996 s 10 not 4).
- *Rimstaholm** 1447 *Ringxstadaholm* (VaKlJb s 42), 1531 *Rimstaholm* (K 1, 1531) – försvunnet, låg 1,5 km sydsydväst om Skällnora; 10 I, 9 e (RAÄ-/L2020:5688; LMA Kolsta 01-fre-17, år 1778).
 UH **1 aoet**, 1570 **1 frt**.
 1447–57 har Vadstena kloster ett torp, som räntar 0:6 pn, under Skällnora (VaKlJb s 42, 92).
 1531 och 1542 se Skällnora.
 1548 och 1553 anges torpets utsäde till 12 spann och dess äng till 16 lass hö (UH 1548:14, 1553:21).
- Sanda** 1363 *Sanda* (DS 6743, avskr), 1409 *i Sandom* (SD 1170) – 11 I, 0 e.
 UH **1 sk**, 2:0.
 1553–56 **1 kyängsfjäll** till klockaren.
 1363 se Hammarby kyrka.
 1409 ingår bonden Tomas i S i räfstetingsnämnden för Vallentuna hd (SD 1170).
 1451 ingår Nils i S i häradsnämnden (RAp 23/1).
 1548 ingår Peder i S i häradsnämnden (EbAp 31/10).
- Skålhamra** Se Täby sn.
- Skällnora, nu Sköldnora** 1276 *mansionem meam Schioldanor* (DS 610), 1291 *in Skioldinor* (DS 1032), 1296 *curia . . . in Skelldonor* (DS 1744), 1389 *Skellenora* (RAp 29/8) – 10 I, 9 e (Sköldnora); ursprungligt byläge på höjden norr om kvarnströmmen (LSA 28–20:1, år 1699; RAÄ 267:1/L2017:7075) – Rahmqvist 1996 s 8–15.
 UH **1 aoe**, 3:0, 1570 **1 fr**.

- 1276 testamenterar Rörrik Matsson sin huvudgård (troligen sätesgård) S, under vilken ligger 2:0 och kvarn, till Uppsala domkyrka men förbehåller sig rätten att disponera inkomsterna från egendomen under sin livstid; 1:0 i samma by skall tillfalla Rörriks söner, men domkyrkan får fullmakt att byta till sig jorden mot lika mycket jord i någon annan by (DS 610, Rahmqvist 1996 s 14 f). – Testamentet har inte genomförts.
- 1291 är herr Rörrik av Sollentuna skyldig domkyrkan 30 mark pn för 0:0:10 i S (DS 1032).
- 1296 byter Birger Petersson (Finsta-ätten) till sig huvudgården S med kvarnar av kaniken Rörrik Matsson av Sollentuna mot sin huvudgård Finsta med kvarn, Skederids sn. Närvarande vid bytet är herr Rörriks söner Johan och Ingevald, vilka godkänner det. (DS 1744)
- 1328 ärver Birgitta Birgersdotter (Finsta-ätten), gift med Ulf Gudmarsson (Ulvåsa-ätten), huvudgården S med kvarn och tillhörande torp efter sin far (DS 2658; se DMS 1:7 s 143 f).
- 1389 testamenterar Karl Ulfsson (Sparre av Tofta) godset S till Vadstena kloster som själagift för sin avlidne son Knut och sin avlidna halvsystem Kristina Ulfsdotter (RAp 29/8).
- 1396 bekräftar Katarina Knutsdotter (Bengt Algotssons ätt) alla gåvor och testamenten som gjorts till Vadstena kloster av hennes släktingar: hennes mormor S:ta Birgitta, morbror Birger Ulfsson, mostrar Katarina och Cecilia Ulfsdöttrar, halvbror Peter Ribbing och syster Ingegerd Knutsdotter. Katarina bekräftar också Kristina Ulfsdotters (Sparre av Tofta) gåva av godset S och S kvarnar, vilket var hennes rätta modernearv och olagligen givet i morgongåva av hennes halvbror till Kristina Ulfsdotter. (RAp 29/9) – Bakgrunden är att Katarinas föräldrar, Knut Algotsson och Märta Ulfsdotter, tvangs gå i landsflykt 1357, varvid Märta gods indrogs till kronan och sedan gavs till Peter Ribbing (ÄSF I s 93, Rahmqvist 1996 s 12).
- 1410 bekräftar Knut Bonde och hans hustru Margareta Karlsdotter (Sparre av Tofta) bl a de testamentsgåvor som Karl Ulfsson, Kristina Ulfsdotter och hennes svär-

mor Märta Ulfsdotter givit Vadstena kloster, däribland 'S kvarn med de landbor där till ligga och alla andra gods och ägor, vad namn de helst nämnas kunna och var de helst liggande äro'. Häradshövdingarna i de berörda häraderna ges fullmakt att fastfara godsen i enlighet med Sveriges lag. (SD 1264) – Det är först genom detta brev som klostret får formell äganderätt till och kan disponera godsen.

- 1447 har Vadstena kloster 3:0, varav 2:0, som brukas av två landbor, räntar 6 pund korn och 0:6 pn. 'Det tredje marklandet haver mjölnaren och det räknas in i tullen som av kvarnen går för byggning som efter följer'. Kvarnen, som betecknas god, räntar 1½ läst råg och 1½ läst torrt korn och tre feta svin. Mjölnaren skall hålla kvarnen i stånd med järn och stenar, hjul och all träbyggning och "bøtha dropa" på kvarnen, hjulhuset och tullhuset samt underhålla skorstenarna i husen och dammen. Om det skulle hända att kvarnen måste återuppbyggas, skall klostret stå för kostnaden. – Till S ligger sex avgärda torp: Alby, *Oxlabool, Fornboda, *Rimstaholm, *Mørgxbool och *Kålsta, vilka brukas av en landbo var; vidare en ström som kallas Alby ström.

I jordeboken finns här följande berättelse: 'Till minnes: Vetande är att Skällnora är givet av två släkter, för ty att hertig Bengt som var av Sankta Birgitta släkt, gav det sin fästemö, som var fru Kristin av Fågelvik herr Karls av Tofta syster till morgongåva. Nu sedan han slagen var ville ej hans fränder hålla morgongåvan, och herr Karls syster fru Kristin ville ej med sin släkt avlåta morgongåvan, och var där mycken träta om, mellan båda släkterna, och ty hava båda släkterna unt och givit det här till klostret, dock ej med endräkt utan var slakten enskylleliga av sig.' (VaKlJb s 41 f) – I 1457 års jordebok har S, som brukas av två landbor, och kvarnen samma ränta som 1447 (VaKlJb s 92).

- 1473 räntar klostrets jord i S (3:0) 8 pund korn och 0:15 pn, S kvarn 3 läster korn och råg samt 4½:0 pn för tre gödsvin (KSH).
- 1526 beordrar Gustav I Gudmund skrivare att ombesörja jordbyte med abbedissan i Vadstena kloster, så att kungen får S kvarn, som ligger honom bättre 'för handen', mot Stångebro kvarnar och annat 'gods' i Östergötland som är klostret 'belägligare' (GR 3 s 344).

1531 upptas i Gustav I:s jordebok S gård om 3:0, som räntar 5 pund korn och 0:10 pn, och S kvarn, som räntar 5:0 pn och 3 läster (förr 3½ läst) mjöl, samt fem underlydande torp i Skällnora rd (se nedan) (K 1, 1531).

1542 har S gård (ränta = 1531) 8 punds utsäde, äng till 50 lass hö, skog, gott mulbete och litet fiskevatten; kvarnen räntar utöver penningavrad 3 läster torr råg. De fem torpen, som 'ligger uppå Skällnora ägor', har alla skog och gott mulbete men intet fiskevatten utom Alby som har litet fiskevatten; avrad, utsäde och äng enligt tabell nedan. (UH 1542:6; se karta över gods-komplexet i Rahmqvist 1996 s 9, som bygger på 1699 års karta (LSA 28-20:1) över Skällnora gård)

	avrad pn	utsäde	äng lass hö
Alby	0:20	13 sp	14
*Kålsta	0:6	1 pd	12
Fantebol	0:6	1 pd	12
*Rimstaholm	0:10	12 sp	14
Fornboda	0:10	12 sp	14

För åren 1553–55 och 1557 finns gårdsräkenskaper för S gård (UH 1553:20, 54:15, 55:6, 57:3). – 1553 redovisas spannmålsskörden: efter 4 pund råg, som den tidigare gårdsfogden sått om hösten 1551, har 17½ pund skördats; efter 6 pund korn, som den nytillträdde fogden (Peder Jönsson) själv sådde om våren 1552, har 17 pund och 1 spann skördats. Gårdens äng har givit 50 lass hö. Under rubriken 'efter gårdens avel' redovisas boskapens tillökning: efter 35 kor halva året 1552 10 kvigkalvar och efter 29 kor hela året 1553 11 stutkalvar och 14 kvigkalvar; efter 48 tackor har man fått 12 gumselamm och 28 tackelamm; efter fogdens egen so har 11 svin (galtgrisar och sogrisar) tillkommit vid tre olika tillfällen. Vidare redovisas ull efter 74 får, antal kohudar, kalvskinn, fårskinn och lammskinn 'efter störningen', järnredskap som tillverkats av stångjärn och stål. Ett utförligt inventarium vid 1553 års slut upptar mycket annat kvarnredskap och fiskeredskap. Personalen på gården uppgår till 18 personer. – 1555 meddelas att kvarnen har tre par stenar och att fiske bedrivs i Vallentunasjön och Norrviken med notdräkt om vintern, medan katsor används i Hagbysjön (nuv Froden), Kvarndammen och även i Norr-

viken; förutom ål i 'ålalanan vid kvarnluckan' har man fått gäddor, braxen, saltgrön mört och 'fjällfisk'.

De under gården liggande **ängarna** har tillsammans givit 123 sommarlass hö, men endast 59 lass kommer från ängar inom S egna ägor: *Boo engenn* (24 lass), *Siö engen* (14 lass), *Tull engen* (8 lass), Fornboda-ängen (8 lass) och *Rimstaholm (5 lass); övriga ängar ligger i andra socknar, t ex Mällösa-ängen i Vallentuna (40 lass). Personalen ('mantalet') på gården uppgår detta år till 24 personer, vilkas namn återfinns i en lista, där av 'kvinnfolk' (9 st) först nämns de som innehar chefsbefattningarna, fatburshustrun och mjölkedejan, bland männen fogden och skrivaren. – 1557 års räkenskap innehåller lönelistor för personalen.

1561 får Klas Kristersson (Horn) i förläning S gård med de fem underliggande torpen (AF 1 s 813). Godskomplexet redovisas 1562 som frälsejord (FoR 2).

Sköldnora

se Skällnora.

Smedby

1409 i *Smedhaby* (SD 1170), 1470 i *Smædeby* (RAp 8/10) – 11 I, 0 e.

UH 1538–42 **3 st**, 0:6:2 till Alby + 0:5:2 till Säby, Vallentuna sn + 0:3 till Vivelsta, Markims sn.

1545 **1 sk**, 1:7:1, som bildats av st ovan.

1 ky, 1:0:2, 1553 1:0.

Summa jt 3:0 (2:7:1).

1409 döms under skatt vid råfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:3, som Jon Olofsson hade (SD 1170).

1470 omnämns Lars i S som nämndeman vid häradstinget (RAp 8/10).

1477 ingår Lars i S i nämnden vid lagmansting i Lindö, Vallentuna sn (DGA 2 s 88). – Beläggen 1470 och 1477 kan även gälla Smedby, Hammarby sn.

1510 säljer väpnaren Sten Olsson i Våle 0:5:2 till Jesper Nilsson (Cruus) (RAp 6/8).

1538 har sockenkyrkan en gård om 1:0:2, som räntar 20 spann korn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 11).

1562 har Klas Kristersson (Horn) en gård, som har varit kyrkojord; räntan är 2½ pund korn, 0:4 pn, 0:4 gengårdspn och 9 dagsverken (FoR 2).

1570 har Klas Kristerasons fru kyrkohemmanet 'fritt och under sitt frälse', som livstidsförläning, i vilken ingår även kyrkotorpet Gudby (UH 1570:14, 1572:10).

Sylta

Se Täby sn.

Vallensjö

1318 *de Valændasio, de Walendasio* (DS 2152, 2153), 1538 *Valnissö* (UH 1538:2:1 s 33) – 11 l, 0 e.

UH **1 st**, 1545 **1 sk**, 0:7.

1 fr.

1318 omnämns Nils i V som faste vid häradstinget (DS 2152–53).

1351 är Nils i V länsman och faste vid tinget (DS 4685).

1555 upptas i Brita Olofsdotters (Strömsta-ätten) jordebok en gård, som är 'pantegård' av Ivar Månsson (Liljeörn) och som räntar 3 pund korn och 0:6 pn (X 261 l).

Hammarby socken

- 1291 *in Hamarbosokn* (DS 1031 s 102).
1303 *Deinde Hamarby* (DS 2218, avskr).
1314 *De Hamarby* (DS 1946, avskr).
1323 *ecclesiis Hamarby et . . .* (DS 2377).
1354 *parochia Hamarby* (DS 5044).

Omfattning: Socknen hade samma omfattning som den nuvarande (1950).

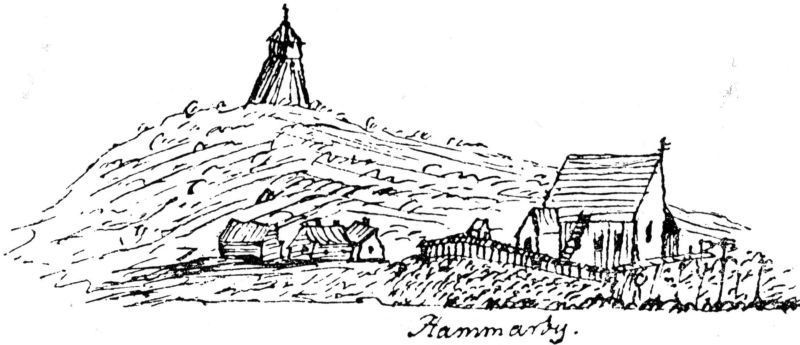
Kyrkan: Hammarby kyrkas äldsta del är långhuset, som är byggt av gråsten och starkt avsmalnande mot öster. Till detta har anslutit ett smalare kor med okänd avslutning. Denna stenkyrka har troligen byggts i tiden omkring 1200. I början av 1300-talet har sakristian byggts intill det romanska koret, men troligen snart därefter har detta rivits och ersatts av ett bredare kor, varvid kyrkan förlängts ca 5,5 m åt öster. Det nya koret täcktes av två tegelvalv, vilka rasade 1678 och ersattes av betydligt högre valv. Långhusets tegelvalv har daterats till omkring 1400. Vapenhuset är troligen byggt på 1480-talet, och möjligen under samma tid har västra gavelröstet rivits och ersatts av ett med högre resning, efter det att nya takstolar uppförts. Kyrkan restaurerades 1936 och 1959. Invändiga mått ca 19 x 8–6,5 m, ursprungliga långhuset ca 9 x 8–6,5 m.

Av medeltida inventarier har endast bevarats en dopfuntsföt av sandsten och ett skadat triumfkrucifix, båda från 1200-talets förra del, och ett altarskåp, av en lybsk mästare verksam i Sverige, från 1460-talet; nattvardskalkens nod är från 1300-talet, liksom en paten (senare omgjord). En korsornerad gravsten av sandsten, den runristade så kallade Hammarbykistan, numera daterad till 1100-talets, finns i kyrkan (se vidare under rubriken runstenar nedan).

Tolkningen av kyrkans medeltida byggnadshistoria, som möjliggjordes genom murverksanalys sedan putsen tagits bort 1959, avviker helt från den tolkning som framförts i Sveriges Kyrkor (1954). (Fv 1960 s 289-93, SvK V:2, Bonnier, U Fv1959;196) En dopfuntscuppa av sandsten med uttriningshål påträffades under en vägbro i Upplands-Väsby år 2019. Troligen rör det sig om Hammarby kyrkas cuppa.¹

Kyrkby: Hammarby.

¹ Ärendet (nr L2022:438) handläggs hos Länsstyrelsen vid tryckningen av denna bok.

Hammarby kyrka avbildad av Olof Grau 1748. Ur SvK 5:1.

- 1323 testamenterar kaniken Nils Markusson i Uppsala 3:0 pn till kyrkorna Hammarby och Fresta och 1:0 pn till kyrkoherden därstädes. Prästen Gerdar i Hammarby är en av tre testamentsexekutörer och får två nya bordsknivar. (DS 2377)
- 1331 har Hammarby kyrka 0:17:2½ gammal och 0:0:2 ny kyrkojord; Uppsala domkyrka har 0:0:5½ i socknen (DS 2819).
- 1363 begär kyrkvårdarna vid ärkebiskop Peters visitation i Hammarby, i flera kyrkoherdars närvaro, att vissa urfjällar satta i örtugland och penningland, som tillsammans uppgår till 2 öresland i 'åker och tomt' och som är klassade som öde skall för all tid vara anslagna till underhåll av präster och kyrka. Urfjällarna finns i Brunnby, Eggeby, Hammarby, Nibble, Skälby, Vik och Väsby samt i Frestaby och Sanda, Fresta sn. (DS 6743)

Hammarby kyrkas medeltida räkenskaper: Räkenskaperna, som omspannar tiden 1478–1498, har bevarats genom kyrkoherden i Fresta Martin Aschanus försorg. De upptar kyrkans inkomster av kyrkohemman och landbor, tiondespannmål och testamenten samt utgifter, som t ex inköp av Mariabild (1482), förgyllning av nattvardskalk (1484), byggnadsarbete (tegel, kalk, koppar, tjära m m). (Strömbeck s 129–132)

Runstenar: U 272 (skadad) och U 273 (skadad) kyrkan, U 274 (fragment, försvunnet) och U 275 Brunnby, U 276 Hammarby (nu Löwenströmska lasarettet), U 277 Hammarby f d apotek, U 278 Nibble (fragment), U 279 Skälby, U 280 och U 281 Smedby, U 282 (fragment, försvunnet), U 283 (skadad, försvunnen) och U 284 Torsåker, U 285 och U 286 Trynninge, nu i Torsåkers park, U 287, U 288, U 289 (skadad), U 290 (fragment, försvunnet) och U 291 (fragment) Vik, U 292 Stora Vilunda (fragment), U 293 och U 294 Lilla Vilunda, vid gammal väg mellan Smedby och Vilunda. – Efter publicer-

ingen av Upplands runinskrifter (U) har flera runfynd gjorts – en runristad gravkista i sakristians nordmur (1100-tal) (Fv 1959 s. 194 ff), nu i gravkapellets förrättningsrum, en runsten vid Hammarby by, rest ca 80 m norr om U 276 (Fv 1959 s 188 ff), en sten med endast slingor vid Smedby strax väster om U 280 (ATA), en runsten vid Lilla Vilunda (Fv 1972 s 170 ff) ca 65 m söder om U 293 som bör ha varit parsten till denna sten (annorlunda i Fv 1972 s 174 ff). Strax utanför kyrkogården har påträffats en sten med ett kors i runstensstil (ev. gravsten eller gavelhäll till gravkista) (Fv 1971 s 213 f), nu i gravkapellets förrättningsrum. En runsten framkom även vid omläggningen av kyrkogårdsmuren 1991, nu på kyrkogården (U Fv1993;232 ff). Den senare kan eventuellt komma från Säby i Norrsunda socken (se Fv 1993 s 233 f).

Kameral indelning: Smedby och Trynninge ingår enligt UH 1541:17 i Granbo åtting (se s 00).

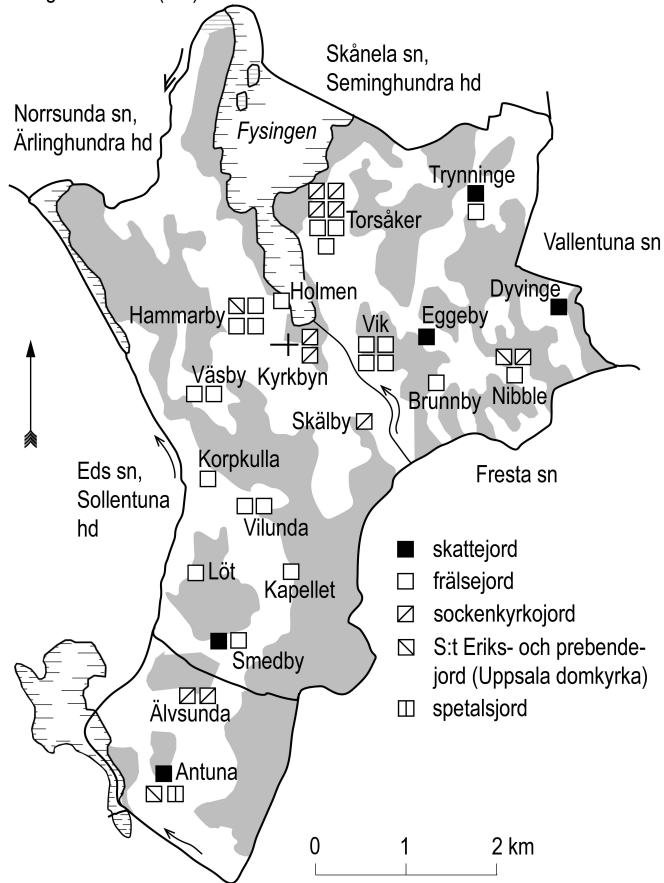
Antal jordeboksenheter UH 1545 (1572)

	sk	ky	se	pb	upheh/sp	aoe	fr	frt
Brunnby	--	--	--	--	--	--	1 (1)	--
Dyvinge	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--
Eggeby	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--
Hammarby	--	2 (2)	--	1 (0)	--	1 (1)	3 (3)	--
Kapellet	--	--	--	--	--	--	--	1 (1)
Korpkulla	--	--	--	--	--	--	--	1 (1)
Löt	--	--	--	--	--	--	--	1 (1)
Nibble	--	1 (1)	1 (1)	--	--	--	1 (1)	--
Skälby	--	1 (1)	--	--	--	--	--	--
Smedby	1 (1)	--	--	--	--	--	1 (1)	--
Torsåker	--	4 (4)	--	--	2 (2)	--	1 (1)	--
Trynninge	1 (1)	--	--	--	--	--	1 (1)	--
Vik	--	1 (0)	--	1 (1)	--	0 (1)	3 (3)	--
Vilunda	--	--	--	--	--	--	2 (2)	--
Väsby	--	--	--	--	--	--	2 (2)	--
Summa	4 (4)	9 (8)	1 (1)	2 (1)	2 (2)	1 (2)	15(15)	3 (3)

Dessutom redovisar längderna: *skuj*: Nibble 1 (0), Torsåker 1 (1)

Hammarby socken och del av Eds socken

Antal gårdar 1545 (UH)

Brunnby

1363 *Bråmby* (DS 6743, avskr), 1470 *i Bromby* (RAp 8/10) – 11 I, 0 e.

UH **1 fr** (Johan Turesson /Tre rosor/, 1562 Isak Nilsson /Banér/).

1363 se sockeinledningen.

1470 omnämns Lars i B som nämndeman vid häradstinget (RAp 8/10).

1562 räntar gården 5 pund korn, 0:12 pn, 9 dagsverken och 4 hästars fodring (FoR 2).

- *Dalen** 1538 *Dalen* (UH 1538:2:1 s 80) – se Hammarby.
- Dyvinge** 1354 *in villa Dyffuinge* (DS 5040, avskr), *in Dyvinge* (DS 5044) – 11 I, 0 e.
 UH **1 sk**, 1:3:1 (brukas 1538 av sk i Grana, Vallentuna sn).
 1549 **1 spuj**, 1551–57 **1 aoeuj**, 0:0:2 (1557 0:0:1:4) till Näle, Vallentuna sn.
 Summa jt 1:4.
 1354 byter Ulf Jakobsson till sig 0:1 'i byns sydöstra del' av domprosten Lars (se Vilunda) (DS 5040, 5044).
 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd ½:0, som Björn Olofsson hade, och 0:½, som Hammarby kyrka hade (SD 1170).
 1432 ingår Erik i D i häradsnämnden (RAp före 2/2).
 1450 och 1451 ingår Olof i D i häradsnämnden (RApp 31/10, RAp 23/1). – 1451 ingår Olof även i nämnden vid lagmansting i Örsta, Angarns sn (RAp 6/3).
 1470 byter Sune Olsson i Nyby bort 0:0:2 till Stockholms helgeandshus (se Västanberga, Vallentuna sn) (RAp 8/10).
- Eggeby** 1363 *Äggeby* (DS 6743, avskr), 1409 *i Ekby* (SD 1170), 1432 *i Egby* (RAp före 2/2), 1457 *i Æghby* (RAp 12/3) – 11 I, 0 e.
 UH **1 sk**, 1:2 (1553–56 2:3:2) med skuj i Mällösa, Vallentuna sn, t o m 1545 och i Torsåker.
 1363 se sockeninledningen.
 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:0:1, som Hammarby kyrka hade, och en urfjäll, som Jöns Larsson (Lydinge-ätten) hade; bonden Ilian i E ingår i räfstetingsnämnden (SD 1170).
 1432 ingår Ilian i E i häradsnämnden (RAp före 2/2).
 1447 ingår Lars i E i nämnden vid lagmansting i Sursta, Vallentuna sn (RAp efter 13/1).
 1457 ingår Mats i E i häradsnämnden (RAp 12/3).

Hammarby

1291 *iuxta Hammarby* (DS 1031 s 104), 1338 *i Hammarby ... by* (TidöA vol 396 s 48, avskr), 1350 *in villa et parochia Hamarby* (DS 4631), 1538 *Kyrkebyn* (UH 1538:2:3 s 7) – 11 I, 0 d.

UH **2 ky**, 0:5:1:4 + 0:5:1:4; 1553 **1 ky**, 0:5:1:4 (fodring för dubbelt hn), 1570 1:2:1:4. (Kyrkbyn)

1 pb, 1570 **1 ky**, 1:5.

1 aoe, 1:0, 1543 1:4. (Holmen)

3 fr (Johan Turesson /Tre rosor/, 1562 Svante Sture); en av gårdarna kallas i regel "Dalen" eller "Dal".

Summa jt 4:4 (4:3:1:4) (exkl fr).

1291 se Väsby.

1310 byter Abjörn Sixtensson (Sparre av Tofta) bort 1:0 till Magnus Gregersson (Folkungaättens oäkta gren) (se Karby, Täby sn) (DS 1911, feldat).

1338 säljer Styrbjörn Torstensson (Sandbro-ätten) och hans svärsöner och söner till stockholmsborgaren Konrad Arxö 0:13 med alla 'stycken' som kallas urfjäll och som lagts till denna jord; från tillagorna (åker, äng etc) är undantaget 'ett rum, som kallas *Hammarbones'*, som är frånbytt byn (TidöA vol 396 s 48, avskr).

1350 överlåter avlidne Konrad Arxös arvingar – hans son Folkvin Arxö och Simon Schelhorn, borgare i Stockholm, och deras medarvingar – till ärkebiskop Hemming jord med vilken Konrad avsett att grunda en prebenda i Stockholms storkyrka: 0:13 i H med alla småjordar som kallas urfjällar jämte jord i Vik och i Bög, Sollentuna sn (DS 4631–32; DMS 1:7 s 297 f).

1361 byter Kristina Magnusdotter (Folkungaättens oäkta gren) i Stockby, Danderyds sn, till sig 4:0:4 av sin dotter Birgitta Finvidsdotter (Frössviks-ätten) mot lika mycket jord i *Linta, Bromma sn (DS 6505; se DMS 1:7 s 247).

1392 tilldöms vid räfsteting i Alby, Angarns sn, kyrkoherden i Hammarby rättigheten till fiske och vasstäkt ('rörskörd') vid *Hamarbo næss*. Räfstetingsnämndens (häradshövdingen och elva bönder från häradet) utlåtande är att 'Hammarbo näs', som är det gamla namnet, nu ändrat till *Lindesunda næss*, med dithörande vatten

genom laga skifte och genom rå och rör är skilda från H bolby, men att de likväl inte blivit lagda utsocknes utan fortfarande såsom tidigare hör till Hammarby socken. 'Och ligger sundet mellan Lindsunda (i Norrsunda sn) och näset och strömmen (nu Verkaån) och rån skiljer åt Norrsunda socken och Hammarby socken, och Vallentuna hundare och Ärlinghundra'. (RAP 5/10)

- 1477 tilldöms vid lagmansting i Lindö, Vallentuna sn, S:t Olofs och S:t Nicolai prebenda i Stockholm några fjällar och tegar i H, sedan prebendaten Lars Matsson i Stockholm klagat att de var honom förhindrade. Lars har förelagt tinget ett brev med sigill, utfärdat av Eren-gisle Nilsson d ä (Hammersta-ätten), som hade överlätit dessa fjällar och tegar till prebendan, vilket brev nu stadfäst. (DGA 2 s 88 f)
- 1494 säljer Birgitta Olofsdotter (Tott) till Sten Sture och hans hustru Ingeborg Åkesdotter (Tott), Birgittas kusin, alla sina arvegods i Sverige, däribland en gård i H, som räntar ½ läst korn och 2:0 pn (RAP 12/1).
- 1495 (?) upptas i Sten Stures jordebok bland köpegods en huvudgård om 1:0, som räntar ½ läst korn och 2:0 pn och som köpts av fru Birgitta i Hammersta; namnet Hammarby har strukits över, och över raden står att gården heter "Holm" (SSJb 1515 f 17). – Stens jordebok från omkr 1502 innehåller samma uppgifter; huvudgården 'heter Hammarby eller Holmen' (SSJb 1502 s 39, avskr).
- 1531 har Gustav I gården Holmen om 1:0 (ränta = 1495, 1502), som han fått vid skifte 1528 med arvingarna till Sten Stures änka Ingeborg Åkesdotter (K 1, 1531 f 13v).
- 1538 har sockenkyrkan två gårdar om vardera 0:5½, som vardera räntar 3 pund korn, 1:0 pn och 6 dagsverken. S:t Olofs prebenda i Stockholms storkyrka har en gård om 0:13, som räntar 8 pund korn och 3:0 pn samt fodring för dubbelt hemman. (UH 1538:2:3 s 7, 61)
- 1543 redovisas gården Holmen med jordetalet 1½:0 och räntan 6 pund korn och 2:0 pn; gården har 5 pounds utsäde, äng till 30 lass hö, skog, gott mulbete och litet fiskevatten (UH 1543:18).

1561/65 upptas i Svante Stures jordebok tre gårdar i Hammarby rättarlag; en av gårdarna (*Dalsgården*) räntar 6 pund korn, 2:0 pn och 6 hästars fodring, de övriga två tillsammans 6½ pund korn, 0:18 pn och 12 hästars fodring; därutöver ger de tre gårdarna vardera ett får, 2 höns, 10 ägg, ½ gås, 6 lass ved och 6 dagsverken (ShS I 158 a och b).

- Holmen** 1502 (omkr) *Holmen* (SSJb 1502 s 39, avskr), 1531 *Holmen* (K 1, 1531 f 13v) – 11 I, 0 d; se Hammarby.
- Kapellet** 1538 *Capellet* (UH 1538:2:1 s 80) – 11 I, 0 d; läget var ca 650 m öster om Lilla Vilunda.
UH **1 frt** (Per Eriksson /Schack/, 1562 Per Larsson till Hamra).
1562 räntar torpet 2:0 pn, 10 lass ved, 3 dagsverken och 2 hästars fodring (FoR 2).
- Korpkulla** 1538 *Torp* (UH 1538:2:1 s 80), 1545 *Korpekulla* (UH 1545:5 s 88) – 11 I, 0 d; låg ca 500 m nordväst om Stora Vilunda.
UH **1 frt** (Per Eriksson /Schack/, 1562 Per Larsson till Hamra).
1562 räntar torpet 2:0 pn, 10 lass ved, 3 dagsverken och 2 hästars fodring (FoR 2).
- Kyrkbyn** 1538 *Kyrkebyn* (UH 1538:2:3 s 7) – se Hammarby.
- Löt** 1538 *Lött* (UH 1538:2:1 s 80) – 11 I, 0 d; låg ca 700 m sydväst om Stora Vilunda.
UH **1 frt** (Per Eriksson /Schack/, 1562 Per Larsson till Hamra).
1562 räntar torpet 2:0 pn, 10 lass ved, 3 dagsverken och 2 hästars fodring (FoR 2).
- Nibble** 1363 *Nybbela* (DS 6743, avskr), 1409 i *Nybele* (SD 1170) – 11 I, 0 e.
UH 1538–42 **1 skuj**, 0:3 till Frestaby, Fresta sn (1545–56 inräknad i jt för F).
1 ky, 0:5, 1553 1:0.

1 se, 0:6:1:4, 1539 0:7, 1553 1:0.

1 fr (1562 Sten Eriksson /Kolhammar-ätten/).

Summa jt (exkl fr) 1:6:1:4 (2:0).

1363 se sockeninledningen.

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:0:½, som Botvid i Sunnersta,Össeby sn, hade (SD 1170).

1479–1536 har Uppsala domkyrka en gård, som räntar 3½ pund (från 1535 3 pund 6 spann) korn och 0:7 pn (Skålhamra rd) (UpDkyR).

1511 säljer Johan Larsson i Mällösa, Vallentuna sn, en gård om 0:3, som räntar 2 pund korn och ½:0 pn, till ärkebiskop Jakob (se Hassla, Vallentuna sn) (UpDkyRL f 77v).

1525 får Peder Jönsson och Peder Finvidsson i Näle kungens tillstånd att behålla och bruka 0:3 (se Näle, Vallentuna sn) (GR 2 s 229).

1530 byter Arent Persson (Örnflycht) bort 0:0:1, som räntar 2 spann korn, till Uppsala domkyrka (UpDkyRL f 50v; se DMS 1:7 s 106).

1538 har sockenkyrkan en gård om 0:5, som räntar 20 spann korn, 1:0 pn och 6 dagsverken. Domkyrkan har en gård om 0:6½, som räntar 3 pund 1 spann korn och 0:6½ pn. (UH 1538:2:3 s 7, 82)

1539 har S:t Erikshemmanet 3 punds utsäde, äng till 30 lass hö, ingen skog, armt mulbete och inget fiskevatten (UH 1539:6 f 88).

1548 överlåter Peder Jönsson i Hassla, Vallentuna sn, 0:3 till sin son Lasse Pedersson (se Näle, Vallentuna sn) (EbAp 31/10).

1562 räntar frälsegården 4 pund korn, 3:6 pn och 4 hästars fodring (FoR 2).

Skälby

1363 *Skälby* (DS 6743, avskr), 1538 *Skelby* (UH 1538:2:3 s 7) – 11 I, 0 e.

UH **1 ky**, 1:4.

1363 se sockeninledningen.

1538 har sockenkyrkan en gård om 0:12, som räntar 5 pund korn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 7).

Smedby

1439 *i Smedeby* (SDHK 23112, avskr), 1538 *Smedeby* (UH 1538:2:1 s 21) – 11 I, 0 d.

UH **1 sk**, 1:0:2 (1553–56 1:3:2) med skuj i Älvsunda, Eds sn, 1538–45.

1 fr (Karl Bengtsson /Månesköld/).

1439 säljer magister Lars, kyrkoherde i Tuna, 1:0 i S och jord i Trynninge samt i ?Bergby, Markims sn, till sitt syskonbarn Jöns i Mällösa, Vallentuna sn (SDHK 23112).

1470 och 1477 se Smedby, Fresta sn.

1562 räntar frälsegården 3 pund korn, 1:0 pn, 3 dagsverken och 4 hästars fodring (FoR 2).

Stjärnborg

Se Trynninge.

Torsåker

1344 *in Tiwlaker* (DS 3835 s 312), 1348 *in villa Thywlsaker* (DS 4382), 1409 *i Thwrsaker* (SD 1170), 1435 *i Thywlsaker* (RAP 19/5) – 11 I, 1 e.

UH **1 skuj**, 0:4:2 till Eggeby (1553–56 inräknad i jt för E).

1 ky, 0:4:2, 1553 0:5.

3 ky, 0:6, 1553 0:5:2:4 + 0:4 + 0:4, alla till Skånela kyrka.

2 upheh, 1570 **2 sp**, 0:5:0:4 + 0:5; jt från 1570.

1 fr (Ture Pedersson /Bielke/).

Summa jt 4:1:1 (4:1:2).

1344 har Uppsala domkyrkas femte kanonikat (Danmark), senare cantorian, 0:0:16½, som räntar 4 pund 1 spann korn och 0:14:1 pn (DS 3835 s 312).

1348 byter Magnus Jonsson Sik (fisk) till sig 0:3 av Sko kloster mot lika mycket jord i Skråmsta, Håbo-Tibble sn (se DMS 1:10 s 192) (DS 4382).

1350 har Skånela kyrka 1:0:0:5 testamenterad jord (DS 6112, Rahmqvist 2008).

1351 omnämns Nils i T som faste vid häradstinget (DS 4685).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:0:3½, som Hammarby kyrka hade (SD 1170).

- 1435 ger Lars, kyrkoherde i Tuna och kanik i Uppsala, 0:3 till sin guddotter, syskonbarnet Elin Johansdotter (RAP 19/5).
- 1528 upptas i Uppsala helgeandshus jordebok två gårdar ('i Hammarby sn'), som är frälsejord, om vardera 0:5 med räntan 7½ pund korn och 4:0 pn 'av båda hemmanen' (UFT VI s 199).
- 1530 byter Tord Pedersson i Karlösa, Karlskyrka sn, bort två gårdar, som tillsammans räntar 7½ pund korn och 4:0 pn, till Uppsala helgeandshus mot tre gårdar i ?Sund, Bro sn, Bro skpl, och torpet *Grymmesäter (UpDkyRL f 106).
- 1538 har sockenkyrkan en gård om 0:4:2, som räntar 4 pund korn, 1:0 pn och 6 dagsverken. Skånela kyrka har tre gårdar, varav en om 0:6 räntar 4 pund 2 spann korn, 0:12 pn och 6 dagsverken, de andra om vardera ½:0 räntar 3 pund korn, 1:0 pn och 6 dagsverken vardera. (UH 1538:2:3 s 7, 12)
- 1572 har Ture Bielke en prebendeutjord i förläning (UH 1572:10).

Trynninge (nu Stjärnborg)

- 1316 (?) *in Trutninggi* (SFSS 122 s xvi), 1399 *aff Tryninge* (RAP 8/1) – 11 I, 1 e.
- UH **1 sk**, 2:0:1, 1539 1:2:2 med skuj i Harg, Skånela sn, och Antuna, Eds sn, 1539–42.
- 1 fr** (1562 Sten Eriksson /Kolhammar-ätten/).
- Summa jt ?2:6 (inkl fr, se nedan 1511).
- Till Trynninge skriver sig Jon Larsson (okänt sigill) 1399 (RAP 8/1).
- 1316 (?) upptas 0:0:½ i en odaterad förteckning över Nils Jonssons d ä (Rickeby-ätten, död 1316) gods (SFSS 122 s xvi; GiOV s 141).
- 1439 säljer Lars, kyrkoherde i Tuna, 0:6½ till Jöns i Mällösa, Vallentuna sn (se Smedby) (UpDkyRL f 63; GiBr s 122 anger jordetalet till 0:7).
- 1511 säljer Johan Larsson i Mällösa två gårdar om tillsammans 0:11:1, som räntar 7 pund korn tillsammans

och 0:10 pn vardera, till ärkebiskop Jakob (se Hassla, Vallentuna sn) (UpDkyRL f 77v).

1525 får Peder Jönsson och Peder Finvidsson i Näle kungens tillstånd att behålla och bruka 0:10:2 (se Näle, Vallentuna sn) (GR 2 s 229).

1562 räntar frälsegården 6 pund korn, 3:0 pn och 4 hästars fodring (FoR 2).

Vik

1350 *in villa Wiik* (DS 4632) – 11 I, 0 e.

UH 1538–42 **1 skuj**, 0:3:1:4 till Frestaby (1553–56 inräknad i jt för F).

1 ky, 1570 **1 pb**, 0:7 (1553–56 1:1).

1538 (endast) **1 kyuj**, 0:2, som brukas av prebendelandbon nedan.

1 pb, 1541 **1 aoe**, 0:3:2:4, 1543 0:3:2, 1553 0:4, 1572 **1 pb**, 0:6.

3 fr (Abraham Eriksson /Leijonhufvud/ 2, Karin Erikdotter /Bielke/ 1, 1562 Erik Tönnesson /Tott/, Sten Eriksson /Leijonhufvud/, Per Bagge).

Summa jt 1:4:2 (1:5) (exkl fr).

1350 överlåter Folkvin Arxö och hans medarvingar 0:0:7 till ärkebiskopen att ingå i den prebenda i Stockholm som hans far Konrad grundat (se Hammarby) (DS 4631–32).

1350 och 1359 har Skånela kyrka 0:0:7½ testamenterad jord (DS 6112).

1371 ger Sten Bengtsson (Bielke) ½:0 i morgongåva till Katarina Holmgersdotter (se Täby, Täby sn) (DS X 95).

1419 ger Sten Turesson (Bielke) jord till två prebendor i Uppsala domkyrka som grundats av hans far Ture Bengtsson; dennes donation avsåg gods i Täby sn och 0:0:13 i Vik, men dessa gods var pantsatta (se Täby, Täby sn) (SD 2573).

1531 har Gustav I en gård om 0:0:10, som räntar 10 spann korn och ½:0 (Arenberga rd) (K 1, 1531 f 8v).

1538 har sockenkyrkan en gård om 0:7, som räntar 3½ pund korn, 1:0 pn och 6 dagsverken, samt en utjord om 0:2, som räntar 1 pund korn. S:t Olofs prebenda i

Stockholms storkyrka har en gård om 0:3:2:4, som räntar 15 spann korn och 0:4 pn. (UH 1538:2:3 s 7, 61)

1543 redovisas arv och eget-hemmanet med jordetalet 0:3:2 och räntan 10 spann korn och 0:4 pn; det har 1½ punds utsäde, äng till 8 lass hö, skog, mulbete och fiskevatten (UH 1543:18).

1562 räntar Sten Erikssons gård 5 pund korn, 3:0 pn och 0:6 dagverkspn, Per Bagges gård 2½ pund korn och 0:6 pn, Erik Tönnessons gård 2 pund korn, 0:6 pn och 6 dagsverken; gårdarna ger vardera 4 hästars fodring (FoR 2).

Vilunda

1291 *in Wialundi* (DS 1031 s 103, 104), 1354 *in villa Wialundum* (DS 5040, avskr), 1441 *i Wighelund* (StenA 2:8, avskr) – 11 I, 0 d.

UH 2 fr (Per Eriksson /Schack/, 1562 Per Larsson till Hamra).

Vilunda är sätesgård för Mats Nilsson och hans hustru Ingeborg Jönsdotter 1441 (StenA 2:8).

1291 har Uppsala domkyrkas fabrica 0:0:2½ som dekanen Nils fått av bonden Anund i Väsby (DS 1031 s 103 f).

1298 ger Filip Finvidsson (Rumby-ätten), för sin mors själ när hon avlider, till dominikanerna i Sigtuna så mycket på *Dorsholm vid Tärnsund (nu Munkholmen, Västra Ryds sn) som ligger under 0:0:7 i V, som Filip ägde innan dessa 0:0:7 bytts bort mot annan jord (DS 1234).

1354 byter Ulf Jakobsson (varghuvud) till sig 0:3 i V med hus och alla tillagor och jord i Dyvinge och i Ling, Vallentuna sn, av domprosten Lars i Uppsala mot jord i Hacksta, Husby-Sjutolfts sn (DS 5040, 5044).

1545 ingår Erik i V i häradsnämnden (EbAp 20/4).

1548 ingår Peder Eriksson i V i häradsnämnden (EbAp 31/10).

1562 räntar de två gårdarna vardera 5 pund 2 spann korn, 0:20 pn, 3 dagsverken, 10 lass ved och 4 hästars fodring (FoR 2).

Väsby

1291 *uilla Vestby, in Vestby Hamarby* (DS 1031 s 102, 103), 1363 *Wässby* (DS 6743, avskr), 1478 *i Wesby* (RAp 29/12) – 11 I, 0 d.

UH **2 fr** (Karin Eriksdotter /Bielke/, 1562 Erik Tönnesson /Tott/); saknas 1556.

Väsby är sätesgård för väpnaren Jöns Olofsson 1478 (RAp 29/12) – Erik Tönnesson (Tott) 1557 (RAp 2/11).

1280-talets slut(?) – Uppsala domkyrkas fabrica ägde, när dekanen Nils Allesson övertog ansvaret för den, 0:13:2 (0:14 minus 0:0:1) i V och *in Terwinum*; jorden (0:13:2 i V) har före 1291 bytts bort dels till 'riddaren Sopp' mot jord i Nântuna och Sävja, Danmarks sn, och *Karlaby 'nära Stockholm', dels till bonden Anund i V mot jord i Vilunda och i Säby, Vallentuna sn (DS 1031 s 102 f).

1363 se sockeninledningen.

1478 byter ärkebiskopsbordet till sig 1:0 av Jöns Olofsson i V och hans hustru Birgitta Eriksdotter (ulvsax) mot jord i Svinninge, Österåkers sn, Rydbo skpl; Birgitta är systerdotter till ärkebiskop Jakob (RAp 29/12; se Dahlbäck kas 751). Jorden har senare frångått ärkebiskopsbordet.

1562 räntar de två gårdarna 5 pund resp 6 pund korn och vardera 1:0 pn och 4 hästars fodring (FoR 2).

Skånela socken

Omfattning, kyrka, runstenar mm: Se Skånela sn, Seminghundra hd.

Harg

1276 *in Harg* (DS 618) – 11 I, 1 e.

UH **1 st**, 1545 **1 sk**, 1:0, 1553 1:1:1.

1539–45 **1 skuj**, 0:1:1 till Trynninge; från 1553 lagd till sk ovan.

1 ky, 0:4.

4 skokl, 1:0, 1570 0:7 + 0:6:1:4 + 0:6:1:4 + 0:6, 1570 0:7.

1 fr (Nils Ryning). (Västra H)

Summa jt 6:0:1 (inkl fr, nedan 1360).

1276 säljer kung Magnus en okänd mängd jord i H till Sko kloster (se Skånela, Seminghundra hd) (DS 618).

1302 har Sko kloster 0:14:2, som ligger under huvudgårdsdrift (SkoKlJb s 16).

1359 har Skånela kyrka 0:5:½:3, som skriftligen testamenterats till kyrkan (DS 6112).

1360 byter Hemming Olofsson i Burunge, Vendels sn, bort 1:0 i Västra H 'med åkrar, ängar, fisken, kvarnar eller kvarnställen' till Magnus Gregersson (Sandbro-ätten) mot jord i Näle, Vallentuna sn (DS 6250).

1457 byter Nils Pedersson, kyrkopräst i Skånela, med socknens samtycke och på kyrkans vägnar, bort ½:0 till Sko kloster mot lika mycket jord i Dal, Skånela sn, Seminghundra hd, båda parter till gagn, nytta och "makabool"; jorden i H ligger 'näst förnämnda Sko klosters åkrar uppå ena sidan'. Om Nils och hans efterkommande skulle ångra bytet, skall kvarnen och kvarnstället bliva vid prästbolet, 'som gammalt och fornt varit haver'; hälften av kvarnstället ligger till jorden ovan i H och har så legat 'av ålder'. För att kvarnen skall bliva vid prästbolet evärdligen, skall Nils och hans efterkommande årligen ge klostret 1:0 pn i ränta, för vilken kyrkoherdarna ohindrade skall mala varannan dag efter att bytet skett. Fasta har lämnats på Vallentuna häradsting. – Som vidervarumän omnämns Johan Eriksson och Olof Jönsson i H. (RAP 12/3)

- 1489 och 1502 har Sko kloster fyra gårdar, varav en räntar $\frac{1}{2}$ läst korn och 2:0 pn, två vardera 4 pund 6 spann korn och 0:13 pn och en $4\frac{1}{2}$ pund korn och 0:12 pn (Skånela rd) (SkoKlJb s 45).
- 1511 säljer Johan Larsson i Mällösa, Vallentuna sn, en gård om 0:0:4, som räntar 1 pund korn och 0:0:8 pn, till ärkebiskop Jakob (se Hassla, Vallentuna sn) (UpDkyRL f 77v).
- 1525 får Peder Jönsson och Peder Finvidsson i Näle, Vallentuna sn, kungens tillstånd att behålla och bruka 0:0:3 (se Näle) (GR 2 s 229).
- 1538 har Sko kloster fyra gårdar, varav en om 1:0, som räntar $\frac{1}{2}$ läst korn och 2:0 pn, två om vardera 0:6 $\frac{1}{2}$, som räntar 4 pund 7 spann korn och 0:13 pn vardera, och en om 0:6, som räntar $4\frac{1}{2}$ pund korn och 0:12 pn; vardera gården räntar dessutom ett får, 2 höns, 10 ägg, $\frac{1}{2}$ pund smör och 0:2 dagsverkspn. Skånela kyrkas gård (0:4) räntar 3 pund korn, 0:9:1 pn och 6 dagsverken. (UH 1538:2:3 s 43, 12)
- 1562 uppges i klagomålsregister att Karl i H och hans grannar, som har varit Sko klosters landbor, klagar att Nils Rynings landbo, Erik Matsson i H, har ifrån Karl och hans grannar en äng, som räntar 16 lass hö, och ett 'vreteställe'. Av ängen och vreten betalar Erik 1:0 pn i avrad till Nils Ryning. Det konstateras att här skall 'vara syn uppå'. (SRH 2) – Frälsegården räntar 6 pund korn, 3:0 pn och 8 hästars fodring (FoR 2).

Täby socken

1281 *in . . . Tæbysokn* (DS 727).

Omfattning: Täby kyrksocken motsvarade den nuvarande socknen (1950) och räknades i kyrkliga sammanhang till Vallentuna härads prosteri (se s 24). I administrativt hänseende var den delad så, att den nordvästra delen, omfattande bygden kring Vallentunasjöns södra del, hörde till Vallentuna hd, medan den sydöstra delen hörde till Danderyds skeppslag (byarna Ella, Ensta, *Kiula /Tjula/, Gribby, Libby, Näsby, Tibble, Ytterby, Viggeby, Åkerby och Åva) och till Ryds skeppslag (byarna Västra och Östra Arninge, Hägernäs, Löttinge, Rönninge och Skogberga). Socknens vallentunadel överfördes till Danderyds skpl på 1660-talet (Lagerstedt s 5).

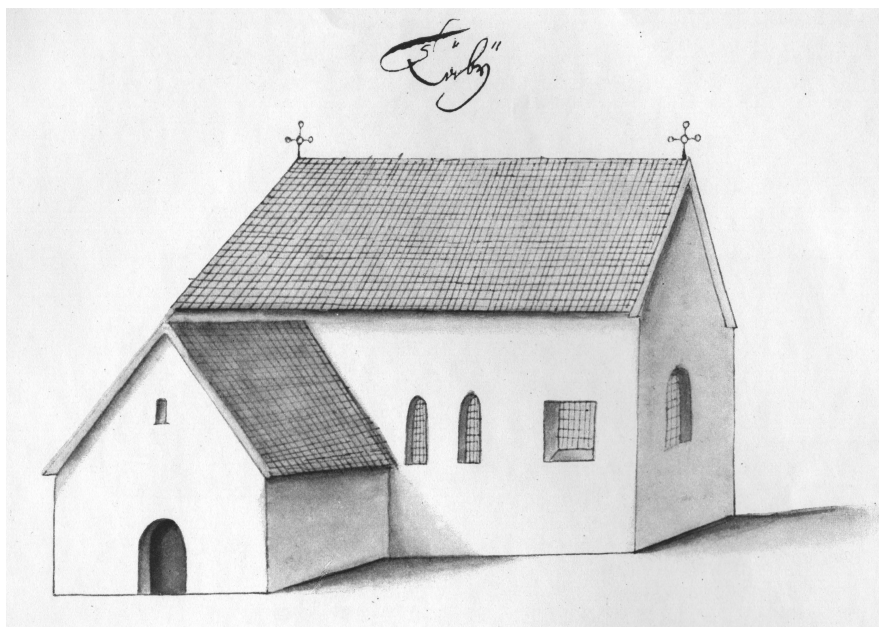
Kyrkan: Den rektangulära kyrkan av gråsten med höga gavelrösten dateras till 1200-talets senare del. Sakristian, som har ursprungligt kupolvalv och tegel i gavelröset, byggdes troligen i början av 1300-talet. Vid mitten av 1400-talet har kyrkan drabbats av brand, som förstört takstolarna, och sedan har kryssvalv av tegel slagits. Valv och väggar försågs på 1480-talet med kalkmålningar av Albert målares verkstad; målningarna på väggarna har varit överkalkade och är fragmentariskt bevarade. Vapenhuset, som troligen byggts samtidigt med valvslagningen, är försedd med kalkmålningar, som är äldre än de i långhuset och som varit överkalkade. Ytterporten är av tjärad ek och försedd med järnbeslag av 1400-talstyp. Vissa detaljer i takstolarna tyder på att kyrkan haft en takryttare över västra delen. Kyrkan restaurerades 1929–31 och 1967. Invändiga mått ca 20 x 10 m. Vid gamla kyrkogårdens sydöstra hörn finns en medeltida stiglucka uppförd i gråsten och tegel i gavelrösten.

Av medeltida inventarier har bevarats fragment av dopfunt av kalksten från 1200-talets senare del, nattvardskalk med paten från 1300-talet, ett par ljusstakar av malm från 1400-talet och ett altarskåp, troligen tillverkat i Lybeck i slutet av 1400-talet. I koret finns en gravsten från 1345 över Gere, med inristad vapensköld (tre lindblad sammanhållna av en trikvetra).

(SvK U I:1, Uky 191)

Kyrkby: Täby.

1331 har Täby kyrka 0:20 gammal och 0:7:0:12 ny kyrkojord; Uppsala domkyrka har 0:22 i socknen (se Skålhamra) (DS 2819).

Täby kyrka 1682. Ur Hadorph.

Antal jordeboksenheter UH 1545 (1572)

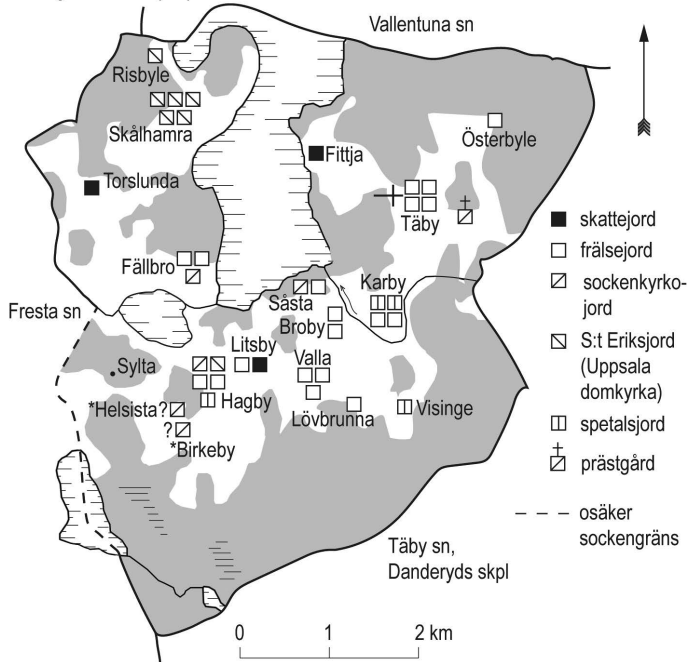
	sk	skuj	ky	se	set	sp	fr	frt
*Birkeby	--	--	1 (1)	--	--	--	--	--
Broby	--	--	--	--	--	--	2 (2)	--
Fittja	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--
Fällbro	--	2 (0)	1 (1)	--	--	--	1 (2)	--
Hagby	--	1 (0)	1 (0)	--	1 (0)	1 (1)	2 (2)	--
*Helsista	--	--	--	--	1 (0)	--	--	--
Karby	--	--	--	--	--	2 (2)	2 (2)	--
Litsby	1 (0)	--	--	--	--	0 (1)	2 (2)	--
Lövbrunna	--	--	--	--	--	--	--	1 (1)
Risbyle	--	--	--	--	1 (1)	--	--	--
Skålhamra	--	--	--	5 (5)	--	--	--	--
*Sylta	--	2 (1)	--	--	--	--	--	--
Såsta	--	--	1 (1)	--	--	--	1 (1)	--
Torslunda	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--
Täby	--	--	--	--	--	--	4 (4)	--
Valla	--	--	--	--	--	--	3 (3)	--
Österbyle	--	--	--	--	--	--	--	1 (1)

Summa 3 (2) 5 (1) 4 (3) 5 (5) 3 (1) 3 (4) 17(18) 2 (2)

Dessutom redovisar längderna: *st*: *Sylta 0 (1) – *seuj*: Hagby 0 (1), *Helsista 0 (1) – *spt*: Visinge 1 (1) – *spuj*: Österbyle 0 (1).

Täby socken (del)

Antal gårdar 1545 (UH)

Runstenar: U 133 Täby kyrka (skadad), U 135, U 136, U 137, U 138 (fragment, försvunnet), U 139 och U 140 (båda fragment) Broby, U 141 Fittja (försvunnen), U 142 Fällbro, U 143 och U 144 Hagby, U 145 och U 146 Hagby / "Brohammar", vid tillfart till bro över Vallentunasjöns avlopp till Norrviken, U 147 (skadad) och U 148 Hagby / Sparingsberg, vid häradsgränsen söder resp sydöst om sjön Fjäturen, U 149 Hagby skog (skadad, försvunnen), U 150 (fragment) och U 151 Karby, U 152 (fragment), U 153 (skadad), U 154 (skadad) och U 155 (skadad, har tillförts fragment från U 156 och U 157, se Fv 1964 s 152 ff) Litsby, nu vid Hagby gård, U 156 (fragment) och U 157 Litsby (fragment med kors), nu i Täby bibliotek i Täby centrum, U 160 och U 161 Risbyle / Skålhamra, U 163 Sasta, U 164 och U 165 Täby tä, vid häradsvägen mellan Täby by och Vallentuna. – Efter publiceringen av Upplands runinskrifter (U) upptäcktes en runhäll (skadad) i norra delen av ett gravfält vid Fällbro (Fv 1946 s 257 ff, Åström s 44). Ytterligare en runsten är genom äldre källor känd från Hagby skog (försvunnen, se Åström s 83).

Kameral indelning: Fittja, Litsby och Torslunda ingår enligt UH 1541:17 i Fresbo åtting (se s 26).

***Birkeby**

- 1545 *Birkeby* (UH 1545:5 s 87), 1551 *Byörkeby* (Prt 4) – möjligt gårdsläge inom Hagbys ägor väster och sydväst om Hagby gård.
- UH 1545 **1 ky**, 0:3:2 (jt från 1553); gården kan ha uppstått genom att kyrkohemmanet i *Helsista (1538) delats, varvid 0:4 i B lagts under Hagby.

Broby

- 1293 *Datum Broby* (DS 1096), 1328 *curias . . . Broby* (DS 2658, avskr) – 10 I, 9 f.
- UH **2 fr** (Johan Turesson /Tre rosor/, 1562 Gustav Johansson /Tre rosor/).
- 1293 daterar Johan Elofsson (Elofssönernas ätt) från B sitt bekräftelsebrev av sin avlidna dotter Kristinas testamente, vilket skrivits fem dagar tidigare och då bevitnats av bl a kyrkoherde Botolf i Täby, hennes tjänarinna Margareta och flera andra personer av båda könen i Kristinas och hennes make Birger Peterssons (Finstaätten) hushåll (DS 1095–96; Rahmqvist 1996 s 237).
- 1328 mottar Magnus Gudmarsson (Ulvåsa-ätten) på sin hustru Katarinas vägnar huvudgården B i arv efter hennes far Birger Petersson (se Täby) (DS 2658).
- 1371 ger Sten Bengtsson (Bielke) 0:12 i morgongåva till Katarina Holmgersdotter (se Täby) (DS X 95).
- 1453 ärver Karl Knutsson (Bonde) 0:12 (se Täby) (SjSp 7/6).
- 1457 upptas i Karl Knutssons jordebok två gårdar om okänt jordetal och med räntan 8 pund korn (C 7 f 9).
- 1473 ärver Magdalena Karlsdotter två gårdar, som vardera räntar 4 pund korn och 0:6 pn, efter sin far (C 8 f 19v).
- 1500 får Sigrid Eskilsdotters (Banér) barn två gårdar, som vardera räntar 4 pund korn och 0:6 pn, vid arvskifte efter Karl Knutssons döttrar (se Täby) (DN 16:333).
- 1528 skiftas arvet efter Sigrid Eskilsdotter mellan Gustav I (och hans syster) och Kristina Nilsson (Gyllenstierna), på vars lott faller två gårdar (ränta = 1500) (GR 5 s 115).
- 1562 räntar de två gårdarna vardera 4 pund korn, 0:18 pn, 1 får, 2 höns, 20 ägg, 2 famnar ved, 9 dagsverken och 4 hästars fodring (FoR 2).

- Byle** Se Österbyle.
- *Esliby** Se Valla 1344.
- Fittja** 1318 *De Fitiium* (DS 2152–53), 1351 *in villa Fitiium* (DS 4683) – 10 I, 9 f.
UH **1 sk**, 2:4, 1556 2:4:2.
- 1290 har Uppsala domkyrkas andra vicaria 0:0:4, som bytts bort före 1301 (DS 3836 s 320).
- 1318 omnämns Johan i F som faste vid häradstinget (DS 2152–53).
- 1344 har Uppsala domkyrkas fabrica 0:0:4 (DS 3838).
- 1351 byter ärkebiskop Hemming bort 0:0:4 till Olof Björns-son i Olhamra, Vallentuna sn, och dennes bror Peter, präst i Rimbo, mot lika mycket jord i Lilla Benhamra, Vada sn (DS 4683, 4685). Vid häradstinget är Björn i F faste (DS 4685).
- 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:0:10, som Täby kyrka hade (SD 1170).
- 1448 se nedan 1579.
- 1492 omnämns Peder i F som nämndeman vid lagmansting i Lindö, Vallentuna sn (ULdb s 62).
- 1528 får Kristina Nilsson (Gyllenstierna) jord i F, som räntar 2 spann korn, vid arvsfifte efter Sigrid Eskilsdotter (se Täby) (GR 5 s 116). – Vid förnyat arvsfifte 1555 efter Sigrid tillfaller 0:0:2 Kristina Nilsson (GR 25 s 307).
- 1579 hålls lagmansting i Harg, Skånela sn, där Anders Jonsson i Åkerby, Täby sn, talar till Erik Eriksson i F om 1:0 i Fittja *Enebo wällett*, som han vill återbörda, varvid han hänvisar till ett dombrev, utfärdat 1448 av underlagmannen Bengt Laurensen (Björnlår) och lydandes på 1:0 i F och *Enebo wällett*. Anders visar även ett dombrev från Vallentuna häradsting 1562, då han velat börda denna jord. Då befanns att Erik hade ägt 0:12 'både i F och *Enebo wällett*'. Erik hade tilldömts marklandet, då det 'var icke så stort att där två kunde bo på'. Erik skall ge en penningssumma till Anders, vilken skall antvarda honom sitt gamla brev. (Udb II s 95)

Fällbro

- 1344 *in Fellabro* (DS 3836 s 320), 1392 *i Fællabro* (RAp 5/10) – 10 I, 9 f.
- UH 1539–45 **2 skuj**, 0:5:1 till Litsby + 0:2 till Torslunda; utjordarna inräknade 1538 och från 1553 i jt för resp hn.
- 1 ky**, 1570 **1 aoe**, 0:4 (upptas i Fresta sn 1553–56, 1570–72).
- 1 fr**, 1545 **2 fr** (Johan Turesson /Tre rosor/, Anna Bengtsdotter /Sparre av Hjulsta och Ängsö/, 1562 Gustav Johansson /Tre rosor/, Lage Posse).
- Summa jt 3:0 (inkl fr, se nedan 1458, 1479, 1514).
- 1301 har Uppsala domkyrkas andra vicaria 0:0:2, som den hade redan vid grundandet 1290 (se Skålhamra) (DS 3836 s 320, år 1344).
- 1392 ingår Nils i F i nämnden vid räfsteting i Alby, Angarns sn, med bl a Vallentuna hd (RAp 5/10).
- 1396 omnämns Ingemund i F som faste vid häradstinget (RAp 13/5).
- 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:4½, som Olof Tröbo i Stockholm hade; bonden Ragvald i F ingår i räfstetingsnämnden (SD 1170).
- 1451 säljer Olof i F 0:0:16 till Botvid i Akalla, Spånga sn (RAp 23/1).
- 1457 utfärdar ärkebiskop Jöns Bengtsson, riksföreståndare, med riksrådets samtycke frälsebrev för Mats Pedersson i Vad, Kila sn, och hans äkta barn och deras arvingar på 0:13:2 i F och jord i Hagby samt i Ekeby, Fresta sn, och i Kivsta och Vad, Kila sn, Husta, Kumla sn, och Gryta, S:t Ilians sn, Västmanland (B 2, Sten Turesson).
- 1458 säljer Jöns i Hagby 0:12:2 till Mats Pedersson i Vad (RAp u d).
- 1461 bekräftar Kristian I Mats Pederssons frälsebrev, vilket givits av kung Karl Knutsson. Enligt detta, av Mats uppvisat i avskrift inför kungen och rådet, gäller frälset för jorden i F (0:12:5 = 0:13:2), Hagby, Ekeby och Kivsta, varutöver kung Karl givit Mats tillstånd att köpa 0:12 av kronan där tillfälle gavs; den sålunda förvärvade jorden är den ovan nämnda i Vad, Husta och

- Gryta i Västmanland (tillsammans 0:12). Originalbrevet hade ärkebiskopen bränt upp i samband med belägringen av Västerås slott, dvs början av februari 1457. (B 2, Sten Turesson; GiOV s 367)
- 1479 säljer Jöns i Hagby 0:12:2 till Mats Pedersson, borgmästare i Arboga; Peder Eriksson (Örnflycht) i Granhammar har på häradstinget mottagit lyst och fast på jorden på Mats vägnar, eftersom denne pga sjukdom inte själv kunde närvara. I nämnden ingår Bengt i F. (RAp 8/5)
- 1514 köper Sten Turesson (Bielke) av Erik Matsson (stjärna) en gård i F, som räntar $\frac{1}{2}$ läst korn och 2:0 pn, och jord i Ekeby, Fresta sn, Klista, Fröslunda sn, Heby, Simtuna sn, och Kivsta, Kumla sn, Tjurbo hd (BiS E 2006).
- 1528 får Kristina Nilsson (Gyllenstierna) jord i F, som räntar $2\frac{1}{2}$ spann korn, vid arvsifte efter Sigrid Eskildsdotter (se Täby) (GR 5 s 116).
- 1538 har sockenkyrkan en gård om 0:4, som räntar 2 pund korn, 0:0:10 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 10).
- 1550 förrättas arvsifte av Sten Turessons köpegods, varvid en tredjedel tillfaller Stens änka Anna Bengtsdotter (Sparre av Hjulsta och Ängsö) och två tredjedelar Stens rätta arvingar Axel Eriksson (Bielke), Axel Nilsson (Banér) och Måns Svensson (Somme); på deras lott faller bl a en gård i F, som räntar $5\frac{1}{2}$ pund korn och 2:0 pn, och jord i Ekeby, Fresta sn, och Torsholma, Frösunda sn (BiS E 2006).
- 1552 begär Lars Eriksson i Kälvesta, Spånga sn, hos kungen att få byta till sig jord i Värsta, Spånga sn, av kronan mot 0:5:1 skattejord i F och jord i Litsby. Kungen uppmanar hövitsmännen på Stockholms slott att undersöka om bytesjordarna är likvärdiga. (GR 23 s 148 f) – Fem år senare genomförs bytet utan ändring beträffande F (jfr Litsby) (RAp 1557 2/8).
- 1555 tillfaller 0:0:2, som räntar $2\frac{1}{2}$ spann korn, Kristina Nilsson vid förnyat arvsifte efter fru Sigrid (GR 25 s 307).
- 1562 räntar Gustav Johanssons gård $18\frac{1}{2}$ spann korn, 1:4 pn, 1 får, 2 höns, 20 ägg, 2 famnar ved, 9 dagsverken

och 4 hästars fodring; Lage Posses gård räntar $5\frac{1}{2}$ pund korn, 2:0 pn och 4 hästars fodring (FoR 2).

Hagby

- 1351 *de Hagaby* (DS 4685) – 10 I, 9 f.
- UH 1539–45 **1 skuj**, 0:6:1 till Litsby (inräknad i jt för L 1538 och från 1553).
1538–56 **1 ky**, 0:4.
1 set, 0:2, 1553 **1 seuj**, 0:1.
1 heh, 1545 **1 sp**, 1551 **1 aoe**, 1572 **1 dasp**, 0:4.
1 aoe, 0:4.
2 fr (Johan Turesson /Tre rosor/, 'jungfru Margareta', 1562 Gustav Johansson /Tre rosor/, Lars Fleming).
Summa jt 2:4:1 (1:5) (exkl fr).
- 1351 omnämns Jöns och Nils i H som fastar vid Vallentuna häradsting (DS 4685).
- 1402 pantsätter Kort Görtz 'så mycket landsgods' han har i H och i Krogsta, Vidbo sn, till Peter Olofsson för ett lån om 200 mark, som skall återbetalas inom tre år (SD 166).
- 1406 säljer Jösse Svensson (?kluvan sköld) i Olhamra, Vallentuna sn, och hans hustru Ingeborg Olofsdotter (två uppåtvända vingar) 0:1, som ligger 'vid sunnersta ändan i byn', till Vadstena kloster (SD 730).
- 1407 skänker Peter Olofsson (lilja, åtföljd av 2 rundlar) till Vadstena kloster det gods i H han fått av Kort Görtz (se ovan 1402) (SD 865).
- 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:0:13½, som Täby kyrka hade (SD 1170).
- 1432 säljer Birger Olofsson (Lossa-ätten) ½:0, som räntar 2 pund korn och 0:6 pn, till helgeandshuset vid Stockholm (RAP 17/12).
- 1447 upptas i Vadstena klostrets jordebok ½:0, som räntar 2 pund korn och ½:0 pn och som brukas av en landbo; räntan var tidigare 3 pund korn. 1457 års jordebok anger räntan till 3 pund korn och ½:0 pn. (VaKlJb s 43, 92)
- 1447 meddelar Erik Anundsson (växt) sina landbor i Täby socken att han överlåtit de gårdar som de besitter till

Uppsala domkyrka och att de nu skall lyda domkyrkans syssloman; av samtida baksidesanteckning framgår att det avser H och *Helsista (RApp 26/11).

- 1457 får Mats Pedersson i Vad frälsebrev på bl a 0:11 i H (se Fällbro). I Kristian I:s bekräftelsebrev 1461 anges jordetalet till 0:10:0:20. (B 2, Sten Turesson)
- 1479–1536 har Uppsala domkyrka (Skålhamra rd) en landbo, som räntar 1 pund korn och 0:2 pn (UpDkyR).
- 1528 får Kristina Nilsson (Gyllenstierna) en gård, som räntar 4 pund korn och 0:8½ pn, vid arvsifte efter Sigrid Eskildsdotter (se Täby) (GR 5 s 115). – Vid förnyat arvsifte 1555 tillfaller gården (ränta = 1528) Kristina Nilsson (GR 25 s 307).
- 1531 har Gustav I ett torp om 0:4, som räntar 2:0 pn; torpet, som tillhört Vadstena kloster, ingår i Skällnora rättardöme (K 1, 1531).
- 1542 har Hagby torp (ränta = 1531) 13 spansks utsäde, äng till 16 lass hö, skog, gott mulbete och litet fiskevatten (UH 1542:6).
- 1538 har sockenkyrkan en gård om 0:4, som räntar 2 pund korn, 0:4 pn och 6 dagsverken. Uppsala domkyrka (S:t Erik) har 0:2, som brukas av kyrkolandbon ovan och räntar 1 pund korn och 0:2 pn. Stockholms helgeandshus har en gård om 0:4, som räntar 2 pund korn och 0:4 pn. (UH 1538:2:3 s 10, 81, 89)
- 1551 upptas fem tiondepliktiga i H, men tre av dem har inte erlagt tionde (Prt 4).
- 1562 räntar Gustav Johanssons gård 4 pund korn, 0:20 pn, 1 får, 2 höns, 20 ägg, 2 famnar ved, 9 dagsverken och 4 hästars fodring; Lars Flemings gård räntar 2½ pund korn, 1:0 pn, 9 dagsverken och 4 hästars fodring (FoR 2).

***Helsista**

- 1447 *Helsista* (RApp 26/11, baksidesant), 1479 *Hesistha* (UpDkyR 1), 1538 *Hellesta*, *Hælsta* (UH 1538:2:3 s 10, 81), *Hielsta* (UH 1538:2:1 s 77) – H har legat i närheten av Hagby, sannolikt i det öppna landskapet ca 500 m sydväst om Hagby gård där gravfält och stensträngar från järnåldern finns (RAÄ 83, RAÄ 209, RAÄ 299).

UH 1538–42 **1 ky**, 0:7:2 (jfr *Birkeby).

1 set, 0:2, 1553 **1 seuj**, 0:2 (brukas av kyrkoherden).

1447 se Hagby.

1479–1536 har Uppsala domkyrka (Skålhamra rd) en landbo, som räntar 1 pund korn och 0:2 pn (UpDkyR).

1538 har Täby kyrka en gård om 0:7:2, som räntar 3½ pund korn, 1:0 pn och 6 dagsverken; Uppsala domkyrka (S:t Erik) har 0:2, som brukas av kyrkolandbon ovan och räntar 1 pund korn och 0:2 pn (UH 1538:2:3 s 10, 81).

Karby

1200-talets början(?) *Carlaby* (?LEV f 1v, odat), 1290-talet *in Carlaby* (LEV f 31v), 1304 *Karleby* (UpDkyRL f 53v, avskr), 1310 *Karlaby* (DS 1911, feldat, avskr), 1344 *Karlaby* (DS 3837 s 330) – 10 I, 9 f.

UH **2 klakl**, 1545 **2 sp**, 1551 **2 aoe**, 1572 **2 dasp**, 1:0 + 1:0; 1549 anges den ena gården ligga i Västra K, den andra i Östra K.

2 fr (Per Brahe), 1:0 + 1:0; se nedan 1526.

Summa jt 4:0.

1200-talets början(?) har Vallentuna kyrka jord som räntar 4½ örtug (?LEV f 1v, odat). Jorden har avyttrats före 1290.

1290-talet upptas 0:1, som skänkts av Estrid, hustru till Ragne i Gällsta, Vallentuna sn, samt 0:0:½ (utan ortnamn), som kyrkan fått av Benne i Täby by, bland den jord som Vallentuna kyrka förvärvat efter det att kyrkoherden Matias 1290 tillträdde sin tjänst (LEV f 31v).

1304 ger kung Birger jord i K till Birger Petersson (Finstaätten) (UpDkyRL f 53v, regest). Jorden hade ägts av Abjörn Sixtensson (Sparre av Tofta) men konfiskerats för majestätsbrott (Gen 21).

1310 byter Abjörn Sixtensson bort 3:0 i K och Såsta och jord i Hammarby, Hammarby sn, till Magnus Gregersson (Folkungaättens oäkta gren) mot jord i Ängsö i Västmanland (DS 1911, feldat).

1328 ärver Birgitta Birgersdotter (Finsta-ätten) 0:3 efter sin far (se Skällnora, Fresta sn) (DS 2658).

1344 har ärkebiskopsbordet 0:9, som räntar 4½:0 pn, under Tuna huvudgård, Österåkers sn (DS 3837 s 330).

- 1393 skänker Katarina Magnusdotter (Aspenäs-ätten), änka efter Finvid Finvidsson d ä (Frössviks-ätten), 2:0 med hus och 'byggning', åker och äng etc till Klara kloster (ClM s 39 f).
- 1399 överlåter Arvid Bengtsson (Oxenstierna), förmyndare för sin bror Jöns Bengtssons barn, 2:0 till ärkebiskop Henrik i enlighet med Jöns yttersta vilja. Denne hade lovat avstå jorden dels för skuld av pengar och korn, dels för bannsmål och andra förbrytelser mot ärkebiskopen och kyrkan. (RAp 31/12; se GiOV s 114) – Arvid ger följande år (20/5) häradshövdingen i Vallentuna hd fullmakt att lämna ärkebiskopen fasta på jorden (RAp 1400 20/5).
- 1409 döms under skatt vid råfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:7, som ärkebiskopen hade (SD 1170).
- 1443 byter Gustav Sture till sig 0:9 i K och jord i Viggeby, Norrsunda sn, av ärkebiskop Nils mot jord i Almare-Stäket, Stockholms-Näs sn (RAp 31/12, 1444 8/2; DMS 1:7 s 79 f).
- 1526 upptas två gårdar om tillsammans 2:0, som räntar 7 pund korn och 2:0 pn, i jordebok över gods under Rydboholm, Östra Ryds sn, i Hägernäs rd (Per Brahes mödernegods) (Rött nr 354).
- 1538 har Klara kloster två gårdar om vardera 1:0, som vardera räntar 3½ pund korn, 1:0 pn, 1 får, 2 höns, 10 ägg och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 44).
- 1556 har de två arv och eget-hemmanen tillsammans 6½ punds utsäde och äng till 40 lass hö (UH 1556:10).
- 1562 räntar de två frälsegårdarna vardera 3½ pund korn, 0:12 pn, 1 får, 2 höns, 10 ägg, 2 famnar ved, 6 dagsverken och 4 hästars fodring (FoR 2).

Litsby

- 1320 *de Litisby* (DS 2260), 1432 *i Litisby* (RAp före 2/2), 1451 *i Litinsby* (RAp 6/3), 1489 *Litisby* (SkoKlJb s 46) – 10 I, 9 f; låg på 1600-talet direkt öster om Hagby (LSA A12:27; RAÄ 387:1).
- UH 1538–56 **1 sk**, 1:6:2, 1539 0:3 med skuj i Hagby och Fällbro, 1553 2:1, 1556 2:5.
- 1570 **1 dasp**, 1:2:2 (jt 1572).

- 1 fr** (Anna Bengtsdotter /Sparre av Hjulsta och Ängsö/, 1562 Lage Posse).
- 1545 **1 fr** ('jungfru Margareta'); öde 1570.
- 1320 omnämns Gere i L som ett av 24 vittnen vid arvskifte vid Kårsta kyrka efter Ingeborg Bengtsdotter, hustru till Birger Petersson (Finsta-ätten) (DS 2260).
- 1432 ingår Anders i L i häradsnämnden (RAp före 2/2).
- 1441 (?) är Peder i L faste vid jordbyte på häradstinget (RApDRA 1461 2/5, feldat).
- 1450 ingår Peder i L i häradsnämnden (RApp 31/10).
- 1451 ingår Peder i L i nämnden vid lagmansting i Örsta, Angarns sn (RAp 6/3).
- 1459 ger Jesper Görtz med samtycke av sin systerdotter Katarina Eriksson (Väsby-ätten) 0:2, som räntar 14 spann korn och 0:2 pn, till Sko kloster som ersättning för den ingift – ½:0 i Närke som räntade mindre – han givit med Birgitta Eriksson, Katarinas syster (RAp 12/5).
- 1470 är Peder i L nämndeman och faste vid häradstinget (RAp 8/10).
- 1477 ingår Peder i L i nämnden vid lagmansting i Lindö, Vallentuna sn (DGA 2 s 88).
- 1489 och 1503 har Sko kloster en gård, som räntar 14 spann korn och 0:1 pn (Skånela rd) (SkoKlJb s 46, 48, 68).
- 1492 omnämns Anders i L som nämndeman vid lagmansting (ULdb s 62).
- 1532 säljer abbedissan och konventet i Sko kloster 0:2 till Anna Bengtsdotter (Sparre av Hjulsta och Ängsö) (UUBp 19/1).
- 1551 upptas tre tiondepliktiga i L, men två av dem har inte erlagt tionde (Prt 4).
- 1552 begär Lars Eriksson i Kälvesta, Spånga sn, att få byta bort 0:3 skattejord till kronan (se Fällbro) (GR 23 s 149).
- 1557 byter Lars Eriksson bort 0:11:2 till Gustav I och hans 'livsarvherar' (RAp 2/8). – Två år senare upptas bland förökta gods en gård om 0:11:2 som bytesgod (AoE 30).

1562 räntar Lage Posses gård 6 spann korn, 0:2 pn och 1 hästs fodring (FoR 2).

1571 får Beata Arvidsdotter (Trolle) en gård, som räntar 10 spann korn och 0:2 pn, vid arvsfifte efter bl a Anna Bengtsdotter (Sparre av Hjulsta och Ängsö) (SKBAP 28/5; se DMS 1:3 s 125).

Lövbrunna

1453 i *Løffbrunne* (SjSp 7/6) – 10 I, 9 f.

UH **1 frt** (Johan Turesson /Tre rosor/, 1562 Gustav Johansson /Tre rosor/).

1453 ärver Karl Knutsson (Bonde) ett torp, som 'ligger av Broby', av Sten Turesson (Bielke) (se Täby) (SjSp 7/6).

1457 upptas en gård med okänd ränta i Karl Knutssons jordebok (C 7 f 9).

1473 ärver Magdalena Karlsdotter en gård, som räntar 1:0 pn, efter sin far (C 8 f 19v).

1500 får Sigrid Eskilsdotters (Banér) barn en gård, som räntar 1:0 pn, vid arvsfifte efter Karl Knutssons döttrar (se Täby) (DN 16:333).

1528 får Kristina Nilsdotter (Gyllenstierna) L (ränta = 1500) vid arvsfifte efter Sigrid Eskilsdotter (se Täby) (GR 5 s 115).

1562 räntar torpet 6 spann korn, 0:9 pn, 1 får, 1 höns, 10 ägg, 1 famn ved, 4½ dagsverken och 2 hästars fodring (FoR 2).

Risbyle

1479 *Torpiit* (UpDkyR 1), 1497 *Riisbøle* (SvK 227 s 257) – 11 I, 0 e.

UH **1 set** (öde 1539). (Skålhamra rd)

1376 har Uppsala domkyrkas fabrica två torp (utan namn) under Skålhamra, det ena som är besatt räntar 0:12 pn, det andra är obesatt (SvK 227 s 166).

1479–1536 har domkyrkan ett torp, som räntar 0:12 pn (Skålhamra rd) (UpDkyR).

1539 har torpet, som ligger på Skålhamras ägor, 6 spansks utsäde det ena året, 1 punds det andra (UH 1539:6 f 88v).

- 1548 anges torpets storlek till 4 spannland (UH 1548:4).
 1570 har alla grannarna i Skålhamra torpstället R (UH 1570:14).

Skålhamra

- 1000-talet i *Skulobri* (runstenar U 160, 161), 1290 *curias ... Skulhamar* (DS 1015), 1351 *de Skulhambre* (DS 4685), 1376 *In villa Skulhamar* (D 1 s 6), 1385 i *Skolhambre, i Skolhamar* (RAp 28/3) – 10 I, 9 e-f.
- UH 5 se, 0:5 + 0:5 + 0:5 + 0:5 + 0:5; från 1553 omtaxerat till 0:5:0:5 + 0:5:0:5 + 0:5:0:5 + 0:5:0:5 + 0:5:0:5; en av gårdarna upptas i Fresta sn 1553–56, 1570–72.
 Summa jt 3:1 (3:2:0:1).
- 1000-talet har Ulvkel, Gye och Une låtit resa en runsten vid bygränsen mellan S och Säby, Vallentuna sn, efter sin far Ulf, som bodde i Skålhamra (U 160). Öster om denna sten och nära sjöstranden står en runsten, som på Ulvkels uppdrag ristats av Ulf i Borresta, Orkesta sn, efter hans 'måg' Ulf i S (U 161).
- 1290 har Uppsala domkyrkas andra vicaria, som grundats av avlidne ärkedjäknen Johan Odulfsson, 0:23, varav 0:1 troligen redan på 1290-talet tilldömts grannbonden i S. Jordan har före 1301 bytts bort, och vicarian har troligen aldrig fungerat. (DS 3836 s 320, Dahlbäck s 130) – Enl Johan Odulfssons testamente (1290) bestod vicarians gods av huvudgårdarna S och *Kiula, Täby sn, Ryds skpl, med omkringliggande gods, vilket tillsammans utgjorde 11 markland (DS 1015). Om dessa gods hade tvist uppstått mellan domkapitlet och kung Magnus, i vilken hertig Bengt Birgersson, biskop i Linköping, dömt till domkyrkans fördel (DS 1016).
- 1310 (?) pantsätter Johan Gåsbog 0:2 för ett lån om 24 mark av ärkebiskopens pengar på domkapitlets vägnar, vilket återfått summan; jorden har återgått till Johan (DS 1667, odat).
- 1341 intygar kung Magnus att ärkebiskop Peter givit Olof Larsson i Burunge, Vendels sn, tillstånd att flytta sin gård eller byggnader i S från den gamla platsen till närmare sjön; byn ägs till större delen av Uppsala domkyrkas fabrica (DS 3561).
- 1344 har domkyrkans fabrica 0:21 (DS 3838).

- 1351 omnämns Peter i S som faste vid Vallentuna häradsting (DS 4685).
- 1376 har domkyrkans fabrica 0:21, som till större delen är nyligen besatt ("de nouo culte") och räntar 15 pund 6 spann korn och 6:2 pn; jorden brukas av fyra landbor, och där finns två torp (se Risbyle) (SvK 227 s 166).
- 1381 ger Olof Karlsson 0:5 i morgongåva till Cecilia Filipsdotter (se Lindö, Vallentuna sn) (DS 10322).
- 1385 säljer Olof Karlsson och Cecilia, med hennes far Filip Karlssons (Folkungaättens oäkta gren) samtycke, 0:5 'vid västra landet i bolstaden liggande' till Uppsala domkyrkas syssloman (RAp u d, SDHK 12770).
- 1385 bekräftar Filip Karlsson att domkyrkans syssloman köpt 0:5 i S 'vid östra ändan av byn' och jord i Svista, Bälinge sn, av Filips svärson Olof Karlsson (RAp 28/3). – Fem veckor senare överlåter Olof Karlsson och Cecilia jorden till sysslomannen; köpeskillingen skall betalas till Håkan Nilsson, hos vilken jorden var pantsatt för denna summa (RAp 4/5).
- 1385 instiftar Kristina Envastsdotter, änka efter Hans Skörbytta i Stockholm, en prebenda vid S:t Andreas altare i Uppsala domkyrka och ger 0:5 i S och jord på åtskilliga platser i Uppland (RAp 3/7, 11/7, Dahlbäck s 135).
- 1417 uppbär domkyrkans fabrica 17½ pund korn och 5:0 pn från S (SvK 227 s 210, 216).
- 1479–1536 har domkyrkan (Skålhamra rd) fem landbor, som räntar 3½ pund korn och 1:0 pn vardera (avraden = 1539) (UpDkyR).
- 1539 har gårdarna vardera 3 punds utsäde det ena året, 22 spansns det andra och äng om 30 lass hö; byn har ingen skog och armt mulbete men gott fiskevatten (UH 1539:6 f 82v).

***Sylta**

- 1453 *i Sylta* (SjSp 7/6), 1500 *i Sylto* (VikSp 25/1) – nu försvunnet; låg 1,5 km sydöst om Skällnora, 10 I, 9 e (LMA Kolsta, Fresta sn, 01-fre-17, år 1778); låg tidigare i Fresta sn (HEK), se Fresta sn-inledning.
- UH 1 st, 1542 1 skuj, 0:4 till Skällnora, Fresta sn.
1542–45 1 skuj, 0:4 till Litsby, 1553–56 1 aoe, 1570 1 st, 0:4.

1538–39 **1 frt**

Summa jt 1:0 (0:4).

- 1453 ärver Karl Knutsson (Bonde) 1:0 av Sten Turesson (Bielke) (se Täby) (SjSp 7/6).
- 1457 upptas ett torp, som räntar 1:0 pn, i Karl Knutssons jordebok (C 7 f 9).
- 1500 får Sigrid Eskilsdotters (Banér) barn en gård, som räntar 1:0 pn, vid arvskitte efter Karl Knutssons döttrar (se Täby) (DN 16:333).
- 1553 byter Lasse Gregersson i Hamra, Stockholms-Näs sn, bort 0:4 till Gustav I (se Odenslunda, Fresta sn) (Gamla bytesboken f 223).
- 1553 och 1555–56 upptas en gård om 0:4, som räntar 4:0 pn och 4 dagsverken, i arv och eget-jordeböckerna; den har 14 spansns utsäde och äng till 25 lass hö (UH 1553:21, 1555:29, 1556:32).
- 1556 befäller kungen att arv och eget-gården skall läggas under skatt (UH 1556:32 f 67v).

Såsta

- 1310 *i Sadasta* (DS 1811, feldat, avskr), 1328 *curias ... Sadheste* (DS 2658, avskr), 1409 *i Sodhestom* (SD 1170), 1500 *i Saadasta* (VikSp 25/1) – 10 I, 9 f.
- UH **1 ky**, 0:7:2, 1553 0:7.
- 1 fr** (Johan Turesson /Tre rosor/, 1562 Gustav Johansson /Tre rosor/).
- 1310 byter Abjörn Sixtensson bort jord i S till Magnus Gregersson (se Karby) (DS 1911, feldat).
- 1328 mottar Magnus Gudmarsson (Ulvåsa-ätten) på sin hustru Katarinas vägnar huvudgården S i arv efter hennes far Birger Petersson (se Täby) (DS 2658).
- 1371 ger Sten Bengtsson (Bielke) 0:9:1 i morgongåva till Katarina Holmgersdotter (se Täby) (DS X 95).
- 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Val-lentuna hd 0:2:0:14, som Täby kyrka hade (SD 1170).
- 1453 ärver Karl Knutsson (Bonde) 1:0:2 av Sten Turesson (Bielke) (se Täby) (SjSp 7/6).
- 1457 upptas i Karl Knutssons jordebok en gård om okänt jordetal och med räntan 3 pund korn och 1:0 pn (C 7 f 9).

- 1473 ärver Magdalena Karlsdotter en gård, som räntar 3 pund korn och 1:0 pn, efter sin far (C 8 f 19v).
- 1500 får Sigrig Eskilsdotters (Banér) barn en gård, som räntar 3 pund korn och 1:0 pn, vid arvsifte efter Karl Knutssons döttrar (se Täby) (DN 16:333).
- 1528 får Kristina Nilsdotter (Gyllenstierna) en gård (ränta = 1500) vid arvsifte efter Sigrig Eskilsdotter (se Täby) (GR 5 s 115).
- 1538 har sockenkyrkan en gård om 0:7:2, som räntar 20 spann korn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 10).
- 1562 räntar frälsegården 3 pund korn, 0:12 pn, 1 får, 2 höns, 2 ägg, 2 famnar ved, 9 dagsverken och 4 hästars fodring (FoR 2).

Torslunda

- 1296 *in Thorsslundum* (?DS 1156), 1457 *i Thorsslundom* (RAp 12/3) – 10 I, 9 e.
- UH **1 sk**, 2:2, 1539 2:0 med skuj i Fällbro, 1553 2:2, 1570 2:4:1:4.
- 1296 säljer Ramfrid Gustavsdotter (lejon) 0:0:1 till Uppsala domkyrka (?DS 1156; se DMS 1:3 s 158).
- 1457 omnämns Peder i T som nämndeman vid häradstinget (RAp 12/3).
- 1492 ingår Nils i T i nämnden vid lagmansting i Lindö, Vallentuna sn (ULdb s 62).

Täby

- 1000-talet *Tabu* (runstenar U 127, U 164, U 165, U 212, U 261), 1290-talet *de Teby. villa* (LEV f 31v), 1328 *curias ... Teby* (DS 2658, avskr), 1351 *de Teby* (DS 4685) – kyrkby – 10 I, 9 f.
- UH **4 fr** (Johan Turesson /Tre rosor/, 1562 Gustav Johansson /Tre rosor/).
- 1000-talet har Jarlabanke, som ägde hela Täby by, låtit resa runstenar och anlägga bro ca 1000 m nordnordöst om byn vid huvudvägen mot hundarets centrum (U 164, U 165, troligen också U 127 och U 261 som sedan medeltiden står vid Danderyds respektive Fresta kyrkor).
- 1290-talet se Karby.
- 1328 erhåller Katarina Birgersdotter (Finsta-ätten), gift med Magnus Gudmarsson (Ulvåsa-ätten), vid arvsifte efter

- sin far huvudgårdarna ("curias") T, Broby och Såsta samt Runby, Eds sn, vilka tillsammans utgör 7:7:1 och räntar 6 läster korn och 17:0 pn. Därutöver får Katarina jord i Småland. (DS 2658)
- 1351 omnämns Torsten i T som faste vid Vallentuna härads-ting (DS 4685).
- 1371 ger Sten Bengtsson (Bielke) i morgongåva till sin hustru Katarina Holmgersdotter (Ulv) 4:0 i T och jord i Broby, Såsta, Valla och Löttinge, denna sn, Runby, Bisslinge och Sättra, Eds sn, Västlunda, Foderby och Ekeby, Vallentuna sn, Vik, Hammarby sn, samt i Ytterby, Sollentuna sn. Stens mor Ingeborg Magnusdotter (Ulvåsa-ätten), hans svåger ('måg') Erengisle Nilsson (Hammersta-ätten) och hans bror Ture Bengtsson ger sitt samtycke till gåvan. (DS X 95)
- 1419 instiftar Sten Turesson (Bielke), med sin hustru Margareta Karlsdotters (Sparre av Tofta) samtycke, två prebendor i Uppsala domkyrka och anslår gods i främst Norunda och Hagunda hdr (se DMS 1:3 s 205). Prebendorna hade grundats av Stens far Ture Bengtsson men hade inte kunnat fullbordas. Donationen sker på det villkoret att då Sten eller hans arvingar kan lösa igen (och lämna till prebendorna) den jord, 9:0, i Täby sn och i Vik, Hammarby sn, som hans far anslagit, skall de i brevet nämnda godsens återgå till honom och hans arvingar. (SD 2573)
- 1426 redogör Erik Nilsson (Väsby-ätten) för hur han använt de 600 mark pn han fått med sin hustru Ramborg Kortsdotter (Görtz) att för hennes räkning placera i jordagods. Han har därvid lånat ut en del av summan till Ture Bengtsson (Bielke) och av denne fått i pant 8:0 i T. (RAp 14/8)
- 1429 ersätter Sten Turesson stiftelsen av 1419 med en donation till domkyrkan av större delen av de gods i Norunda som han tidigare donerat. Godset Täby, som Stens föräldrar avsett donera men som ännu är pantsatt, räntar 3 läster korn och 10:0 pn. När Sten eller hans arvingar återlöser detta gods, skall godset i Norunda återgå till dem, och om då Täby med underliggande gods inte skulle ränta så mycket, skall Sten ersätta domkyrkan med ränta i andra gods. (RAp 29/3)

- 1453 skiftas arvet efter Sten Turesson (Bielke, död 1431) och hans båda hustrur, Margareta Karlsdotter (Sparre av Tofta) och Agneta Eriksdotter (Krummedige). Arvingar är Birgitta och Katarina Stensdöttrar (Bielke) och deras halvbror Karl Knutsson (Bonde). Från arvskiftet finns räkenskaper bevarade, som visar den sammanlagda räntan för de godskomplex som skulle skiftas. Täby med underliggande gods uppges här ränta 45½:1 pn. (C 50 I; se LuSS s 14 f) – Omfattningen av godset framgår av själva arvskiftesbrevet (SjSp 1453 7/6), enligt vilket Karl Knutsson ärver 4:0 i T och jord i Broby, Valla, Såsta, Lövbrunna, Sylta och Österbyle samt i Ekeby, Vallentuna sn.
- 1457 upptas i Karl Knutssons jordebok fyra gårdar (okänt jordetal), som tillsammans räntar 16 pund korn och 4:0 pn (C 7 f 9).
- 1500 görs arvskifte efter Karl Knutssons döttrar Kristina och Magdalena, varvid Sigrid Eskilsdotters (Banér) barn med Nils Eriksson (Gyllenstierna) får fyra gårdar, som räntar 4 pund korn och 1:0 pn vardera och som ingår i Täby rättardöme, vilket därutöver omfattar jord i Broby, Såsta, Valla, Lövbrunna, Sylta och Österbyle samt i Ekeby, Vallentuna sn, Mälby, Gottröra sn, och Fransta, Husby-Långhundra sn (DN 16:333).
- 1528 skiftas arvet efter Sigrid Eskilsdotter mellan Gustav I (och hans syster) och Kristina Nilsdotter (Gyllenstierna); Kristina får Täby rd, som uppges vara Nils Erikssons morgongåva till Sigrid; det omfattar fyra gårdar i T (ränta = 1457 och 1500) och jord i Broby, Såsta, Valla, Lövbrunna och Österbyle samt i Hagby, Fittja och Fällbro (GR 5 s 115 f).
- 1562 räntar de fyra gårdarna vardera 4 pund korn, 0:20 pn, 1 får, 2 höns, 20 ägg, 2 famnar ved, 6 dagsverken och 4 hästars fodring (FoR 2).

Valla

- 1344 *in Vallum* (DS 3836), 1453 *Walla* (SjSp 7/6) – 10 I, 9 f.
- UH 3 fr (Johan Turesson /Tre rosor/ 2, Nils Ryning I, 1562 Gustav Johansson /Tre rosor/ 2); en gård öde 1570.
- 1344 uppges att Uppsala domkyrkas andra vicaria, troligen redan på 1290-talet, fått 0:1 som ersättning för lika mycket jord i Skålhamra och dessutom 0:0:1/2 *in Esliby* (DS 3836 s 320).

- 1371 ger Sten Bengtsson (Bielke) 1:0 + 0:0:1 i morgongåva till Katarina Holmgersdotter (se Täby) (DS X 95).
- 1453 ärver Karl Knutsson (Bonde) 0:11 av Sten Turesson (Bielke) (se Täby) (SjSp 7/6).
- 1457 upptas i Karl Knutssons jordebok två gårdar om okänt jordetal och med räntan 1:0 pn och okänt antal pund korn (C 7 f 9).
- 1473 ärver Magdalena Karlsdotter två gårdar, som räntar 3 resp 2½ pund korn och ½:0 pn vardera, efter sin far (C 8 f 19v).
- 1500 får Sigrid Eskilsdotters (Banér) barn två gårdar, som räntar 4 pund korn och 1:0 pn tillsammans, vid arvsifte efter Karl Knutssons döttrar (se Täby) (DN 16:333).
- 1504 pantsätter väpnaren Henrik Erlandsson (Bååt) sin gård V, som räntar 3 pund korn och 0:6 pn, till Klas Staffansson (två sparrar) med rätt till återlösen (GiBr s 139).
- 1507 pantsätter Cecilia Hansdotter, Klas Staffanssons änka, en gård, som räntar 3 pund korn och 0:6 pn, till Mariefreds kloster för 40 mark, vilken summa hon givit Henrik Erlandsson. När han eller hans arvingar betalat summan till klostret, skall de återfå sin gård, och klostret skall uppbära räntan tills de fått igen sina pengar. (RAp 11/11)
- 1528 får Kristina Nilsdotter (Gyllenstierna) två gårdar, som tillsammans räntar ½ läst korn och 0:12 pn, vid arvsifte efter Sigrid Eskilsdotter (se Täby) (GR 5 s 115).
- 1531 har Gustav I en gård, som räntar 3 pund korn och som han köpt av Gripsholms kloster (Kättsta rd), till vilket Peder Erlandsson (Bååt) pantsatt gården (K 1, 1531 f 14v).
- 1533 byter Gustav I bort en gård, som räntar 3 pund korn, till Gudmund Persson på Tyresö och hans hustru Anna Bengtsdotter (Lillie) (NRKb nr 3; se DMS 2:1 s 331).
- 1561 tilldöms Nils Ryning 'Gripsholms klostergoods V', som Gustav I lagt under sitt arv och eget 1553 såsom varande 'Hammerstagods', men kung Eriks nämnd konstaterar att kung Gustav bytt bort godset 1533 till Nils styvfar Gudmund Persson, på vilket brev utfärdats (HH 13 s 2).

1562 räntar Gustav Johanssons gårdar vardera 3 pund korn, 0:18 pn, 1 får, 2 höns, 20 ägg, 2 famnar ved, 9 dagsverken och 4 hästars fodring (FoR 2).

Visinge

1538 *Wisinghe torp* (UH 1538:2:3 s 44), *Wissinge* (UH 1538:2:1 s 77) – 10 I, 9 f.

UH **1 klakt**, 1545 **1 spt**, 1551 **1 aoet**, 0:4, 1572 **1 daspt**.

1538 har Klara kloster torpet V, som räntar 1:0 pn, 3 dagsverken och halv fodring (UH 1538:2:3 s 44).

1551 räntar torpet 1:4 pn, 0:2 gengårdspn, 1 får, 2 höns och 10 ägg (UH 1551:20).

Österbyle

1453 *i Eestaboda(?)* (SjSp 7/6), 1457 *i Jsthebile* (C 7 f 9), 1500 *Østerbola* (VikSp 25/1), 1538 *Österbyle* (UH 1538:2:1 s 77) – 10 I, 9 f (Byle).

UH **1 frt** (Johan Turesson /Tre rosor/, 1562 Gustav Johansson /Tre rosor/).

1553 **1 aoej** (jt saknas), 1572 **1 daspuj**, 0:2.

1453 ärver Karl Knutsson en gård (se Täby) (SjSp 7/6).

1457 upptas ett torp med okänd ränta i Karl Knutssons (Bonde) jordebok (C 7 f 9).

1500 får Sigrid Eskilsdotters (Banér) barn torpet Ö, som räntar 1:0 pn, vid arvskifte efter Karl Knutssons döttrar (se Täby) (DN 16:333).

1528 får Kristina Nilsson (Gyllenstierna) Ö (ränta = 1500) vid arvskifte efter Sigrid Eskilsdotter (se Täby) (GR 5 s 115).

1555 tillfaller Ö (ränta = 1528), vid förnyat skifte efter Sigrid, Gustav I, Per Brahe och Birger Nilsson (Grip) (RAp 10/7).

1553–1557 redovisas en utjord, som räntar 1:0 pn (1557 2 spann korn och 0:2 pn), som arv och eget (UH 1553:21,55:29, 56:32, 57:32).

1562 räntar torpet 6 spann korn, 0:9 pn, 1 får, 1 höns, 10 ägg, 1 famn ved, 4½ dagsverken och 2 hästars fodring (FoR 2).

Vada socken

1314 *De Wadhum* (DS 1946, avskr).

1323 *de Wadhum* (DS 2377).

1326 *Ecclesie in Vadhum* (DS 2553).

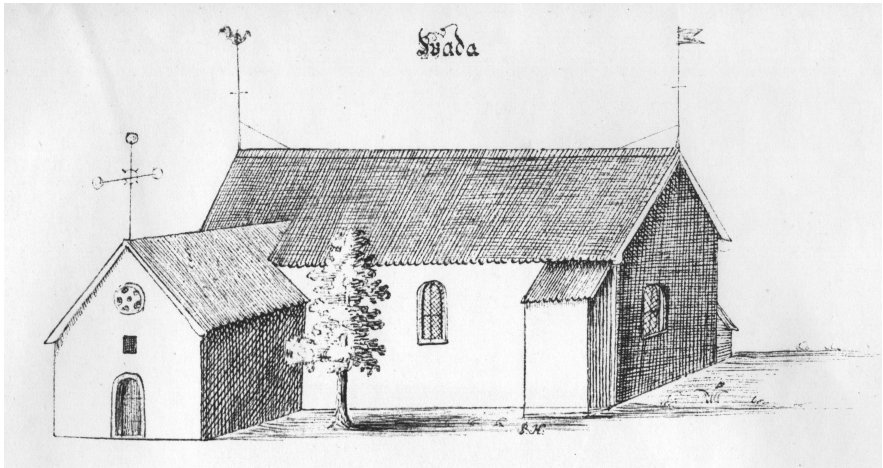
Omfattning: Vada socken hade under medeltiden en något mindre omfattning än den nuvarande. Byn Lilla (Övre) Benhamra var delad mellan socknarna Vada och Kårsta (se Lilla Benhamra 1461), och enligt ett odaterat brev från samma tid var den också delad mellan Vallentuna härad och Långhundra härad. I ett bytesbrev från 1535 anges ett smärre jordstykke i byn ligga i Vada socken och i Långhundra härad.

Kyrkan: Den nuvarande kyrkan, som är byggd i gråsten och har rektangulär plan, är resultatet av flera ombyggnader och förändringar. Långhusväggarna i kyrkans mellersta parti ingick i den äldsta stenkyrkan, som hade ett smalare kor med okänd avslutning och som daterats till tiden omkring 1200. Troligen vid slutet av 1200-talet har det gamla koret rivits och ersatts av det nuvarande, som har betydligt smalare murar, samtidigt som sakristian byggts. Kyrkan har omkring 1400 drabbats av brand och återinvigts 1404 efter reparation. Troligen omkring 1400-talets mitt har tegelvalv slagits i långhus och kor, men dessa togs bort 1821 i samband med en större ombyggnad. Då revs ett senmedeltida vapenhus, och kyrkans medeltida ingång murades igen. Kyrkans västra del byggdes till efter en brand 1697. Kyrkan restaurerades 1896. Invändiga mått (medeltidskyrkan) ca 16 x 7–8,5 m (koret något bredare); det ursprungliga långhuset ca 9 x 7 m.

Enligt anteckningar från 1600-talet fanns i valvet (troligen i koret) kalkmålningar, som kan dateras till 1500-talets början. Nedanför valven har funnits målade vapensköldar av 1400-talstyp, vilka kan knytas till godsägarna på Stora Benhamra under senare delen av 1400-talet: släkterna Bese och Gädde (Gunhild Johansdotters föräldrar) och Folkungaättens oäkta gren (Gregers Bengtsson); den fjärde skölden, stjärna i ginstyckad sköld, avser riddaren Sten Pedersson. Vidare har släkten Görtz vapen funnits i en glas-målning.

Av medeltida inventarier har endast bevarats ett triumfkrucifix (nu i SHM) från 1400-talets början och ett altarskåp (nu i SHM), som troligen tillverkats i Stockholm omkring 1515 och som att döma av snidade vapensköldar donerats av Erik Turesson (Bielke, död 1511) och hans hustru Gunhild Johansdotter (Bese) på Benhamra. I koret ligger fru Gunhilds (död 17/3 1553) gravsten. (SvK V:1, Bonnier)

Kyrkby: Vadaby.

Vada kyrka 1684. Ur Hadorph.

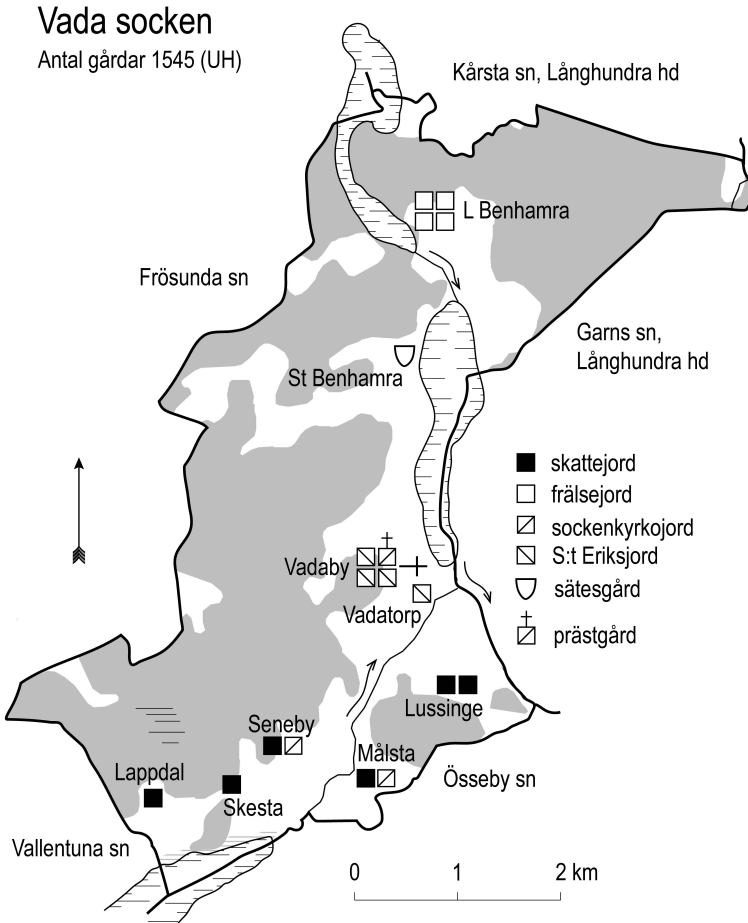
- 1326 testamenterar Ingegerd Filipsdotter (Rumby-ätten), änka efter Magnus Gregersson (Folkungaättens oäkta gren), ett psalterium till Vada kyrka och till kyrkoherden där 1:0 pn och dennes vikarie ½:0 pn; sockenprästen ("plebanus") herr Johannes i Vada får 8:0 pn (DS 2553).
- 1331 har Vada kyrka 3:6:2½ (3:7 minus 0:0:½) kyrkojord (DS 2819; se Vreda, Frösunda sn).
- 1404 utlovar ärkebiskop Henrik 40 dagars avlat till dem som på vissa dagar, bl a på kyrkans invigningsdag, besöker Vada kyrka, som några år tidigare brunnit av våda, och bidrar till kyrkans utsmyckande och uppbyggande (SD 431).

Runstenar: U 196 och U 197 (fragment, försvunna) samt U 198 (tre fragment av olika stenar, nu i SHM) kyrkan, 200 Stora Benhamra, söder om landsvägsbron över Helgöån. U 199 (skadad) på kyrkogården, omgjord till gravsten, är identisk med U 235 (och U 234) och kommer från Kusta, Vallentuna sn (Gustavson 1991 s 165 f, Lerche Nielsen 2005 s 23 ff). – Sedan Upplands runinskrifter utkom har ytterligare fem runstensfragment representerande fyra olika stenar påträffats (två finns i SHM, en i kyrkan, en är troligen förkommen, se Fv 1971 s 211 f, Källström 2018, bilaga 3).

Ett fragment från Vada by påträffat 1952 förvaras nu i kyrkan (Fv 1971 s 212). En fullständig tidigare okänd runsten upptäcktes 2002 vid Skesta (NoR 2003 s 23).

Antal jordeboksenheter UH 1545 (1572)

	sk	ky	se	set	fr
L Benhamra	--	--	--	--	4 (4)
Lappdal	1 (1)	--	--	--	--
Lussinge	2 (2)	--	--	--	--
Målsta	1 (1)	1 (1)	--	--	--
Seneby	1 (1)	1 (1)	--	--	--
Skesta	1 (1)	--	--	--	--
Vadaby	--	--	3 (3)	--	--
Vadatorp	--	--	--	1 (1)	--
Summa	6 (6)	2 (2)	3 (3)	1 (1)	4 (4)

Benhamra
(Stora)

1100-talets senare del *Benhamar* (VåKlJb f 58, odat, avskr),
1307 *apud Benamar* (DS 1541), 1367 *curiam nostram*
dictam Beenhamar (DS 7502, avskr), 1445 *i Beenhambre i*
hoffgardenom (RAp 29/8), *i Nidhra Beenhambre i*
hoffgardenum . . . i samma hoffgardz bynum (RAp 31/12),
1481 *Datum manerio meo Beenhammar* (RAp 25/1), 1514
hwffwdgardin Benhammar (C 21 f 2) – 11 I, 2 h.

Benhamra kan beläggas som sätesgård för Jedvard Filipsson (Rumby-ätten) 1307 (DS 1541) – Ingegerd Jonsdotter (Folkungaättens oäkta gren) 1367–90 (DS 7502, RAp 1390 14/1) – Birgitta Trottesdotter (Eka-ätten), änka efter Kort Görtz, 1426–27 (RAp 7/1, 20/3) – Jesper Görtz 1426–59 (RAp 7/1, SDHK 23587, RAp 1447 14/10, 1451 26/11, 1454 8/10, VFT II:8-9 s 155, RAp 1459 12/5) – Gregers Bengtsson (Folkungaättens oäkta gren) 1462–73 (RAp 1462 u d, 1466 8/6, 1467 21/12, 1470 23/7, 1473 u d) – Kristina Bengtsdotter (Königsmark), änka efter Gregers Bengtsson, 1475–86 (RAp 7/9, 1481 25/1, 18/5, 25/5, RApp 1486 20/10) – Erik Turesson (Bielke) och hans hustru Gunhild Johansdotter (Bese) 1490 (RAp 6/7, se nedan) och 1501 (RAp 15/3) – Gunhild Johansdotter 1514–53 (C 21 f 2, RAp 1515 15/2, GR 3 s 6, UDb III s 83, RAp 1535 21/12) – Karin Eriksdotter (Bielke) 1556 (UDb VII s 90 f) – Erik Tönnesson (Tott) 1562 (AF s 105) – Tönne Eriksson (Tott) 1578 (UDb II s 92, AH s 62).

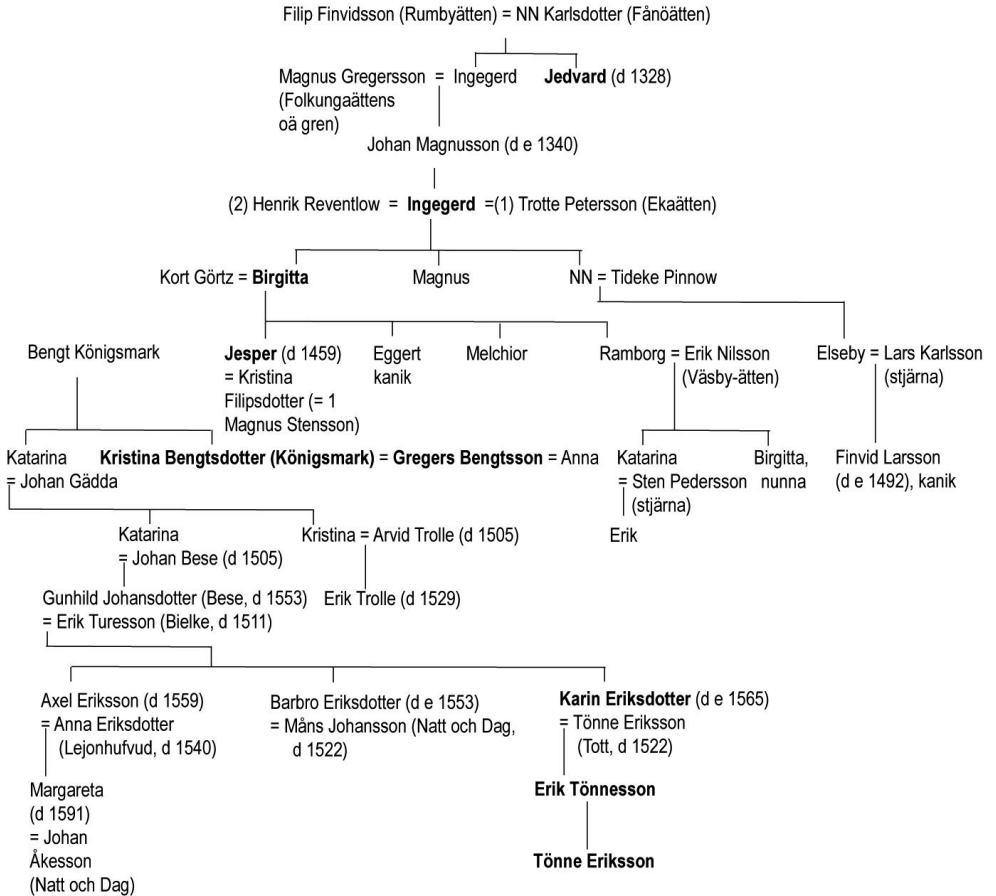
1100-talets senare del skänker Bothild jord i B som avkastar 15 örtugar till Vårfruberga kloster; i hennes donation ingick även jord i Kårstaby och Broby, Kårsta sn, Rolsta, Frösunda sn, Herresta(?), Skepptuna sn, Stava, Österåkers sn, Skåvsjö, Östra Ryds sn, och Väsby, ?Össeby sn (VåKlJb f 58).

1367 pantsätter Henrik Reventlow och hans hustru Ingegerd Jonsdotter (Folkungaättens oäkta gren) tillsammans med Magnus Trotteson (Eka-ätten) jord i Bogesund och *Oskesta, Östra Ryds sn, och Berga, Haga sn, om sammanlagt 2:5, till Magnus Birgersson (Magnus Marinassons ätt). Om denne eller hans arvingar skulle hindras i besittningen av jorden, skall de överta och disponera Henriks och Ingegerds sätesgård B. (DS 7502) – Brevet vidimeras 1371 (DS X 90).

1426 tackar Jesper Görtz sin mor för att hon unnat honom sin gård B, som han skall inneha i tre år och ge henne

- 4:0 pn och 6 pund 'köpgillt' korn vart år, vilket skall sändas in till Stockholm; efter de tre åren skall hon återfå gården. Närvarande på B gård är Erik Nilsson (Väsby-ätten) och Jespers bror Melchior Görtz. (RAp 7/1)
- 1440 överlåter Kristina Filipsdotter (båt) till sin nuvarande man Jesper Görtz som gengåva de morgongåvor hon fått av sin avlidne man Magnus Stensson och allt sitt lösöre, om Jesper skulle överleva henne. Han har givit henne kärleksgåvor, om hon lever längre än han. Gåvobrevet, som daterats i B, bevittnas av kyrkoherden Hans Lepil i Vada, tre väpnare och fyra bönder. (SkSp 24/8)
- 1445 ger Eggert Görtz, kantor i Uppsala domkyrka, 1:0 i Ännesta, Dalby sn, till domkyrkan, vilken jord han fått genom lagligt skifte med sin syster Ramborg Kortsdotter (Görtz) mot 1:0 i B 'i huvudgården i norra änden i byn', som han ärvt efter sin mor. Om något av den donerade jorden skulle avhändas domkyrkan, skall Ramborg ersätta domkyrkan i jord eller pengar. (RAp 29/8) – I Ramborgs brev om bytet anges jordens läge i 'Nedre B i huvudgården som ligger i norra änden i samma huvudgårdsbyn' (RAp 31/12). – 1446 fastfars Eggerts gåva och stadfästs syskonbytet på Hagunda häradsting (RAp 13/2).
- 1447 ärver systrarna Katarina och Anna Eriksdöttrar (Väsby-ätten) vardera 0:6 i B efter sina föräldrar Erik Nilsson och Ramborg Kortsdotter (se *Wäsby, Frösunda sn) (RAp 19–27/2). Senare samma år byter Jesper Görtz till sig 0:6 av sin systerdotter Anna Eriksdotter mot jord i Berga, Västeråkers sn, och Östuna kyrkby (RAp 13/12).
- 1454 se Salby, Kårsta sn, Långhundra härad.
- 1459 utfärdar Jesper Görtz i sin sotsäng i B, med sin systerdotter Katarina Eriksdotters samtycke, två donationsbrev, det ena till Uppsala domkyrka, det andra till Sko kloster (RAp 12/5).
- 1459 säljer Katarina Eriksdotter 0:12, som hon ärvt efter sin morbror Jesper Görtz, till Gregers Bengtsson (Folkungaättens oäkta gren), eftersom hennes systerson Erik Gregersson ärvt halva B efter Jesper (RAp 30/11).

- 1460 intygar Gregers Nilsson (Väsby-ätten) att Gregers Bengtsson betalt hans 'syster' Katarina på Lindholmen för halva B (RApp 14/1).
- 1486 skiftas arvet efter Gregers Bengtssons änka Kristina Bengtsdotter i B mellan Arvid Trolle på sin son Erik Trolles vägnar och Johan Bese på sin dotter jungfru Gunhilds vägnar. Därvid faller på Gunhilds lott huvudgården B, som räntar 3 läster korn och 3:0 pn, och dess rättardöme som omfattar fyra gårdar i Lilla B, torpet Sättra samt en gård i Nibble, Kårsta sn, vidare Brotby, Össeby sn, och dess rättardöme, som omfattar jord i Gillberga, Gunsarby, Husa och Tofesta, Garns sn, Björndal, Långmora, Starrmora och Sättra, Riala sn, Söderby och Gemlinge, Rö sn, Söderby, Rimbo sn, samt Rinkeby, Danderyds sn, vidare Sälna rättardöme, som omfattar jord i Sälna, Skånela sn, och Lindö, Vallentuna sn. På Gunhilds lott faller också Björkviks rättardöme i Björkviks sn, Södermanland. (RApp 20/10) – Kristina Bengtsdotter var syster till Gunhilds och Erik Trolles mormor (se släkttabell nedan).
- 1490 hålls bröllop i B mellan Erik Turesson (Bielke) och Gunhild Johansdotter (Bese) (RAp 6/7).
- 1514 upptas huvudgården B, som räntar 3 läster korn och 3:0 pn, i Gunhild Johansdotters jordebok över fädernes- och mödernearv. I det direkt under huvudgården hörande rättardömet ingår fyra gårdar i Lilla Benhamra, torpen Sättra, Skrikboda och Rosendal, samt en gård i vardera Nibble, Kårsta sn, Gottröra, Gottröra sn, Sursta, Skepptuna sn, och Rinkeby, Danderyds sn. (C 21 f 2)

Personer med Benhamra som sätesgård i fetstil. Källor: EÅ 1 s 358 f, 8 s 342 f, 371, PHT 1941-42 s 22, 24, ÄSF 1 s 43, 46 f, 183 f, 223 f, 2 s 46 f, 129 ff.

1553 upprättas den 4 april, efter Gunhild Johansdotters död, ett detaljerat inventarium för B gård (BiS E 1986, Lundberg 1931), vilket först redovisar boskapen:

nötkreatur	hästar	övrig boskap
4 gödoxar	7 klippare	79 får
45 gamla kor	5 verkskjut	28 gamla svin
29 unghor	3 årsgamla föl	12 ungsvin
6 tjurar		4 gödsvin
5 stutar		8 gäss
21 kvigor		2 gödgäss
28 årsgamla kalvar		100 höns
30 späda kalvar		

För gårdens **byggnader** har en utförlig inventering av förråd och inventarier upprättats. Av byggnader i mangården redovisas en som kallas *Barfred*, som är ett förråd i två våningar, där den nedre innehåller stora kvantiteter fisk och kött (t ex 60 oxkroppar), kittlar m m. På den övre våningen förvaras sängkläder, bonader, stora kistor, tunnor, kittlar, flera grytor, pannor och och kannor (av koppar), handfat, ljusstakar med mera.

I *Visthuset* 'söder på gården' förvaras på övre våningen stora kvantiteter kött, ost, fisk, mjöl (vete och råg) med mera, på nedre våningen spannmål, humle, talg med mera.

Norra visthuset innehåller också stora kvantiteter spannmål (råg och korn), i *Saltboden* finns ett 60-tal obarkade oxhudar, i *Nya fiskekammaren* smör, strömming, sill, lax och ål i tunnor.

Fatburen är ett annat förråd i två våningar, där den nedre innehåller sängkläder, bänkdynor, kistor, grytor, kittlar, handfat, ljusstakar m m. På den övre våningen förvaras vepor, täcken, bänkdynor och vävda bonader samt fem rävm- och vargskinnsfällar, 15 fårskinnsfällar, två älghudar, fyra björnskinnskinn, nio rådjurskinn, två slädefällar och tre barkade hudar med mera; dessutom finns två armborst (det ena en hornbåge, det andra en stålståle).

I *Messestugukammaren* finns ett antal skrin och en 'brevlåda', finare textilförråd, bl a lärft och engelskt kläde. 'Den lille stugan som kallas' *Paradis* innehåller finare kärl, som till exempel glas, krus, fat, skålar; en kista med finare och enklare ljus; där förvaras även diverse redskap, som yxor, ullsaxar, rivjärn, slaktareknivar samt dessutom 'ett stort bondevärd'. Inventarierna i *Övre frustugan* är två 'drätter' (väggbonader), en vävd bonad, en flamsk tavla, en säng, ett fällbart bord, en kista, bänkdynor och 'bänkekläden'; i den intilliggande kammaren finns bara en kista. – Dessa rum har antagits ligga i samma hus.

I *Källaren* förvaras en stor kvantitet öl, både herreöl och svenneöl. I *Källarenattstugan* finns en silkesdrätt (på väggen), en säng och en flamsk tavla.

Bonader, flera sängar och fyra flamska tavlor finns i *Nya byggningen*; i *Tures stuga* (fru Gunhilds son Ture Eriksson, död 1533), möjligen i samma byggnad, finns en drätt och en flamsk tavla.

I *Nattstugan över porten* finns två målade bonader, en drätt och två sängar.

Köket är inte omnämnt, men de kärl och husgeråd som upptas i en särskild förteckning kan antas ha hört hemma i

köket, där de varit dagligen i bruk; som t ex flera grytor och kittlar, 12 tennfat och tre tallrikar, stekspett, halster, kokslevar, ljusstakar.

Vid B finns en gårdsarrest med bl a handklovar och en järnbult med bojer.

Gården har tio båtar, däribland en skuta med allt tillbehör, en kyrkbåt, en skärbåt med 1 lästs lastförmåga, två båtar om tio resp 7 tunnor. Bland fiskeredskap finns en vinternot om 13 lotter, tre torsksnören med krokarna och lod, fem isbillar.

Inventariet upptar även en lista på vad som var uttaget ur förråden till spisning för folk och kreatur: oxkroppar, fårkroppar, fläskstycken, skinkor, torkad fisk av olika slag, salt, smör m m samt korn till foder för hästar, svin, gäss och höns.

Benhamra-inventariet publicerades 1931 av Erik Lundberg ("Beenhammar. En stormansgård på femtonhundratalet"). Han tolkade (flamsk) tavla felaktigt som 'bord'.

1554 ärver Axel Eriksson (Bielke) jord i B, som räntar 10 pund korn, 2:0 pn och 8 hästars fodring (BiS E 1986).

1556 upptas jord i B, som räntar 5 pund korn, 0:8 pn och 0:12 gästningspn, i Måns Johanssons (Natt och Dag) arvskiftesjordebok (Bio N 2 b).

1560 tillfaller jord i B gård till 4 punds kornavrad Elsa Axelsdotters (Posse) barn vid arvskifte efter Axel Eriksson; hans dotter Margareta, gift med Johan Åkesson (Natt och Dag) får 4 punds kornavrad i B gård (BiS E 1986).

1565 utses på Långhundra häradsting en synenämnd för ägotvist mellan B och Husa, Garns sn (UDb VII s 142, 144).

Benhamra (Lilla)

1240 (omkr) *prope Benhammar* (VåKlJb f 59v, avskr, endast lägesbestämning), 1351 *in villa Yfrabenhamar; in prefatis villa Superiori Benhamar* (DS 4683), 1447 *i Øffra Benhammar* (RAp 19-27/2), 1514 *Lille Benhammar* (C 21 f 2) – 11 I, 2 h.

UH 4 fr (Erik Tönnesson /Tott/; upptas året 1556 i jb för Kårsta sn, Långhundra hd.

- 1351 befullmäktigar ärkebiskop Hemming sin fogde över ärkebiskopsbordet, Olof Jonsson i Kolhammar, att på allmänt ting i Vallentuna hd ombesörja byte och köp av jord med Olof Björnsson i Olhamra, Vallentuna sn, och dennes bror Peter, präst i Rimbo. Mot lika mycket jord i Fittja, Täby sn, byter ärkebiskopen till sig 0:0:4 i B ('i Vada sn') och köper 0:1:½ av bröderna. (DS 4683) – Två dagar senare mottar Olof Jonsson, på ärkebiskopens vägnar, på Vallentuna tingsplats 0:0:7½ (= 0:0:4 + 0:1:½) i B ('i Kårsta sn') (DS 4685).
- 1384 säljer Rikvid i B jord i Medevi och Mjölsta, Esterna sn, Sjuhundra hd, till Henrik Damerow (EbAp 25/6).
- 1390 återlämnar Ingegerd Jonsdotter (Folkungaättens oäkta gren), änka efter Henrik Reventlow, 0:0:8, vid hennes 'gods', till ärkebiskop Henrik, av vilken hon haft jorden i förläning (RAp 14/1).
- 1447 får Katarina Eriksdotter, gift med Sten Pedersson (Peter Finvidssons ätt), 0:0:9½ vid arvsifte efter sina föräldrar Erik Nilsson (Väsby-ätten) och Ramborg Kortsdotter (Görtz) (RAp 19–27/2).
- 1454 Se Salby, Kårsta sn, Långhundra hd.
- 1461 (?) byter prebendaten Finvid Larsson (Peter Finvidssons ätt) bort 0:15, som räntar 9 pund korn och 4:0 (?) pn, med det underliggande torpet Sätra till Gregers Bengtsson (Folkungaättens oäkta gren). Jorden i B ligger i Vada sn och i Kårsta sn, i Långhundra och i Vallentuna härader. Finvid byter också bort Brottbj, Össeby sn, och Gregers ger i utbyte jord i Lejsta och Nyvla, Rasbo sn. Då jorden i B och Brottbj är 5 öresland mer, har Gregers givit Finvid 200 mark pn. (RApp odat nr 91) – Bytet har uppenbarligen inte genomförts (se nedan).
- 1461 säljer Finvid Larsson till Gregers Bengtsson, sin 'goda vän och närskylda frände', 0:15, som är tre gårdar, varav två ligger i Vada sn och en i Kårsta sn, och det underliggande torpet Sätra och med andra torpställen och tillagor etc för 200 mark pn (RAp 10/6).
- 1486 får Gunhild Johansdotter (Bese) fyra gårdar vid arvsifte efter Kristina Bengtsdotter (se Stora Benhamra); den gård som brukas av rättaren räntar 3 pund korn och 0:10 pn, den som brukas av landbon Henrik 4 pund korn och 0:13 pn, de som brukas av de två land-

borna Elef och Peder 3 pund korn och 0:10 pn vardera; 'alla i byn' räntar dessutom 1 tön korn vardera (RApp 20/10).

- 1514 upptas fyra gårdar, som vardera räntar 3 pund 1½ spann korn, 0:10 avradspn, 0:6:0:18 gengårdspn, 2 höns och 10 ägg, i Gunhild Johansdotters jordebok (C 21 f 2). – I jordebok från 1553 över hennes efterlämnade gods är räntan för vardera gården 3½ pund korn, 2:0:4 pn, 7 dagsverken och 4 hästars fodring; vardera gården har åkermark till 2 pund och äng till 50 lass hö, och alla har timmerskog, vedbrand, mulbete och gott fiskevatten (Brottby rd) (BiS E 1986).
- 1535 byter Gunhild Johansdotter till sig 0:0:8 i Övre B, i Vada sn och i Långhundra hd, av Uppsala domkyrka mot jord i Åby, Garns sn (RAp 21/12).

Lappdal

- 1290 *in Lappudali* (LEV f 31v), 1441 (?) *i Lappadal* (RApDRA 2/5, feldat) – 11 I, 1 g.
- UH 1 sk, 1:4.
- 1290 har Vallentuna kyrka 0:0:1, som givits av Lars Bonde i Mörby, Vallentuna sn (LEV f 31v).
- 1441 (?) byter Jakob i L till sig 0:2 av Ramborg Kortsdotter (Görtz) i *Wæsby, Frösunda sn, mot lika mycket jord i Veda, Vallentuna sn (RApDRA 1461 2/5, feldat).
- 1479 ingår Lars i L i häradsnämnden (RAp 8/5).

Lussinge

- 1392 *i Lusunge* (RAp 5/10) – 11 I, 1 h – StO s 324 f.
- UH 2 sk, 1:0 + 1:0. Summa jt 2:0.
- 1392 och 1396 omnämns Påvel i L som ingående i nämnden vid räfsteting i Alby, Angarns sn, resp som vidervaruman vid häradstinget (RAp 5/10, RAp 13/5).
- 1548 ingår Peder i L i häradsnämnden (EbAp 31/10).

Målsta

- 1164–67 *in uilla Molstathe* (DS 51, odat), 1409 *i Molstadha* (SD 1170), 1451 *i Moolista* (RAp 12/3) – 11 I, 1 h.
- UH 1 sk, 1:5:1, 1539–42 1:1 med skuj i Skälby, 1545 1:5:1. 1 ky, 0:3.
- Summa jt 1:4 (2:0:1).

- 1164–67 bilägger ärkebiskopen en tvist mellan Doter och hennes ende son Gere, varvid Viby kloster vid Sigtuna bl a får totalt 3 marks avrad från sju byar i Uppland, däribland 6 örtugars avrad i byn M (DS 51, odat; se Solsta, Frösunda sn). Kung Knut Eriksson utfärdar senare ett skydds brev för vad munkarna i Viby äger, däribland 6 örtugar i M (DS 63, odat).
- 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:0:1, som Botvid i Sunnersta hade (SD 1170).
- 1451 ingår Mårten i M i nämnden vid lagmansting i Örsta, Angarns sn (RAp 6/3).
- 1457 ingår Mårten i M i häradsnämnden (RAp 12/3).
- 1479 ingår Olof Mårtensson i M i häradsnämnden (RAp 8/5).
- 1481 byter Kristina Bengtsdotter (Königsmark) jord med sin sockenkyrka Vada, varvid kyrkan får 0:3, som räntar 2 pund korn och 0:3 pn, mot jord i Vreda, Frösunda sn; bytet sker med ärkebiskopens samtycke (RAp 25/5). – Ärkebiskopen har en vecka tidigare stadfäst bytet, som är den heliga kyrkan för ingen del till skada utan för alla delar till gagn och nytta (RAp 18/5).
- 1506 ingår Verneka Larsson i M i nämnden vid lagmansting i Bergby, Vallentuna sn (LEV f 9).
- 1538 se nedan 1586.
- 1586 tilltalar vid lagmansting Lasse Eriksson i Karby, Össeby sn, Gregers i M om halvparten i M (0:13) på sin mors vägnar, som är näst bördig att lösa Gregers och hans hustru. Gregers hävdar att Lasse hade Karby på sin del mot M, men Lasse företer ett av häradshövdingen Olof Larsson 1564 utfärdat brev, enligt vilket denne förnyat ett gammalt pappersbrev daterat 1538. Detta visade att Lasse Erikssons far Erik Bengtsson i Karby hade köpt Karby och fullbetalat hemmanet och sedan haft det oklandrat 'i så långan tid nu i 38 år'.
Sedan man gjort en släktutredning tilldöms jorden i M Lasse Eriksson och hans kusinbarn Anna och hennes make Lasse, medan Gregers och hans hustru skall ta lösen för deras del i hemmanet. De andra två får tävla om M antingen med lov eller lösen. (Udb VIII s 127)

- Prästgården** Se Vadaby.
- Rosendal** 1514 *aff Rosendaal* (C 21 f 2) – 11 I, 2 g.
 1514 upptas R med räntan 0:6 pn i Gunhild Johansdotters (Bese) jordebok (C 21 f 2). – I jordebok från 1553 över hennes efterlämnade gods är räntan 1:0 pn och 4 dagsverken; torpet har åkermark till 4 spann och äng till 6 lass hö men 'inga andra ägor utom innangårds' (Brotby rd) (BiS E 1986).
- Seneby** 1351 *de Synæby* (DS 4685), 1396 i *Sinwby* (RAp 13/5), 1538 *Szinaby* (UH 1538:2:3 s 9) – 11 I, 1 g.
 UH **1 sk**, 1:5:2.
1 ky, 0:6.
 Summa jt 2:3:2.
 1351 omnämns Olof i S som faste vid häradstinget (DS 4685).
 1396 är Nils i S faste vid tinget (RAp 13/5).
 1477 ingår David i S i nämnden vid lagmansting i Lindö, Vallentuna sn (DGA 2 s 89).
 1538 har sockenkyrkan en gård om 0:6, som räntar 10 spann korn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 9).
- Skesta** 1318 *De Skidæstum, de Skidhastum* (DS 2152, 2153), 1392 i *Skidhistum* (RAp 5/10) – 11 I, 1 g.
 UH **1 sk**, 0:6:1:4 med skuj i Sunnersta, Össeby sn, 1539–42, 1545 1:4.
 1318 omnämns Peter i S som faste vid häradstinget (DS 2152-53).
 1392 och 1396 omnämns Nils i S som ingående i nämnden vid räfsteting i Alby, Angarns sn, resp som faste vid häradstinget (RAp 5/10, 13/5).
 1432 ingår Tomas i S i häradsnämnden (RAp före 2/2).
 1447 ingår Tomas i S i nämnden vid lagmansting i Sursta, Vallentuna sn (RAp efter 13/1).

- Skrikboda** 1514 *aff Skrykeboda* (C 21 f 2) – 11 I, 2 g.
 1514 upptas S med räntan 0:3 pn i Gunhild Johansdotters (Bese) jordebok (C 21 f 2). – I jordebok från 1553 över hennes efterlämnade gods är räntan 1 pund smör, 4 dagsverken och 4 hästars fodring; torpet har åkermark till 3 spann och äng till 6 lass hö men 'inga andra ägor utom innangårds' (Brottby rd) (BiS E 1986).
- Skälby** 1539 *Skelby* (UH 1539:3) – 11 I, 1 g; läge ca 500 m NNO om Seneby.
 UH 1539–42 **1 skuj**, 0:4:1 till Målsta (1538 och från 1545 inräknad i jt för Målsta).
- Sättra** (nu Storsättra) 1461 *Sättra* (RAp 10/6), 1486 *i Sättra* (RApp 20/10) – 11 I, 2 h.
 1461 säljer Finvid Larsson (stjärna) torpet S, som ligger under hans gods i Lilla Benhamra, till Gregers Bengtsson (RAp 10/6).
 1486 ärver Gunhild Johansdotter (Bese) S, som räntar 2:0 pn, efter Kristina Bengtsdotter (se Benhamra) (RApp 20/10).
 1514 upptas S med räntan 2:6 pn i Gunhild Johansdotters jordebok (C 21 f 2). – I jordebok från 1553 över hennes efterlämnade gods är räntan 4:0 pn, 7 dagsverken och 4 hästars fodring; torpet har åkermark till 10 spann och äng till 15 lass hö men 'inga andra ägor utom innangårds' (Brottby rd) (BiS E 1986).
- Vadaby** 1274 *Mansionem . . . Wathar* (DS 574, avskr), 1291 *iuxta Vapum*. (DS 1031 s 102, endast lägesbestämning), 1307 *curiam meam Vatha* (DS 1541), 1335 *in Wadhum. in ipsa villa ecclesie* (DS 3164) – kyrkby – 11 I, 1 h.
 UH **3 bi**, 1539 **3 se**, 0:6:2 + 0:6:2 + 0:6:2; en gård öde 1570. (Frösunda rd)
 Summa jt 2:4; med Prästgården (1:4, DoAM s 224) inräknad blir byns summa 4:0.
 1274 testamenterar Katarina Tjälvesdotter (Fånö-ätten) till Sko kloster sin huvudgård V 'vid *Wirasund', som är

- 2:0:14, jämte en fjäll i byn Husa, Garns sn, och det fiske som hör till huvudgården V (DS 574).
- 1307 ger Jedvard Filipsson (Rumby-ätten) sin huvudgård V med alla tillagor i morgongåva till sin hustru Birgitta Nilsdotter med villkoret att om hon skulle dö före honom och de inte har barn tillsammans, skall han ha rätt att återlösa godset för 40 mark rent silver (DS 1541).
- 1328 testamenterar Jedvard Filipsson jord i Vreda, Frösunda sn, till prästbolet i Vada (*ad mensam curati in Vadhum*) med bestämmelser om själamässor för sin själ och sina förfäders (DS 2654).
- 1335 byter ärkebiskop Peter till sig egendomen V i två omgångar: av Anders Olofsson 1:0 mot jord i Lena, Markims sn, och Östa, Skepptuna sn; av sin systerson Gregers Magnusson (Folkungaättens oäkta gren) 0:12 'i själva kyrkbyn' och jord i Husa, Garns sn, mot jord i Ullna, Östra Ryds sn, och Domta, Österunda sn. Dessutom säljer Gregers Magnusson 0:0:2 i V till ärkebiskopen. (DS 3163-64)
- 1344 har ärkebiskopsbordet 0:20 under huvudgården V och tre torpakarlar ("opidarii"): Kettilbjörn räntar 0:12 pn, Botulf 0:6 pn och Gregers ½:0 pn (DS 3837).
- 1538 räntar de tre biskopshemmanen vardera 4 pund korn, 0:10:2 pn, ett får och 8 dagsverken (UH 1538:2:3 s 75).
- 1539 har de tre gårdarna vardera 3 punds utsäde det ena året och 3½ punds det andra, äng om 30 lass hö, god törvedsskog, armt mulbete och hjälpligt gott fiskevatten (UH 1539:6 f 184).

Vadatorp

- 1538 *Wadatorp* (UH 1538:2:1 s 75) – 11 I, 1 h.
UH **1 bit**, 1539 **1 set**. (Frösunda rd)
- 1344 se Vada.
- 1538 räntar biskopstorpet 2:0 pn, 4 dagsverken och halv fodring (UH 1538:2:1 s 75).
- 1539 är utsädet 1 pund ena året och 9 spann det andra, äng om 16 lass hö, ingen skog, inget mulbete men fiskevatten 'så det hjälper sig väl' (UH 1539:6 f 187).
- 1548 anges torpets storlek till 7 spannland (UH 1548:4).

Vallentuna socken

1200-talets förra del (?) *ecclesie . . . in Walandathunum* (LEV f 30v, odat).

1253 *Datum Valændatunum* (DS 414).

1289 *parochia Valandatumum* (DS 1007).

1290 *ad Ecclesiam Walandatumum* (LEV f 31v).

1300 *Ecclesie Valenda thunum* (DS 1324).

1323 *Ecclesie Wallandatumum* (DS 2377).

1331 *ecclesia Valenthuna* (DS 2819, avskr 1344).

1343 *De Walendatumum* (DS 3754).

1385 *i Walenthwna sokn* (RAp 31/12).

Omfattning: Vallentuna kyrksocken omfattade den nuvarande socknen (1950) och därutöver under 1500-talet Ormgården, Östra Ryds sn. Lövsättra, som i kameralt hänseende hörde till Täby socken i Danderyds skeppslag, överfördes helt till Vallentuna sn 1919 (Kbr 28/3).

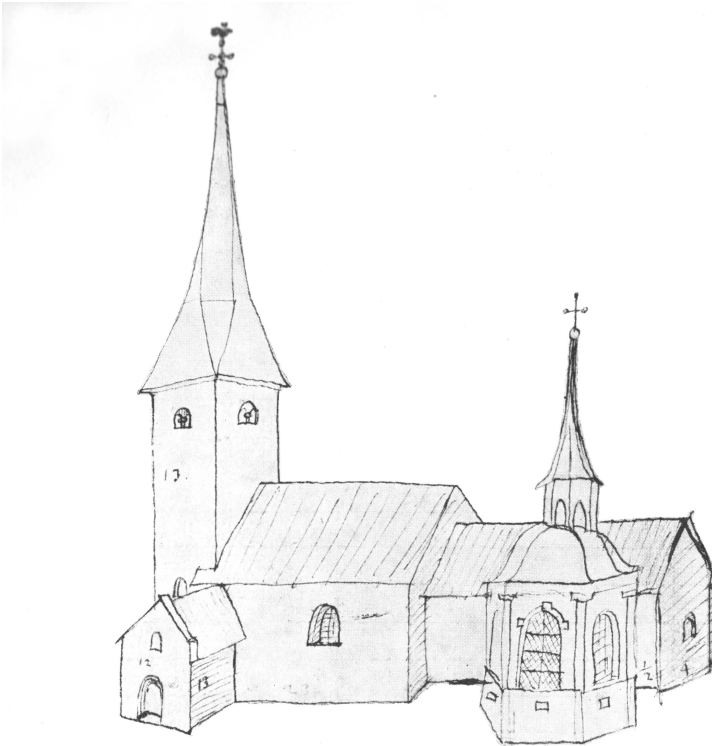
Kyrkan: Under senare delen av 1100-talet uppfördes en gråstenskyrka med västtorn, långhus och smalare kor, vilket var lägre än långhuset men med okänd avslutning. Tornet och långhuset har hörnkedjor av huggen sandsten, och på tornets norra hörn har stenmästaren Andor huggit in sin signatur (U 219). En annan kvadersten från kyrkan (nu i kyrkogårdsmuren) är signerad av stenmästaren David (U 220). Mot slutet av 1200-talet tillbyggdes en sakristia i gråsten intill koret. Möjligen vid samma tid eller i början av 1300-talet har koret förlängts åt öster och då fått rak avslutning. Vid mitten av 1400-talet slogs tegelvalv i kyrkan, vilka försågs med kalkmålningar under ärkebiskop Jöns Bengtssons tid. Troligen vid samma tid byggdes ett vapenhus av tegel framför kyrkans medeltida ingång vid långhusets sydvästra hörn. Långhusets invändiga mått cirka 11 x 9 m; den senmedeltida kyrkans hela inre längd (långhus och kor) var cirka 25 m.

Kyrkan drabbades år 1856 av en förödande brand efter ett blixtnedslag i den höga senmedeltida tornspiran. Detta medförde en omfattande ombyggnad av kyrkan under de tre påföljande åren. Tegelvalven togs bort, koret revs och ersattes av ett brett kor med tresidig avslutning och höga fönster, sakristian gjordes om till korsarm och en korsarm tillbyggdes på kyrkans södra sida. Ny sakristia inrättades i övre delen av det gravkor som på 1600-talet uppförts vid korets södra sida för familjen Klingspor på Bällsta gård. Vidare revs vapenhuset, och den medeltida portalen murades igen och ny ingång togs upp i väster. Tornet försågs med ett sadeltak, varvid tornmurarna på södra och norra sidorna sänktes och nya ljudgluggar togs upp. De ursprungliga ljudgluggarna på tornets östra och västra sidor är igenmurade men fullt synliga. Kyrkan restaurerades 1899 och 1937.

Av medeltida inventarier har endast bevarats fragment av en kalkstendopfunnt från 1200-talets slut, kalk och paten från 1300-talets förra del, ett rökelsekar (nu i SHM) från 1300-talet samt en korkåpa (nu i SHM) av italiensk sammet med broderier från troligen 1450-talet.

Enligt avritningar från 1600-talet fanns på korets väggar tre medeltida vapensköldar av trä, varav en med lilja i silver i rött fält, en med "gere" (kil) i brunt fält och en så förstörd att vapnet inte kunde tolkas. Det första var troligen väpnaren Nils Markussons vapen (se Molnby). Enligt Aschaneus vapenbok (Gen 63) hängde denna begravningsköld ovanför sakristians dörr, och framför högaltaret fanns ett antependium med broderade vapensköldar, den ena 7-stjärna i silver i blått fält, den andra silverstråle från sköldens vänstra hörn i rött fält. Det förra var troligen riddaren Sten Pederssons vapen (se Lindholmen, Orkesta sn). (SvK V:2, Sjöström 1998 s 25–29)

Kyrkby saknas; kyrkan är uppförd vid Prästgården.

Valentuna kyrka 1684. Ur Hadorph.

1323 testamenterar kaniken Nils Markusson i Uppsala 1 mark silver till Vallentuna kyrka och en ko till sin hushållerska i Vallentuna (DS 2377).

1331 har Vallentuna kyrka 4:5:½ kyrkojord; Uppsala domkyrka har 0:7:2½ (1:0 minus 0:0:½) i socknen (se Säby) (DS 2819).

Runstenar: U 212, U 213 (fragment, nu i SHM), U 214, U 215 (fragment) och U 216 (nu i SHM), U 217 (fragment, återfunnen, identisk med U 223), U 218 (fragment, endast ornamentik, förkommet), U 219, U 219, U 219, U 220, U 220, U 220, U 221 (fragment), U 222 och U 224 (fragment, förkomna) Vallentuna kyrka, U 225 och U 226 Bällsta ("Arkils tingstad"), U 227 och U 228 (fragment, förkommet) Grana, U 229, U 230, U 231, U 232 Gällsta, U 233, U 235 Kusta (nu på Vada kyrkogård, identisk med U 199 och U 234), U 236, U 237 (skadad) och U 238 (nu vid Lindö gård) Lindö, Gullbron, U 239 (skadad) Lindö, Avunda, U 240, U 241 och U 242 (fragment) Lingsberg, U 243 Molnby (förkommen), U 244, U 245 (förkommen) och U 246 (fragment) Stora Mällösa, U 247 Lilla Mällösa (skadad), U 248 och U 249 Näle, U 250 Rickeby (fragment, nu i Vallentuna bibliotek), U 251 Sursta. – Stenarna U 214 och 215, som är av röd sandsten, har troligen hört ihop och dateras till 1100-talets början; ristningarna U 219 och U 220 är utförda med medeltida runor av två stenhuggare, Andor och David, i samband med byggandet av kyrkan (1100-talets senare del); stenen U 230 och runhällen U 248 saknar runor. – Efter publiceringen av Upplands runinskrifter (U) har ett fragment i kyrkogårdsmuren (ATA, nu i Vallentuna bibliotek) och en skadad sten på den nyare delen av kyrkogården ca 100 m VSV om kyrkan (ATA). En försvunnen runsten är också genom ett arkivfynd känd från Näle, Mellangården (Fv 2009 s 310 ff).

Kameral indelning: Berga (med Sorma) och Grana ingår enligt UH 1541:17 i Granbo åtting (se s 00).

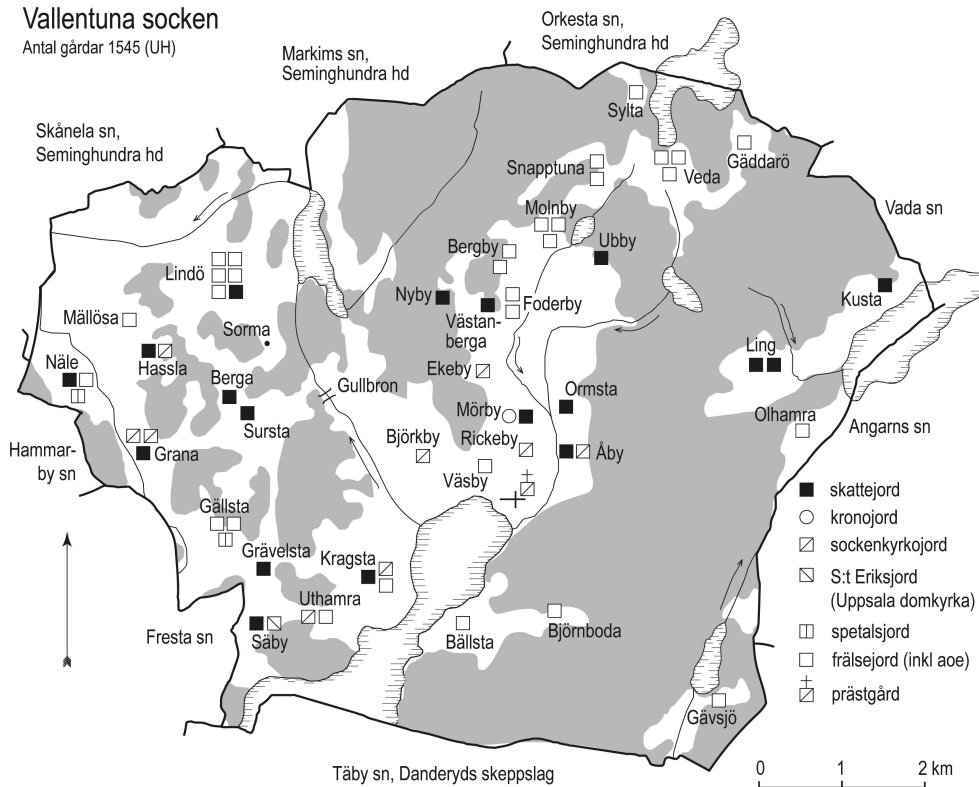
Antal jordeboksenheter UH 1545 (1572)

	sk	skuj	kr	ky	sp	aoe	aoet	fr	frt
Berga	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--	--
Bergby	0 (1)	1 (0)	--	--	--	--	--	2 (2)	--
Björkby	--	--	--	1 (1)	--	--	--	--	--
Björnboda	--	--	--	--	--	--	1 (1)	--	--
Bällsta	--	--	--	--	--	1 (1)	--	--	--
Ekeby	--	1 (0)	--	1 (1)	--	--	--	--	--
Foderby	--	2 (2)	--	--	--	--	--	2 (2)	--
Grana	1 (1)	--	--	2 (2)	--	--	--	--	--
Grävelsta	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--	--
Gäddarö	--	--	--	--	--	--	--	1 (1)	--
Gällsta	--	--	--	--	2 (2)	0 (1)	--	2 (1)	--
Gävsjö	--	--	--	--	--	--	1 (1)	--	--
Hassla	1 (1)	0 (1)	--	1 (1)	--	--	--	--	--
Kragsta	1 (2)	--	--	1 (0)	--	--	--	1 (1)	--
Kusta	1 (1)	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--
Lindö	1 (1)	--	--	--	--	--	--	5 (5)	--
Ling	2 (2)	--	--	--	--	--	--	--	--
Molnby	--	--	--	--	--	--	--	3 (3)	--
Mällösa	--	1 (0)	0 (1)	--	--	1 (0)	--	--	--
Mörby	1 (1)	--	1 (1)	--	--	--	--	--	--
Nyby	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--	--
Näle	1 (1)	--	--	--	1 (1)	--	--	1 (1)	--
Olhamra	--	--	--	--	--	--	--	1 (1)	--
Ormsta	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--	--
Rickeby	--	--	--	1 (1)	--	--	--	--	--
Snapptuna	--	--	--	--	--	--	--	--	2 (2)
Sorma	--	1 (0)	--	--	--	--	--	--	--
Sursta	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--	--
Sylta	--	--	--	--	--	--	--	--	1 (1)
Säby	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--	--
Ubby	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--	--
Uthamra	0 (1)	2 (0)	--	1 (1)	--	0 (1)	--	1 (0)	--
Veda	--	--	--	--	--	--	--	3 (3)	--
Väsby	0 (1)	--	--	--	--	--	--	1 (0)	--
Västanberga	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--	--
Åby	1 (1)	--	--	1 (0)	--	--	--	--	--
Summa	18(22)	9 (4)	1 (2)	9 (7)	3 (3)	2 (3)	2 (2)	23(20)	3 (3)

Dessutom redovisar längderna: $\frac{1}{2}$ sk: Mällösa 0 (1) – st: Ekeby 0 (1) – *kyuj*: Bergby 1 (1)
 – *se*: Säby 1 (1) – *spuj*: Näle 1 (1).

Vallentuna socken

Antal gårdar 1545 (UH)

Prästgårdens placering i enlighet med karta 1635 (LSA A10:68–69).

Berga

1290 *in Bergum* (LEV f 31v) – 11 I, 0 e.

UH **1 sk**, 1:6:1, 1539–45 1:0 med skuj i Ekeby och Sorma samt i Lundby, Angarns sn, och Granby, Össeby sn, 1553–56 2:7, 1570 2:2.

1290 har Vallentuna kyrka 0:0:½ (LEV f 31v).

1392 ingår Erland i B i nämnden vid räfsteting i Alby, Angarns sn, med Vallentuna hd (RAP 5/10).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:0:1, som Vallentuna kyrka hade; bonden Erland i B ingår i räfstetingsnämnden (SD 1170).

1441 (?) omnämns Nils i B som vidervaruman vid jordbyte på häradstinget (RAPDRA 1461 2/5).

1451 är Nils i B vidervaruman vid häradstinget (RAP 23/1).

- 1454 ingår Nils domare i B i en synenämnd som tillsatts vid konungsräfst i Uppsala för att rannsaka i en tvist om en äng mellan Jesper Görtz på Benhamra och en bonde i Salby, Kårsta sn, Långhundra hd (RAp 8/10).
- 1492 ger Ingemund i B vid lagmansting 2 pund koppar till Nils i Åby i vängåva. Denne har hävdatt bördsrätt till 0:0:16 i B, men Ingemund har svarat att han lagligen köpt jorden av Jöns i B för 53 mark 'både för hus och jord' i reda pengar och ny koppar. Vidare har Ingemund bytt till sig $\frac{1}{2}$:0 i B av Björn i Mällösa mot en gård i Stockholm. Jöns i B ingår i nämnden på tinget. (ULdb s 62 f)
- 1506 ingår Ingemund i B i nämnden vid lagmansting i Bergby (LEV f 9).
- 1586 se Sorma.

Bergby

- 1376 *i Berghaby* (DS 9348), 1409 *i Berghby* (SD 1170) – 11 I, 1 f.
- UH 1539–45 **1 skuj**, 0:3 till Nyby (inräknad i jt för Nyby 1538 och från 1553).
- 1570 **1 sk**, 0:3:2.
- 1554 **1 kyuj**, 0:1:2.
- 2 fr** (Per Brahe, Axel Nilsson /Banér/, 1562 Isak Nilsson /Banér/ 1), 1570 **1 fr**.
- Summa jt ?1:3 (1:1:2) (inkl fr, se nedan 1376).
- 1376 får ärkebiskop Birger Gregersson (Malsta-ätten) $\frac{1}{2}$:0 vid arvskifte efter sina föräldrar och sin faster och farbror; Birgers brorson Kettel Johansson får $\frac{1}{2}$:0 (se DMS 1:5 s 94) (DS 9348).
- 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:0:1, som Nils Markusson (lilja) hade, och 0:0:2, som Vallentuna kyrka hade (SD 1170).
- 1454 döms ett tidigare jordbyte, då Nils Markusson bytte bort 0:0:11, ogiltigt (se Molnby) (RAp 18/2).
- 1498 upptas 'gården' B (kallad Berga), som räntar 3 pund korn, i Jöns Ulfssons (Roos) jordebok bland hans hustru Ingeborg Larsdotters (Tott) gods (C 36 s 52).
- 1513 har S:ta Maria altare i Vallentuna kyrka fått 0:0:5 av avlidne Johan Larsson i Mällösa för detta altares prydnade (LEV f 31v).

1526 upptas en gård om 0:4½, som räntar 0:15 pn och 0:2 gengårdspn, i jordebok över gods under Lindholmen (Per Brahes modernegods) (Rött nr 354).

1562 räntar Isak Nilssons gård 4:2 pn, 9 dagsverken och 4 hästars fodring (FoR 2).

Björkby

1470 *i Birkeby* (RAp 8/10), 1538 *Byörkeby* (UH 1538:2:3 s 8) – 11 I, 0 f.

UH **1 ky**, 0:6, 1553 1:0.

1470 omnämns Olof i B som nämndeman vid häradstinget (RAp 8/10).

1538 har sockenkyrkan en gård om 0:6, som räntar 4:0 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 8).

Björnboda

1542 *Björnboda Torp* (UH 1542:6) – 11 I, 0 f.

UH **1 aoe**.

1542 har torpet, som ligger på Bällsta ägor, 3½ spansns utsäde, äng till 4 lass hö, skog, mulbete och gott fiskevatten; räntan är 1:0 pn (UH 1542:6 s 85). – 1548 och 1553 anges utsädet till 4½ resp 6 spann och ängen till 5 lass (UH 1548:14, 1553:21).

Bällsta

1200-talets början(?) *Bellestum* (LEV f 1v, odat), 1290 *in Bellestum* (LEV f 31v) – 11 I, 0 f.

UH **1 aoe**, 2:0.

Bällsta kan beläggas som sätesgård för Mikael (tre örnhuvuden) 1390–1409 (RAp 1390 19/5, 1396 25/4, 1396 13/5, SD 170) – väpnaren Klaus van der Aa 1430–34 (PD E 72 b, SDHK 22088) – väpnaren och häradshövdingen Olof Andersson (okänt sigill) 1479–86 (RAp 8/5, 1481 25/5, StTb s 173).

1200-talets början (?) har Vallentuna kyrka jord som räntar 1½ örtug (LEV f 1v, odat).

1290 har kyrkan 0:0:2:5; vid samma tid omnämns Rörik och Karl i B (se *Keldberga) (LEV f 31v).

1301 har Uppsala domkyrkas andra vicaria 0:0:8, som förvärvats genom byte (DS 3836 s 320).

1318 omnämns Gelle i B som faste vid häradstinget (DS 2152–53).

- 1351 omnämns Mikael i B som faste vid tinget (DS 4685).
- 1381 ger Olof Karlsson 0:0:1 i morgongåva till Cecilia Filipsdotter (se Lindö) (DS 10322).
- 1390 se Grävelsta.
- 1495 (?) upptas i Sten Stures jordebok bland köpegods huvudgården B om 2:0, som räntar 5 pund korn och 2:0 pn, och två torp, som 'tagna är av huvudgården' och som räntar 1:0 pn vardera; godset har Sten köpt av Gustav Franke (SSJb 1515 f 17).
- 1513 intygar Lars i Kusta vid lagmansting i Åsta, Angarns sn, att på den tid herr Lars var kyrkoherde i Vallentuna och han själv och Elof i Uthamra var kyrkavärjande lånade Olof Andersson i B 30 mark gamla örtugar av kyrkans pengar, vilka kyrkan aldrig fick igen (LEV f 10).
- 1531 har Gustav I B gård med de två torpen (ränta = 1495), vilket han fått vid skifte 1528 med arvingarna till Sten Stures änka Ingeborg Åkesdotter (Tott) (K 1, 1531 f 13).
- 1542 har B gård (ränta = 1495) 7 punds utsäde, äng till 45 lass hö, skog, mulbete och gott fiskevatten (UH 1542:6 s 85). – 1548 och 1553 anges ängen till 50 lass (UH 1548:14, 1553:21).
- 1559 upptas bland förökta gods Tallhammars äng (*Tanhammars Eng*), som i 'förtiden' har legat under B (AoE 30).

Ekeby

- 1351 *de Ekeby* (DS 4685) – 11 I, 0-1 f.
- UH 1538–45 **1 skuj**, 0:5 till Berga, 1570 **1 st**, 0:5 (inräknad i jt för B 1553–56).
- 1 ky**, 0:7.
- Summa jt 1:4.
- 1351 är Lars i E faste vid häradstinget (DS 4685).
- 1371 ger Sten Bengtsson (Bielke) $\frac{1}{2}$:0 i morgongåva till Katarina Holmgersdotter (se Täby, Täby sn) (DS X 95).
- 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:2, som Vallentuna kyrka hade (SD 1170).

- 1453 ärver Karl Knutsson (Bonde) 0:0:7 (se Täby, Täby sn) (SjSp 7/6).
- 1457 upptas i Karl Knutssons jordebok en gård om 0:0:7, som räntar 0:12 pn (C 7 f 9).
- 1473 ärver Magdalena Karlsdotter en gård, som räntar 0:12 pn, efter sin far (C 8 f 19v).
- 1479 ingår Mats i E i häradsnämnden (RAP 8/5).
- 1500 får Sigrid Eskilsdotters (Banér) barn en gård, som räntar 0:12 pn, vid arvskifte efter Karl Knutssons döttrar (se Täby, Täby sn) (DN 16:333).
- 1538 har sockenkyrkan en gård om 0:7, som räntar 4 pund korn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 8).
- 1555 tillfaller en gård, som räntar 0:12 pn, Johan Turesson (Tre rosor) och hans hustru Kristina Nilsson (Gyllenstierna) vid förnyat arvskifte efter Sigrid Eskilsdotter (GR 25 s 304).

Foderby

- 1318 *De Fodhaby* (DS 2152–53), 1371 *i Fodherby* (DS X 95, avskr), 1432 *i Fodherby* (RAP före 2/2) – 11 I, 1 f.
- UH 1539–45 **2 skuj**, 0:4:1 till Västanberga + 0:3 till Nyby; inräknade i jt för resp hn 1538 och från 1553.
- 2 fr** (Nils Rynning, Kjell Nilsson /Bölja/, 1562 Nils Rynning, Jöran Johansson /Rosenhane/).
- Summa jt 0:7:1 (exkl fr).
- 1318 är Lars i F faste vid häradstinget (DS 2152–53).
- 1371 ger Sten Bengtsson (Bielke) 0:1 i morgongåva till Katarina Holmgersdotter (se Täby, Täby sn) (DS X 95).
- 1432 ingår Anund och Jon i F i häradsnämnden (RAP före 2/2).
- 1447 ingår Jöns i F i häradsnämnden (RAP efter 13/1).
- 1562 räntar Nils Rynings gård 4 pund korn, 3:0 pn och 4 hästars fodring, Jöran Johanssons gård 1½ pund korn, 1:0 pn, 6 dagsverken och 6 hästars fodring (FoR).

Grana

- 1290 *in Granum* (LEV f 31v), 1392 *i Grænum* (RAP 5/10) – 11 I, 0 e.
- UH **1 sk**, 1:3:1:4 med skuj i Dyvinge, Hammarby sn.

1 ky, 0:6 (till Vada kyrka).

1545 **1 ky**, 0:6:1:4 (jt från 1553).

Summa jt 3:0.

1290 har Vallentuna kyrka 0:0:0:5 som köpts av Åsbjörn i G (LEV f 31v).

1392 ingår Gulliver i G i nämnden vid räfsteting i Alby, Angarns sn, med Vallentuna hd (RAp 5/10).

1396 är Erik i G faste vid häradstinget (RAp 13/5).

1451 och 1457 ingår Johan i G i häradsnämnden (RAp 23/1, 12/3).

1470 ingår Johan i G i häradsnämnden (RAp 8/10).

1492 ingår Johan i G i nämnden vid lagmansting i Lindö (ULdb s 62).

1538 har Vada kyrka en gård om 0:6, som räntar 3:0 pn (UH 1538:2:3 s 9).

Grävelsta

1390 i *Græflistom* (RAp 19/5) – 11 I, 0 f.

UH **1 sk**, 2:2:2:4, 1553 3:0.

1539–42 **1 skuj**, 0:5:0:4 till Kragsta (1538 och 1545 inräknad i jt för K, från 1553 lagd till sk ovan).

Summa jt 3:0.

1390 överlåter Mikael i Bällsta 1:6:2 i G och jord i Säby till Nils Johansson som gottgörelse för dråpet på Nils far Johan i Körlinge, Össeby sn. Om denna jord skulle frånvinnas Nils, skall Mikael lämna jord i Bällsta eller Kragsta som ersättning. (RAp 19/5)

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:0:4, som Vallentuna kyrka hade, 0:6:2, som Mikael i Bällsta har, och 0:5, som Olof Smeling skall 'skatta av' (SD 1170).

1441 (?) omnämns Ivar och Olof i G som fastar vid jordbyte på häradstinget (RApDRA 1461 2/5, feldat).

1444 anges att S:t Jakobs prebenda i Uppsala domkyrka inte längre innehar 1:0:2½ i G och Säby, inte heller jord i Körlinge, Össeby sn, och en ospecificerad by i Garns sn (UpDkyPb f 3, Dahlbäck s 145 f).

1451 ingår Olof i G i häradsnämnden och i nämnden vid lagmansting i Örsta, Angarns sn (RAP 23/1, 6/3).

1477 ingår Erik i G i nämnden vid lagmansting i Lindö (DGA 2 s 88).

Gullbron

1354 *apud Guldbro* (DS 5040, avskr) – 11 I, 0 f. – se Lindö.

Gäddarö

1447 *Gelarghe* (RAP 19–27/2), 1526 *Gederöö* (Rött nr 354), 1545 *Gederidh* (UH 1545:5) – 11 I, 1 g.

UH **1 fr**, 1570 **2 fr**, (Per Brahe), 1:0; nedan 1526.

1447 får Katarina Eriksdotter, gift med Sten Pedersson (Peter Finvidssons ätt), en gård vid arvskifte efter sina föräldrar, Erik Nilsson (Väsby-ätten) och Ramborg Kortsdotter (Görtz) (RAP 19–27/2).

1526 upptas en gård om 1:0, som räntar 4½ pund korn, 2:0 pn och 0:4 gengärdspn, i jordebok över gods under Lindholmen (Per Brahes mödernegods) (Rött nr 354).

1528 och 1530 se Lindholmen, Orkesta sn.

1562 räntar de två gårdarna 0:18 pn resp 0:10 pn och vardera 18 spann korn och 9 dagsverken (FoR 2).

Gällsta

1290-talet *de Gellistum* (LEV f 31v), 1451 *i Gällirstom* (RAP 5/6) – 11 I, 0 e.

UH **1 heh**, 1545 **1 sp**, 1551 **1 aoe**, 0:5, 1572 **1 dasp**, 0:5:0:4. (Snättsta rd)

1 fr (Jakob Västgöte på Sjö), 1556 **1 aoe**, 1557 2:0.

1 fr (Axel Nilsson /Banér/, 1562 Isak Nilsson /Banér/.

Summa jt 2:5 (2:5:0:4) (exkl fr).

1290-talet se Karby, Täby sn.

1451 byter väpnaren Lars Hjort (?hjorthorn) bort 0:5 till helgeandshuset vid Stockholm mot jord i Riksby, Bromma sn (RAP 5/6; DMS 1:7 s 250).

1498 upptas en gård, som räntar 4 pund korn och 1:0 pn, i Jöns Ulfssons (Roos) jordebok bland hans hustru Ingeborg Larsdotters (Tott) gods (C 36 s 52).

1506 ingår Jöns i G i nämnden vid lagmansting i Bergby (LEV f 9).

1538 har Stockholms helgeandshus en gård om 0:5, som räntar 3 pund korn (UH 1538:2:3 s 89).

- 1555 säljer Knut Larsson i Västanvik, Österhaninge sn, och Lasse Matsson i Kasby, Lagga sn, och deras hustrur Karin och Cecilia Eriksdöttrar (björnlår) till Gustav I en gård, som räntar 8 pund korn, jämte jord i flera orter i Uppland, Södermanland och Östergötland; jorden var arvegods efter makornas syster Anna Eriksdotter, änka efter Jakob Västgöte på Sjö, Holms sn (RAP 3/7).
- 1557 räntar de båda arv och eget-gårdarna 8 pund korn och 0:17 pn resp 20 spann korn och 0:5 pn (UH 1557:32).
- 1562 räntar frälsegården 3½ pund korn, 0:12 pn, 0:10 gengårdspn, 9 dagsverken och 4 hästars fodring (FoR 2).

Gävsjö

1542 *Gäuuersjö torp* (UH 1542:6 s 86) – 11 I, 0 g.

UH **1 a**oet.

1542 har torpet, som ligger på Bällsta ägor, 5 spansns utsäde, äng till 20 lass hö, skog, mulbete och gott fiskevatten; räntan är 0:10 pn (UH 1542:6 s 86). – 1548 och 1553 anges utsädet till 1 pund (UH 1548:14, 1553:21).

Hassla

1200-talets början(?) *Haslum* (LEV f 1v, odat), 1290 *in Haslum* (LEV f 31v) – 11 I, 1 e.

UH **1 sk**, 1:2:2, 1553 1:0:2 med skuj i H och Näle (till 1542).

1 skuj, 1570 **1 st**, 0:4:2, till sk ovan t o m 1554.

1 ky, 0:7, 1553 1:2:2.

Summa jt 2:6:1 (3:0).

1200-talets början(?) har Vallentuna kyrka jord som räntar 2 örtugar (LEV f 1v, odat).

1290 har Vallentuna kyrka 0:0:½ (LEV f 31v).

1351 är Olof i H faste vid häradstinget (DS 4685).

1418 byter Ragnhild i Mällösa bort 0:6 till Sigrid i Lindö mot jord i Mällösa (UpDkyRL f 190).

1457 säljer föreståndarna för S:t Örjans gård norr om Stockholm 0:0:8 till Lasse Laurensen i Mällösa. Jorden, som fordom testamenterats till Örjansgården, ligger så fjärran därifrån 'så att vi henne ej täppa eller inhägnat kunna utan ligger för fåfot' och är Lasse Laurensen 'så belägen att hon ligger uppsides med hans jord'. (RAP 7/4)

- 1511 säljer Johan Larsson i Mällösa två gårdar i H om tillsammans 0:11:1, vilka räntar 3 pund korn och 1:0 pn vardera, jämte jord i Näle samt i Trynninge och Nibble, Hammarby sn, och Harg, Skånela sn, till ärkebiskop Jakob (UpDkyRL f 77v).
- 1525 får Peder Jönsson och Peder Finvidsson i Näle kungens tillstånd att behålla och bruka 0:10:2 (se Näle) (GR 2 s 229).
- 1538 har sockenkyrkan en gård om 0:7, som räntar 3 pund korn, 0:6 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 8).

***Keldberga**

- 1290-talet *in Keldbergum* (LEV f 31v), 1318 *De Kælliberghum* (DS 2152) – möjligt läge på en höjd ca 500 m söder om Molnby gård och på dess mark vid ett större gravfält (RAÄ nr 205).
- 1290-talet upptas 0:0:1, som köpts av Rörik i Bällsta, och 0:0:0:12½, som köpts av Karl i Bällsta bland den jord som Vallentuna kyrka förvärvat efter det att kyrkoherden Matias 1290 tillträdde sin tjänst (LEV f 31v).
- 1318 omnämns Johan och Holmger i K som fastar vid häradstinget (DS 2152–53).

Kragsta

- 1390 *i Krawistom* (RAp 19/5), 1392 *i Kraghistum* (RAp 5/10), 1495 *i Kraffuasta* (StTb s 217), 1500-talets början *Kraghsta* (LEV f 31v) – 11 I, 0 f.
- UH **1 sk**, 2:6:2, 1539–42 1:5 med skuj i Grävelsta och Uthamra, 1545 2:6:2, 1553 2:1:1:4.
1538–56 **1 ky**, 1570 **1 sk**, 1:0.
1 fr (Per Brahe, 1562 Gustav Johansson /Tre rosor/), 0:3 (nedan 1526).
Summa jt 3:0 (3:4:1:4).
- 1390 se Grävelsta.
- 1392 ingår Jöns i K i nämnden vid räfsteting i Alby, Angarns sn, med Vallentuna hd (RAp 5/10).
- 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:1, som Vallentuna kyrka hade, och 0:0:8, som Mikael van der Aa hade (SD 1170).
- 1441 (?) omnämns Nils Hansson i K som vidervaruman vid jordbyte på häradstinget (RApDRA 1461 2/5, feldat).

- 1447 ingår Nils Hansson i K i nämnden vid lagmansting i Sursta (RAp efter 13/1, CIM s 99).
- 1450 och 1451 ingår Nils Hansson i K i häradsnämnden (RAp 31/10, RAp 23/1). – 1451 ingår Nils Hansson även i nämnden vid lagmansting i Örsta, Angarns sn (RAp 6/3).
- 1454 ingår Nils Hansson i en synenämnd som tillsatts vid konungsräfvt i Uppsala för att rannsaka i en tvist om en äng mellan Jesper Görtz på Benhamra och en bonde i Salby, Kårsta sn, Långhundra hd (RAp 8/10).
- 1495 omnämns Måns murmästare i K som ägare till en trädgård i Stockholm 'västan mur' (StTb s 217).
- 1499 pantsätter Nils Johansson (okänt sigill) i K 0:0:7½ i Lövsta, Frösunda sn, till Vallentuna kyrka för de 0:3 i K som kyrkan har men som den inte kunnat få någon avrad från. Jorden i Lövsta, som årligen räntar 9 spann korn, skall återlösas för 30 mark pn. (LEV f 8)
- 1506 tilldöms vid lagmansting i Bergby Vallentuna kyrka 0:5, som Nils Johansson i K och hans hustru Kristin tillvällat sig, vilket hela häradet kände till. Jorden hade tidigare tilldömts kyrkan av häradshövdingen Erik Turesson (Bielke). Nils Johansson och hans hustru hade begärt av kyrkoherden och socknen att få behålla jorden mot att utge avrad, men kyrkan fick avrad inte mer än i två år. Därefter hade Nils lovat kyrkan 50 mark pn i lösen för de 0:5 och hade pantsatt någon jord därför men inom kort tagit ut panten, och kyrkan hade inte fått några pengar. Jorden hade 50 år tidigare donerats av en hustru Katrin, faster till Karl van der Aa, varav 0:3 till Vallentuna kyrka och 0:2 till Täby kyrka. Efter hennes död hade Vallentuna kyrka löst in Täby kyrkas jord för 20 mark pn, vilket hela tingslaget intygade. Hustru Kristin i K var lagligen stämd men ville inte komma till tinget och svara. Om några brev givits om denna jord, är de orättligen utgivna 'med ingen skäl' och dödas genom denna dom. (LEV f 9) – Enl en anteckning från 1500-talets början äger Vallentuna kyrka 1:0 i K (LEV f 31v).
- 1526 upptas en gård, som räntar 12 spann korn, 0:3 pn och 0:2 gengårdspn, i jordebok över gods under Lindholmen (Per Brahes modernegods) (Rött nr 354). – Enl en odaterad förteckning över Gustav I:s arv efter

Sigrid Eskilsdotter (Banér) hade hon köpt gården, om 0:3, av hustru Kristin i Bällsta (AoE 22 s 14).

1538 har sockenkyrkan en gård om 1:0, som räntar 4 pund korn, 1:0 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 8).

1555 tillfaller en gård, som räntar 0:12 pn, Johan Turesson (Tre rosor) och hans hustru Kristina Nilsson (Gyllenstierna) vid förnyat arvskifte efter Sigrid Eskilsdotter (GR 25 s 307).

1562 räntar frälsegården 1½ pund korn, 0:6 pn, 1 får, 2 höns, 2 ägg, 2 famnar ved, 9 dagsverken och 4 hästars fodring (FoR 2).

Kusta

1290 *in Custa* (LEV f 31v), 1318 *de Kuzstæ* (DS 2152), 1447 *i Kwdsta* (RAp efter 13/1) – 11 I, 1 g.

UH **1 sk**, 1:0:2.

1539–45 **1 skuj**, 0:3:1 till Ling (inräknad i jt för Ling 1538 och från 1553).

Summa jt 1:4.

1290 har Vallentuna kyrka 0:0:½, som köpts av Gudnyt (LEV f 31v).

1318 omnämns Ödvast och Sigurd i K som fastar vid häradstinget (DS 2152–53).

1447 ingår Jöns i K i nämnden vid lagmansting i Sursta (RAp efter 13/1).

1457 ingår Jöns i K i häradsnämnden (RAp 12/3).

1470 ingår Lars i K i häradsnämnden (RAp 8/10).

1477 ingår Lars i K i nämnden vid lagmansting i Lindö (DGA 2 s 89).

Lindö

1000-talet *i Linteu* (runsten U 236), 1351 *de Lindø* (DS 4685) – 11 I, 1 e.

UH **1 sk**, 1:3.

5 fr (Gunhild Johansdotter /Bese/ 3, Nils Rynning 1, Hans Kyle 1; 1562 Elsa Axelsdotter /Posse/ 2, Johan Axelsson /Bielke/ 1, Nils Rynning 1, Jon skrivare 1).

1000-talet har arvingarna till Ulf i Lindö låtit resa runstenarna U 236 och U 237 (vid Gullbron) efter sin far och sin bror Sven och gjort bron. Arvingarna var bröderna Gärdar, Fulluge, Sigrev(?), Sibbe och Sigvat (U 237). –

- Astrid har låtit resa en av stenarna vid bron efter sin son Sven och sin make Ulf (U 238).
- 1351 omnämns Joar och Ingevast i L som fastar vid härads-tinget (DS 4685).
- 1381 ger Olof Karlsson (tre fyrkanter) i morgongåva till Cecilia Filipdotter (Folkungaättens oäkta gren) 2:0 i L och jord i Bällsta samt i Skålhamra, Täby sn, och Ström, Norrsunda sn (DS 10322).
- 1392 ingår Björn i L i nämnden vid råfsteting i Alby, Angarns sn, med Vallentuna hd (RAp 5/10).
- 1431 överlåter Cecilia Filipdotter 2:0 i L och jord i Ström, Norrsunda sn, till sin kusin Gregers Bengtsson (Folkungaättens oäkta gren) (RAp 11/2, 6/5, 1432 25/1).
- 1432 ingår Mats i L i häradsnämnden (RAp före 2/2).
- 1435 bekräftar Cecilia Filipsdotters dottersöner, Olof och Peder Duva, överlåtelsen av jorden i L och Ström till Gregers Bengtsson mot att de återfår Lundås, Edebo sn (se DMS 1:1 s 136) (SDHK 22295).
- 1450 tilldöms Gregers Bengtsson på härads-tinget en farväg som av ålder legat under L men som Lars Laurens-son i Mällösa inhägnat sig till en hästhage (RApp 31/10).
- 1451 ingår Anders och Erik i L i häradsnämnden (RAp 23/1). – 1451 ingår Anders även i nämnden vid lagmansting i Örsta, Angarns sn (RAp 6/3).
- 1458 är Jöns i L vittne vid Jöns i Hagby försäljning av jord i Fällbro, Täby sn, till Mats Pedersson i Vad (RAp u d).
- 1462 tilldömer en synenämnd Gregers Bengtsson 'en farväg som lopp in uti ön som kallas Lindö', om vilken han tvistat med Lars Laurens-son i Mällösa. Gregers får rätt att återställa de rör och rå som de förr låg och som var förvanskade mellan Sälna, Skånela sn, Lindö och Mällösa. (RAp 14/9)
- 1479 är Jöns Påvelsson i L närvarande vid härads-tinget och Lars Andersson i L ingår i nämnden (RAp 8/5).
- 1486 ärver Gunhild Johansdotter (Bese) tre gårdar, som räntar 4½ pund korn och 0:12 pn vardera, efter Kristina Bengtsdotter (Königsmark) (se Benhamra, Vada sn) (RApp 20/10).
- 1506 ingår Erik i L i nämnden vid lagmansting i Bergby (LEV f 9).

- 1514 upptas tre gårdar, under Sälna rättardöme, vilka vardera räntar 5 pund korn, 0:12 pn, 2 höns, 10 ägg och 1:0 gengärdsbn, i Gunhild Johansdotters jordebok över arvegods (C 21 f 3v). – I jordebok från 1553 över hennes efterlämnade gods är räntan 4½ pund korn, 2½:0 pn och 4 hästars fodring för vardera gården; vardera gården har åkermark till 3 pund, äng till 40 lass hö, vedbrand, mulbete och gott fiskevatten (Sälna rd). Gårdarna ärvs av Axel Eriksson (Bielke) och uppges 1554 ha 3½ punds utsäde och äng till 50 sommarlass hö vardera; gårdarna har god vedbrand, gott mulbete och gott fiskevatten; en av landborna är rättare. (BiS E 1986)
- 1560 tillfaller två gårdar, som räntar 9 pund korn och 5:0 pn tillsammans, Elsa Axelsdotters (Posse) barn och en gård, som räntar 4½ pund korn och 0:20 pn, jungfru Anna Axelsdotter (Bielke) vid arvsifte efter Axel Eriksson (BiS E 1986).
- 1562 räntar fru Elsas barns gårdar och Johan Axelssons gård vardera 4½ pund korn och 0:20 pn, Nils Rynings och Jon skrivares gårdar 3 pund korn och 0:12 pn; varje gård ger 4 hästars fodring, men dagsverken (9) utges bara av Rynings gård (FoR 2).

Ling (nu
Lingsberg)

- 1200-talets början(?) *Lingiu* (LEV f 1v, odat), 1318 *in Lingh, de Lingh* (DS 2152, 2153), 1354 *in villa Lingh* (DS 5044) – 11 I, 0 -1 g.
- UH **2 sk**, 2:4:1, 1539–45 1:7 med skuj i Granby, Össeby sn, och Kusta, 1553 2:2:1 + 1:1 (1541 1:2) med skuj i Granby 1538–39.
Summa jt 3:0 (3:3:1).
- 1200-talets början (?) har Vallentuna kyrka jord som räntar 1 örtug (LEV f 1v, odat). Jorden har avyttrats före 1290.
- 1318 omnämns Jakob, Nils och Lars i L som fastar vid häradstinget (DS 2152–53). – Samma år byter Jakob i L till sig jord i Arninge, Täby sn, Danderyds skpl, och 0:0:0:2½ i okänd ort i Vallentuna hd av Klara kloster mot jord i *Ottersta, Solna sn (StJb I:1 s 441 f).
- 1354 byter Ulf Jakobsson till sig 0:0:1:6 av domprosten Lars (se Vilunda, Hammarby sn). Lars i L får domprostens

- fullmakt att på hans vägnar överlämna och fastfara jorden till Ulf på häradstinget vid Gullbron. (DS 5040)
- 1396 omnämns Peder i L som faste vid häradstinget (RAp 13/5).
- 1457 ingår Gregers i L i häradsnämnden (RAp 12/3).
- 1492 ingår Peder Jakobsson i L i nämnden vid lagmansting i Lindö (ULdb s 62).
- 1506 ingår Peder i L i nämnden vid lagmansting i Bergby (LEV f 9).

Lövsättra

Se Täby sn, Danderyds skeppslag.

Molnby

- 1409 *Mölneby* (RAp 1626 19/1, avskr), 1454 i *Mølneby* (RAp 18/2) – 11 I, 1 f.
- UH **1 fr**, 1545 **3 fr** (Peder Larsson /Årby-ätten/, Kjell Nilsson /Bölja/, Engelbrekt Larsson /Bölja/, 1562 Nils Jesspersson /Cruus/, Måns Persson /Silfversparre/, Anna Pedersdotter /Härlunda-ätten/).
- 1409 döms, vid räfsteting (19/9) i Uppsala med allmogen av Vallentuna hd, Erik Nilsson (Väsby-ätten) att inom en månad riva en vattutäppa i en ström, som av ålder fallit till M och byns kvarn. Kärandena, Lasse Nilsson i Lövsta, ?Funbo sn, och hustru Kerstin i Smedby, ?Österåkers sn, har klagat att Erik Nilsson hade med vattutäppan och med en grav 'utav' strömmen 'förtagit dem den ström och vattugång' som till deras kvarn av ålder hade fallit. Erik döms att böta 3 mark 'till treskiftes' för olaglig 'byggning'. – Brevet har vidimerats 1471 i Funbo av kyrkoherdarna i Funbo och Almunge. (RAp 1626 19/1)
- 1454 tvistar vid räfsteting väpnaren Peder Larsson i Skadevi, Häggeby sn, och hans svåger Erik Jönsson (Hallkveds-ätten) med Eskil Isaksson (Banér) om ett tidigare jordskifte, då Nils Markusson (lilja) hade bytt bort 1:0 i M och jord i Bergby till Peder Larssons far mot jord i Forkarby, Bälunge sn, och Grimsta, Åren-tuna sn. Bytet döms ogiltigt med hänvisning till att Nils Markussons arvingar inte stadfäst det och han själv ensam beseglat skiftesbrevet. Efter Nils Markussons död hade Knut Uddsson (Vinstorpa-ätten), som var gift med en av Nils arvingar, 'trängt utav' Peder Larssons far jord-

en i M och Bergby. Enligt Eskil Isaks-son hade Knut Uddsson köpt alla arvingars rättighet i arvet efter Nils Markusson. (RAp 18/2)

1457 ingår Lars i M i häradsnämnden (RAp 12/3).

1545 tilldöms landbon Erik Persson i M vid räfsteting fädernejord i Täby, Husby-Lyhundra sn (RAp 24/3, DMS 1:5 s 61).

1545 och 1548 ingår Erik i M i häradsnämnden (EbAp 20/4, 31/10).

1555 ger Engelbrekt Larsson (Bölja) i morgongåva till sin hustru Anna Pedersdotter (Härlunda-ätten) bl a en gård i M, som räntar 4 pund 2 spann korn och 0:20 pn (ÅS E 6117 s 966; se DMS 1:3 s 242).

1562 räntar Nils Jesperssons gård 4 pund korn och 0:18 pn, Måns Perssons gård 3 pund korn, 0:12 pn och 6 dagsverken, Anna Pedersdotters gård samma som 1555; alla gårdarna ger 4 hästars fodring (FoR 2).

Mällösa

1351 *de Metalløsum* (DS 4685), 1396 *i Medhilløsum* (RAp 13/5), 1506 *min sætegaardh Mædilløsa* (RAp 10/2) – 11 I, 1 e.

UH **1 sk**, 1541 **1 aoe**, 1570 **1 kr**, 2:2:1.

1 skuj, 0:5 till Eggeby, Hammarby sn (inräknad i jt för Eggeby 1553–56), 1561 **1 aoe**, 1570 $\frac{1}{2}$ **sk**, 0:5.

Summa jt 2:7:1.

Mällösa är sätesgård för Lars Laurensen 1457–62 (RAp 7/4, 14/9) – Johan Larsson (flygande svärd) 1506–11 (RAp 10/2, UpDkyRL f 77v).

1351 omnämns Botvid i M som faste vid häradstinget (DS 4685).

1396 är Jöns i M faste vid tinget (RAp 13/5).

1416 säljer Sigrid i Lindö 0:0:14 till Ragnhild i M (UpDkyRL f 188v).

1418 byter Sigrid bort 0:4:2½ till Ragnhild mot jord i Hassla (UpDkyRL f 190).

1462 se Lindö.

1506 säljer Johan Larsson, med sin hustru Katarina Kladdotters samtycke, sin sätesgård M om 0:18:1, som räntar 13 pund 6 spann korn och 6:0 pn, till ärkebiskop Jakob och hans arvingar. Jorden, som är Johans 'rätta

fasta fäderne och av ålder gamla fria frälses jord', överlåts med hus och jord och alla tillagor inom M:s 'rörgång'. (RAp 10/2).

- 1514 har Anders Pedersson på Svansholmen, Ödeby sn i Närke, fått 'ärkebiskopsbordets gods' M i förläning och lovar att göra tjänst och hålla gården vid makt; samtidigt stadfäster han den gåva ärkebiskop Jakob givit Mariefreds kloster, nämligen hans fädernegård i Hackstaby, Hacksta sn (se DMS 1:9 s 73 f) (UpDkyRL f 78, avskr).
- 1526 uppmanar Gustav I Lars Eriksson att sälja M gård till vem han vill (GR 3 s 53). Drygt ett halvår senare kungör kungen att hans trotjänare Lars Eriksson nu sålt gården till Lasse länsman, vilken gård kungen givit Lars Eriksson för hans trogna tjänst. Kungen stadfäster köpet, så att Lasse länsman skall obehindrad inneha gården som sitt arv och eget och därav till kronan utgöra skatt. (GR 3 s 264 f)
- 1542 har M gård utsäde till 8 pund, äng till 175(?) lass hö, skog, klent mulbete men inget fiskevatten; räntan är 9 pund korn och 4:0 pn (UH 1542:6 s 86). – 1548 och 1553 anges samma utsäde men ängen till 250(?) lass hö 1548 och 300 lass 1553 (UH 1548:14, 1553:21).
- 1559 upptas bland förökta gods en gård om 0:5, som är köpe gods och som har äng till 100 lass hö (AoE 30).

Mörby

- 1290 *de Myriby* (?LEV f 31v), 1318 *De Myriby, de Myreby* (DS 2152, 2153), 1531 *Mörby* (GR 7 s 356) – 11 I, 0 f.
- UH 1 sk, 1:2:2, 1553 1:2:2:4.
1 kr, 0:5:0:4 ('kronoby', jt från 1553).
Summa jt 1:7:2:4 (2:0).
- 1290 se Lappdal, Vada sn.
- 1318 är Ingevald i M faste vid häradstinget (DS 2152–53).
- 1351 är Holmger och Mats i M fastar vid tinget (DS 4685).
- 1479 ingår Lars i M i häradsnämnden (RAp 8/5).
- 1531 byter Gustav I till sig 0:5:0:4 (örtuglandet gäller 2 mark) av Botvid i Tullinge, Botkyrka sn, mot Hästholmens äng (samma sn); jorden i M har hittills räntat 2½ pund korn och 0:5 pn 'förutom kronans skatt som dessförutan årligen därav gå plägar' (GR 7 s 356 f).

- Nyby** 1470 *i Nyby* (RAP 8/10) – 11 I, 1 f.
 UH **1 sk**, 1:3:2, 1539–45 0:5:2 med skuj i Bergby och Foderby, 1553 1:3:2.
 1470 Se Västanberga.
 1477 omnämns Sune i N som nämndeman vid lagmansting i Lindö (DGA 2 s 89).
- Näle** 1290 *in Nerdeni* (LEV f 31v), 1351 *de Nerdhene* (DS 4685), 1415 *i Nerdhena* (SD 2128) – 11 I, 0 e.
 UH 1545 **1 sk**, 1:4:1:4, 1553 1:0:2:4.
 1538–42 **1 skuj**, 0:3:2:4 till Hassla; 1545 troligen lagd till sk ovan.
 1538 (endast) **1 ky**, 0:2:2 till Skånela kyrka.
 1538 (endast) **1 kyuj**, 0:1.
1 heh, 1545 **1 sp**, 1551 **1 aoe**, 1572 **1 dasp**, 0:6:2, 1549 0:7 med spuj/aoeuj i N, 1572 0:7.
1 hehuj, 0:0:1:4, 1557 **1 aoeuj**, 0:1:1:4, 1572 **1 daspuj**, 0:2.
1 fr (Anna Bengtsdotter /Sparre av Hjulsta och Ängsö/, 1562 Lage Posse).
 Summa jt 3:3:2 (3:1:2:4) (inkl fr; se nedan 1505, 1550).
 1290 har Vallentuna kyrka 0:1:½:5 (LEV f 31v).
 1359 har Skånela kyrka 0:0:7½, som skriftligen testamentarats till kyrkan; jorden innehades troligen redan 1350 (DS 6112).
 1351 är Anund i N faste vid häradstinget (DS 4685).
 1360 byter Hemming Olofsson i Burunge, Vendels sn, till sig 0:0:13 av Magnus Gregersson (Sandbro-ätten) mot jord i Harg, Skånela sn (DS 6250).
 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:10, som Mikael i Bällsta har (SD 1170).
 1415 ger Lars Ingemarsson (stjärna med tre kulkors) 0:0:5 i N till sin dotter Agnes, gift med Nisse Gjurdsson; i gåvan ingår även jord i Kimsta, Skånela sn, Järva, Sollen-tuna sn, Norsslunda, Norrsunda sn, och Ed, Värmdö sn. Kyrkoherden Nils Botvidsson i Vada avstår samtidigt sin del i jorden till sin brorsdotter Agnes. (SD 2128)

- 1438 säljer Peder Duva 0:0:11½, som räntar 0:7 pn och 2 spann korn av varje örtugland, till Stockholms helgeandshus (RAp 19/8).
- 1470 byter Sune Olsson i Nyby bort 0:0:10 till Stockholms helgeandshus (se Västanberga) (RAp 8/10).
- 1477 ger Sten Sture med sin hustru Ingeborg Åkesdotters (Tott) samtycke till S:t Eriks altare i Uppsala domkyrka 0:0:5 i N och jord i Kimsta, Järva, Norslunda och Ed (jfr 1415 ovan) samt i Utål, Bro sn, Bro skpl. Om villkoren för donationen inte uppfylls, skall Sten eller hans arvingar ha makt att återkalla godsén. (RAp 6/10). – Jorden har antingen aldrig tillfallit domkyrkan eller avyttrats omgående (Dahlbäck kas nr 23).
- 1505 säljer väpnaren Håkan Magnusson en gård om 1:0, som räntar ½ läst korn och 0:10 pn, till Sten Turesson (Bielke) med villkoret att Håkan eller hans arvingar skall kunna återköpa gården inom nästföljande tre år (BiS E 2006, B 2, Sten Turesson). 1510 förnyar Håkan sitt säljbrev till Sten (B 2, Sten Turesson). – I Sten Turessons egen förteckning över sina köpegods upptas en gård med samma ränta (BiS E 2006).
- 1511 säljer Johan Larsson i Mällösa en gård om 0:0:10, som räntar 20 spann korn och 0:6 pn, till ärkebiskop Jakob (se Hassla) (UpDkyRL f 77v).
- 1525 tillåter kungen Peder Jönsson och Peder Finvidsson i N att behålla och bruka 'alla de små jordar som ligga kring om Mällösa', nämligen 0:0:10 i N och jord i Hassla, i Nibble och Trynninge, Hammarby sn, och Harg, Skånela sn. De skall inte befatta sig med Mällösa gård utan bara med dessa jordar tills de får igen de pengar (200 mark) de utlagt för jordarna. Dessa skall dock uppjudas på tinget, om det kan finnas någon som är närmare till att lösa dem till sig. (GR 2 s 229)
- 1538 har Stockholms helgeandshus en gård om 0:6:2, som räntar 4 pund korn och 0:7 pn, och ett torp om 0:½, som räntar 0:2 pn och brukas av Peder Finvidsson. Vallentuna kyrka har 0:1, som räntar 6 spann korn. Skånela kyrka har en gård om 0:2:2, som räntar 2 pund korn, 0:4:2 pn och 0:2 dagsverkspn. (UH 1538:2:3 s 8, 13, 89)

- 1548 överlåter Peder Jönsson i Hassla 0:5 i N och jord i Nibble, Hammarby sn, till sin son Lasse Pedersson mot en penningssumma. Ägorna är Peders moderneärvda jord och hade pantsatts några år tidigare, men Lasse Pedersson har nu återlöst jorden för den ovan nämnda summan. (EbAp 31/10)
- 1550 får Anna Bengtsdotter (Sparre av Hjulsta och Ängsö) en gård, som räntar ½ läst korn och 0:10 pn, vid arvskifte av köpegods efter hennes make Sten Turesson (Bielke, senast omnämnd i livet 1520) (BiS E 2006).
- 1554 erligger Lasse Pedersson i N avrad (4 spann malt) till sockenkyrkan för två åkerfjällar och en ängsfjäll (UH 1554:20).
- 1562 räntar fräsegården 6 pund korn, 0:9 pn och 4 hästars fodring (FoR 2).

Olhamra

- 1318 *De Ordhambri, de Ordhambre* (DS 2152, 2153), 1489 i *Ordhammar* (Vallp 23/6) – 11 I, 0 g.
- UH **1 fr** (Peder Larsson /Årby-ätten/, 1562 Lars Jespersson /Cruus/).

Olhamra kan beläggas som sätesgård för Olof Björnsson (två uppåtvända vingar) 1351 (DS 4683, 4685) – Jösse Svensson (kluven sköld), gift med Olof Björnssons dotter Ingeborg, 1383–85 och 1406 (RAp 1383 3/6, 1385 10/4, SD 730).

- 1318 är Jorund i O faste vid häradstinget (DS 2152–53).
- 1489 säljer Brita Larsdotter i Nora, Danderyds sn, 0:12 med hus, jord etc och med kvarn och kvarnställen och i urfjällar till sin 'svåger' Lasse Tomasson (Årby-ätten) (Vallp 23/6).
- 1578 får Lars Jespersson (Cruus) vid förnyat skifte med sina brorsbarn gården O om 0:12, som räntar 5 pund korn och 0:12 pn (se DMS 1:3 s 284) (ÅS E 6117 s 1353).

Ormgården

Se Östra Ryds sn, Ryds skpl.

Ormsta

- 1290 *in Ormsta* (LEV f 31v) – 11 I, 0 f.
- UH **1 sk**, 2:0.
- 1290 har Vallentuna kyrka 0:0:0:5, dessutom 0:0:½ som köpts av Ambjörn i O (LEV f 31v).

- 1392 ingår Jakob i O i nämnden vid räfsteting i Alby, Angarns sn, med Vallentuna hd (RAp 5/10).
- 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:0:2, som Vallentuna kyrka hade (SD 1170).
- 1441 (?) omnämns Magnus i O som faste vid jordbyte på häradstinget (RApDRA 1461 2/5, feldat).
- 1450 och 1457 ingår Magnus i O i häradsnämnden (RApp 31/10, RAp 12/3).
- 1470 ingår Mickel i O i häradsnämnden (RAp 8/10).

Prästgården

- 1290 *in fundo* (LEV f 31v) – 11 I, 0 f.
1290 är P:s jordetal 3:0 (LEV f 31v).

Rickeby

- 1290 *in Riccabý* (LEV f 31v), 1318 *De Rikkaby* (DS 2152) – 11 I, 0 f.
- UH 1539–42 **1 skuj**, 0:3:2 till Åby (inräknad i jt för Åby 1538 och från 1545.
1 ky, 0:4:1, 1545 1:0.
Summa jt 1:0.
- 1290 har Vallentuna kyrka 0:5 (LEV f 31v).
- 1318 omnämns Martin i R som faste vid häradstinget (DS 2152–53).
- 1538 har sockenkyrkan en gård om 0:4:1, som räntar 2 pund korn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 8).

Snapptuna

- 1538 *i Snabertone* (UH 1538:2:1 s 83), 1545 *Snaptuna* (UH 1545:5 f 85v), 1551 *Snappetuna* (Prt 4) – 11 I, 1 f; läge ca 900 m nordöst om Molnby (RAÄ 608:1/L2013:6352, HoTu s 83 f).
- UH **2 frt**, (Engelbrekt Larsson /Bölja/, Sten Eriksson /Kolhammar-ätten/, 1562 Johan Pedersson /Bååt/, Sten Eriksson).
- 1545 ingår Jöran i S i häradsnämnden (EbAp 20/4).
- 1562 räntar torpen vardera 2:0 pn och 4 hästars fodring (FoR).

Sorma

- 1290 *in Sorma* (LEV f 31v), 1300 *in villa Sorma* (DS 1324) – 11 I, 1 f; gårdsläge på markerad höjd 750 m nordöst

om Berga, där bebyggelseämningar finns (RAÄ 415:1/L2014: 2207).

UH **1 skuj**, 1:2 till Berga (från 1553 inräknad i jt för Berga).

1290 har Vallentuna kyrka 0:½, som bytts bort mot okänd jord (LEV f 31v).

1300 anvisar Margareta i Sälna, Skånela sn, i sitt testamente 0:0:5 av sin fädernejord i byn S som säkerhet för penninglegat till kyrkor och kloster (DS 1324).

1396 omnämns Jon i S som faste vid häradstinget (SDHK 14588).

1432 ingår Anders i S i häradsnämnden (RAp före 2/2).

1447 ingår Anders i S i nämnden vid lagmansting i Sursta (RAp efter 13/1).

1451 ingår Jöns i S i häradsnämnden (RAp 23/1).

1457 ingår Lars i S i häradsnämnden (RAp 12/3).

Sursta

1290 *in Sursta* (LEV f 31v), 1396 *i Suristom* (RAp 13/5) – 11 I, 0 f.

UH **1 sk**, 2:2.

1290 har Vallentuna kyrka 0:0:2 samt dessutom 0:0:1, som fru Rangvi skänkt till kyrkan, och 0:0:2, som köpts från dominikanerna i Sigtuna (LEV f 31v).

1396 omnämns Holger i S som faste vid häradstinget (RAp 13/5).

1441 (?) omnämns Peder i S som faste vid jordbyte på häradstinget (RApDRA 1461 2/5, feldat).

1447 ingår Peder i S i nämnden vid lagmansting i S med allmogen av Vallentuna hd (RAp efter 13/1).

Sylta

1526 *Sylta* (Rött nr 354) – 11 I, 1 f.

UH **1 frt** (Per Brahe).

1526 upptas torpet S, som räntar 0:6 pn, i jordebok över gods under Lindholmen (se Veda) (Rött nr 354).

1562 räntar torpet 2:0 pn och 4½ dagsverken (FoR 2).

Säby

- 1200-talets början(?) *Seby* (LEV f 1v, odat), 1289 *In Seby* (DS 1007), 1291 *in Seby in Fræsta* (DS 1031 s 104), 1344 *in Sæby* (DS 3838 s 331) – 11 I, 0 f.
- UH **1 sk**, 2:5, 1539–45 1:4:1 med skuj i Uthamra, 1553 2:5.
1 se, 1:2, 1556 1:3.
 Summa jt 3:7 (4:0).
- 1200-talets början(?) har Vallentuna kyrka jord som räntar 2 örtugar (LEV f 1v, odat). Jorden har avyttrats före 1290.
- 1289 testamenterar Agnes, dotter till avlidne Mats i Asker, Stockholms-Näs sn, 0:0:8 till dominikankonventet i Sigtuna, men hennes arvingar skall för rätt pris kunna återlösa jorden inom ett år efter hennes död; varje örtugland är värt 3:0 pn (DS 1007; se DMS 1:7 s 119).
- 1291 har Uppsala domkyrkas fabrica 0:0:4 'i Fresta sn', som den fått av bonden Anund i Väsby, Hammarby sn (DS 1031 s 103 f).
- 1301 har domkyrkans andra vicaria 0:0:6 så när som på 0:0:0:2½; vicarian hade grundats 1290 av ärkedjäknen Johan Odulfsson och hade då 0:0:10½ i S (DS 3836 s 320).
- 1344 har domkyrkans fabrica 0:7:2:3 (1:0 minus 0:0:0:5) (DS 3838).
- 1376 har domkyrkans fabrica 0:12:2, nyligen upptagen eller besatt jord ("de nouo culte"), som brukas av en landbo (SvK 227 s 166).
- 1390 överlåter Mikael i Bällsta 0:0:4 till Nils Johansson som gottgörelse för dråpet på dennes far (se Grävelsta) (RAp 19/5).
- 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd 0:0:4, som Mikael i Bällsta hade, och 0:0:4½, som Uppsala domkyrka hade. Bonden Nils i S ingår i räfstetingsnämnden. (SD 1170)
- 1417 uppbär domkyrkans fabrica ½ läst korn och 1:0 pn från S (SvK 227 s 210, 216).
- 1444 se Grävelsta.
- 1450 ingår Nils i S i häradsnämnden (RApp 31/10).

1477 ingår Nils i S i nämnden vid lagmansting i Lindö (DGA 2 s 89).

1479–1536 har Uppsala domkyrka en gård (Skålhamra rd), som räntar 5 pund korn och 1:0 pn (avraden = 1539) (UpDkyR).

1539 har S:t Erikshemmanet 4½ punds utsäde 'med de 0:0:5 han haver av andra', äng om 20 lass hö, ingen skog och armt mulbete men gott fiskevatten (UH 1539:6 f 85v).

Tällhammar Se Bällsta 1559.

Ubbby 1318 *De Vgby, de Wgby* (DS 2152, 2153), 1396 *i Wbby* (RAp 13/5) – 11 I, 1 f.

UH **2 sk**, 0:4 + 0:4, som 1545 lagts samman till **1 sk**, 1:0.

1318 omnämns Olof i U som faste vid häradstinget (DS 2152–53).

1396 är Ragnar i U faste vid tinget (RAp 13/5).

1447 ingår Erik i U i nämnden vid lagmansting i Sursta (RAp efter 13/1).

1451 ingår Erik i U i häradsnämnden och i nämnden vid lagmansting i Örsta, Angarns sn (RAp 23/1, 6/3).

Uthamra 1200-talets början(?) *Holtahamar* (LEV f Iv, odat), 1348 *in villa Volthambre, in Wlthambre* (DS 4348), 1513 *i Wlthamar* (LEV f 10), 1539 *Hulthamer* (UH1539:3) – 11 I, 0 f.

UH 1539–45 **2 skuj**, 0:4:2 + 0:4, båda till Säby (1538 och från 1553 inräknade i jt för Säby).

1539–42 **1 skuj**, 0:4:1:4 till Kragsta (inräknad i jt för K 1538 och 1545–56).

1570 **1 sk**, 1:5, som bildats av skuj ovan.

1 ky, 1:3, 1553 0:6.

1 fr (1545 Jakob Västgöte på Sjö), 1556 **1 aoe**, 0:5 (jt från 1557).

Summa jt 3:5:0:4 (3:0).

1200-talets början(?) har Vallentuna kyrka jord som räntar 10 penningar (LEV f Iv, odat). Jorden har avyttrats före 1290.

- 1348 byter Anders Olofsson i Lövhamra, Skepptuna sn, bort 0:0:4 av sin förvärvade jord till kaniken Lars Nilsson i Uppsala mot jord i Hjälmssta, Husby-Långhundra sn, och mellangift i pengar (DS 4348).
- 1513 nämns Elof i U som tidigare kyrkvård (LEV f 10).
- 1538 har sockenkyrkan en gård om 0:11, som räntar 4 pund korn, 0:12 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 8).
- 1555 säljer systrarna Karin och Cecilia Eriksdöttrar (björn-lår) och deras män en gård, som räntar 12 spann korn och som de ärvt efter sin syster Anna, till Gustav I (se Gällsta) (RAp 3/7). – Gården räntar 1557 2 pund korn (UH 1557:32).

Veda

- 1441 (?) i *Widhom* (RApDRA 1461 2/5, feldat), 1447 i *Widha* (RAp 19–27/2), 1526 *Wedda* (Rött nr 354) – 11 I, 1 g.
- UH **3 fr** (Per Brahe), 0:6 + 0:6 + 0:6; se nedan 1526.
Summa jt 2:2.
- 1441 (?) byter Ramborg Kortsdotter (Görtz) i *Wæsby, Frösunda sn, till sig 0:2 av Jakob i Lappdal mot lika mycket jord i Lappdal, Vada sn (RApDRA 1461 2/5, feldat).
- 1447 får Katarina Eriksdotter, gift med Sten Pedersson (Peter Finvidssons ätt), två gårdar vid arvskifte efter sina föräldrar, Erik Nilsson (Väsby-ätten) och Ramborg Kortsdotter (Görtz) (RAp 19–27/2).
- 1526 upptas tre gårdar i V, som tillsammans räntar 10½ pund korn, 4:0 pn och 0:12 gengårdspn, samt torpet Sylta i jordebok över gods under Lindholmen (Per Brahes mödernegods) (Rött nr 354). – Enl en odaterad förteckning över Gustav I:s arv efter Sigrid Eskilsdotter (Banér) är jordetalet för V 0:18 (AoE 22 s 13).
- 1528 och 1530 se Lindholmen, Orkesta sn.
- 1562 räntar gårdarna vardera 3½ pund korn, 0:10½ pn, 0:4 gengårdspn, 20 ägg och 12 dagsverken (FoR 7).

Väsby

- 1385 i *Wesby* (RAp 31/12), 1444 *wylla Væsby* (SvK 227 s 424) – 11 I, 0 f.
- UH **1 fr** (Per Brahe), 1570 **1 sk**, 1:4.
- 1385 intygas att Arvid Gustavsson d y (Sparre av Vik) har testamenterat bland annat 0:12 till en prebenda i Upp-

sala domkyrka (RAp 31/12; se DMS 1:4 s 173).

1444 har Arvid Gustavssons prebenda i S:ta Margaretas kor byn V om 0:12 (SvK 227 s 424).

1526 upptas en gård om 0:12, som räntar 5 pund korn och 0:12 pn, i jordebok över gods under Rydboholm, Östra Ryds sn, i Hägernäs rd (Per Brahes modernegods) (Rött nr 354).

Västanberga

1409 *i Westanbergha* (VFT II:8–9 s 172, avskr), 1432 *i Westhanbergha* (RAp 30/11) – 11 I, 1 f.

UH **1 sk**, 1:6:2, 1539–45 1:2:1 med skuj i Foderby, 1553 1:6:2.

1409 säljer Gotskalk Bengtsson (Ulv) 0:0:4½ till Tord Bonde Rörriksson (VFT II:8–9 s 172).

1432 skänker Gotskalk Bengtsson 0:0:5 till Stockholms helgeandshus (RAp 30/11).

1441 (?) omnämns Jöns i V som faste vid jordbyte på härads-tinget (RApDRA 1461 2/5, feldat).

1441 säljer Peder Duva 0:0:8 till Stockholms helgeandshus (SDHK 23805).

1447 ingår Jöns i V i nämnden vid lagmansting i Sursta (RAp efter 13/1).

1470 byter Sune Olsson i Nyby till sig 0:0:12½ i V av helgeandshuset mot jord i Näle och i Dyvinge, Hammarby sn. Kung Karl (nu död) hade samtyckt till bytet, som skedde 'för mak och läglighet uppå båda sidor och kronan till förbättring'. (RAp 8/10)

1492 omnämns Erik i V som nämndeman vid lagmansting i Lindö (ULdb s 62).

Västlunda

1371 *i Wästerlundom* (DS X 95, avskr) – 11 I, 1 f.

1371 ger Sten Bengtsson (Bielke) 0:3 i morgongåva till Katarina Holmgersdotter (se Täby, Täby sn) (DS X 95).

Åby

1290 *in Aby* (LEV f 31v), 1457 *i Aaby* (RAp 12/3) – 11 I, 0 f.

UH **1 sk**, 1:3, 1539–42 0:7:1 med skuj i Rickeby, 1545 1:3. 1538–56 **1 ky**, 0:3:1 (från 1570 inräknat i jt för Rickeby).

Summa jt 1:2:2 (1:3).

- 1290 har Vallentuna kyrka 0:0:7½ (LEV f 31v).
- 1351 omnämns Erik i Å som faste vid häradstinget (DS 4685).
- 1441 (?) omnämns Lars i Å som faste vid jordbyte på häradstinget (RApDRA 1461 2/5, feldat).
- 1451 och 1457 ingår Lars i Å i häradsnämnden (RAp 23/1, 12/3).
- 1479 ingår Nils i Å i häradsnämnden (RAp 8/5).
- 1492 ingår Nils i Å i nämnden vid lagmansting i Lindö. Vid tinget hävdar han bördsrätt till jord i Berga. (ULdb s 62 f)
- 1538 har sockenkyrkan en gård om 0:3:1, som räntar 2 pund korn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 8).
- 1545 ingår Peder Nilsson i Å, domare, i häradsnämnden (RAp 20/4).

Össeby socken

1292 *ecclesie Østby in Walendahundæri* (DS 1064, avskr).

1303 *parochie Østby a Garn* (DS 1400).

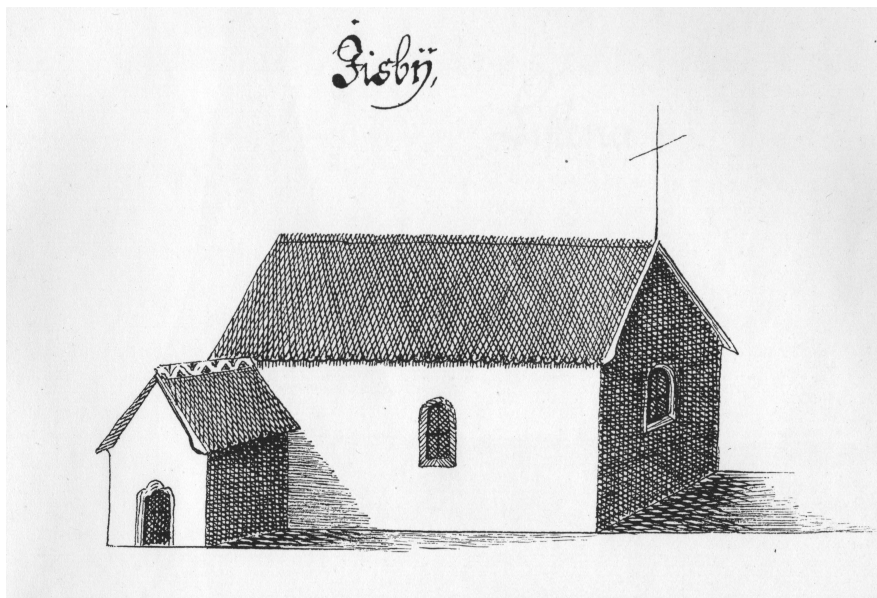
1461 (?) *i Øssby sokn* (RApp odat nr 91).

Omfattning: Den medeltida socknen utgör den sydvästra delen av dagens Össeby-Garns socken – söder om Husaån och väster om Garnsviken – sedan Össeby lagts samman med Garns socken i Långhundra härad 1838.

Kyrkan: Össeby medeltida gråstenskyrka står som ruin på en höjd intill Brottby gård. Kyrkan lades ned som sockenkyrka 1838 och lämnades att förfalla. Kyrkobyggnaden är rektangulär (invändiga mått ca 15 x 7,5 m) med sakristia, vilken har haft ursprungligt tegelvalv och är kyrkans äldsta del, troligen byggd i tiden omkr 1300. Huvudbyggnaden har en tydlig senmedeltida karaktär och har troligen byggts under 1400-talets senare del. En arkeologisk undersökning har, i samband med konservering av ruinen i början av 1970-talet, visat att den föregåtts av en timrad träkyrka, till vilken sakristian byggts. Enligt en avbildning från 1600-talet hade kyrkan ett timrat vapenhus, vilket revs 1824. Av medeltida inventarier har bevarats endast en dopfont av sandsten från 1200-talets förra del (nu i Össeby-Garns kyrka). Kyrkans lillklocka, som efter 1838 såldes till Singö kapell (nu i SHM), var gjuten av mästern Henrik i Stockholm omkr 1400. (SvK V:1, Bonnier) – Kyrkby: Brottby.

1331 har Össeby kyrka 3:0:1 kyrkojord; ärkebiskopen har 0:18 (se Brottby) (DS 2819).

Runstenar: U 183 (fragment, återfunnen 1971, se Fv 1972 s 275), U 184 och U 185 (fyra fragment av sandsten) Össeby ödekyrka, U 189 Lilla Karby (försvunnen), U 192 Sjöberg (fragment), U 193 Svista, U 194 Väsby. – Efter publiceringen av Upplands runinskrifter (U) har ett stort antal runstensfragment påträffats under restaureringsarbeten på kyrkoruinen, nu i SHM (se Fv 1971 s 212 f, 1972 s 271 f, 1974 s 213 och Gustavson s 172 f). En runsten (fragment) har också påträffats vid Hacksta (ATA).

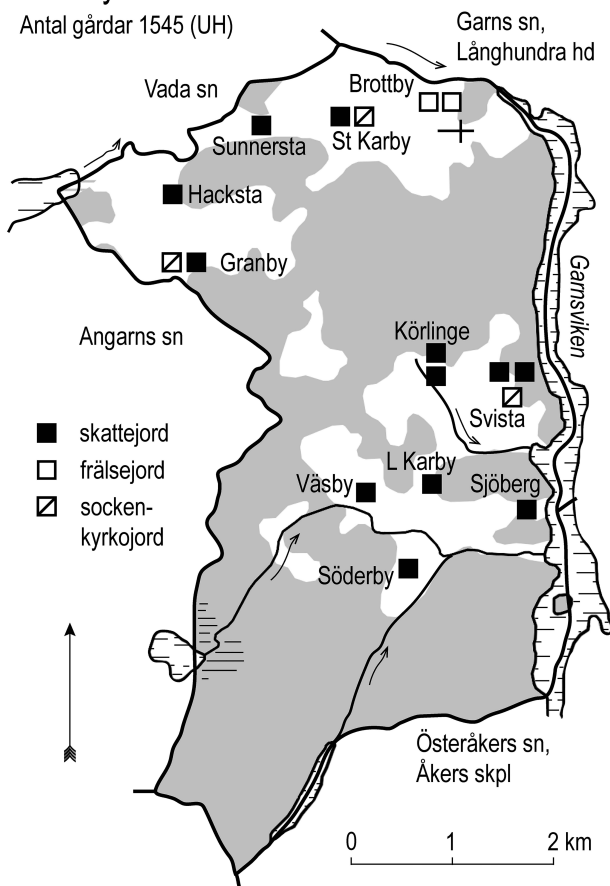
Össeby kyrka 1684. Ur Hadorph.

Antal jordeboksenheter UH 1545 (1572)

	sk	½ sk	ky	kyl	fr
Brottby	--	--	--	--	2 (2)
Granby	1 (1)	--	--	1 (1)	--
Hacksta	1 (1)	--	--	--	--
L Karby	1 (1)	--	--	--	--
St Karby	1 (1)	--	1 (1)	--	--
Körlinge	2 (2)	--	--	--	--
Sjöberg	1 (1)	--	--	--	--
Sunnersta	1 (1)	--	--	--	--
Svista	2 (2)	0 (1)	1 (0)	--	--
Söderby	1 (1)	--	--	--	--
Väsby	1 (1)	--	--	--	--
Summa	12(12)	0 (1)	2 (1)	1 (1)	2 (2)

Össeby socken

Antal gårdar 1545 (UH)

Brottby

1200-talets början(?) *Øsby* (?LEV f 1v, odat), 1318 *in villa Østby* (DS 2151), 1319 *in villa Østby, iuxta ecclesiam Østby* (DS 2215), 1454 *i Brytiemy* (UpDkyRL f 30v, avskr), 1473 *i Brytiomy* (RAP 9/10), 1486 *i Bryteby* (RApp 20/10), 1514 *Brytteby* (C 21 f 2v), 1553 *Brottby, Brötteby* (BiS E 1986) – kyrkby – 11 I, 1 h.

UH **2 fr** (Per Brahe, 1562 Knut Haraldsson /Soop/).

1553–56 **1 ky**, 0:6.

Summa jt 3:0 (se nedan 1454 och följande notiser).

- 1200-talets början(?) har Vallentuna kyrka jord i "Øsby" som räntar 4 penningar (?LEV f 1v, odat). Jorden har avyttrats före 1290.
- 1318 byter biskop Israel i Västerås till sig 0:0:4½ av utvalde ärkebiskopen Olof mot lika mycket jord i Harke, Kärrbo sn (DS 2151, 2153).
- 1319 avsäger sig Magnus Gregersson (Folkungaättens oäkta gren) och hans hustru Ingegerd Filipsdotter (Rumbyätten) sin bördsrätt till 0:18, som Ingegerds bror Johan Filipsson, kyrkoherde i Frösunda, tidigare avyttrat till ärkebiskop Nils Kettilsson och domkyrkan (DS 2215).
- 1344 har ärkebiskopsbordet 0:18, som räntar 18 tön korn (efter uppsalaspennen) och 4½:0 pn, under Tuna huvudgård, Österåkers sn (DS 3837 s 330).
- 1454 byter Lasse Karlsson (Björnlår) till sig 0:18, som räntar 8 pund korn och 0:20 pn, av ärkebiskopsbordet mot två gårdar om tillsammans 2:0 i kyrkbyn Ekhammar, Stockholms-Näs sn, med samma ränta som jorden i B (UpDkyRL f 30v, Dahlbäck kas nr 13 – notisen om Ekhammar saknas i DMS 1:7).
- 1461 (?) byter prebendaten Finvid Larsson (stjärna) bort två gårdar om tillsammans 0:18 till Gregers Bengtsson; jorden i B räntar tillsammans med torpet Sättra, Vada sn, 8 pund korn och 3:0 pn (se Lilla Benhamra, Vada sn) (RApp odat nr 91, DMS 1:3 s 271).
- 1473 byter Finvid Larsson, nu kyrkopräst i Almunge, bort två gårdar om tillsammans 0:18, som räntar 8 pund korn och 0:20 pn, till sin frände Gregers Bengtsson (Folkungaättens oäkta gren) mot lika mycket jord i Skölsta, Vaksala sn (RApp 9/10).
- 1486 får Gunhild Johansdotter (Bese) två gårdar, som vardera räntar 4 pund korn och 0:10 pn, vid arvskifte efter Kristina Bengtsdotter (se Benhamra, Vada sn); den ena gården brukas av rättaren Olof Klementsson, den andra av Lars (RApp 20/10).
- 1514 upptas två gårdar, som vardera räntar 4 pund korn, 0:10 avradspn, 0:6 gengårdspn, ett gammalt får, en gås, 4 mark hampa, 10 ägg och 2 höns, i Gunhild Johansdotters jordebok. B ingår i Brottbys rättardöme ('ett rättardöme under gården som kallas B'), vilket inefattar jord i Toftesta, Garn, Gillberga, Gunsarby och

Husa, Garns sn, Björndal, Långmora, Sättra och Sättermossen, Riala sn i Långhundra hd, Starrmora, Riala sn, Sjuhundra hd, Söderby, Rö sn, samt i Söderby och Gemlinge, Rimbo sn. (C 21 f 2v-3) I jordebok från 1553 över hennes efterlämnade gods är räntan för vardera gården 4 pund korn, 2:0 pn, ett gammalt får, en ung gås, 7 dagsverken och 4 hästars fodring; vardera gården har åkermark till 3 pund 2 spann, äng till 40 lass hö, mulbete, liten vedbrand men gott fiskevatten (Brottby rd) (BiS 1986).

Byns ursprungliga namn 'Ösby' har under tiden efter 1344 och före 1454 ändrats till 'Bryteby', vilket har sin grund i att huvuddelen av byn kommit i ärkebiskopens ägo. Jorden har därefter brukats av dennes 'bryte' (gårdsfogde), och snart har befolkningen i omkringliggande bygder börjat kalla byn 'brytebyn'. Det gamla namnet har bevarats i kyrkans och dess sockens namn.

Granby

1538 *Granby* (UH 1538:2:3 s 9), *Grenby* (UH 1538:2:1 s 22) – 11 I, 1 h.

UH 1538–39 **1 skuj**, 0:1 till Ling, Vallentuna sn.

1539–42 **1 skuj**, 0:6:1 till Hacksta.

1539–39 **2 skuj**, 0:2 till Ling + 0:1 till Berga, Vallentuna sn.

1542 (endast) **1 skuj**, 0:4 till Hacksta; bildad genom sammanläggning av de tre utjordarna under Ling och Berga.

1545 **1 sk**, 1:2:1, som bildats av skuj ovan.

1 kyt, 0:1:2, 1572 0:1.

Summa jt 1:4 (1:3:1).

1538 har sockenkyrkan ett torp om 0:0:5, som räntar ½ pund korn (UH 1538:2:3 s 9, 1538:2:1 s 83).

Hacksta

1396 *i Hakistom* (RAp 13/5) – 11 I, 1 g-h.

UH **1 sk**, 1:4:1, 1539–42 0:6 med skuj i Granby, 1545 1:4.

1538–42 **1 sk**, 0:6 med skuj i Granby 1539 (från 1545 lagd till sk ovan).

Summa jt 1:4.

1396 är Nils i H faste vid häradstinget (RAp 13/5).

- 1447 och 1451 ingår Johan i H i nämnden vid lagmansting, först i Sursta, Vallentuna sn, sedan i Örsta, Angarns sn (RAp efter 13/1, 6/3).
- 1477 ingår Måns i H i nämnden vid lagmansting i Lindö, Vallentuna sn (DGA 2 s 89).
- 1479 ingår Anders i H i häradsnämnden (RAp 8/5).
- 1506 ingår Olof i H i nämnden vid lagmansting i Bergby, Vallentuna sn (LEV f 9).

Karby, Lilla

- 1470 *i Karlaby* (RAp 8/10), 1554 *Lislekarreby* (UH 1554:20 f 64) – 11 I, 0 f; läge ca 600 m öster om Väsby (LSA A10:88–89, år 1636).
- UH 1 sk, 1:4.
- 1470 är Nils i K nämndeman vid häradsstinget (RAp 8/10).

Karby, Stora

- 1301 *in Carlaby parochia Østby* (DS 3836 s 320, avskr 1344), 1303 *in Karlaby parochie Østby a Garn* (DS 1400), 1538 *Karabi* (UH 1538:2:1 s 27), 1554 *Storekarreby* (UH 1554:20 f 62) – 11 I, 1 h.
- UH 1 sk, 1:6:1 med skuj i Lundby, Angarns sn, 1545. 1 ky, 1:0, 1572 0:7. Summa jt 2:6:1 (2:5:1).
- 1301 har Uppsala domkyrkas andra vicaria 0:0:2, som förvärvats genom byte (DS 3836 s 320).
- 1303 säljer Magnus Nilsson (Ivar Nilssons ätt) 0:0:1½ till herr Peter i Rimbo (se DMS 1:5 s 110) (DS 1400).
- 1362 erkänner Nils Turesson (Bielke) att han är skyldig Klara kloster 600 mark pn för 'deras gods' i K och i Libby och Ramsta, Garns sn, samt gården *Wädla, Solna sn. Han lovar betala halva summan om S:ta Valborgs dag och resten före S:t Johannes dag. Om han skulle dö före midsommar, skall godsen tillfalla klostret som själägåva, undantaget *Wädla som han tidigare givit Växjö domkyrka, och hans arvingar skall likväl betala återstående skuld. (DS 6604, avskr)
- 1381 intygat Erik Karlsson (Örnfot) att han sett sin framlidne morbror Nils Turessons brev om skulden till Klara kloster. Då endast 300 mark betalats när Nils hastigt avled (1364), lovar Erik på sin riddared att varken han eller hans arvingar skall hindra klostret från de näm-

da godsens. (DS 10452) – Eriks gåvobrev på godsens utfärdas 1383 (SDHK 12502).

- 1470 omnämns Olof i K som nämndeman vid häradstinget (RAp 8/10).
- 1479 ingår Olof Jappsson i K i häradsnämnden (RAp 8/5; kan även gälla Lilla K).
- 1506 ingår Olof i K i nämnden vid lagmansting i Bergby, Vallentuna sn (LEV f 9).
- 1538 se Målsta, Vada sn.
- 1538 har sockenkyrkan en gård om 1:0, som räntar 3 pund korn, 0:10 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 9).
- 1548 ingår Erik Eriksson i K i häradsnämnden (EbAp 31/10).

Körlinge

- 1000-talet i *Kuliki* (runsten U 189), 1318 *De Kølengi, de Kølunge* (DS 2152, 2153), 1392 i *Kylinge, i Ytrakylinge* (RAp 18/5), 1409 i *Kølunge* (SD 1170), 1470 i *Kyfflinge* (RAp 8/10) – 11 I, 0 h; ursprunglig bytomt ca 500 m nordöst om nuv K (LSA A10:94; RAÄ 192:1/L2014:3316; StO s 326 f).
- UH 2 sk, 1:2:2 + 1:1:1. Summa jt 2:4.
- 1000-talet har Frösten och Kåte i K låtit resa en runsten, som stått vid Lilla Karby, tillsammans med Bärsta efter sin far Kvigbjörn (U 189).
- 1318 omnämns Ragvald i K som faste vid häradstinget (DS 2152–53).
- 1392 överlåter Lars i K och hans hustru Elin ½:0 i Yttre K till Uppsala domkyrka. Jorden hade Nils Johansson skänkt till den prebenda (S:t Jakobs) som kaniken Sigvast Olofsson grundat, för sig och sin far Johan i K och flera av sina förfäder. (RAp 18/5; se Dahlbäck s 145 f)
- 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Vallentuna hd ½:0, som Uppsala domkyrka hade, och 0:0:2, som Össeby kyrka hade (SD 1170).
- 1444 uppges i förteckningen över jord som tillhör S:t Jakobs prebenda i Uppsala domkyrka att prebendaten inte innehar ½:0 i Yttre K (SvK 227 s 408).
- 1450 och 1470 ingår Jöns i K i häradsnämnden (RApp 31/10, RAp 8/10).

1506 ingår Bengt i K i nämnden vid lagmansting i Bergby, Vallentuna sn (LEV f 9).

Sjöberg

1538 *Söborringh* (UH 1538:2:1 s 27), 1545 *Säboringe* (UH 1545:5), 1554 *Sebooringe* (UH 1554:20 f 63v) – 11 I, 0 h – StO s 329.

UH **1 sk**, 1:4.

Sunnersta

1318 *De Sindestum, de Sindistum* (DS 2152, 2153), 1409 *i Synderstom* (SD 1170), 1462 *i Svndistom* (RAp 14/9), 1506 *i Sundersta* (LEV f 9) – 11 I, 1 h.

UH **1 sk**, 1:4.

1539–42 **1 skuj**, 0:5:1:4 till Skesta, Vada sn (från 1545 inräknad i jt för Skesta).

Sunnersta kan beläggas som sätesgård för Botvid (okänt sigill) 1409–16 (SD 1170, 2192) – väpnaren Birger Botvidsson (?krökt arm) 1434–40 (SDHK 22175, SkSp 1440 24/8) – väpnaren Peder Magnusson (ekeblad) 1462–63 (RAp 14/9, 1463 25/3) och 1480 (VFT II:8–9 s 171).

1318 omnämns Karl och Jakob i S som fastar vid härads-tinget (DS 2152-53).

1479 säljer väpnaren Peder Magnusson i Nifsta, Gottröra sn, med sin hustru Ingeborgs samtycke, 'ett gods' S, som räntar 8 pund korn, till Magnus Utter, rådman i Stockholm, med villkoret att godset skall tillhöra den prebenda som Magnus grundat i Stockholms kyrka (RAp 21/5).

1506 ingår Olof i S i nämnden vid lagmansting i Bergby, Vallentuna sn (LEV f 9).

1530 säljer Gustav I 0:6 till Jöns Mickelsson i S, vilken jord tidigare legat under S:t Mikael's prebenda i Stockholms kyrka och har tillfallit kungen efter Västerås recess (GR 7 s 41).

Svista

1200-talets början (?) *Syestum* (?LEV f 1v, odat), 1318 *De Sviestum, de Swiestum* (DS 2152, 2153) – 11 I, 0 h.

UH **2 sk**, 1:2:1:4 + 0:7.

1 ky, 1570 $\frac{1}{2}$ **sk**, 0:6:1:4.

Summa jt 3:0.

1200-talets början (?) har Vallentuna kyrka jord som räntar 4 örtugar (?LEV f 1v, odat). Jorden har avyttrats före 1290.

1318 omnämns Johan i S som faste vid häradstinget (DS 2152–53).

1492 ingår Peder i S i nämnden vid lagmansting i Lindö, Vallentuna sn (ULdb s 62).

1538 har sockenkyrkan en gård om 0:6½, som räntar 20 spann korn, 1:0 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 9).

1548 ingår Erik Pedersson i S i häradsnämnden (EbAp 31/10).

Söböringe

Se Sjöberg.

Söderby

1432 i *Sødherby* (RAp före 2/2) – 11 I, 0 h.

UH 1 sk, 1:4.

1432 ingår Mickel och Tord i S i häradsnämnden (RAp före 2/2).

1545 ingår Bengt i S i häradsnämnden (EbAp 20/4).

Väsby

1000-talet i *Uisbi* (runsten U 203), 1100-talets senare del *Wesby* (?VÅKlJb f 58, odat), 1451 i *Westby* (RAp 6/3), 1457 i *Vesby* (RAp 12/3) – 11 I, 0 h.

UH 1 sk, 2:0 (brukas 1554 av två bönder).

1000-talet har Ale låtit resa en runsten, nu vid Angarns kyrka, efter sin son Ulf, som var far till Frögärd i Väsby (U 203).

1100-talets senare del skänker Bothild jord som räntar 1 örtug till Vårfruberga kloster (se Benhamra, Vada sn) (?VÅKlJb f 58, odat).

1451 omnämns Hans i V som ingående i nämnden vid lagmansting i Örsta, Angarns sn (RAp 6/3).

1457 ingår Hans i V i häradsnämnden (RAp 12/3).

1492 ingår Nils Pedersson i V i nämnden vid lagmansting i Lindö, Vallentuna sn (ULdb s 62).

1548 ingår Mats i V i häradsnämnden (EbAp 31/10).

*Østby

Se Brottby.

Seminghundra härad

1291 *de Semingia hundari* (DS 1044).

1316 *in Sæmingiæhunderi* (DS 2063).

1420 *i Sæminghe hundare* (SD 2827).

1449 *i Seminghe hundradhe hæradhe* (ShSp 28/3).

Omfattning: Seminghundra härad omfattar under medeltiden och 1500-talet Frösunda, Lunda, Markims, Orkesta, Skepptuna och Vidbo socknar samt huvuddelen av Skånela socken.

Kameral indelning: Häradets skattejord och stadgejord är enligt UH 1539 indelad i 4 åtteringar: Skepptuna, Lunda, Frösunda och Markims. Av dessa ingår huvuddelen av Skepptuna, en mindre del av Lunda och en liten del av Markims åttering i Skepptuna socken. Större delen av Lunda och en liten del av Markims åttering ingår i Lunda socken, huvuddelen av Frösunda och en liten del (2 skuj) av Skepptuna åttering ingår i Frösunda socken. Halva Markims åttering och en gård i Skepptuna åttering ingår i Markims socken. I Skånela socken ingår en del av Markims åttering och en mindre del av Skepptuna åttering, i Orkesta socken en mindre del av Frösunda åttering. I Vidbo socken ingår en mindre del av Lunda åttering och en utjord i Skepptuna åttering. – Åtteringarnas namnformer nedan är tagna ur UH 1539:3 (marginalnotiser).

Skepptuna åttering (*Skefftune otting*) – Skepptuna sn: Bergby, Gådersta, Helgåby, Pasta, Stensta, Sursta (1 gd), Ullentuna, Valla, Vasa, Äspesta och Östa (skuj). Skånela sn: Kimsta (1 gd), Stensta och Tadem (1 gd). Frösunda sn: Lövsta (skuj). Vidbo sn: Karby (skuj). – **Lunda åttering** (*Lunde*) – Lunda sn: Altuna, Eka, Norrby, L Söderby, St Söderby, Trosta, Ängeby och Ösby. Skepptuna sn: Herresta, Lättsta, Ling (1 gd), Sursta (1 gd) och Örby. Vidbo sn: Uppäng, Velamby och Åsby. – **Frösunda åttering** (*Frösunde*) – Frösunda sn: Berg, Byle, Rolsta, Skrävsta, Stolp-Ekeby, Vreda och Åttesta. Orkesta sn: Borresta, Finnberga och Lundby. Markims sn: Örsta. – **Markims åttering** (*Marchim*) – Markims sn: Bergby, Ekeby (skuj), Husby, Lundby, Vivelsta och Vreta. Skånela sn: Kimsta (1 gd), Kyssinge, Stensta och Tadem (1 gd). Skepptuna sn: Ling (1 gd) och Ockelsta. Lunda sn: Norrby, Trosta (skuj) och Ösby.

I räkenskap för 1541 (UH 1541:17) redovisas häradets skattegårdar under 3 åtteringar: Skepptuna, Lunda och Frösunda. **Skepptuna åttering** – Skepptuna sn:

Bergby, Gådersta, Helgåby, Ling (1 gd), Valla och Örby (1 gd). Skånela sn: Kimsta (1 gd). – **Lunda åtting** – Lunda sn: Eka, L Söderby och Ängeby. Skepptuna sn: Sursta och Örby (1 gd). Vidbo sn: Uppäng. – **Frösunda åtting** – Frösunda sn: Berg, Skrävsta, Stolp-Ekeby, Vreda och Ättesta. Orkesta sn: Borresta, Finnberga och Lundby. Markims sn: Örsta. Övriga tio skattegårdar, i Markims, Skånela och Skepptuna socknar, har troligen ingått i Markims åtting (jfr 1539 ovan), men för detta saknas rubrik.

Häradssigill: 1433 utfärdar Esbjörn i Örby, Skepptuna sn, häradshövding i Seminghundra, fastebrev 'nästa tingsdag före S:ta Katarina dag' (se Häradshövding, Frösunda sn). Brevet beseglas med häradets sigill, som Esbjörn har i sin värjo å ordinarie häradshövdingens vägnar. Sigillet, som visar cirkelsegment i sköldens tre hörn, är skadat i nederkanten och omskriften är oläslig. (EbAp före 25/11)

Häradssällning: 1562 uppges i klagomålsregister att allmanningen i Seminghundra kallas 'Åsen' (*Assen*) och att på den finns en god fiskesjö som heter Halmsjö (*Halmsjö*). På allmanningen finns torpare, varav tre omnämns (se Bergsbol och Skallerbol, Lunda sn, samt Svensbol, Vidbo sn). (SRH 2)

Antal jordeboksenheter i Seminghundra härad UH 1545 (1572)

	Frösunda	Lunda	Markim	Orkesta	Skepptuna	Skånela	Vidbo	Summa
sk	6 (7)	12(12)	8 (9)	4 (5)	17 (20)	5 (6)	3 (3)	55 (62)
½ sk	1(0)	1 (1)	- -	- -	- -	- -	- -	2 (1)
skuj	2 (1)	2 (2)	1 (0)	- -	8 (0)	2 (1)	1 (1)	16 (5)
st	0 (1)	- -	0 (1)	- -	0 (2)	6 (6)	- -	0 (4)
ky	9 (10)	2 (2)	- -	2 (3)	14 (15)	- -	5 (5)	38 (41)
kyt	3 (4)	- -	- -	1 (1)	- -	- -	1 (2)	5 (7)
kyuj	2 (1)	- -	- -	- -	- -	- -	0 (1)	2 (2)
se	6 (7)	- -	- -	- -	- -	- -	6 (2)	12 (8)
set	1 (0)	- -	- -	- -	- -	- -	1 (1)	2 (1)
pb	- -	- -	- -	2 (1)	1 (0)	- -	1 (5)	4 (6)
pbt	- -	- -	- -	0 (1)	- -	- -	- -	0 (1)
skokl	2 (1)	- -	- -	- -	- -	9 (9)	- -	11 (10)
skoklt	- -	- -	- -	- -	- -	1 (1)	- -	1 (1)
sp	2 (2)	- -	11 (10)	- -	1 (1)	1 (1)	- -	15 (14)
spt	- -	- -	2 (2)	- -	- -	- -	- -	2 (2)
aoe	- -	1(1)	0 (3)	- -	1 (6)	- -	2 (2)	4 (12)
aoet	0 (1)	- -	- -	- -	- -	- -	- -	0 (1)
fr	12(13)	- -	2 (0)	17(11)	15 (11)	13 (13)	12(10)	71 (58)
frt	4 (0)	- -	- -	0 (3)	- -	2 (2)	0 (2)	6 (7)

Frösunda socken

1200-talets mitt *In parrochia Frösund* (V&KlJb f 60, odat, avskr).

1291 *in Frøsvndj* (DS 1032).

1297–1305 *in parrochia Frøsundi* (DS 1745, odat).

1319 *apud ecclesiam Frøsundum* (DS 2215).

1356 *i Frøsundæ sokn* (DS 5603).

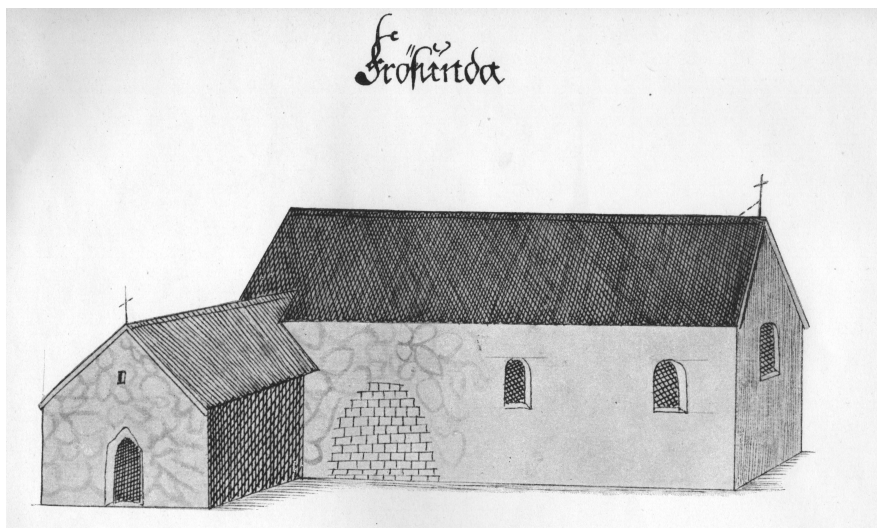
Omfattning: Socken hade under 1500-talet samma omfattning som den nuvarande (1950). Sätessgården Lindholmen har troligen i slutet av 1400-talet förts över till Orkesta socken.

Kyrkan: Den rektangulära kyrkan av gråsten dateras till 1400-talet, troligen kring mitten av århundradet. I kyrkans södra mur, öster om vapenhuset, finns rester av en äldre, mindre byggnad, möjligen ett kapell, som rivits när vapenhuset byggdes. Tegelvalven är ursprungliga men har troligen slagits i etapper. Sakristian och vapenhuset, som båda har ursprungligt kryssvalv, har byggts under senare delen av 1400-talet. Av medeltida inventarier har bevarats en dopfont av uppländsk sandsten från 1100-talets senare del, ett altarskåp från 1400-talets mitt med målade dörrar som kan vara äldre samt en senmedeltida ljuskrona av mässing. I koret finns en odaterad gravsten över kyrkoherden Otte Ingesson med en vapensköld (av tinnskura ginstyckad), vilken levde 1497 (Gardell nr 728). Kyrkan reparerades 1900 och restaurerades på 1950-talet. Invändiga mått ca 23,5 x 8 m. (SvK U IV:2, Bonnier)

Kyrkby saknas; kyrkan är uppförd på Prästgårdens mark.

1331 har Frösunda kyrka 5:6 gammal och 0:0:14 ny kyrkojord; Uppsala domkyrka har 0:9:1 i socknen (se Helgö och Torsholma) (DS 2819).

1497 klagar herr Otte, kyrkoherde i Frösunda, vid riksrådets möte i Stockholm efter midsommardagen, på det övervåld som Sten Sture, Knut Eskilsson (Banér), Erik Johansson (Vasa), Folke Gregersson (Lillie) och deras medhjälpare hade gjort på Prästgården i Frösunda. Gården och kyrkhärbärgret hade plundrats på midsommarafton och följande dag. (HSH 18 s 163 ff; se GiOV s 708)

Frösunda kyrka 1684. Ur Hadorph.

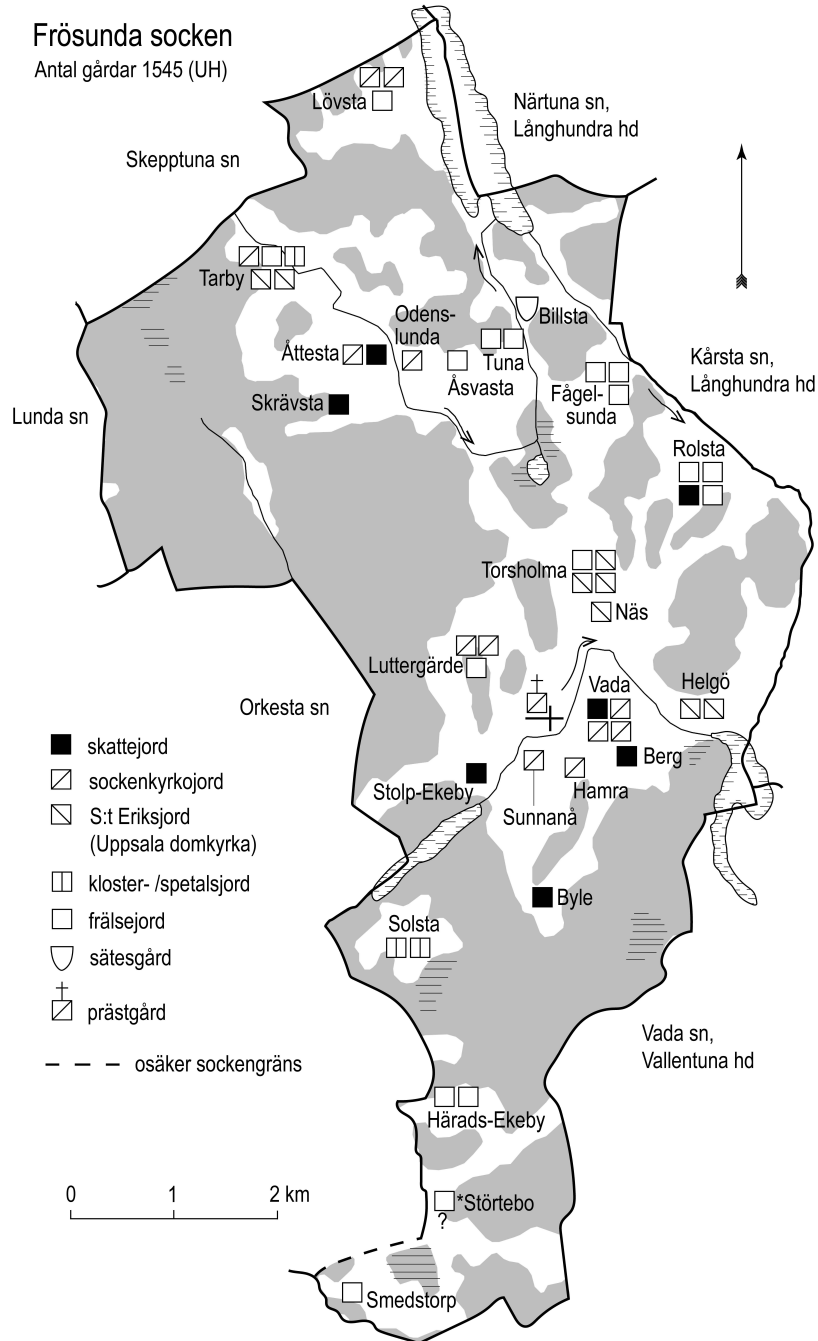
Runstenar: U 346 kyrkan (försvunnen), 347 och 348 Näs, Torsholma, 349 Odenslunda (skadad, försvunnen), 350 och 351 Solsta, 352 Vreta (skadad). Efter publiceringen av Upplands runinskrifter (U) har en hel runsten hittats 1991 vid västra ingången till kyrkogården (Gustavson s 113 f, Fv 1993 s 230 f). Stenen har troligen varit en liggande gravhäll med datering till 1000-tal.

Kameral indelning: Socknen omfattar enligt UH 1539 huvuddelen av Frösunda åtting och en liten del av Skepptuna åtting (se s 145 f).

Antal jordeboksenheter UH 1545 (1572)

	sk	ky	kyt	se	skokl	sp	fr	frt
*Beltaretorp	--	--	--	--	--	--	--	1 (0)
Berg	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--
Byle	0 (1)	--	--	--	--	--	--	--
Fågelsunda	--	--	--	--	--	--	3 (3)	--
Hamra	--	--	1 (1)	--	--	--	--	--
Helgö	--	--	--	2 (2)	--	--	--	--
Härads-Ekeby	--	--	--	--	--	--	2 (2)	--
Luttergårde	--	2 (2)	--	--	--	--	--	--
Lövsta	--	1 (1)	1 (2)	--	1 (0)	--	--	--
Odenslunda	--	1 (1)	--	--	--	--	--	--
Rolsta	1 (1)	--	--	--	--	--	3 (3)	--
Skrävsta	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--
Smedstorp	--	--	--	--	--	--	--	1 (0)
Solsta	--	--	--	--	--	2 (2)	--	--
Stolp-Ekeby	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--
*Störtebo	--	--	--	--	--	--	--	1 (0)
Sunnanå	--	--	1 (1)	--	--	--	--	--
Tarby	--	1 (1)	--	1 (2)	1 (1)	--	1 (1)	--
*Torp	--	--	--	--	--	--	--	1 (0)
Torsholma	--	0 (1)	--	3 (3)	--	--	0 (1)	--
Tuna	--	--	--	--	--	--	2 (2)	--
Vreda	1 (1)	3 (3)	--	--	--	--	--	--
Åsvasta	--	--	--	--	--	--	1 (1)	--
Åttesta	1 (1)	1 (1)	--	--	--	--	--	--
Summa	6 (7)	9 (10)	3 (4)	6 (7)	2 (1)	2(2)	12 (13)	4 (0)

Dessutom redovisar längderna: *skuj*: Lövsta 2 (1) – ½ *sk*: Byle 1 (0) – *st*: Lövsta 0 (1) – *kyuj*: Lövsta 1 (0), Tarby 1 (1) – *set*: Torsholma 1 (0) – *aoet*: Torsholma 0 (1).

Prästgårdens placering i enlighet med karta 1637 (LSA A9:68).

***Beltaretorp** 1538 *i Torp* (UH 1538:2:1 s 87), 1545 *Beltaretorp* (UH 1545:5 f 94), 1562 *Beltar tårpett* (FoR 7).

UH 1538–45 **1 frt** (Per Brahe).

1562 räntar torpet 0:9 pn, 0:2 gengårdspn, 10 ägg och 12 dagsverken (FoR 7).

Berg 1538 *Berg* (UH 1538:2:1 s 86) – 11 I, 2 g.

UH **1 sk**, 1:5.

Billsta 1324 *Bylesta* (DS 2466, avskr), 1370 *i Bildestum, aff Bildestum* (DS 8193), 1409 *Billastæ* (SD 1152) – 11 I, 3 g; äldre gårdsläge ca 150 m sydöst om nuv B, på en höjd öster om bäcken (karta 1724, LMA 01-FRF-16).

Billsta kan beläggas som sätesgård för Anders Olofsson före 1370 (se nedan) – Nils Tomasson (Bölja) 1535 (GR 10 s 381) – Måns Persson (Silfversparre), gift med Nils Tomassons dotter Elsa, 1545 (EbAp 20/4) – Kjell Nilsson (Bölja) 1552–55 (RAp 1552 20/8, UDb VII s 64 f, Prt 4:8) – Jöran Johansson (Rosenhane), gift med Nils Tomassons dotter Märta, 1559–62 (RAp 18/3, GR 29 s 76, HH 13 s 21) – Måns Persson (Silfversparre) 1559–63 (UDb VII s 118, FoR 7, FoR 12, AF 1 s 550, HH 13 s 88, 106, AH s 63).

1324 se *Lingxhamar.

1370 överlåter kung Albrekt som betalning för skuld till sin rådgivare Finvid Finvidsson d ä (Frössviks-ätten) 0:15 i B och jord i Tuna och Åsvasta, vilket gods lagligen tillfallit kungen och som fordom ägdes av Anders Olofsson i B (DS 8193).

1409 tilldöms vid räfsteting med allmogen av Långhundra hd Jon Olofsson och Lars Nilsson (Bölja) m fl, arvingar till Anders Olofsson, den jord som Bo Jonsson (Grip) med orätt fråntagit Anders pga utebliven krigstjänst, bl a 0:15 i B och jord i Tuna och Åsvasta (SD 1152).

***Botolfs-törpeth**

Se *Torp.

Byle 1509 *Byle* (RAp 22/7) – 11 I, 2 g.

UH **1 st**, 1545 $\frac{1}{2}$ **sk**, 1553 **1 sk**, 0:5, till Helgåby, Skepptuna sn, 1538–42, 1570 till Åttesta.

1509 byter Erik Larsson och hans hustru Katarina Nilsdotter till sig B av Klara kloster mot Hersby, Garns sn (RAp 22/7).

Ekeby

Se Härads-Ekeby och Stolp-Ekeby.

***Fränninge**

Se Härads-Ekeby.

Fågelsunda

1324 *Foghuls[und]* (DS 2466, avskr), 1476 i *Foglaswunde* (EbAp 20/10) – 11 I, 3 g.

UH **3 fr** (Engelbrekt Larsson /Bölja/, Karl Bengtsson /Månesköld/, Kjell Nilsson /Bölja/, 1562 Engelbrekt Larsson 1, Måns Persson /Silfversparre/ 2).

1324 se *Lingxhamar.

1476 omnämns Peder i F som faste vid häradstinget (EbAp 20/10).

1555 ger Engelbrekt Larsson (Bölja) i morgongåva till sin hustru Anna Pedersdotter (Härlunda-ätten) bl a en gård, som räntar 4 pund korn och 0:20 pn (ÅS E 6117 s 966; se DMS 1:3 s 242).

1562 räntar Måns Perssons gårdar 4 pund korn, 2:0 pn och 6 dagsverken vardera, Engelbrekt Larssons gård 4 pund korn, 0:10 pn och 0:2 dagsverkspn; gårdarna ger 4 hästars fodring vardera (FoR 7).

1560-talet(?) – De tre gårdarna har vardera jordetalet 1:0 och 3 pounds utsäde samt räntar 30 lass hö; byn har armt mulbete och varken fiskevatten eller skog; ägarna är Engelbrekt Larsson, Måns Persson och Erik Pedersson (Soop) (Rött nr 423, odat; se *Lingxhamar).

Hamra

1545 *Hambra* (UH 1545:5 f 93v) – 11 I, 2 g.

UH 1545 **1 kyt** (jt saknas).

Helgö

1305 *in Helghø* (DS 1454) – 11 I, 2 g – DoAM s 222 f.

UH **2 bi**, 1539 **2 se**, 0:4 + 0:4. (Frösunda rd)

Summa jt 1:0.

1305 testamenterar ärkebiskop Nils Allesson 1:0 till S:t Nicolai kapell i Uppsala domkyrka; för inkomsterna från jorden skall en årlig mäsas hållas i kapellet (DS 1454).

- 1344 har ärkebiskopsbordet 1:0, som räntar 4:0 pn, under Tuna huvudgård, Österåkers sn (DS 3837 s 330).
- 1538 har domkyrkan två biskopslandbor, som vardera räntar 2:0 pn, ett får, en gås, 2 höns, 20 ägg och 8 dagsverken (UH 1538:2:3 s 76).
- 1539 har vardera gården 2 punds utsäde ena året och 18 spans det andra; byn har äng om 40 lass hö, ingen skog, armt mulbete men gott fiskevatten (UH 1539:6 f 186v).

***Holm**

- 1324 *Holm* (DS 2466, avskr) – se *Lingxhamar – möjligt läge ca 800 m nordöst om Helgö gård, på mark hörande till Torsholma, under vilken by H kan ha varit torp.

Härads-Ekeby

- 1433 *i Ekeby Fränninge* (EbAp före 25/11), 1434 *i Ekebyfränninge* (EbAp 13/4), 1447 *Ekeby* (RAp 19–27/2), 1538 *Heasekeby, Hersekeby* (UH 1538:2:1 s 86, 87), 1555 *Heredz Ekeby* (Prt 4:8), 1572 *Herresekeby* (UH 1572:10 tl) – 11 I, 1 g.
- UH 2 fr (Per Brahe), 1:0 + 1:0; nedan 1526.
- 1433 säljer Mats Eriksson till Hans Kröpelin 0:9:1, varav 0:6 ligger i 'östra åkrarna' och 0:0:10 i 'västra åkrarna' (EbAp före 25/11).
- 1434 byter Erik Nilsson (Väsby-ätten) till sig 0:9:1 av Hans Kröpelin mot jord i Gillberga, Garns sn (EbAp 13/4).
- 1447 får Katarina Eriksdotter (Väsby-ätten) H vid arvskitte efter sina föräldrar (se *Wæsby) (RAp 19–27/2).
- 1526 upptas två gårdar om tillsammans 2:0, som räntar ½ läst korn, 4:0 pn och 1:0 gengårdspn, i jordebok över gods under Lindholmen (Per Brahes modernegods) (Rött nr 354).
- 1528 och 1530 se Lindholmen, Orkesta sn.
- 1562 räntar gårdarna 3 pund korn, 0:4 gengårdspn, 20 ägg och 12 dagsverken vardera (FoR 7).

Härads-Ekeby har tillsammans med *Wæsby och *Mædhilby bildat en avskild öppen bygd, en s k elementarbygd, som haft namnet "Fränninge" (Rahmqvist 1989 s 248, StO s 374).

Klockargården 1446 *wid Klokkare garden* (RAp 19/10) – låg år 1637 mellan kyrkogårdens sydvästra hörn och ån (LSA A9:68; RAÄ 127:1/ L2017:7002); senare läge ca 500 m väster om kyrkan (EK 1:10 000) – 11 I, 2 g.

1446 skriver ärkebiskop Nils till sockenborna i Frösunda att när han sist var i socknen och gjorde sitt 'ämbete', kärade kyrkoherden Nils Birgersson för ärkebiskopen att sockenborna ville fråntränga honom en vret vid K västantill. Ärkebiskopen har anförtrott ärendet till Eggert Görtz, cantor i Uppsala, vilken funnit att vreten rätteligen hör till Frösunda prästbol och att klockargården är byggd på den jord som tillhör prästbolet. Ärkebiskopen förkunnar nu att herr Nils och efterkommande kyrkoherdar har rätt till vreten och ingen annan samt att klockargården skall förbli på den plats den nu står, 'om sockenmännen det så täckes', och herr Nils och efterkommande kyrkoherdar skall inte ha makt att flytta gården, trots att 'han står å prästbolet'. (RAp 19/10)

Lindholmen Se Orkesta sn.

***Lingxhamar** 1324 *Lingxhamar* (DS 2466, avskr), 1385 *i Leenshambre* (RAp efter 29/9), 1411 *i Lingxhamar* (SD 1513) – gårdsläge ca 500 m öster om Billsta, på Åkarbergsbacken (11 I, 3 g), där husgrund och andra bebyggelse lämningar finns (karta 1724, LMA 01-FRF-16).

*Lingxhamar kan beläggas som sätesgård för Olof Galle 1385 (RAp 29/9) – Magnus Olofsson (?skyskura) 1406 (VFT II:8-9 s 171) – Johan Bengtsson (Galle) 1411 (SD 1513) – Lasse Nilsson (Bölja) 1424–43 (RAp 2/2, 1443 8/5) – Nils Larsson (Bölja) 1439 (StenA 2:14, SDHK 23255) – väpnaren Tomas Nilsson (Bölja) 1495 (RAp 14/2) – Nils Tomasson (Bölja) 1526 (GiSi s 64 n 171). – Jfr Billsta.

1324 beordrar drotsen Knut Jonsson (Aspenäs-ätten) invånarna i åtta byar – L, Billsta, Fågelsunda, Rolsta och Torsholma, denna sn, Sundby och Salby, Kårsta sn, Långhundra hd, samt *Holm (?denna sn) – att riva alla de 'vattutäppor' som byggts i vattendraget mellan Närtuna by och Helgö, denna sn. Knut Jonsson hade tidi-

gare tillsammans med upplandslagmannen och stockholmsfogden varit i Närtuna, där sockenborna klagat över att några olagligt byggda 'vattutäppor' i vattendraget orsakat att deras åkrar och ängar tagit skada, vilket undersökts av en synenämnd. (DS 2466, 2465; se Rahmqvist 2011 s 110 f)

Ett odaterat "Register opå Lingshammar Bys legenheter och frelses iord", som upprättats av Rasmus Ludvigsson troligen på 1560-talet, anger L:s jordetal till 3:0, som Måns Persson har; gården har 8 pounds utsäde och 'räntar' 200 lass hö. Under gården ligger 'en liten kvarn som går om hösten och våren' och 'en liten frisksjö och träsk (nuv Mörtsjön) där stundom fås lite mörter och rudor'; gården har ingen timmerskog men passligt mulbete och 'en liten holme om 2 lass hö'. – I detta 'register' ingår även grannbyarna Tuna, Fågelsunda och Åsvasta, vilka tillsammans med L har 24 pund och 6 spansns utsäde (spannmål) och 'räntar' 440 lass hö. Godsets sammanlagda jordetal uppgår till 9:4, vilket med värderingen 'vart öresland gäller 6 mark' ger summan 456 mark; detta uttrycks: 'Så ligger Lingshammar by allt efter öresland både frälsejord och skattejord för – 456 mark'. (Rött nr 423, odat) – Kvarnplatsen ligger omedelbart väster om Billstas gamla gårdstomt; den lilla holmen är sannolikt den höjd vid ån där den gamla sätesgården *Lingxhammar låg.

Luttergårde

1538 *Lutthgerde* (UH 1538:2:3 s 14), *Ledregerde* (UH 1538:2:1 s 86), 1545 *Lotthgerdth* (UH 1545:5 f 95v), 1554 *Luttergerdth* (UH 1554:20 f 101) –11 I, 2 g.

UH 2 **ky**, 0:4 + 0:4.

1538–42 **1 frt** (?).

Summa jt 1:0.

1538 har sockenkyrkan två gårdar, som vardera räntar 2 pund korn, 0:4 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 14).

1572 upptas tre tiondepliktiga i L, varav en i 'torpet' (UH 1572:10 tl).

Lövsta

1411 *i Løsta* (SD 1513) – 11 I, 3-4 g.

UH 1539–56 **1 skuj**, 0:2:2 till Ockelsta, Skepptuna sn (1538 inräknad i jt för O).

1539 **2 skuj**, 0:2:1 till Gådersta, Skepptuna sn + 0:2 till Bergby, Skepptuna sn; 1538 inräknade i jt för resp hn.

1542–45 **1 skuj**, 0:4 till Åttesta (1553–54 inräknad i jt för Å); troligen bildad av skuj ovan.

1572 **1 st**, 0:7, som bildats av skuj ovan.

1 ky, 0:4 till Skepptuna kyrka.

1 kyt, 0:2:1:4.

1 kyuj, 0:2:1:4, 1553 **1 kyt**, 0:2:2.

1538–54 **1 skokl**, 0:5.

Summa jt 2:4:2 (2:0:0:4).

1411 pantsätter Johan Bengtsson (Galle) i *Lingxhamar ½:0 i L och jord i Lilla Söderby, Lunda sn, och Lisinge, Rö sn, Långhundra hd, till Erik Jakobsson (örn), som 'detta år' skall uppbära avrad och avradspn och allt det som dessa tre 'gods' kan avgå, nämligen 20 spann korn, ½:0 pn och 6 lass hö; av detta skall inget avslås i huvudsumman. Om Johan inte skulle återlösa jorden inom ett år, skall den vara Eriks till evärdlig ägo, varvid den skall värderas i pengar av två hans vänner och två Johans vänner. (SD 1513)

1413 tilldöms Erik Jakobsson vid räfsteting med allmogen i Seminghundra ½:0 i L och jorden i Söderby med två års avrad. Erik har med stöd av pantbrevet (1411) kärat till Johan Bengtsson, eftersom han inte kan råda över panten. Erik skall inom sex veckor få sina pengar tillbaka eller annan pant och avrad av två år. (SD 1781).

1418 ger Erik Jakobsson till helgeandshuset nära Stockholm den pantsatta jorden, med vilken följer det 'öppna brevet och dombrevet' (se ovan) (SD 2494).

1468 köper Skepptuna kyrka ½:0, gammal frälsejord, av 'en friboren man uppe i landet'. Olof Olsson i Ockelsta, Skepptuna sn, har kommit till häradstinget för att få köpet fastfaret och hänvisar till kyrkans köpebrev. (RAp 28/5)

1499 pantsätter Nils Johansson i Kragsta, Vallentuna sn, 0:0:7½ i L, som räntar 9 spann korn, till Vallentuna kyrka (se Kragsta) (LEV f 8).

- 1538 har Frösunda kyrka en gård om 0:0:7½, som förutom halv fodring räntar 1 pund korn, och en utjord om 0:0:7½, som räntar 7½ spann korn. Skepptuna kyrka har en gård om ½:0, som räntar 12 spann korn och 6 dagsverken. Sko kloster har en gård om 0:5, som räntar 15 spann korn. (UH 1538:2:3 s 14, 16, 48)
- 1555 upptas fyra tiondepliktiga i L (Prt 4:8).
- 1562 har Gustav Johansson (Tre rosor) ett halft hemman, som räntar 1 pund korn, 4 dagsverken och 2 hästars fodring (FoR 7).
- *Mædhilby** 1447 får Katarina Eriksdotter (Väsby-ätten) *Mædhilby* vid arvskifte efter sina föräldrar (se *Wæsby) (RAP 19-27/2).
- Byns läge sannolikt ca 700 m öster om nuv Lindholmens gård, Orkesta sn, och 500 m nordnordöst om *Wæsby (RAÄ 122:1/L2016:9997; Rahmqvist 1989 s 246, 248); platsen kallades på kartan 1727 'Ösbybacken' (LSA Lindholmen A75-9:1, 11 I, 1 g) – Byn har avhysts i samband med byggandet av den befästa sätesgården Lindholmen, varvid dess odlingsmarker lagts under sätesgården.
- *Nunnetorp** Se *Wretetorp.
- Näs** 1538 *i Nes* (UH 1538:2:1 s 86), *oppaa Näsedh* (UH 1538:2:3 s 76) – se Torsholma.
- Odenslunda** 1538 *Odenslunda* (UH 1538:2:3 s 14) – 11 I, 3 g.
UH 1 ky, 1:4.
1538 har sockenkyrkan en gård om 0:12, som räntar 4 pund korn, 0:10 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 14).
- Prästgården** 1446 *Frösunda Prestabool* (RAP 19/10), 1497 *prestegard i Frösunde, curiam presbiteralem ipsius ecclesie Frösunda* (HSH 18 s 163 ff, avskr) – 11 I, 2 g – se sockeninledningen.
- Raknö** Se Kårsta sn, Långhundra hd.

Rolsta

1100 (omkr) i *Rolstam* (runhäll U 348), 1100-talets senare del *Rolster* (VåKlJb f 58, odat, avskr), 1324 *Rolstæ* (DS 2466, avskr), 1369 i *Rolastom* (DS 7956) – 11 I, 3 g.

UH **1 st**, 2:2, 1545 **1 sk**, 3:0.

1538–42 **2 stuj**, 0:3 till st ovan + 0:3 till sk i Finnberga, Orkesta sn; från 1545 inlagda i sk ovan.

3 fr (Lars Turesson /Tre rosor/, Gunhild Johansdotter /Bese/, okänd ägare, 1562 Lars Fleming, Knut Haraldsson /Soop/, Sten Eriksson (Kolhammar-ätten).

Summa jt 3:0 (exkl fr).

1100 (omkr) – se Torsholma.

1100-talets senare del skänker Bothild jord som räntar 5 örtugar till Vårfruberga kloster (se Stora Benhamra, Vada sn) (VåKlJb f 58, odat).

1257 bekräftar Filip Birgersson (?Aspenäs-ätten) klostrets innehav av jorden (VåKlJb f 60, odat).

1324 se *Lingxhamar.

1369 byter Nils Kettilsson (Vasa) till sig 1:0 i R och jord i Sälna, Skånela sn, Kolhammar, Odensala sn, och Hakunge, Garns sn, av Bo Jonsson (Grip) mot jord i Öland, Möre och Sevede (se DMS 4:1 s 45, 4:3 s 175, 4:4 s 119) (DS 7956).

1385 omnämns Nils Alesson i R som faste vid häradstinget (RAp 29/9).

1401 är Botolf i R faste vid tinget (SD 81).

1413 tilldöms vid räfsteting med allmogen av Seminghundra Erik Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) 0:6 till evärdlig ägo och frälse, vilken jord 'sedan förra räfsten' hindrats för honom av kronans fogde Anders Ingvarsson. Jorden tillhörde Eriks hustru och hade byts till mot lika mycket frälsejord i Skarpsundby, Kårsta sn, som Olof Gerdarsson har. Nämnden har vittnat att jorden var lagligen skiftad, och Olof har tillstått att han fått 0:6 frälsejord för 0:6 skattejord. (SD 1769)

1468 ingår Magnus i R i häradsnämnden (RAp 28/5).

1470 ingår Lars i R i häradsnämnden, och 1476 är han faste vid tinget (EbAp 9/10, 20/10).

1495 säljer Kristina Olofsdotter (Ingemund Jonssons ätt) i Ekeby, Rimbo sn, 0:6, som räntar 20 spann korn, och

0:6 pn och som är hennes 'gamla fria fasta fädernes jord', till ärkebiskop Jakob. Hennes man, väpnaren Anders Olsson, och hennes son Olof Hansson (Valram) samtycker till försäljningen. (RAp 14/2, två brev)

1497 säljer ärkebiskopen en gård om 0:6 (ränta = 1495) till Cecilia Hansdotter (Valram) i Nor, Bro sn, den jord han köpt av hennes mor Kristina Olofsdotter i Ekeby (RAp 8/2).

1562 räntar Lars Flemings gård 4 pund korn, 0:6 pn och 6 dagsverken, Knut Haraldssons gård 20 spann korn, 1:0 pn och 4 dagsverken, Sten Erikssons gård 4 pund korn och 0:20 pn; gårdarna ger 4 hästars fodring vardera (FoR 7).

Skrävsta

1381 i *Skrefste* (DS 10512, avskr), 1383 i *Skræpsta* (RAp 27/6), 1476 i *Skreffstadh* (EbAp 20/10) – 11 I, 3 g.

UH 1 sk, 2:0.

1381 omnämns Nils i S som faste vid jordbyte (CIM s 54).

1383 är Nils i S faste vid häradstinget (RAp 27/6).

1476 är Peder i S faste vid tinget (EbAp 20/10).

Smedstorp

1538 *Smetztorp* (UH 1538:2:1 s 87), 1545 *Smestorp* (UH 1545:5 f 94) – 11 I, 1 g – nu i Orkesta sn.

UH 1538–45 1 frt (Per Brahe).

1562 räntar torpet 0:9 pn, 0:2 gengårdspn, 10 ägg och 12 dagsverken (FoR 7).

Solsta

1164–67 *in uilla Solestam* (DS 51, odat), 1297–1305 *in villa Solestum* (DS 1745, odat), 1356 *i Solastum* (DS 5603) – 11 I, 2 g.

UH 2 klakl, 1545 2 sp, 1551 2 aoe, 1572 2 dasp, 0:6 + 0:6. (Snåttsta rd)

Summa jt 1:4.

1164–67 bilägger ärkebiskop Stefan en långvarig tvist mellan Doter och hennes son Gere, så att hon överlåter all sin arvejord till Gere, och klosterfolket i Viby vid Sigtuna får byn Viby med alla tillagor och totalt 3 marks avrad från sju byar i Uppland, däribland 8 örtugars avrad i byn S (DS 51, odat; se DMS 1:10 s 169).

Kung Knut Eriksson utfärdar senare ett skyddsbrev för vad munkarna i Viby äger, däribland 8 örtugar i S (DS 63, odat).

1297–1305 byter Filip Finvidsson (Rumby-ätten) till sig 0:0:4 i S och jord i Husa, Garns sn, av ärkebiskop Nils mot jord i Stav och Sättra, Färentuna sn (DS 1745, odat; se DMS 1:9 s 75, 1:2 s 160).

1356 byter Finvid Finvidsson (Frössviks-ätten) bort 0:12 till Nils Björnsson (varghuvud), Magnus Nilsson (varghuvud), Mats Sigvastsson (stolpe) och hans hustru Kristina Nilsdotter (varghuvud) och Germund Håkansson (två spetsar uppiifrån) och hans hustru Elena Nilsdotter (varghuvud) mot jord i *Lyklinge och Söderby, Östra Ryds sn. Nils Björnsson förbinder sig att ersätta sina döttrar Ragnhild och Margit för deras andelar i det bortbytta godset. (DS 5603)

1377 ger Håkan Dagsson (okänt sigill) och hans hustru Ragnhild ½:0 till Klara kloster som ingift för sin dotter, syster Katarina Håkansdotter (DS 9581).

1379 ger Håkan Dagsson och hans hustru Ragnhild ½:0 till Klara kloster som ingift för sin dotter, syster Ingeborg Håkansdotter (DS 9908). – Senare samma år ger Håkan (Dagsson) Höge och hans hustru Ragnhild ½:0 i S och jord i Bromseby och *Duwaby, Garns sn, till klostret med förbehåll att de skall inneha jorden under sin livstid. De har dessutom givit klostret 1:0 i S med sina döttrar Katarina och Ingeborg (se ovan). (DS 9975)

1509 är Hans i S närvarande på Klara klostrets vägnar vid klostrets jordbyte (se Byle) (RAp 22/7).

1538 har Klara kloster två gårdar, som vardera räntar 20 spann korn, 1 får, 1 pund smör, 2 höns, 10 ägg och 0:3 dagsverkspn (UH 1538:2:3 s 48).

1556 har gårdarna vardera 18 spanns utsäde (UH 1556:10).

Stolp-Ekeby

1466 *i Ekeby* (RAp 10/5) – 11 I, 2 g.

UH 1 sk, 2:0, 1539–42 1:4 med skuj i Vreda, 1545 2:0.

1466 omnämns Jon i S som faste vid häradstinget (RAp 10/5).

Stubbtorp

1555 *Stupetorp* (Prt 4:8) – 11 I, 1 g.

1555 upptas en tiondepliktig i S (Prt 4:8).

- 1562 har Per Brahe torpet S, som räntar 0:11 pn, 0:2 gen-
gårdspn, 10 ägg och 12 dagsverken (FoR 7).
- *Störtebo** 1538 *Störtebo* (UH 1538:2:1 s 87), 1542 *Stötteröffstorp* (UH
1542:6), 1545 *Stöthröff* (?) (UH 1545:5 f 94).
UH 1538–45 **1 frt** (Per Brahe).
- Sunnanå** 1538 *Segnamo* (?UH 1538:2:1 s 87), 1542 *Sundenå* (UH
1542:6), 1545 *Sunnanåå* (UH 1545:5 f 93v) – 11 I, 2 g.
UH **1 kyt** (jt saknas).
- Tarby** 1367 i *Tharvaby* (DS 7527), 1417 de *Tærfuaby* (SvK 227 s 210,
216), 1489 *Taraby* (SkoKlJb s 47) – 11 I, 3 g.
UH **1 ky**, 0:5 (till Lunda kyrka).
1 kyuj, 0:2:1:4.
1 se, 1:7 (fodring för 2 hn), som 1545 delats på **2 se**,
1:1 + 0:6. (Rickeby rd)
1 skokl, 0:4:2.
1545 **1 fr** (Per Brahe, 1562 Birger Nilsson /Grip/).
Summa jt 3:3:0:4 (exkl fr).
- 1367 ger stockholmsfogden Erik Karlsson (Örnfot) på kung-
ens vägnar tillstånd för Nils, präst i Frötuna, att köpa
0:2, som är hans 'börd', av Jakob i T (DS 7527).
- 1410 säljer Olof Lammfot 0:4:2 till Tord Bonde Rörriksson
(VFT II:8-9 s 170).
- 1417 uppbär Uppsala domkyrkas fabrica 3 pund korn och
1:0 pn från T (SvK 227 s 210, 216).
- 1432 tilldöms Birgitta Larsdotter 0:0:8, som ingick i hennes
morgongåva av Björn Pedersson (se Herresta, Skepp-
tuna sn) (RAp 1453 26/11, vid).
- 1448/49 ärver Nils Kristiernsson (Vasa) 0:5, som räntar 14
spann korn, efter sin far (se Valla, Skepptuna sn)
(ShSp 1449 28/3).
- 1454 tilldöms vid kungligt råfsteting i Uppsala Sko kloster
0:0:14, som häradsborna i Seminghundra hävdad skul-
le varit skattejord. Klostrets sysloman svarar att jord-
en är gammalt frälse och köpt av hustru Birgitta, Björn
Pederssons hustru, och 'gode män i häradet' vittnar att
ingen visste när jorden 'hade legat i skatt'. (RApp 8/2)

1479–1536 har Uppsala domkyrka två landbor, som räntar 3 pund resp 2 pund korn (Rickeby rd) (UpDkyR).

1489 och 1503 har Sko kloster en gård, som räntar 14 spann korn (Skånela rd) (SkoKlJb s 47).

1538 har Lunda kyrka en gård om 0:0:16, som räntar 2 pund korn och 4 dagsverken. Frösunda kyrka har en utjord om 0:0:7½, som räntar 6 spann korn och som brukas av klosterlandbon i byn; denna gård räntar 14 spann korn. Uppsala domkyrka har en gård om 0:15, som räntar 5 pund korn och fodring för dubbelt hemman. (UH 1538:2:3 s 17, 14, 48, 83)

1562 räntar frälshemmanet 2 pund korn och 1:0 pn (FoR 7).

*Torp

1538 *i Torp* (UH 1538:2:1 s 87), 1542 *Linholms torp* (UH 1542:6), 1562 *Botofstörpeth* (FoR 7).

UH 1538–45 **1 frt** (Per Brahe); brukas 1538 av Botvid, 1545 av Botolf.

1562 räntar torpet 0:9 pn, 0:3 gengårdspn, 20 ägg och 12 dagsverken (FoR 7).

Torsholma

1100 (omkr) *Borsulmi* (runsten U 348), 1296 *in Thorsholmi* (DS 1156), 1324 *Thorsholm* (DS 2466, avskr), 1376 *i Thorshollmum* (DS 9347, avskr), 1430 *in villa Torsholm* (RAp 17/5) – 11 I, 3 g.

UH 1545 **1 ky**, 1:0.

3 bi ('på Näset'), 1539 **3 se**, 1:6:1:4 + 1:3 + 1:2; den största gården kallas Näs. (Frösunda rd)

1 bit, 1539 **1 set**, 1553 **1 aoet** (jt saknas).

1572 **1 fr** (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/).

Summa jt 5:3:1:4.

1100 (omkr) har Livsten låtit rista två runhällar på T ägor, vid vägen från Torsholma och Näs till Helgö, och till själabot för sig och sin hustru Ingerun och sina söner Jorund och Niklas och Luden låtit göra broar (runhäll U 347). Livsten har bo i T och 'skepplid' (skepps-bemanning) i Rolsta (runhäll U 348; se Gustavson 1991 s 115 ff).

1296 säljer Ramfrid Gustavsdotter (lejon) 0:0:1 till Uppsala domkyrka (DS 1156).

- 1301 har domkyrkans andra vicaria 0:0:4, förvärvade genom byte (DS 3836 s 320).
- 1324 se *Lingxhamar.
- 1344 har ärkebiskopsbordet 0:0:8, som räntar 2 pund korn och 0:0:16 pn, under Tuna huvudgård, Österåkers sn (DS 3837 s 330).
- 1376 får Katarina Guttormsdotter (kluven sköld), gift med Knut Halstensson (halv lilja), 0:4½ vid arvsfifte efter sin mor Inga Gregersdotter (Malsta-ätten) och Ingas faster Katarina Johansdotter i Sund, Bro sn, och farbror biskop Tomas i Växjö (DS 9347; se DMS 1:5 s 94).
- 1411 säljer Gotskalk Bengtsson (Ulv) 4:0 till ärkebiskop Jöns och ger Erik Nilsson (Väsby-ätten) fullmakt att utfärda fastebrev på transaktionen (SD 1417–18). Tre veckor senare (13/6) fastfars köpet på häradsstinget (SD 1433).
- 1411 (1/12) överlåter Märta Hermansdotter sin morgongåva T, som hon fått av sin framlidne man Magnus Olofsson (?skyskura), till sin frände Gotskalk Bengtsson mot pengar och kläde; Gotskalk skall föda henne till döddagar för hennes krankdoms skull. Märta har inte eget sigill och vet inte var hennes fars är. (SD 1507)
- 1415 överlåter ärkebiskopen T till den av honom grundade cantorian i Uppsala domkyrka (SD 2126; Dahlbäck s 96).
- 1430 överför ärkebiskop Jöns Håkansson med domkapitlets samtycke 4:0, som bebos av tre landbor med varsin gård, och ett torp, som bebos av en 'torpakarl' och som tillhör byn, från cantorian till ärkebiskopsbordet; cantorian får i stället uppbära 16 pund korn årligen av biskopstionen från Vaksala och Danmarks snr (RAP 17/5).
- 1501 köper Sten Turesson (Bielke) en gård, som räntar 12 spann korn, av Nils Ryning (BiS E 2006; se DMS 1:5 s 94).
- 1538 har domkyrkan tre biskopslandbor och ett torp; en gård om 0:14½ räntar 5 pund 6 spann korn, en gård om 0:11 räntar 4 pund 1 spann korn, en gård om 0:10 räntar 3 pund 6 spann korn; de ger även 8 dagsverken vardera; torpet räntar 1:0 pn (UH 1538:2:3 s 76).
- 1539 har gården Näs 5 punds utsäde ena året och 5½ punds utsäde det andra, de andra gårdarna 'efter som de ha-

va åkrarna till'; 'T ägor och Näs' har äng om 60 lass hö, god törvedsskog, gott mulbete och armt fiskevatten. Torpet (*Törssholma törpp*) har 6 spansns utsäde ena året och 7 spansns det andra, äng om 12 lass hö men ingen skog, intet mulbete och intet fiskevatten. (UH 1539:6 f 184v–185v, 187v)

1550 tillfaller en gård (ränta = 1501) Axel Eriksson (Bielke) m fl rätta arvingar till Sten Turesson vid skifte av dennes köpegods (se Fällbro, Täby sn) (BiS E 2006).

Tuna

1328 *in villa Tunum* (DS 2654), 1370 *i Tunom* (DS 8193) – 11 I, 3 g; bytomt ca 400 m söder om Billsta (karta 1724, LMA 01-FRF-16; RAÄ 128:1/L2017:6438; HoTu s 75 f).

UH **2 fr** (Engelbrekt Larsson /Bölja/, Kjell Nilsson /Bölja/, 1562 Engelbrekt Larsson, Måns Persson /Silfversparre/).

1328 testamenterar Jedvard Filipsson (Rumby-ätten) 0:0:11 till sin bror Peter Filipsson med tillstånd för denne att avyttra jorden, om inte Jedwards arvingar löst in den inom ett år efter hans död (DS 2654).

1370 ger kung Albrekt 0:13 till Finvid Finvidsson (se Billsta) (DS 8193).

1409 tilldöms vid räfsteting Jon Olofsson och Lars Nilsson (Bölja) m fl, arvingar till Anders Olofsson, 0:11 (se Billsta) (SD 1152).

1562 räntar Måns Perssons gård 3 pund korn, 1:0 pn och 6 dagsverken, Engelbrekt Larssons gård 3 pund korn, 1:0 pn och 0:2 dagsverkspn; gårdarna ger 4 hästars fodring vardera (FoR 7).

1560-talet(?) har gårdarna vardera jordetalet 1:0 och 2½ punds utsäde samt 'räntar' 30 lass hö; byn har armt mulbete och varken fiskevatten eller skog; ägarna är Engelbrekt Larsson och Jöran Johansson (Rosenhane) (Rött nr 423, odat; se *Lingxhamar).

Vreda

1298 *de Ridhum* (DS 1237), 1328 *in villa Ridhum* (DS 2654), 1385 *i Wridhom* (RAp efter 29/9), 1409 *i Vrydhe*, *i Vrithie* (SD 1134, 1140), 1445 *Wredha* (RAp 16/5) – 11 I, 2 g.

UH **1 sk**, 1:1:1:6, 1572 1:1:2.

- 1539–42 **1 skuj**, 0:4 till Stolp-Ekeby (1538 och från 1545 inräknad i jt för hemmanet).
- 3 ky**, 1:1 + 0:4:1:4 + 0:4; jt från 1553.
- Summa jt 3:3:0:2 (3:3:0:4).
- 1298 omnämns Jakob i V som faste i Johan Ängels säljbrev till ärkebiskopen, utfärdat i Tuna, Åkers skpl (DS 1237).
- 1328 testamenterar Jedvard Filipsson (Rumby-ätten) 0:4½ till prästbolet i Vada (DS 2654).
- 1331 har Vada kyrka 0:0:13½ (= 0:4½) ny kyrkojord under prästbolet (DS 2819).
- 1385 omnämns Olof i V som faste vid häradstinget (RAp efter 29/9).
- 1401 säljer Olof Ivansson (okänt sigill) med sin hustrus samtycke 0:0:10 (troligen fel för 0:10) i V, som ligger under den gård som kallas 'Bredgården' (*Bredha gardhen*), till den prebenda i Uppsala domkyrka som innehas av kaniken Bengt Håkansson (Hemsta kanonikat). Jorden har tillfallit Olofs hustru genom arv och ej med köp eller skifte. (SD 31; Dahlbäck s 95)
- 1409 kärar Anders Ingvarsson (ankare) på kronans vägnar vid räfsteting med allmogen av Seminghundra om 0:4½, som Vada kyrka har och som skulle ha förvärvats undan skatt under förlidna 46 år, men nämnden finner att jorden är kyrkans 'gammalt frälse', varför jorden tilldöms Vada kyrka (SD 1134). – Två dagar senare kärar Anders Ingvarsson om 1:2, som var köpt undan skatt och innehades av domkyrkan. Nämnden finner att de 0:2 skulle vara skattegoods och att 1:0 skulle 'frälst bliva vid domkyrkan', vilken tilldöms marklandet. (SD 1140)
- 1445 får Nils Matsson i Harby, Fresta sn, tillstånd att byta till sig 1:0 av domkyrkan mot lika mycket jord i Harby. Det till jorden i V hörande fiskevattnet är undantaget, vilket Nils vill ha, och han skall därför ge ytterligare jord i Harby (se Harby, Fresta sn). (RAp 16/5)
- 1481 stadfäster ärkebiskopen jordbyten mellan Kristina Bengtsdotter i Benhamra och kyrkoherdarna i Frösunda och Vada med bägge deras kyrkvärdars och sockenmäns samtycke. Kristina byter till sig 0:0:13½, som till-

hörde Vada kyrka, mot jord i Målsta, Vada sn, men byter genast bort jorden i V, med 'åsäter', jord, hus, åker, äng, skog, fiskevatten etc, till Frösunda kyrka mot jord i Husa och Säby, Garns sn. Ärkebiskopen har funnit att bytet inte är kyrkan till skada 'utan för läglighet skull alla delarna till gagn och nytta'. (RAp 18/5) – I Kristinas eget bytesbrev, daterat en vecka senare, anges jordens (0:0:13½) ränta till 2 pund korn och 0:5 pn (RAp 25/5).

***Wretetorp** 1526 upptas torpet *Wretetorp*, som räntar 0:10 pn, och 0:2 gengärdspn, och tre torp 'därsammastads', som tillsammans räntar 3:3 pn och 0:5 gengärdspn, i jordebok över gods under Lindholmen, Orkesta sn (Rött nr 354).

1553 upptas gården *Nunnetorp* med räntan 0:10 pn och tre torp 'därsammastads', som räntar 3:3 pn tillsammans i en förteckning från över godset under Lindholmen, som gjorts i anledning av förnyat arvskifte efter Sigrid Eskilsdotter, (AoE 39 f 45).

***Wäsby** 1385 *i Wäsby* (RAp efter 29/9), 1447 *Vesby gardh* (RAp 19–27/2) – gårdens läge är 600 m sydöst om nuv Lindholmens gård, där bebyggelseämningar finns på "Wäsby-Backen" (karta 1727, LSA 75–9:1; RAÄ 66:1/L2015:242; Rahmqvist 1989 s 244 ff).

*Wäsby kan beläggas som sätesgård för Nils Olofsson (okänt sigill) 1385 (RAp efter 29/9) och Katarina, som möjligen är hans hustru (?RAp 1385 10/4; se Rahmqvist 1989 s 252 f) – Erik Nilsson (Väsby-ätten) 1399–1434 (RAp 8/1, SDHK 22224) – Eriks änka Ramborg Kortsdotter (Görtz) 1441(?)–46 (RApDRA 1461 2/5, feldat, RAp 1442 8/9, 1446 13/2) – Sten Pedersson (Peter Finvidssons ätt) och Katarina Eriksdotter (Väsby-ätten) 1447 (RAp 19–27/2). – Jfr Lindholmen, Orkesta sn.

Sätesgården W är Lindholmens föregångare och har avhysts i samband med byggandet av den nya sätesgården, varvid W:s odlingsmarker fått utgöra större delen av Lindholmens åker och äng.

- 1434 utfärdar Sten Pedersson (Peter Finvidssons ätt) sitt morgongåvobrev till sin hustru Katarina Eriksdotter (Väsby-ätten) på W gård; närvarande fastar är tolv uppländska lågfrälse män och som vidervarumän bröderna Nils och Bengt Jönssöner (Oxenstierna) (SDHK 22224).
- 1447 hålls arvskifte i W mellan Sten Pedersson (Peter Finvidssons ätt) och Gregers Bengtsson (Folkungaättens oäkta gren) efter deras hustrurs fader Erik Nilsson och moder Ramborg Kortsdotter. Därvid faller på Sten Pederssons och hans hustru Katarina Eriksdotters del W gård och jord i *Mædhilby och Härads-Ekeby, denna sn, Gäddarö och Veda, Vallentuna sn, Söderby, Mörby, Granby, Viggeby, Orkestaby och Hästberga kvarn, Orkesta sn, samt i Stora och Lilla Benhamra, Vada sn. – På Gregers Bengtssons och hans hustru Anna Eriksdotters del faller jord i Hammarby, Ännesta och Hässle, Dalby sn, Lund, Ramsta sn, Västerby, Ålands sn, Skölsta och Jälla, Vaksala sn, Lejsta, Rasbo sn, Bärsta och Lörsta, Uppsala-Näs sn, Olunda och Åby, Lagga sn, Toftesta, Garns sn, Tena, Vittinge sn, Bromsta, Odensala sn, Söderby, Rö sn, Söderby och Gemlinge, Rimbo sn, Eke, Vidbo sn, Rinkeby, Danderids sn, Sättra och Långmora, Riala sn, samt i Stora Benhamra, Vada sn. (RAp 19–27/2; Rahmqvist 1989 s 243 f)

Åsvasta

- 1370 *Aaswastom* (DS 8193), 1409 i *Aswalstæ* (SD 1152), 1538 *Osuasta, Osuaste* (UH 1538:2:1 s 86) – 11 I, 3 g (Åvasta).
UH **3 fr**, 1545 **1 fr** (Engelbrekt Larsson /Bölja/, 1562 se nedan).
Summa jt ?1:4 (nedan 1560-talet).
- 1370 ger kung Albrekt ½:0 till Finvid Finvidsson (se Billsta) (DS 8193).
- 1409 tilldöms vid räfsteting Jon Olofsson och Lars Nilsson (Bölja) m fl, arvingar till Anders Olofsson, 0:0:10 (se Billsta) (SD 1152).
- 1562 är en halv gård i Å lagd under Måns Perssons sätesgård Billsta, då den 'är för litet hemman att bo uppå';

den andra halvparten, som ägs av Jöran Johansson (Rosenhane), ger avrad. Där är också en äng som kallas *Leerängh*, som låg under Hakunge, Garns sn, men nu lagts under Billsta. (FoR 12)

1560-talet(?) har Engelbrekts gård jordetalet 0:6:2 och 1½ punds utsäde samt räntar 50 lass hö. I Å finns en skattegård om 0:5:1, som har 10 spansns utsäde och räntar 40 lass hö. Byn har armt mulbete och varken fiskevatten eller skog. (Rött nr 423, odad; se *Lingxhamar)

Åttesta

1383 *i Aterstom* (RAP 27/6), 1385 *i Atistom* (RAP efter 29/9) – 11 I, 3 g.

UH **1 sk**, 2:0, 1545 2:0:1 med skuj i Lövsta, 1553–54 2:4:1, 1570 1:3 med sk i Byle.

1 ky, 0:6:1, 1553 0:7:1.

Summa jt 2:6:1 (2:2:1).

1383 omnämns Anders i Å som faste vid häradstinget (RAP 27/6).

1384 byter Bo Jonsson (Grip) till sig bl a 0:3 av Bengt Uddsson och hans hustru Katarina Svendsdotter (UUBp 1/3, 16/3; se DMS 1:5 s 48). – Ett år senare byter Bo Jonsson bort jorden till Jakob Olofsson (Djäkn) och hans hustru Ingeborg Magnusdotter (TrLSp 1385 24/2).

1385 är Jöns i Å faste vid tinget (RAP efter 29/9).

1401 är Anders i Å faste vid tinget (SD 81).

1411 är Lars i Å faste vid tinget (SD 1433).

1476 är Erik i Å faste vid tinget (EbAp 20/10).

1538 har sockenkyrkan en gård om 0:6:1, som räntar 2 pund korn, 0:4 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 14).

1562 har Måns Persson (Silfversparre) en utjord, som räntar 6 spann korn, 0:2 pn och en gengärdshästs fodring (FoR 12).

Lunda socken

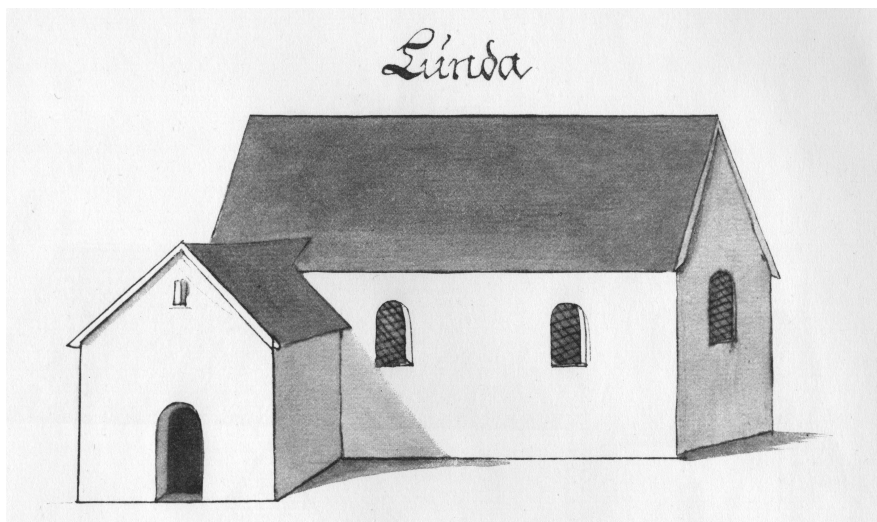
- 1303 *Deinde Lundatolpt* (DS 2218, avskr).
1310 *apud ecclesiam . . . Lundatolft* (DS 1701).
1316 (?) *In parochia Lundetolp* (SFSS s xvi).
1348 *in Folklanzthing* (DS 4374).
1350 *ecclesie Lundatolpt* (DS 4563).
1411 *i Lunda sokn* (SD 1433).
1442 *i Folklandzsokn* (RAp 29/4).
1451 *i Lwnda sokn wid Folklantz tingh* (RAp 12/12).

Omfattning: Socknen hade under medeltiden och 1500-talet en mindre omfattning än den nuvarande (1950). Byn Ling (nu Sigridsholm) flyttades till Lunda från Skepptuna 1874 (Lagerstedt s 5).

Kyrkan: Den rektangulära kyrkan av gråsten dateras till mitten av 1400-talet. Sakristian, som har ursprungligt kryssvalv, är äldre, troligen från 1400-talets början. Vapenhuset är troligen byggt först i början av 1500-talet. Av medeltida inventarier har endast bevarats en dopfont av gotländsk kalksten från mitten av 1200-talet. Kyrkans storklocka är gjuten av "Erik De Stokholm". Han kan vara identisk med den "magister Hendericus Stokholmensis" som gjutit en klocka i Kila kyrka i Södermanland (nu i SHM), vilken daterats till 1200-talets slut eller 1300-talets början. Kyrkan reparerades 1897 och restaurerades 1937. Invändiga mått ca 17 x 7 m. (SvK U IV:2, Bonnier)

– Kyrkby saknas.

- 1331 har Lunda kyrka 0:0:17 gammal och 0:1 ny kyrkojord (DS 2819).
1471 tilldöms Lunda kyrka ett ängestycke (okänt läge), om vilket träta länge rått mellan bönderna i Ling, Skepptuna sn, och de i Norrby. 'Lingborna ville känna sig till' ängestycket och frånta det Lunda kyrka, men häradsnämnden har efter rannsakan funnit att ängen legat till kyrkan 'av ålder'. Häradshövdingen har föranstaltat om 'enahanda' syn, landsyn och häradssyn. (SDHK 29307, avskr 1676 /Skepptuna KyA)

Lunda kyrka 1684. Ur Hadorph.

1493 begär Olof Larsson i Trosta, vid lagmansting med allmogen av Seminghundra, att av Jöns Olsson, fogde i häradet, få 'lyst och fasta' på vretar vid Lunda kyrka, som fogde efter fogde har haft och som Sten Sture själv befallt Jöns Olsson att sälja till den som inte var 'fullsätter'. Olof får köpa vretarna för 20 mark pn, som lagmannen skall befordra till Sten Sture, och köpet stadfästs. (ULdb s 64) – Det är möjligt att det som avses är den mark som tidigare hyst marknadsplatsen Folklands-tingstad.

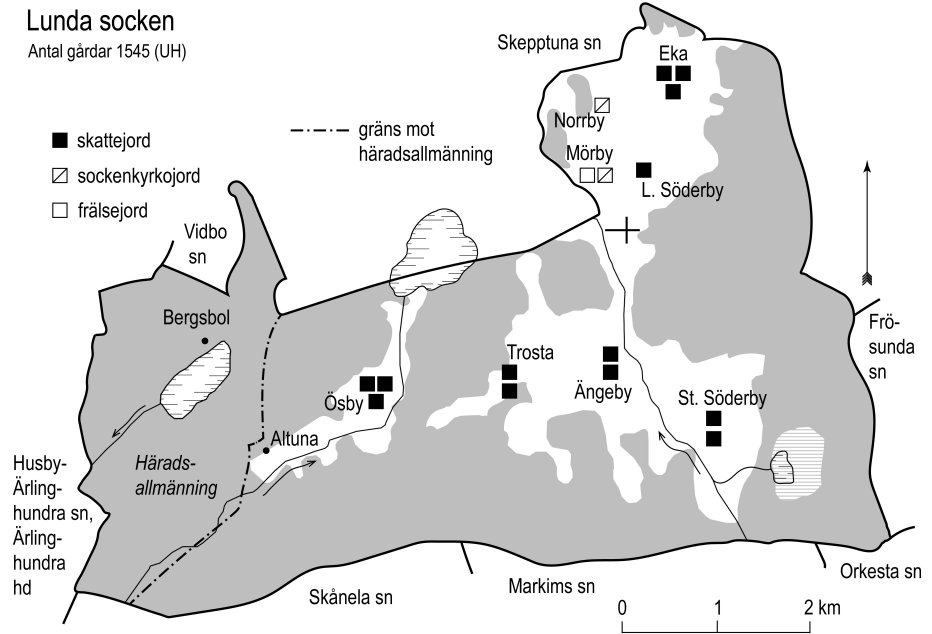
1555 se Skeptuna sn.

Runstenar: U 353, U 354 (skadad) och U 355 (skadad) kyrkan, U 356 Ängeby. Efter publiceringen av Upplands runinskrifter (U) har ett fragment 1962 hittats i Ängeby (ATA, nu i kyrkan) och 1970 ett fragment i Lilla Söderby (Fv 1971 s 209 f); 1977 hittades vid utgårdens Lejden inom Ösbys marker en skadad runsten, som troligen ristats av runristaren Sune, vilken signerat U 353 (Fv 1978 s 225).

Kameral indelning: Socknen omfattar enligt UH 1539 större delen av Lunda åtting och en liten del av Markims åtting (se s 146).

Antal jordeboksenheter UH 1545 (1572)

	sk	½ sk	skuj	ky	aoe
Eka	3 (3)	--	--	--	--
Mörby	--	--	--	1 (1)	1 (1)
Norrby	--	--	2 (2)	1 (1)	--
L. Söderby	1 (1)	--	--	--	--
St Söderby	2 (2)	--	--	--	--
Trosta	2 (2)	--	--	--	--
Ängeby	2 (2)	--	--	--	--
Ösby	2 (2)	1 (1)	--	--	--
Summa	12 (12)	1 (1)	2 (2)	2 (2)	1 (1)

Altuna 1538 *Altonatorph* (UH 1538:2:1 s 48) – 11 I, 3 e – HoTu s 76 f.

UH 1538–41 **1 stuj**, 0:2 till Bergby, Markims sn, från 1545 troligen inräknad i jt för Ösby).

Bergsbol

- 1448 *Byrgers bool* (RAP 25/4), 1461 *Bergxbool* (RAP 8/12) – läge vid Halmsjöns norra strand (EK) – 11 I, 3 e.
- 1448 tillfaller B, som räntar 0:6 pn, Karl Kristiernssons (Vasa) barn vid arvskitte efter Kristiern Nilsson (RAP 25/4).
- 1461 ärver Erik Karlsson (Vasa) B, som räntar 0:6 pn, efter sin bror Johan Karlsson (RAP 8/12).
- 1550-talet(?) upptas nybygget B ("Birckeboða"), som inte är 'skattlagt', i jordebok över Anna Karlsdotters (Vinstorpaätten) arvegods (se Ängeby) (FoR 10).
- 1553 upptas torpet B, som räntar 0:12 pn, i jordebok över drottning Margareta Eriksdotters (Leijonhufvud) arvegods (UH 1553:23).
- 1562 uppges i klagomålsregister att kyrkoherden i Odensala har ett torp (ortnamn saknas) på härad sallmanningen, vilket tillhör Sten Eriksson (Leijonhufvud), men det är oklart (pga skada) vari tvisten består (SRH 2).

Eka

- 1383 *i Æka* (RAP 27/6), 1401 *i Eka* (SD 81), 1420 *i Ekam* (SD 2827) – 11 I, 2 f.
- UH **3 sk**, 1:5:2 + 1:5:1, 1539 1:3:1 med skuj i Norrby + 1:3:1. Summa jt 4:4:1.
- 1383 omnämns Nils och Olof i Eka som fastar vid häradstinget (RAP 27/6).
- 1401 är Holger och Olof i Eka fastar vid tinget (SD 81).
- 1411 är Esbjörn, Olof unge och Olof Nilsson i Eka fastar och Holger i Eka vidervaruman vid tinget (SD 1433).
- 1420 är Holger, Esbjörn och Olof Nilsson i Eka fastar vid tinget (SD 2827).
- 1455 och 1468 ingår Markus i Eka i häradsnämnden (RAP efter 1/5, 28/5).
- 1470 är länsman Peder i Eka vidervaruman vid häradstinget (EbAp 9/10).

***Folklands-
tingstad**

- 1310 *villulam forensem, dictam Folklanzthingstadh* (DS 1701), 1315 *locum dictum Folklanzthingstadh* (DS 2027) – låg, åtminstone delvis, väster och sydväst om kyrkan (Tings-

ängarna i EK 1:10 000, Tingsängen i karta 1770 LSA Lilla Söderby A59-20:1).

- 1310 föreskriver ärkebiskop Nils Kettelsson att alla som bor på marknadsplatsen F årligen skall erlägga 0:0:0:4 pn av varje gård till Lunda kyrka för dess reparation och underhåll samt 0:1 pn till prästen som tionde av djur och personer (DS 1701).
- 1315 befaller hertig Valdemar alla hantverkare, såsom skomakare, skinnare och bryggare, som bosatt sig vid F och där bedriver handel och andra förbjudna näringsfång, att inom åtta dagar flytta till Sigtuna, Stockholm eller andra betydliga och privilegierade städer. Köpmän i Sigtuna hade klagat inför hertigen. De invånare i F som brukar åkrar och ängar skall vara undantagna från detta edikt. (DS 2027)
- 1332 befaller kung Magnus alla de som bor på den plats som kallas F att flytta därifrån inom åtta dagar och medföra alla sina varor. Brevet, som är i huvudsak likalydande med 1315 års brev, är beseglade även av drotsen Knut Jonsson och föränlett av nya klagomål från köpmännen i Sigtuna. (DS 2922)
- 1350 förordnar kung Magnus pga Sigtuna-köpmännens klagan över det förfång som deras stad, liksom Uppsala och Stockholm, länge lidit av den köpenskap som bedrivs vid platsen för folklandstinget att alla som tidigare brukat besöka F med sina varor nu skall vända sig till Sigtuna, Stockholm, Uppsala eller andra städer. Bryggare och bagare förbjuds att vistas vid F. Vidare stadgas att folklandstingen, som brukat hållas vid orten ("villa") F, hädanefter skall hållas i Sigtuna alla måndagar, så även marknader på dessa dagar. Av hänsyn till invånarna i Attundaland skall dock folklandsting och marknad få hållas på den gamla platsen, en gång om hösten (de två närmaste vardagarna vid första tinget efter S:t Mikael) och en gång om vintern (de två närmaste vardagarna efter S:t Pauli omvändelse). (DS 4598)

Ling Se Skepptuna sn.

Mörby 1000-talet i *Myriby* (runsten U 355), 1442 i *Møraby* (RAp 29/4) – 11 I, 3 f.

UH **1 ky**, 1:6, 1553 0:5, 1572 0:5:1.

1 se, 1:4, 1542 **1 aoe**, 1:2:2.

Summa jt 3:0:2 (2:0).

1000-talet har Holmfrid och Holmfast och möjligen flera personer låtit rista en runsten efter sin bror, son till Gudrik som bodde i M (U 355, skadad).

1442 säljer Erik Jönsson (Hallkveds-ätten) 1:0:8 i M, med hus och jord etc, och jord i Marma, Lagga sn, till ärkebiskop Nils (RAp 29/4).

1443 överlämnar Bengt Jönsson (Oxenstierna) och Margareta Eriksdotter (Krummedige), änka efter Kristiern Nilsson (Vasa), på sina och alla andra arvingars till Kristiern vägnar en stor summa pengar till ärkebiskopen. Pengarna skall användas till att köpa gods till en prebenda som skall stiftas i domkyrkan (RAp 2/6).

1451 nyinstiftar Kristiern Nilssons arvingar den prebenda, *Quinque vulnerum*, som han planerat; de godkänner köpet av 0:10:2 (= 1:0:8, ovan 1442), som två landbor sitter på och som räntar 7½ pund korn och 0:20 pn (RAp 12/12; Dahlbäck s 159 f, DMS 1:2 s 237).

1460-talet har prebendan 1:0:8, som räntar 8 pund korn och 0:21:1 pn (K 6 f 135, Dahlbäck s 160).

1479–1536 har Uppsala domkyrka en landbo, som räntar ½ läst korn och 2:0 pn (Rickeby rd) (UpDkyR).

1531 upptas i jordeboken över Gustav I:s arv och eget en gård om 0:10:2, som räntar ½ läst korn och 0:10½:0:4 pn men fordom räntat 7½ pund korn; gården har återbördats från prebenda *Quinque vulnerum* (K 1, 1531 f 16).

1538 har sockenkyrkan en gård om 0:14, som räntar 3 pund korn, 0:12 pn och 6 dagsverken. Uppsala domkyrka uppges ha en gård om 0:12, som räntar ½ läst korn och 0:12 pn. (UH 1538:2:3 s 17, 83)

Norrby

1538 *Nårby* (UH 1538:2:3 s 17) – 11 I, 3 f.

UH 1539 **1 skuj**, 0:4 till Ockelsta, Skepptuna sn (1538 inräknad i jt för O).

1539 **1 skuj**, 0:2 till Eka, från 1545 till Lilla Söderby (1538 inräknad i jt för Eka).

1 ky, 1:2.

Summa jt 2:0.

1538 har sockenkyrkan en gård om 0:10, som räntar ½ läst korn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 17).

Sigridsholm Se Ling, Skepptuna sn.

Skallerbol 1562 *Skålabodha* (SRH 2), 1572 *Skallerbole* (UH 1572:10 t) – nu försvunnet, låg 500 m väster om Altuna, 11 I, 3 e (HEK).

1562 uppges i klagomålsregister att torparen i S på häradsallmanningen har åker till 3 spann säd och äng till 12 lass, men det är okänt vad fogden därav uppburit (SRH 2).

1572 upptas en tiondepliktig i S (UH 1572:10 t).

Söderby, Lilla 1316 (?) *in Sutherby* (SFSS 122 s xvi), 1361 *i Suderby vydyr folklands byng* (DS 6454), 1411 *i Suderby* (SD 1513) – 11 I, 3 f.

UH 1 sk, 2:2 med skuj i Norrby från 1545.

1316 (?) upptas 0:0:1 i en odaterad förteckning över Nils Jonssons d ä (Rickeby-ätten) gods (SFSS 122 s xvi; GiOV s 141).

1361 byter Torsten Nilsson (okänt sigill) till sig 0:0:11 av Eskil Eskilsson mot lika mycket jord i Hemsta, Boglösa sn (se DMS 1:9 s 58); Torsten har tappat sitt sigill, och eftersom han är i 'konungens ärenden', får Erik Karlsson (Örnfot) fullmakt att lämna fasta på jorden i Hemsta (DS 6454).

1411 pantsätter Johan Bengtsson (Galle) 0:0:4 till Erik Jakobsson (se Lövsta, Frösunda sn) (SD 1513).

1413 tilldöms Erik Jakobsson 0:0:4 (se Lövsta) (SD 1781).

1418 ger Erik Jakobsson 0:0:4 till Stockholms helgeandshus (se Lövsta) (SD 2494).

1420 omnämns Lasse Nilsson i S som vidervaruman vid häradstinget (SD 2827).

1426 meddelar Erik Nilsson (Väsby-ätten) att han för sin hustrus pengar köpt 1:0 (se Borresta, Skepptuna sn) (RAp 14/8).

- Söderby, Stora** 1381 *i Sörby* (DS 10512, avskr), 1411 *i Sörby* (SD 1433), 1420 *i Sörby* (SD 2827), 1426 *i Sudherby* (RAp 29/1), 1433 *i Sörby* (EbAp före 25/11), 1538 *Stora Söderbi* (UH 1538:2:1 s 91) – 11 I, 3 f.
- UH **1 st**, 1545 **1 sk**, 1:1:1:4 (1539 1:2).
 1538–41 **1 st**, 0:7:1 till Kista, Sollentuna sn.
 1538–41 $\frac{1}{2}$ **st**, 0:3:1:4.
 1545 **1 sk**, 1:2:2:4, som bildats av st och $\frac{1}{2}$ st ovan.
 Summa jt 2:4:1.
- 1381 omnämns Jakob i S som faste vid jordbyte (DS 10512).
 1411 är Olof Tomasson i S faste vid häradstinget (SD 1433).
 1420 är Olof unge och Olof Tomasson i S fastar vid tinget (SD 2827).
 1426 är Lasse Jakobsson, Olof Jakobsson och Jon i S fastar vid jordköp (RAp 29/1; belägget kan även delvis avse Lilla S).
 1433 är Nils i S faste vid tinget (EbAp före 25/11).
 1555 upptas fyra tiondepliktiga i S, varav en inte erlagt något tionde (Prt 4:8).
- Trosta** 1383 *i Trozsta* (RAp 27/6), 1401 *i Throizsta* (SD 81), 1411 *i Troosta* (SD 1433), 1426 *i Thrasta* (RAp 29/1) – 11 I, 3 f.
- UH **1 st**, 1:1:1, 1545 **1 sk**, 1:1.
 1539–42 **1 skuj**, 0:6 till Kimsta, Skånela sn.
 1538–41 **2 stuj**, 0:3 till Lilla Söderby + 0:3 till Kista, Sollentuna sn.
 1545 **1 sk**, 1:4, 1553 1:4:1; hemmanet bildat av skuj och stuj ovan.
 Summa jt 2:5:1.
- 1383 omnämns Olof och Jakob i T som fastar vid häradstinget (RAp 27/6).
 1401 och 1411 är Nils i T faste vid tinget (SD 81, 1433).
 1426 är Anders och Peter i T fastar vid jordköp (RAp 29/1).
 1471 ingår Lars i T i häradsnämnden (SDHK 29307).
 1474 är Erik Jappsson i T faste vid tinget (RAp 23/4).
 1476 är Lars i T faste vid tinget, och 1480 ingår han i häradsnämnden (EbAp 20/10, RAp efter 1/5).

- 1493 ingår Olof i T i nämnden vid lagmansting i Finnberga, Orkesta sn (ULdb s 64).
- 1555 upptas tre tiondepliktiga i T (Prt 4:8).
- 1559 byter Jon i Häradshamra, Närtuna sn, bort 0:3 i T (anges felaktigt i Vidbo sn) till Ola Persson i Söderby mot lika mycket jord i Kolsta, Närtuna sn (UDb VII s 120).

Ängeby

- 1381 i *Engiaby* (DS 10512, avskr), 1383 i *Ængyaby* (RAp 27/6), 1420 i *Ængheby* (SD 827) – 11 I, 3 f.
- UH **1 sk**, 1:5:0:4, 1554 2:3:2:4, 1556 2:1:0:4.
 ½ **sk**, 0:6:2, 1545 **1 sk** (två brukare), 1:2:2, 1556 0:6:2.
 1538–41 ½ **st**, 0:4; från 1545 lagd till ½ sk ovan.
 1553–54 **1 fr**.
 Summa jt 2:7:2:4.
- 1381 är Olof och Mats i Ä fastar vid jordbyte (DS 10512).
- 1383 är Mats och Nils i Ä fastar vid häradstinget (RAp 27/6).
- 1420 är Johan och Peder i Ä fastar vid tinget (SD 2827).
- 1433 är Peder i Ä faste vid tinget (EbAp före 25/11).
- 1448/49 ärver Nils Kristiernsson (Vasa) 0:3, som räntar 14 spann korn och 0:3 pn, efter sin far (se Valla, Skepptuna sn) (ShSp 1449 28/3).
- 1455 ingår Anders och Nils i Ä i häradsnämnden (RAp efter 1/5).
- 1468 och 1470 ingår Anders i Ä i häradsnämnden (RAp 28/5, EbAp 9/10).
- 1475 överenskommer Johan Kristiernsson (Vasa) med sin brorson Erik Karlsson (Vasa) om det arv som tillfallit dem båda efter framlidne Nils Kristiernssons barn, varvid Johan till Erik Karlsson avstår en gård i Ä, som räntar 20 spann korn och 0:3 pn, och jord i Hageby, Rogslösa sn, Furåsa, Hovs sn, och Gottorp, Svanshals sn, Östergötland (RAp 30/9).
- 1550-talet(?) upptas en gård i Ä, som räntar 14 spann korn och 3 hästars fodring, och nybygget Bergsbol i jordebok över Anna Karlsdotters arvegods (FoR 10).
- 1558 byter Gustav Olsson (Stenbock) bort en gård som räntar 14 spann korn och 0:9 gästningspn till Gustav I (se Vasa, Skepptuna sn) (GR 28 s 496).

1560 upptas en gård, som räntar 14 spann korn och 4 hästars gästning, i Jöran Erikssons (Gyllenstierna) jordebok över gods som han ärvt efter sina föräldrar, 'både efter fader och moder' (JEJb). 1562 är räntan 14 spann korn, 0:6 pn och fodring för en häst (FoR 7).

Ösby

1383 *i Østby* (RAp 27/6), 1401 *i Øsby* (SD 81), 1476 *i Øssby* (EbAp 20/10) – 11 I, 3 e.

UH **1 sk**, 1:6, 1545 1:6:1, 1556 1:6:1:4.

1 st, 1:6, 1545 **1 sk**, 2:1:1:4.

½ **st**, 0:6 (?) till Bergby, Markims sn, 1545 ½ **sk**, 1:0.

Summa jt 4:7:1:4 (5:0).

1383 omnämns Ingemar(?) i Ö som vidervaruman vid häradstinget (RAp 27/6).

1401 är Olof Nilsson i Ö faste vid tinget (SD 81).

1411 är Anund länsman i Ö vidervaruman vid tinget (SD 1433).

1426 är Nils Andersson i Ö faste vid jordköp (RAp 29/1).

1433 är Olof och Nils i Ö fastar vid tinget (EbAp före 25/11).

1455 ingår Nils i Ö i häradsnämnden (RAp efter 1/5).

1466 är Lars i Ö faste vid tinget, och 1470 ingår han i häradsnämnden (RAp 10/5, EbAp 9/10).

1471 ingår Nils och Mats i Ö och två bönder i Ö med namnet Lars i häradsnämnden (SDHK 29307).

1476 är domaren Lars Olofsson i Ö vidervaruman vid tinget (EbAp 20/10).

1480 ingår Peder Larsson i Ö i häradsnämnden (RAp efter 1/5).

1493 ingår Nils i Ö i nämnden vid lagmansting i Finnberga, Orkesta sn (ULdb s 64).

Markims socken

1287 *parochia Markem* (DS 949).

1289 *parochia Marchem* (DS 1007).

1335 *parochia Markhem* (DS 3163).

1411 *i Markema sokn* (SD 1457).

Omfattning: Socken hade samma omfattning som den nuvarande (1950).

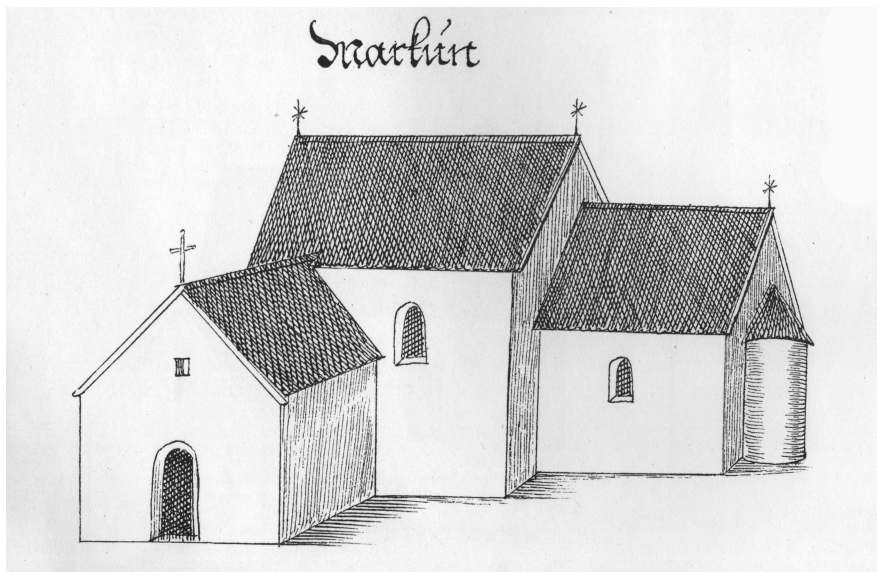
Kyrkan: Markims kyrka är uppförd i gråsten med hörnkedjor av sandsten och består av ett rektangulärt långhus och ett smalare, i förhållande till långhuset snett kor med absid. Koret har ett ursprungligt valv av gråsten. Triumfbågen är låg och påfallande vid; den vidgades på 1700-talet. Kyrkan har tidigare daterats till tiden omkring år 1200, men en nyligen utförd årsringsdatering av bevarat trä tyder på att kyrkan byggts i början av 1200-talet (efter 1213). Invändiga mått (långhuset) ca 11,5 x 8,5 m. Troligen kring mitten av 1400-talet har sakristia och vapenhus, som båda har ursprungliga kryssvalv, byggts till. Vid ungefär samma tid slogs tegelvalv i långhuset, vilket tidigare hade ett platt trätak. Kalkmålningar har bevarats i vapenhusets valv, och sådana har funnits också i långhuset. Kyrkan restaurerades 1950. Av medeltida inventarier har endast bevarats ett triumfkrucifix (skadat) från 1200-talets senare del och en nattvardskalk från 1500-talet. Enligt äldre uppgifter har kyrkan haft ett altarskåp föreställande Marie kröning. På dörren i kyrkans ingång finns flera medeltida järnbeslag, varav ett i form av en väl utförd båt av vikingatida typ torde ha hört till den romanska kyrkan. Kyrkans storlocka är möjligen från medeltiden. (SvK U IV:2, UKy 120, Uppland s 38)

Kyrkby saknas; kyrkan är byggd på Bergbys mark (LSA A 9:54–55).

1331 har Markims kyrka 0:0:20 kyrkojord; Uppsala domkyrka har ½:0 i socknen (DS 2819).

Runstenar: U 325 kyrkan (skadad), U 326 och U 327 Husby, U 328 Lundby, U 329, U 330 och U 331 Snåttsta, U 332 Vreta (förkommen); stenen U 327, vars ristning är skadad, är flyttad till Torslunda, Haga sn.

Kameral indelning: Socken omfattar enligt UH 1539 halva Markims åtting och en liten del av Frösunda åtting (se s 145).

Markims kyrka 1684. Ur Hadorph.

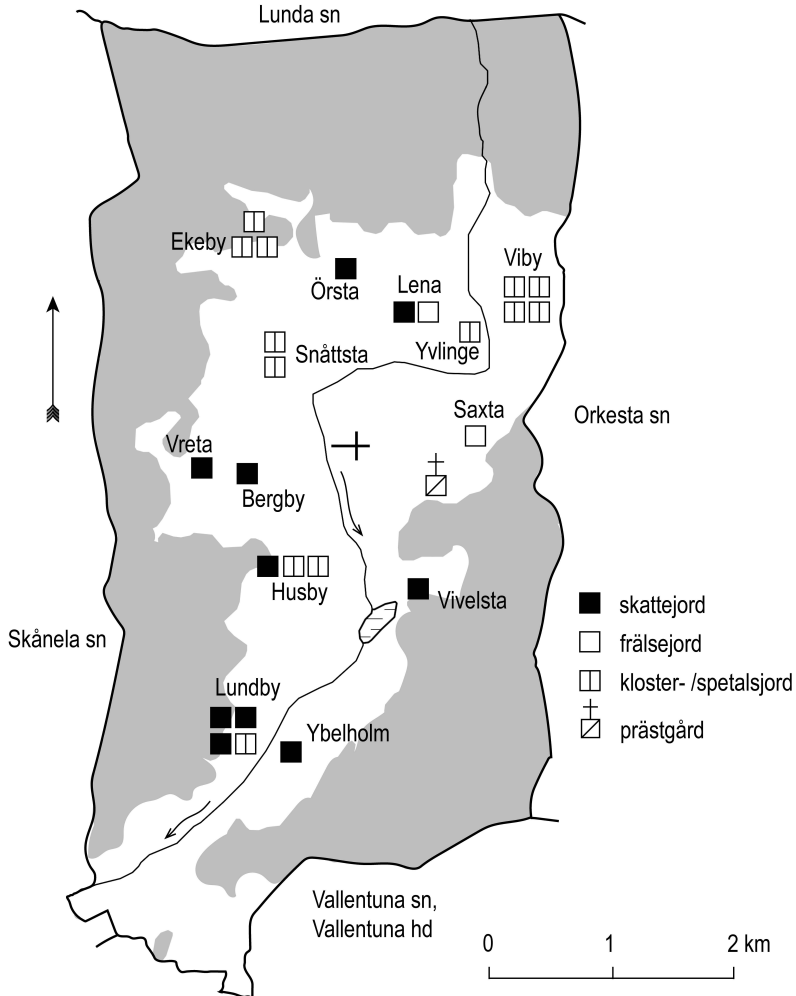
Antal jordeboksenheter UH 1545 (1572)

	sk	st	sp	spt	aoe	fr
Bergby	1 (1)	--	--	--	--	--
Ekeby	--	--	2 (1)	1 (1)	0 (1)	--
Husby	1 (1)	--	2 (2)	--	--	--
Lena	1 (1)	--	--	--	0 (1)	1 (0)
Lundby	2 (3)	--	--	1 (1)	--	--
Saxta	--	--	--	--	0 (1)	1 (0)
Snåttsta	--	--	2 (2)	--	--	--
Viby	--	--	4 (4)	--	--	--
Vivelsta	1 (1)	--	--	--	--	--
Vreta	1 (1)	--	--	--	--	--
Ybelholm	--	0 (1)	--	--	--	--
Yvinge	--	--	1 (1)	--	--	--
Örsta	1 (1)	--	--	--	--	--
Summa	8 (9)	0 (1)	11 (10)	2 (2)	0 (3)	2 (0)

Dessutom redovisar längderna: *skuj*: Ybelholm 1 (0).

Markims socken

Antal gårdar 1545 (UH)

Prästgården uttridad i enlighet med karta från 1637 (LSA A9:43).

Bergby

1287 *in villa Berbi* (DS 949), 1304 *in Byærgby* (DS 1419),
1433 *i Bærby* (EbAp före 25/11) – 11 I, 2 f.

UH 1 sk, 1:4 med stuj i Altuna och ½ st i Ösby, Lunda sn,
1545 2:1.

- 1538–41 ½ **st**, 0:6, som 1545 lagts till sk ovan.
 1539 (endast) **1 stuj**, 0:4 till Vreta (1538 och från 1545 inräknad i jt för V).
- 1287 testamenterar Sven Sunesson (balk belagd med två sparrar) 0:5 till Uppsala domkyrka (DS 949).
- 1291 uppges att Sven "Sili" givit 0:6 i byn B i sitt testamente, vilket predikarbröderna i Sigtuna har; av jorden äger domkyrkan 0:5 och sigtunabröderna 0:1 (DS 1032). Sven är uppenbarligen identisk med Sven Sunesson.
- 1298 byter Rörrik Matsson i Asker till sig 0:1 av Folke Jons-
sons ombud (se Husby) (DS 1233).
- 1304 byter Klara kloster till sig 0:1 av Tyrgils Knutsson (se Husby) (DS 1419).
- 1433 omnämns Olof i B som faste vid häradstinget (EbAp före 25/11).
- 1455 ingår Olof i B i häradsnämnden (RAP efter 1/5).
- 1466 och 1468 är Nils i B faste resp nämndeman vid häradstinget (RAP 10/5, 28/5).
- 1485 vittnar Nils Helsing i B inför borgmästare och råd i Stockholm rörande en kyrktjuv (se Husby) (StTb s 79).
- 1493 ingår Nils i B i nämnden vid lagmansting i Finnberga, Orkesta sn (ULdb s 63).

Ekeby

- 1288 *in ... Ekiby* (DS 975) – 11 I, 2 f.
- UH **2 klakl**, 1545 **2 sp**, 1551 **2 aoe**, 1570 **1 dasp + 1 aoe**, 1:0 + 1:0. (Snåttsta rd)
1 klaklt, 1545 **1 spt**, 1551 **1 aoet**, 1570 **1 daspt**, 0:2:1:4 (jt från 1549). (Snåttsta rd)
 1539–42 **1 stuj**, 0:3 till Vivelsta (1538 inräknad i jt för V).
 Summa jt 2:0 (2:2:1:4).
- 1288 ger kung Magnus ett okänt antal landbogårdar i E till Klara kloster (se Snåttsta) (DS 975).
- 1538 har Klara kloster två gårdar om vardera 1:0, som vardera räntar 20 spann korn, 0:10 pn, 1 pund smör, ett får, 2 höns, 10 ägg och 0:3 dagsverkspn; klostret har också ett torp, som räntar 0:9 pn (UH 1538:2:3 s 46 f).
- 1556 har gårdarna tillsammans 6 pounds utsäde och äng till 60 lass hö (UH 1556:10).

Husby

- 1298 *in Hwssaby Marcham* (DS 1215, avskr), *in Hwssby in Marchem* (DS 1233, avskr), 1304 *in Hosæby Marchem* (DS 1419), 1433 *i Hwsaby* (EbAp före 25/11), 1446 *i Husby Markeem* (RAp 1/7) – 11 I, 2 f.
- UH **1 sk**, 3:0, 1539 2:0 med skuj i Ybelholm och i Herresta, Skeptuna sn (t o m 1542).
- 2 klakl**, 1545 **2 sp**, 1551 **2 aoe**, 1570 **2 dasp**, 1:0 + 1:0. (Snåttsta rd)
- Summa jt 4:0.
- 1298 byter Rörík Matsson i Asker, Stockholms-Näs sn, till sig ½:0 i H och jord i Bergby och Lundby av Erling i Nyckelby, Övergrans sn, på Folke Jonssons (Fånö-ätten) vägnar, mot jord i Hummelsta och Bäddarö, Löts sn i Trögld (DS 1233). – Samma år intygar Folke Jonsson och Jon Ingevaldsson (Örnsparre) att Rörík i Tuna, Stockholms-Näs sn, av dem genom byte fått jorden ovan; av jorden i H (½:0) tillhörde dock 0:2 Folkes 'flicka', jungfru Ramborg (DS 1215).
- 1304 stadfäster kung Birger marsken Tyrgils Knutssons jordbyte med Klara kloster, varvid klostret fått 2:0 i H och jord i de närliggande byarna Bergby, Lundby och *Lunda mot klostrets huvudgård Ösby, Danderyds sn (DS 1419). – Bytet tycks inte ha blivit bestående, ty Klara kloster innehar jorden i Ösby 1433, då den byts bort (RAp 1433 13/11).
- 1307 byter Folke Jonsson (Fånö-ätten) bort ½:0, som han köpt av sin kusin Jon Ingevaldsson (Örnsparre), till Margareta i Ekeby, Fresta sn, på hennes söners vägnar och med deras farbröder Jöns Röríkssons och Ingevalds samtycke mot jord i Fånö, Löts sn (DS 1562). Jöns och Ingevald är söner till Rörík Matsson (DS 1744).
- 1411 är Magnus Pedersson i H domare i Seminghundra på häradshövdingen Kristiern Nilssons (Vasa) vägnar (SD 1433).
- 1433 är Jon i H faste vid häradstinget (EbAp före 25/11).
- 1446 byter Erland Kagge och hans son Mats Kagge bort 2:0 i H och jord i Lundby och Ybelholm till Klara kloster mot jord i Fullbro, *Strøm och Frinsö, Sorunda sn (RAp o ShSp 1/7).

- 1466 är Jon i H faste vid tinget (RAp 10/5).
- 1485 är 13 bönder, däribland Nils och Hans i H, från Seminghundra kallade inför borgmästare och råd i Stockholm, där de på fogden Bengt Karlssons fråga svarar att de ingalunda vill eller kan värja Johan Land för stölder i kyrkorna Vallentuna, Orkesta, Markim och Skepptuna i 'råd, dåd och sällskap' med Ragvald Odenskarl (StTb s 79).
- 1493 ingår Nils i H i nämnden vid lagmansting i Finnberga, Orkesta sn (ULdb s 64).
- 1538 har Klara kloster två gårdar om vardera 1:0, som vardera räntar 3 pund korn, 0:12 pn och 0:3 dagsverkspn (UH 1538:2:3 s 46).
- 1556 har arv och eget-hemmanen vardera 20 spans utsäde och äng till 35 lass hö (UH 1556:10).

Lena

- 1167–85 *in Lene* (DS 63, odat), 1335 *in Lænu.* (DS 3163), 1455 *i Lænna* (RAp efter 1/5) – 11 I, 2 f.
- UH **1 st**, 1545 **1 sk**, 1:2:2, 1545 1:6:2.
1538 – 41 **1 stuj**, 0:4, som 1545 lagts till sk ovan.
1 fr (Axel Andersson /Lillie av Ökna/), 1555 **1 aoe**, 1:1:1 (jt 1557).
Summa jt 3:0.
- 1167–85 stadfäster kung Knut Eriksson Viby klostrets vid Sigtuna jordinnehav, däribland ½ öres avrad i L, som donerats av Botild "comitissa", troligen änka efter en jarl (DS 63, odat; se DMS 1:10 s 169).
- 1335 byter Anders Olofsson till sig ½:0 av ärkebiskop Peter Filipsson (se Vadaby, Vada sn) (DS 3163).
- 1455 är Påvel i L häradsdomhavande i Seminghundra (RAp efter 1/5).
- 1547 får Olof Trotteson, fogde på Åbo slott, 'frihet och frälse' på ett par skattegårdar, som han fått i arv med sin hustru Barbro Eriksdotter, däribland en gård i L (GR 18 s 847).
- 1555 säljer Margareta Mickelsdotter (växt), änka efter Axel Andersson (Lillie av Ökna), en gård i L, som räntar 6 pund korn, och jord i bl a Saxta till Gustav I (RAp 4/3; se DMS 1:2 s 216). – 1556 är jordetalet 1:2 och räntan 5 pund korn och 0:10 pn (UH 1556:10).

- *Lunda** 1304 byter Klara kloster till sig 0:0:1 *in Lundum* av Tyrgils Knutsson (se Husby) (DS 1419).
- Lundby** 1289 *In Lunby* (DS 1007), 1298 *in Lundby* (DS 1233, avskr), 1385 *i Lundby* (RAp efter 29/9) – 11 I, 1 f.
 UH **2 sk**, 1:5 + 1:3, 1553 0:7.
1 st, 1545 **1 sk**, 1:0:2, 1545 1:1:1.
 $\frac{1}{2}$ **klakl**, 1545 **1 spt**, 1551 **1 aoet**, 1570 **1 daspt**, 0:3.
 (Snåttsta rd)
 Summa jt 4:3:2 (4:0:1).
- 1289 testamenterar Agnes, dotter till avlidne Mats i Asker, Stockholms-Näs sn, 0: $\frac{1}{2}$ till dominikankonventet i Sigtuna, men hennes arvingar skall för rätt pris kunna återlösa jorden inom ett år efter hennes död (DS 1007; se DMS 1:7 s 119).
- 1298 byter Rörrik Matsson i Asker till sig 0:1 av Folke Jons- sons ombud (se Husby) (DS 1233).
- 1304 byter Klara kloster till sig 0:0:4 av Tyrgils Knutsson (se Husby) (DS 1419).
- 1350 omnämns Ingevald i L som närvarande vid folklands- tinget, då kyrkoherden i Lunda pantsätter jord i Veck- holms sn i Trögd (DS 4563).
- 1381 omnämns Nils i L som faste vid jordbyte (DS 10512).
- 1385 är Nils i L faste vid häradstinget (RAp efter 29/9).
- 1411 är Olof i L faste vid tinget (SD 1433).
- 1411 säljer Filip Stock (7-stjärna) och hans hustru Ragnhild Jonsdotter (?ankare) 2:0:1 till Bo Djure; i köpet ingår två fjällar i 'Ön' (*i Øne*), den ena kallas *Markesæng* vid *Lindboasa*, den andra bredvid kallas Husby äng (*Husaby æng*) (SD 1457).
- 1416 ger Bo Djure 2:0:1 i morgongåva till Sigrid Uddorms- dotter (Rakereds-ätten) (VFT II:8-9 s 150; se DMS 1:5 s 111).
- 1426 säljer Sigrid Uddormsdotter, Bo Djures änka, sitt 'landsgods' 2:0:1 i L 'mitt i byn', med hus, åker, äng etc, som är hennes morgongåva och 'gammalt frälse', till helgeandshuset vid Stockholm (RAp 29/1).
- 1433 är Nils i L faste vid tinget (EbAp före 25/11).

- 1446 byter Erland Kagge och Mats Kagge (Erlandsson) bort 0:3 till Klara kloster (se Husby) (RAp o ShSp 1/7).
- 1470 byter helgeandshuset vid Stockholm bort 2:0:1 till Nils Larsson mot jord i Huvudsta, Solna sn, vilket byte kung Karl hade godkänt 'för mak och läglighet uppå båda sidor och kronan till förbättring' (EbAp 9/10).
- 1476 och 1480 är länsmanen Anders i L vidervaruman vid häradstinget (EbAp 20/10, RAp efter 1/5).
- 1538 har Klara kloster en gård om 0:3, som förutom fodring för halft hemman räntar 2 pund korn, 0:6 pn och 0:1:1:4 dagsverkspn (UH 1538:2:3 s 46).
- 1556 har torpet 11 spans utsäde (UH 1556:10).

Saxta

- 1485 *i Saxta* (StTb s 79) – 11 I, 2 f.
- UH **1 fr** (Axel Andersson /Lillie av Ökna/), 1555 **1 aoe**, 1:4 (jt 1557).
- 1485 vittnar Mats i S inför borgmästare och råd i Stockholm rörande en kyrktjuv (se Husby) (StTb s 79).
- 1555 säljer Margarets Mickelsdotter (växt), änka efter Axel Andersson (Lillie av Ökna), en gård, som räntar 5 pund korn, till Gustav I (se Lena) (RAp 4/3). – 1556 räntar gården 6 pund korn och 0:12 pn (UH 1556:10).

Snåttsta

- 1000-talet *i Snutastapum* (runsten U 29), 1285 *curiam nostram Snwtarstad* (DS 802 s 656), 1288 *Snyterstæ* (DS 975), 1295 *curiam Snytarstad* (DS 1131), 1538 *Snwtthersta* (UH 1538:2:3 s 47) – 11 I, 2 f.
- UH **2 klakl**, 1545 **2 sp**, 1551 **2 aoe**, 1570 **2 dasp**, 1:0 + 1:0. (Snåttsta rd)
Summa jt 2:0.
- 1000-talet se nedan.
- 1285 testamenterar kung Magnus sin huvudgård S till franciskankonventet i Stockholm för fullbordandet av dess kyrka och dormitorium, som han grundat (DS 802 s 656).
- 1288 donerar kung Magnus till Klara kloster godset S och landbogårdar i de närliggande Viby och Ekeby med alla tillagor, så som han fått dem av herr Karl Esbjörns-son (DS 975).

- 1295 avstår Henrik Glysing till Klara kloster huvudgården S, som kung Magnus pantsatt till honom för 114 mark silver, kölnisk vikt, mot full betalning, varefter kung Birger stadfäster transaktionen (DS 1131–32).
- 1538 har Klara kloster två gårdar om vardera 1:0, som vardera räntar 5 pund korn, 2:0 pn, 2 pund smör, 2 får, 20 ägg och 0:3 dagsverkspn (UH 1538:2:3 s 47).
- 1549 redovisas spetsjorden (Stockholms, senare Danvikens hospital) i Seminghundra, Vallentuna och Långhundra härader i Snåttsta rättardöme, vilket omfattar jord i Ekeby, Husby, Lundby, Snåttsta, Viby och Yvlinge, denna sn, Sälna, Skånela sn, Solsta, Frösunda sn, Lisselby, Skepptuna sn, Gällsta och Näle, Vallentuna sn, Dyvinge, Hammarby sn, Sunnarby, Kårsta sn, Rickeby, Gottröra sn, Hönsgärde och Vackerberga, Husby-Långhundra sn, samt Bergby, Tissinge och Åsby, Östuna sn (UH 1549:20).
- 1556 har gårdarna vardera 4 punds utsäde och äng till 60 lass hö (UH 1556:10).

I en sluttande berghäll vid bytomtens sydöstra utkant har Inga på 1000-talet låtit hugga en runinskrift (U 331) till minne av sin man Ragnfast, som ensam ägde 'denna by' efter sin far Sigfast. Hon har till Ragnfasts minne även rest två runstenar och låtit bygga bro vid vägen från S till Vreta (U 329, 330) samt en runsten vid Vreta (U 332); enl den senare inskriften kom Inga att ärva sitt barn, som dött efter sin far. När hon sedan dog, hade hon ingen bröstarvinge utan ärvdes av sin mor Gerlög i Hilleshög (U 29). Äganderätten till byn S kom sålunda genom bakarv i två led att övergå från Ragnfasts släkt till Gerlögs. (Se DMS 1:7 s 146 f, Gustavson 1991 s 138 f)

Viby

- 1288 *in Wikby* (DS 975), 1297 *in ... villa Viby* (DS 1191), 1538 *Vidby* (UH 1538:2:3 s 47) – 11 I, 2 f.
- UH **4 klakl**, 1545 **4 sp**, 1551 **4 aoe**, 1570 **4 dasp**, 0:7 + 0:7 + 0:7 + 0:7. (Snåttsta rd)
- Summa jt 3:4.
- 1288 ger kung Magnus ett okänt antal landbogårdar i V till Klara kloster (se Snåttsta) (DS 975).

- 1297 byter Klara kloster till sig 0:0:2½ av Ranghelf, Åsmund smeds svärfar ("socrus"), mot klostrets gård på Norrmalm, och köper 0:½ i byn av Ranghelf (DS 1191).
- 1509 är Karl och Nils i V närvarande på Klara klostrets vägnar vid klostrets jordbyte (se Byle, Frösunda sn) (RAp 22/7).
- 1538 har Klara kloster fyra gårdar om vardera 0:7, som vardera räntar 22 spann korn, 2:0 pn, 1 pund smör, ett får, 2 höns, 10 ägg och 0:3 dagsverkspn (UH 1538:2:3 s 47 f).
- 1556 har gårdarna tillsammans 11 punds utsäde och äng till 60 lass hö (UH 1556:10).

Vivelsta

- 1381 i *Viuilssom* (DS 10512, avskr), 1385 i *Wiuilse* (RAp efter 29/9), 1426 i *Wiwelstum* (RAp 29/1), 1433 i *Wifwolsom* (EbAp före 25/11), 1455 i *Wiwilse* (RAp efter 1/5), 1538 *Wiuelssö* (UH 1538:2:1 s 43), 1570 *Wiuilsiö* (UH 1570:14) – 11 I, 2 f.
- UH **1 sk**, 1:7, 1539 1:4 med stuj i Ekeby (t o m 1542), 1570 1:4:2.
- 1381 omnämns Nils i V som faste vid jordbyte (DS 10512).
- 1385 är Nils i V faste vid häradstinget (RAp efter 29/5).
- 1426 är Lasse i V faste vid jordköp (RAp 29/1).
- 1433 är Lars i V faste vid tinget (EbAp före 25/11).
- 1455 ingår Peder i V i häradsnämnden (RAp efter 1/5).
- 1485 vittnar Lars i V inför borgmästare och råd i Stockholm rörande en kyrktjuv (se Husby) (StTb s 79).

Vreta

- 1426 i *Wreta* (RAp 29/1) – 11 I, 2 f.
- UH **1 st**, 1:6:2 (1539 1:2:2 + 0:4 i Bergby ("Berkeby")), 1545 **1 sk**, 1:6:2.
- 1538–41 **1 stuj**, 0:5:1 till Bergby.
- Summa jt 2:4 (1:6:2).
- 1426 omnämns Sigfrid länsman i V som vidervaruman vid jordköp (RAp 29/1).
- 1466 är Mats i V faste vid häradstinget (RAp 10/5).

- Ybelholm** 1446 *i Ybbele* (RAp 1/7), 1554 *Ybbele* (UH 1554:20 f 94), *Ybbelen* (Prt 4:7), 1572 *Öbele* (UH 1572:10 tl) – 11 I, 1 f; läge ca 400 m öster om St Lundby där bebyggelselämningar finns (RAÄ 95:1/L2016:6229).
- UH 1553 **1 sk**, 1554 **1 st**, 0:6:0:4 (kallas fr o m 1570 Örsta). 1539–45 **1 skuj**, 0:2, 1545 0:2:0:4 till Husby.
- 1446 byter Erland Kagge och Mats Kagge (Erlandsson) bort 0:0:5 till Klara kloster (se Husby) (RAp o ShSp 1/7).
- Yvlinge** 1381 *i Hyflinge* (DS 10512, avskr), 1538 *Öfflinghe* (UH 1538:2:3 s 47), 1554 *Efflinge* (Prt 4:7) – 11 I, 2 f – StO s 366.
- UH **1 klakl**, 1545 **1 sp**, 1551 **1 aoe**, 1570 **1 dasp**, 0:7. (Snåttsta rd)
- 1381 byter Enbjörn i Bög, Sollentuna sn, bort 0:6, som är hans rätta fäderne, till Klara kloster mot lika mycket jord i Örsta, Angarns sn (DS 10512).
- 1538 har Klara kloster en gård om 0:7, som räntar 22 spann korn, 2:0 pn, 1 pund smör, ett får, 2 höns, 10 ägg och 0:3 dagsverkspn (UH 1538:2:3 s 47).
- 1556 har gården 20 spansks utsäde och äng till 8 lass hö (UH 1556:10).
- Ön'** Se Lundby 1411.
- Örsta** 1381 *i Orista* (DS 10512, avskr), 1470 *i Ørstha* (EbAp 9/10) – 11 I, 2 f.
- UH **1 sk**, 1:5:1.
- 1381 är Ragnar i Ö faste vid jordbyte (DS 10512).
- 1470 och 1480 ingår Lars i Ö i häradsnämnden (EbAp 9/10, RAP efter 1/5).
- 1485 vittnar Lars i Ö inför borgmästare och råd i Stockholm rörande en kyrktjuv (se Husby) (StTb s 79).
- 1493 ingår Lars i Ö i nämnden vid lagmansting i Finnberga, Orkesta sn (ULdb s 64).

Orkesta socken

1303 *Deinde Orcustæ* (DS 2218, avskr).

1314 *De Orkastum* (DS 1946, avskr).

1343 *De Orkuste* (DS 3754).

1423 *i ... Orkasta sokn* (RAp 20/3).

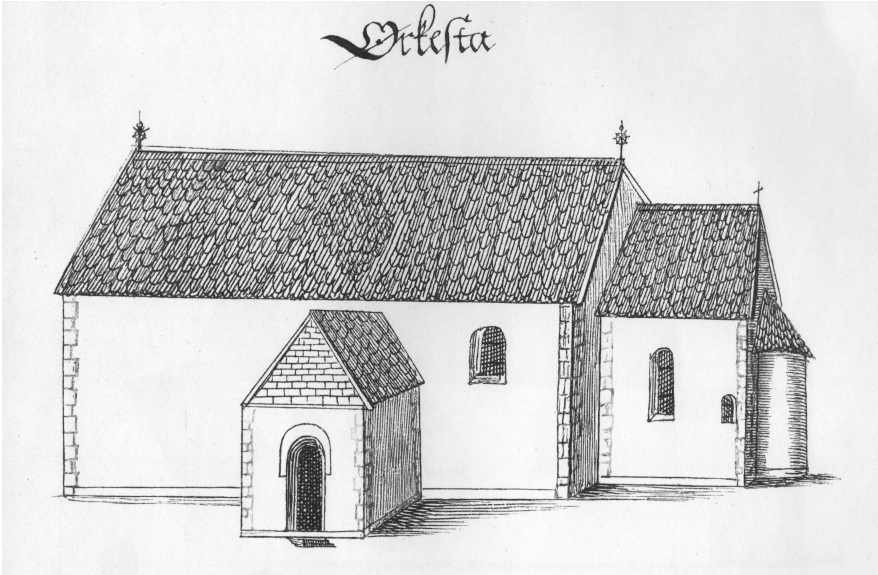
Omfattning: Socknen hade under 1500-talet samma omfattning som den nuvarande (1950). Sätessgården Lindholmen har troligen i slutet av 1400-talet överförts från Frösunda socken till Orkesta.

Kameral indelning: Socknen omfattar enligt UH 1539 en mindre del av Frösunda åtting (se s 145 f).

Kyrkan: Orkesta kyrka, som är uppförd i gråsten, dateras till slutet av 1100-talet. Den består av långhus (invändiga mått ca 8 x 6 m) och smalare kor med absid. Kyrkan har sockel och hörnkedjor av sandsten. Koret har ursprungligt tunnvalv av gråsten. Långhusets takstolar är delvis medeltida och visar att det haft ett platt trätak. Vid mitten av 1400-talet byggdes sakristian, som har ursprungligt kryssvalv, och ungefär samtidigt slogs tegelvalv i långhuset. Troligen under 1460-talet försågs valven, väggarna och triumfbågen med kalkmålningar. Dessa har sannolikt bekostats av fru Katarina Eriksdotter (Väsbyätten) i Lindholmen, änka efter Sten Pedersson (Peter Finvidssons ätt), ty hennes vapensköld (skadad) är målad på norra sidan av triumfbågen (Rahmqvist 1989 s 249). Troligen vid slutet av 1400-talet förlängdes kyrkan ca 5,5 m åt väster. Tillbyggnaden ('bakkyrkan'), som är uppförd på sluttande mark, har ett helt annorlunda valv än långhuset och gavelröstet har tegelblindering. Vapenhuset, som är påfallande litet, har troligen byggts på 1400-talet.

Av medeltida inventarier har bevarats ett romanskt rökelsekar och en paten från 1300-talet (båda nu i SHM), ett triumfkrucifix från 1300-talets förra del samt fem helgonbilder och en relief (nu i SHM), vilka tillhört två altarskåp från 1400-talets slut, tillverkade i Nordtyskland eller Sverige. (SvK U IV:2, UKy 121 /2:a uppl/) – Kyrkby: Orkestaby.

1331 har Orkesta kyrka 0:11 kyrkojord (DS 2819).

Orkesta kyrka 1684. Ur Hadorph.

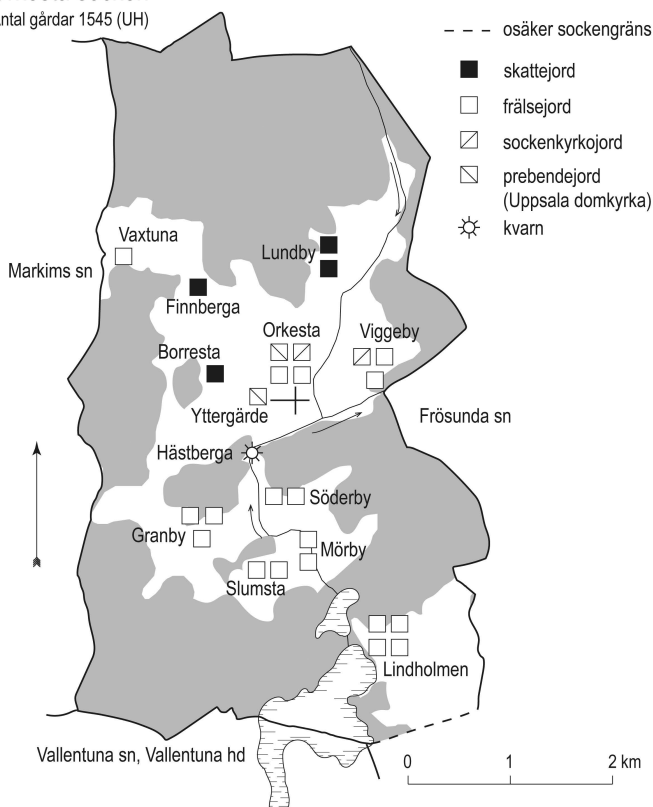
Antal jordeboksenheter UH 1545 (1572)

	sk	ky	kyt	pb	pbt	fr	frt
Borresta	1 (1)	--	--	1 (1)	--	--	--
Finnberga	1 (1)	--	--	--	--	--	--
Granby	--	--	--	--	--	3 (3)	--
Hyppinge	--	--	--	--	--	--	0 (1)
Lindholmen	--	--	--	--	--	4 (0)	--
Lundby	2 (2)	--	--	--	--	--	--
Mörby	--	--	--	--	--	2 (2)	--
Orkestaby	--	1 (2)	--	1 (0)	0 (1)	2 (2)	--
Slumsta	--	--	--	--	--	2 (2)	--
Söderby	--	--	--	--	--	2 (0)	0 (2)
Vaxtuna	0 (1)	1 (1)	--	--	--	--	--
Viggeby	--	--	1 (1)	--	--	2 (2)	--
Summa	4 (5)	2 (3)	1 (1)	2 (1)	0 (1)	17 (11)	0 (3)

Runstenar: U 333, U 334 (skadad), U 335 och U 336 kyrkan, U 337, U 338 (skadad) och U 339 (tre fragment, förkomna) Granby, U 340 Orkestaby (fragment, nu utanför kyrkogården), U 341 (skadad) och U 342 (fragment) Söderby, U 343 (förkommen), U 344 och U 345 (skadad, förkommen) Yttergårde. U 344 står sedan 1977 vid kyrkan. U 342 återfanns 1975 nära gamla lands-

Orkesta socken

Antal gårdar 1545 (UH)

vägsbron sydväst om Söderby och har utgjort ett monument tillsammans med U 341 (Fv 1976 s 98 f). – Efter publiceringen av Upplands runinskrifter (U) har en skadad runsten hittats 1974 nära bygränsen mellan Borresta och Vaxtuna, ca 900 m västnordväst om Borresta och ca 700 m söder om Vaxtuna (Fv 1975 s 168 f, Gustavson s 150 ff).

Borresta

1000-talet i *Baristam* (runsten U 336), i *Barstam* (U 161), 1381 i *Baristom* (DS 10512, avskr), 1401 i *Baristom* (SD 81), 1444 in *Borestom*, in *Børistom* (UpDkyPb f 2), 1470 i *Børsta* (EbAp 9/10) – 11 I, 2 f – jfr Yttergårde.

UH 1 sk, 1:5:1:4.

1 pb, 1:2:1:4 (1553-54 1:4:1:4). ('Yttergård')

Summa jt 3:0.

- 1000-talet (i början av århundradet) har Ulf låtit resa runsten efter sin farbror Onäm, vilken liksom Ulf bodde i Borresta (U 336).
- 1381 omnämns Jöns i B som faste vid jordbyte (DS 10512).
- 1401 är Johan i B faste vid häradstinget (SD 81).
- 1433 är Påvel i B faste vid tinget (EbAp före 25/11).
- 1444 har Vårfrukorets prebenda i Uppsala domkyrka 0:10½, som räntar ½ läst korn och 4:0 pn, och ett torp i B som räntar ½ pund korn (UpDkyPb f 2).
- 1468 och 1471 ingår Olof i B i häradsnämnden (RAP 28/5, SDHK 29307).
- 1470 ingår Staffan i B i häradsnämnden (EbAp 9/10).
- 1538 har Vårfrukorets första prebenda en gård som kallas 'Yttergård' (nu Yttergårde) om 0:10½ som räntar ½ läst korn och 0:12 pn (UH 1538:2:3 s 62).

Finnberga

- 1455 *i Finnabærgha* (RAP efter 1/5), 1493 *i Finneberg* (ULdb s 63) – 11 I, 2 f.
- UH **1 sk**, 2:7, 1570 2:0 (jfr Vaxtuna), med stuj i Rolsta, Frösunda sn, 1538–42.
- 1455 omnämns Olof i F som vidervaruman vid häradstinget (RAP efter 1/5).
- 1493 hålls lagmansting med allmogen av Seminghundra i F (ULdb s 63 f).

Granby

- 1000-talet *i Krnbu* (runsten U 338), 1316 (?) *in Grænby* (SFSS 122 s xvi), 1447 *i Granby* (RAP 19–27/2) – 11 I, 2 f.
- UH **3 fr** (Per Brahe), 1:2 + 1:1 + 1:1; se nedan 1526.
- 1538 (endast) **1 pbt**, 0:1:2; jfr Hyppinge.
- Summa jt 3:5:2 (3:4).
- 1000-talet har Torsten och Ragnfrid rest runstenen vid vägen från G till Markim efter Björn i G, som var bror till Kalv (U 338). I ett stort jordfast stenblock norr om och ovanför bytomten har bröderna Hemming, Sjalve och Johan låtit hugga runor till minne av sin far Finvid, vilken ägde ensam 'allt först' (U 337; se Gustavsson 1981 s 152 ff).

- 1316 (?) upptas $\frac{1}{2}$:0 i en odaterad förteckning över Nils Jonssons d ä (Rickeby-ätten, död 1316) gods (SFSS 122 s xvi; GIOV s 141).
- 1376 har utfärdats ett bytesbrev mellan G och Rävsta, S:t Olofs sn, Ärlinghundra hd (DS 9176, regest av pergamentsbrev i Penningby år 1561).
- 1444 har Vårfrukorets första prebenda i Uppsala domkyrka 0:0:5 utan hus, som räntar 9 spann korn (UpDkyPb f 2).
- 1447 får Katarina Eriksdotter (Väsby-ätten) en gård vid arvsifte efter sina föräldrar (se *Wæsby, Frösunda sn) (RAp 19–27/2).
- 1526 upptas tre gårdar om tillsammans $3\frac{1}{2}$:0, som räntar $10\frac{1}{2}$ pund korn, 3:6 pn och 0:12 gengärdspn, i jordebok över gods under Lindholmen (Per Brahes mödernegods) (Rött nr 354). – Enl en odaterad förteckning över Gustav I:s arv efter Sigrig Eskilsdotter (Banér) utgör en av gårdarna 0:10, de övriga två 0:18 tillsammans (AoE 22 s 12).
- 1528 och 1530 se Lindholmen.
- 1538 har Vårfrukorets första prebenda ett torp om 0:0:5, som räntar 1 pund korn och en hästs biskopsfodring (UH 1538:2:3 s 62).
- 1562 räntar de tre gårdarna vardera $3\frac{1}{2}$ pund korn, 0:10 pn, 0:4 gengärdspn, 20 ägg och 12 dagsverken (FoR 7).

Hyppinge

- 1554 *Hyppinge* (Prt 4:7), 1570 *Huppenghe* (UH 1570:14) – 11 I, 1 f; läge i östra änden av Granby bytomt (LSA 75–4:1; RAÄ 25:1/L2015:258; StO s 371 f).
- UH 1570 **1 frt** (Per Brahe).
- 1554 och 1555 upptas en tiondepliktig i H, som dock inte erlagt något tionde (Prt 4:7 o 8).
- 1562 har Per Brahe torpet H, som räntar 1 pund korn (FoR 7). H är identiskt med prebendetorpet i Granby, vilket återbördats av Per Brahe.

Hästberga

- 1447 *Hestbergha qvern* (RAp 19–27/2) – 11 I, 2 f.
- 1423 se Söderby.

- 1447 får Katarina Eriksdotter (Väsby-ätten) H kvarn, som ligger under *Wæsby gård, vid arvskifte efter sina föräldrar (se *Wæsby, Frösunda sn) (RAp 19–27/2).
- 1526 upptas H kvarn, som ger var tredje spann i tull, i jordebok över gods under Lindholmen (Per Brahes mödernegods) (Rött nr 354). – Enl en odaterad förteckning över Gustav I:s arv efter Sigrid Eskilsdotter (Banér) har en stadga gjorts med mjölnaren vid H kvarn, så att han skall ha var tredje spann 'av tullen'; där ligger åker till, så att han kan så $\frac{1}{2}$ pund korn, och av ången kan han få 12 lass hö (AoE 22 s 15).
- 1528 och 1530 se Lindholmen.
- 1554 och 1555 upptas en tiondepliktig i H, som dock inte erlagt något tionde (Prt 4:7 o 8).

Lindholmen 1458 *pa min gaardh Lindholm* (RAp 29/6) – 11 I, 1 g (Rahmqvist 1989 s 244 ff).

UH 1538–45 **4 fr** (Per Brahe).

Lindholmen kan beläggas som sätesgård för Katarina Eriksdotter (Väsby-ätten), änka efter Sten Pedersson (Peter Finvidssons ätt), 1458–74 (RAp 29/6, 1459 30/11, 1461 10/6, 1466 19/6, StJb s 363 f, 402). Efter Katarinas död (före 23/2 1480) har sätesgården med underlydande godscomplex ärvts av hennes syssling Magnus Karlsson (Eka-ätten) och efter hans död (omkr 1485) hans barn med Sigrid Eskilsdotter (Banér). Hon bor, som änka efter Nils Eriksson (Gyllenstierna), på sätesgården från 1496 till sin död 1527 (UUBpp 1496 1/2, DN XVI:333, FMU 6:5198, SA nr 449 /odat/, SA nr 1129, VikSp 1514 29/3).

Den befästa sätesgården L har byggts av Sten Pedersson åren omkring 1450 på en brant höjd mellan Storsjön och Lillsjön. På platsen finns en ruin efter ett större stenhus, källargropar och grunder efter trähus, och nedanför höjden finns en grävd grav på södra och västra sidan. (Rahmqvist 1989 s 255 n 13) – I jordeboken för Bro härad 1540 uppges att gården Jursta, Bro sn, som hör till Gustav I:s arv och eget, tidigare hört till Bro kyrka, som fått den av Sten Pedersson 'på Lindholmen' (DMS 1:7 s 53 f).

- 1496 har Abraham Eriksson (Gyllenstierna) varit i L hos sin bror Nils fru Sigrd Eskildsdotter och därvid skiftat jord med sin andre bror Erik Eriksson, vilken får sätesgården Fågelvik i Tjust, medan Abraham får gården Flataryd i Västbo härad (UUBpp 1/2; se DMS 4:5 s 476). – Skiftet är föränlett av att Nils Eriksson dött föregående år och att deras mor Kristina Karlsdotter (Bonde) också dött. Fågelvik var Nils sätesgård några år på 1480-talet och i början av 1490-talet.
- 1526 upptas i jordebok över Per Brahes mödernegods huvudgården L om 4:0, som räntar 16 pund korn, 6:0 pn och 2:0 gengårdspn. Det underlydande godscomplexet redovisas under Lindholmens rättarlag och omfattar Slumsta, Mörby, Granby, Orkestaby, Viggeby, Söderby och Hästberga kvarn, denna sn, Härads-Ekeby och *Wretetorp (fyra torp), Frösunda sn, Gäddarö och Veda med torpet Sylta, Vallentuna sn; rättarlaget omfattar även gårdar i Bergby och Kragsta, Vallentuna sn, samt i Krogsta, Vidbo sn, och Söderby, Närtuna sn. (Rött nr 354)
- 1528 skiftas arvet efter Sigrd Eskildsdotter mellan Gustav I (och hans syster Margareta Eriksdotter) och Kristina Nilsson (Gyllenstierna), varvid huvudgården L (ränta = 1526) med det underlydande godscomplexet tillfaller Gustav och Margareta (RAp 6/8). – Lindholmengodset upptas i Margareta Eriksdotters jordebok 1530 (FoR 11).
- 1555 antecknas i tiondelängd för Frösunda sn att L inte erlagt något tionde (Prt 4:8).

Lundby

- 1485 *i Lundby* (StTb s 79) – 11 I, 2 g.
UH **2 sk**, 1:5:1 + 1:5:1 (1545 1:5:0:4). Summa jt 3:2:2.
- 1485 vittnar Håkan i L inför borgmästare och råd i Stockholm rörande en kyrktjuv (se Husby, Markims sn) (StTb s 79).

Mörby

- 1447 *i Mörby* (RAp 19–27/2) – 11 I, 2 g.
UH **2 fr** (1545 1 fr med fodring för dubbelt hn), (Per Brahe), 0:4 + 0:4; nedan 1526.
Summa jt 1:0.

- 1447 får Katarina Eriksdotter (Väsby-ätten) två gårdar vid arvskifte efter sina föräldrar (se *Wæsby, Frösunda sn) (RAp 19–27/2).
- 1526 upptas två gårdar om tillsammans 1:0, som räntar ½ läst korn, 0:20 pn och 1:0 gengårdspn, i jordebok över gods under Lindholmen (Per Brahes modernegods) (Rött nr 354).
- 1528 och 1530 se Lindholmen.
- 1562 räntar gården 6 pund korn, 0:20 pn, 1:0 gengårdspn, 20 ägg och 12 dagsverken (FoR 7).

Orkestaby

- 1423 *i Orkastom* (RAp 20/3), 1426 *i kirkiobynom* (RAp 14/8) – kyrkby – 11 I, 2 g.
- UH **1 ky**, 1:0:1:4, som 1545 delats på **2 ky**, 0:4:1:4 + 0:4, 1572 0:4:1:4.
1 pb, 1545 **1 pbt**, 0:3:1, 1553 0:3:1:4.
2 fr (Per Brahe), 0:6 + 0:6; nedan 1526.
 Summa jt 4:4:1 (4:4:1:4).
- 1423 byter Erik Nilsson (Väsby-ätten) och hans hustru Ramborg Kortsdotter (Görtz) till sig 0:12 i O och jord i Söderby av Sko kloster mot jord i Kumla, Balingsta sn, Grävsta och Hacksta, Dalby sn, och Gymninge, Holms sn (RAp 20/3).
- 1426 uppger Erik Nilsson, i sin redogörelse för hur han använt pengar som han fått med sin hustru, för att för hennes räkning placera i jordagods, att han bytt till sig 0:12 i 'kyrkbyn' och jord i Söderby mot jord i Rotbrunna, Härnevi sn, som han köpt. Erik ger till Ramborg allt sitt avlingegods och alla sin lösören. (RAp 14/8)
- 1444 har Vårfrukorets första prebenda i Uppsala domkyrka 0:0:10½ 'nära prästbolet'; jorden räntar 2 pund korn och 1:0 pn (UpDkyPb f 2).
- 1447 får Katarina Eriksdotter (Väsby-ätten) två gårdar vid arvskifte efter sina föräldrar (se *Wæsby, Frösunda sn) (RAp 19–27/2).
- 1526 upptas två gårdar om tillsammans 0:12, som räntar 7½ pund korn, 3:0 pn och 1:0 gengårdspn, i jordebok över gods under Lindholmen (Per Brahes modernegods) (Rött nr 354).
- 1528 och 1530 se Lindholmen.

1538 har sockenkyrkan en gård om 0:8½, som räntar 5 pund 2½ spann korn, 0:18 pn och 6 dagsverken. Vårfrukorets första prebenda har en gård om 0:0:10, som räntar 2 pund korn och 1:0 pn och som brukas av kyrkolandbon. (UH 1538:2:3 s 13, 62)

1562 räntar frälsehemmanen vardera 3 pund 6 spann korn, 0:12 pn, 0:4 gengårdspn, 20 ägg och 12 dagsverken (FoR 7).

Slumsta

1526 *Slumstada* (Rött nr 354), 1538 *Slumtsta* (UH 1538:2:1 s 85) – 11 I, 1 f-1 g; ursprungligt byläge ca 700 m norr om Lindholmens järnvägsstation och 400 m sydväst om Mörby (EK).

UH **2 fr** (Per Brahe), 0:6 + 0:6; nedan 1526.

Summa jt 1:4.

1526 upptas två gårdar om tillsammans 0:12, som räntar 9 pund korn, 0:18 pn och 1:0 gengårdspn, i jordebok över gods under Lindholmen (Per Brahes moderne-gods) (Rött nr 354).

1528 och 1530 se Lindholmen.

1562 räntar gårdarna vardera 4½ pund korn, 0:9 pn, 0:4 gengårdspn, 20 ägg och 12 dagsverken (FoR 7).

Smedstorp

Se Frösunda sn.

Söderby

1423 *i Sørby* (RAp 20/3), 1450 *i Söraby* (U 269a f 5, avskr), 1538 *Söderby* (UH 1538:2:1 s 85) – 11 I, 2 g.

UH **2 fr**, 1570 **2 frt**, (Per Brahe), 0:5:1 + 0:5:1; nedan 1526.

1423 byter Erik Nilsson (Väsby-ätten) och hans hustru till sig 0:0:16 av Sko kloster (se Orkestaby); för klostrets ägodel i den kvarnström som ligger i S ger Erik särskilt ½:0 i Täby, Östuna sn (RAp 20/3).

1426 uppger Erik Nilsson att han bytt till sig 0:0:16 mot inköpt jord (se Orkestaby) (RAp 14/8).

1447 får Katarina Eriksdotter (Väsby-ätten) två gårdar vid arvskifte efter sina föräldrar (se *Wæsby, Frösunda sn) (RAp 19–27/2).

- 1450 överlåter Tord Bonde 0:0:11 'i norra gården i S i norra ändan' till sin frände Sten Pedersson (Peter Finvids-sons ätt) (U 269a f 5).
- 1526 upptas en gård om 0:10:2, som räntar 7 pund korn, 3:0 pn och 1:0 gengårdspn, i jordebok över gods under Lindholmen (Per Brahes mödernegods) (Rött nr 354).
- 1528 och 1530 se Lindholmen.
- 1562 räntar gårdarna vardera 3½ pund korn, 0:12 pn, 0:4 gengårdspn, 20 ägg och 12 dagsverken (FoR 7).

Vaxtuna

- 1231 *de Vacsatunum* (DS 259, avskr 1314 och 1338), 1538 *Waxtuna* (UH 1538:2:3 s 13) – 11 I, 2 f – HoTu s 78 ff.
- UH 1570 **1 sk**, 0:7 (tidigare inräknad i jt för Finnberga).
1 ky, 0:5.
Summa jt 0:5 (1:4).
- 1231 bevittnar Alle i V kung Knut Holmgerssons donation till S:ta Maria kyrka i Östra Aros tillsammans med ärkebiskop Olof, Ulf jarl, prästen Nils i Gla Uppsala, Lars och Germund, lagmän i Tiundaland resp Attundaland, och Johan i Gränberga, Bondkyrka sn (DS 259).
- 1538 har sockenkyrkan en gård om 0:5, som räntar 2 pund korn, 1:0 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 13).

Viggeby

- 1447 *i Vigby* (RAp 19 - 27/2) – 11 I, 2 g.
- UH **1 kyt**, 0:2:1:4.
2 fr (Per Brahe), 0:4 + 0:4; nedan 1526.
Summa jt 1:2:1:4.
- 1447 får Katarina Eriksdotter (Väsby-ätten) två gårdar vid arvskifte efter sina föräldrar (se *Wæsby, Frösunda sn) (RAp 19–27/2).
- 1526 upptas två gårdar om tillsammans 1:0, som räntar ½ läst korn, 3:0 pn och 1:0 gengårdspn, i jordebok över gods under Lindholmen (Per Brahes mödernegods) (Rött nr 354).
- 1528 och 1530 se Lindholmen.

1538 har sockenkyrkan en gård om 0:0:7½, som räntar 12 spann korn, 0:6 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 13).

1562 räntar de två gårdarna vardera 3 pund korn, 0:12 pn, 0:4 gengårdspn, 20 ägg och 12 dagsverken (FoR 7).

Yttergårde

1538 *Ythergordh* (UH 1538:2:3 s 62), *Ittergord* (UH 1538:2:1 s 85), 1554 *Ytergåla* (Prt 4:7), 1572 *Yttergårda* (UH 1572:10 tl) – 11 I, 2 f; Yttergårdes ursprungliga gårdstomt var omedelbart väster om kyrkogården (LSA A9:58–59 /år 1637/). Gården har, troligen efter att den kommit i Vårfruprebendans ägo, skiftats ut från byn Borresta och fått en ny gårdstomt och odlingsmark avskild från byn.

UH se Borresta.

Skepptuna socken

- 1287 *de Skieptunum* (DS 949).
1289 *ecclesie Skeptunum* (DS 989).
1311 *apud ecclesiam Skeptuner* (DS 1789).
1366 *i Skæftwnæ sookn* (DS 7305).
1376 *in parochia Skieptune* (D 1 s 6).
1386 *apud ecclesiam Skeptuna* (RAp 20/2).

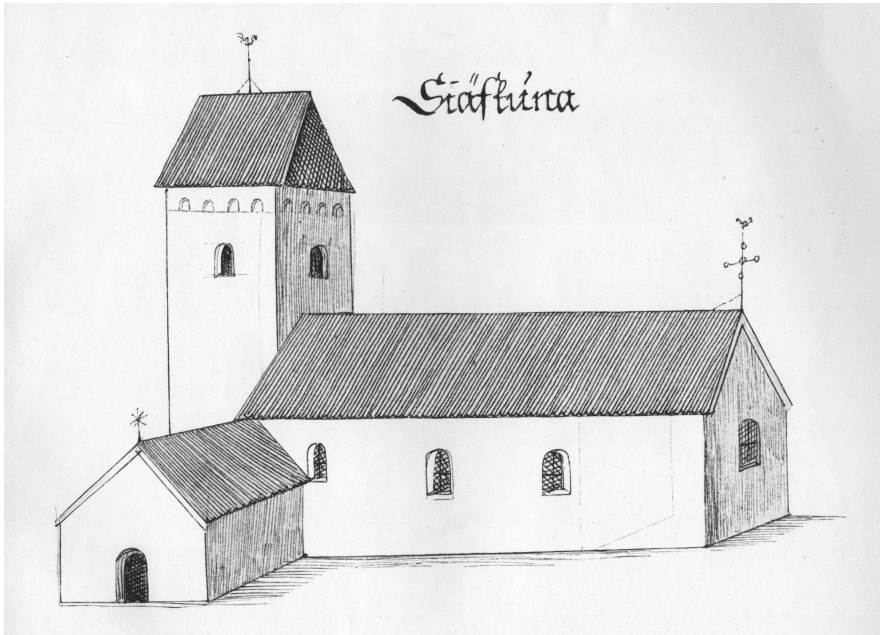
Omfattning: Socknen hade under medeltiden och 1500-talet en något större omfattning än den nuvarande (1950), ty byn Ling, som blev säteri under namnet Sigridsholm på 1640-talet, flyttades från Skepptuna till Lunda socken 1874 (Lagerstedt s 5).

Kyrkan: Den romanska kyrkan från 1200-talets början hade både sockel och hörnkedjor av huggen sandsten, som delvis återanvändes då kyrkan byggdes om till salkyrka. Den ursprungliga kyrkan bestod av långhus (ca 12 x 8 m), smalare kor med absid och ett smalt västtorn. Vid 1200-talets slut, troligen efter en brand, revs koret och kyrkan förlängdes ca 9 m åt öster, varvid koret gjordes lika brett och högt som långhuset. Det nya koret fick ett högt tunnvalv av trä och i öster tre kopplade, spetsbågiga fönster. Korets väggar försågs troligen i början av 1400-talet med kalkmålningar, endast delvis bevarade. Sakristian, som har ursprungligt tunnvalv av gråsten, byggdes troligen i början av 1300-talet. Vapenhuset antas vara byggt på 1400-talet, möjligen tidigare.

Vid mitten av 1400-talet ersattes det gamla tornet av ett nytt, brett torn med tjocka murar, vilkas nedre del är uppförd i gråsten, den övre i tegel och försedd med blinderingar. Troligen under samma tid slogs tegelvalv i kyrkan, varvid dess murar och östgavel förhöjdes med tegel; fönstren på sydsidan murades igen med tegel för att ge plats för valvpilastrar, och nya fönster togs upp. Kyrkan restaurerades 1907 och 1946. Invändiga mått ca 21 x 8 m.

De medeltida inventarierna innefattar ett skåp av ek i sakristian, ett helgonskåp (S:t Tomas av Canterbury, nu i SHM) från 1400-talets slut, som troligen tillverkats av Bernt Notke, en dopfunt av kalksten från 1400-talet och ett altarskåp från 1510-talet, som tillverkats i Jan Bormans verkstad i Bryssel, med målningar av Cornelis Schenier. Nattvardskalkens fot dateras till 1300-talet. (SvK U IV:2, Uky 45 A, Bonnier)

Kyrkby saknas; kyrkan är uppförd vid Prästgården.

Skepptuna kyrka 1684. Ur Hadorph.

- 1310 tillsätter ärkebiskop Nils Kettilsson en kommission som inför honom vid Skepptuna kyrka skall avlägga sanningsenligt vittnesmål i fråga om kättaren Botolf i 'Ösby' (Skarsby), Gottröra sn, nämligen kyrkoherde Anders i Gottröra och tretton namngivna sockenbor. Kommissionen leds av Israel Erlandsson (Finsta-ätten), prior i Sigtuna, och kaniken Johan i Uppsala. Den finner att Botolf givit uttryck för kätterska åsikter, varpå han fängslas, och på skärtorsdagen 1311 döms han för kätteri och överlämnas till världslig myndighet för att lagenligt straffas, genom att brännas på bål. (DS 1789; se Röster s 110–117)
- 1331 har Skepptuna kyrka 5:6 kyrkojord (DS 2819).
- 1555 anslås av tiondet till 'kyrkobyggning' för Skepptuna kyrka 10 pund 2 spann råg och för Lunda kyrka 5½ pund 2½ spann korn, enl 'avkortningen' i tiondelängden. Utvalde kung Eriks brev om böndernas i dessa socknar begäran om hjälp anføres, där kyrkoherden Lars får i uppdrag att undersöka vilket behov som faktiskt finns. (Prt 4:8)

Antal jordeboksenheter UH 1545 (1572)

	sk	skuj	ky	pb	sp	aoe	fr
Bergby	2 (2)	--	2 (2)	--	--	--	--
Borresta	--	--	--	--	--	--	1 (1)
Buskgården	--	--	1 (1)	--	--	--	--
Fröby	1 (1)	--	--	--	--	--	--
Gådersta	3 (3)	--	--	--	--	--	--
Helgåby	1 (1)	--	--	--	--	--	--
Herresta	1 (2)	--	1 (1)	--	--	--	--
Ista	--	--	3 (3)	--	--	--	--
Kogsta	--	--	1 (1)	--	--	--	--
Ling	2 (2)	--	1 (1)	--	--	--	--
Lisselby	--	--	--	--	1 (1)	--	--
Lövhamra	--	--	--	--	--	--	2 (2)
Ockelsta	1 (1)	--	--	--	--	0 (2)	2 (0)
Skoby	--	--	--	--	--	1 (1)	--
Slumsta	--	1 (0)	--	--	--	--	1 (1)
Stensta	--	2 (0)	--	--	--	--	--
Sursta	2 (2)	--	--	--	--	--	1 (1)
Ullentuna	0 (1)	--	1 (2)	--	--	--	--
Valla	1 (2)	1 (0)	--	--	--	--	2 (2)
Vasa	--	--	--	--	--	0 (2)	5 (3)
Vålsta	--	--	--	1 (0)	--	0 (1)	--
Ånsta	1 (1)	--	3 (3)	--	--	--	--
Åspesta	--	3 (0)	1 (1)	--	--	--	--
Örby	2 (2)	--	--	--	--	--	--
Östa	--	1 (0)	--	--	--	--	1 (1)
Summa	17 (20)	8 (0)	14 (15)	1 (0)	1 (1)	1 (6)	15 (11)

Dessutom redovisar längderna: *st* : Lättsta 0 (1), Valla 0 (1).

Gille: 1452 utfärdar ärkebiskop Jöns vid sockenkyrkan Skepptuna ett stadfästelsebrev till åldermannen och alla gillesbröderna i Helgakors och S:ta Katarinas gille i Skepptuna, såsom tidigare ärkebiskopar gjort (RAp 29/12). – 1673 fanns 'straxt vid kyrkan i östra gårdet' en husgrund, som sades ha varit S:ta Katarina gillestuga, och i kyrkan fanns ärkebiskoparnas konfirmationsbrev samt 'säkra tecken' om gilletts husgeråd m m (Rannsakingar s 65).

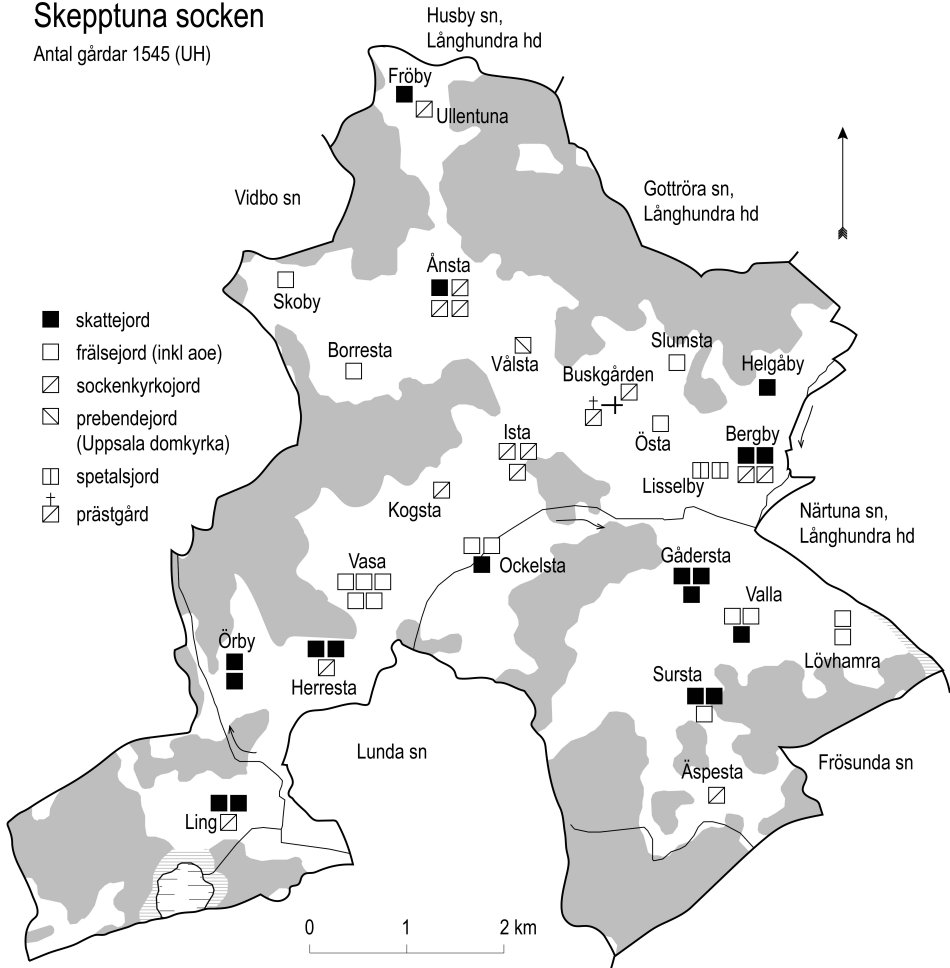
Runstenar: U 357, U 358 och U 359 (skadad) kyrkan, U 360, U 361, U 362, U 363 (försvunna), U 364 (ett fragment återfunnet 1950, ATA), U 365, U 366 (fragment, försvunna) Gådersta, U 367 Helgåby (fragment, nu i kyrkan), U 368 och U 369 (fragment, försvunna, [kan vara avbildningar av två sidor av samma sten som har hört ihop med U 367, se Källström 2007 s. 378]) Helgåby, U 370 Herresta, U 371 Lövhamra, U 372 Ånsta, U 373 och U 374 (skadad, återfunnen men ristningen är förstörd) Örby. Runristningen U 370 saknar språklig innebörd och har troligen gjorts under medeltiden eller 1500-talet. – Sedan utgivningen av Upplands runinskrifter (U) har tre frag-

mentariska runstenar påträffats i socknen: Fröby (ATA), Stora Ullentuna (sex fragment, Fv 1979 s 244 f, Fv 1993 s 234) och Stora Valla (ATA, nu i kyrkan).

Kameral indelning: Socknen omfattar enligt UH 1539 huvuddelen av Skepptuna åtting samt en mindre del av Lunda åtting och en liten del av Markims åtting (se s 145 f).

Skepptuna socken

Antal gårdar 1545 (UH)

Prästgården utritad i enlighet med karta från 1637 (LSA A9:100).

Bergby

1385 *i Berby* (RAp efter 29/9), 1401 *i Bærby* (SD 81) – 11 I, 4 g.

UH **1 sk**, 2:0:2, 1539–45 1:5 med skuj i Lövsta, Frösunda sn (t o m 1542), Östa (1545) och Äspesta, 1553–56 2:4:2, 1572 2:0:2.

1 sk, 2:0:2, 1539–42 1:1:2 med skuj i Ullentuna, 1545 2:0:2, 1572 1:1:2.

2 ky, 1:4:2 + 1:4:2.

Summa jt 6:7 (6:3:2).

Till Bergby skriver sig väpnaren Lars Olsson (okänt sigill) 1495 (RAp 14/2).

1385 är Lasse i B faste vid häradstinget (RAp efter 29/9).

1401 och 1411 är Johan i B faste vid tinget (SD 81, 1433).

1466 och 1476 är Mats i B faste vid tinget, 1476 även Lars Olsson i B (RAp 10/5, EbAp 20/10).

1468 ingår Lars i B i häradsnämnden (RAp 28/5).

1474 är Ingemar i B faste vid tinget (RAp 23/4).

1538 har sockenkyrkan två gårdar om vardera 0:12:2, som vardera räntar 4 pund korn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 16).

Borresta

1366 *in Bwrstistæ* (DS 7305), 1401 *i Borstistom* (SD 131) – 11 I, 4 f.

UH **1 fr** (Per Brahe, 1562 Birger Nilsson /Grip/).

1366 pantsätter Erik Bengtsson (styckad sköld, nedre fältet delat) och Johan Ragvaldsson (vase) 20 öresland till Bengt Galle, Erik 0:12 i B och Johan resten i Ockelsta, med återlösningsrätt till nästkommande palmsöndag (29/3) (DS 7305).

1401 säljer Johan Bengtsson Galle i Hubby, Danmarks sn, 0:12 till kyrkoherdarna Jöns i Funbo (även kanik i Uppsala) och Tomas i Villberga, vilka vill ge godset till Uppsala domkyrka (SD 131).

1426 redogör Erik Nilsson (Väsby-ätten) för hur han använt pengar, som han fått med sin hustru Ramborg Kortsdotter (Görtz) och som hon fått av drottning Margareta, Ture Bengtsson (Bielke) och Tord Bonde, för att för

hennes räkning placera i jordagods; Erik har bl a köpt 0:12 i B och jord i Lilla Söderby, Lunda sn (RAp 14/8).

1450 överlåter Tord Bonde 0:12 till sin frände Sten Pederson (Peter Finvidssons ätt) (U 269 a f 5).

1526 upptas en gård om 0:12, som räntar $\frac{1}{2}$ läst korn, 0:12 pn och $\frac{1}{2}$:0 gengårdspn, i jordebok över gods under Rydboholm, Östra Ryds sn, i Närtuna rättarlag (Per Brahes modernegods) (Rött nr 354).

1562 räntar gården 6 pund korn, 0:12 pn, 0:2 dagsverkspn och 4 hästars fodring (FoR 7).

Buskgården 1538 i *Buskom* (UH 1538:2:3 s 16), 1554 *Bussgorden* (UH 1554:20 f 79), 1572 *Båsgårdenn* (UH 1572:10) – 11 I, 4 f – jfr Östa.

UH **1 ky**, 0:6:2, 1553–54 0:6, 1572 0:6:1.

1538 har sockenkyrkan en gård om 0:6:2, som räntar 2 pund korn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 16).

Fröby 1538 *Frödby* (UH 1538:2:1 s 45) – 11 I, 5 f.

UH **1 st**, 1545 **1 sk**, 1:4.

Gådersta 1381 i *Gudhlistom* (DS 10512, avskr), 1411 i *Gudhristom* (SD 1433), 1458 i *villa nostra Guderstadhe* (RAp 9/2), 1470 i *Gudistha* (EbAp 9/10) – 11 I, 4 f.

UH **1 sk**, 4:2, 1539 2:3:1 med skuj i Stensta, Valla och Åspesta t o m 1545 samt i Karby, Vidbo sn (t o m 1542), 1545 2:3, 1553 3:7:0:4, 1556 3:1:2:4, 1572 3:3.

1 sk, 3:1:1:4, 1539–42 1:2 med skuj i Pasta, Stensta och Östa samt i Lövsta, Frösunda sn, 1545 3:1:1:4, 1553 3:1:2:6, 1556 3:2, 1572 3:0:2:4.

1 st, 3:3:2, 1539 2:2:2, 1545 **1 sk**, 2:2 med skuj i Stensta och Slumsta, 1553 3:4:2:2, 1572 3:4:2.

Summa jt 1538 10:7:0:4, 1545 7:6:1:4, 1553 10:5:2:4, 1572 10:0:1:4.

1381 omnämns Jakob i G som faste vid jordbyte (DS 10512).

1411 och 1433 är Anders i G faste vid häradstinget (SD 1433, EbAp före 25/11).

1420 är Anders i G faste vidervaruman vid tinget (SD 2827).

- 1431 ingår Anders och Jöns i G i landssynenämnd rörande en olagligt byggd kvarn i Lagga socken (RAp 10/2).
- 1450 omnämns bonden Jöns i G som faste i Hans Pederssons (Stiernsköld) morgongåvobrev (BhSp 27/1).
- 1455 ingår Erik och Olof i G i häradsnämnden (RAp efter 1/5).
- 1458 daterar Kristian I ett förläningsbrev från 'vår by' G (RAp 9/2).
- 1468 och 1470 ingår Jakob och Johan i G i häradsnämnden (RAp 28/5, EbAp 9/10).
- 1471 ingår Jakob, Björn och Lars i G i häradsnämnden (SDHK 29307).
- 1474 är Jakob i G faste vid häradstinget (RAp 23/4).
- 1476 är Lars i G faste vid tinget (EbAp 20/10).
- 1480 ingår Jakob, Johan och Lars Olsson i G i häradsnämnden (RAp efter 1/5).
- 1493 ingår Johan i G i nämnden vid lagmansting i Finnberga, Orkesta sn (ULdb s 63).
- 1493 tilldöms Joar Olsson i Helgåby vid lagmanstinget 0:20:1, som ligger i tre olika lägen: dels 0:10 i G, dels 0:0:16 i Pasta, dels 0:5 i Stensta. Johan Ingelsson från Järfälla sn hade hävdad att jorden var hans rätta börd och att den skulle varit olagligen såld, men nämnden finner att jorden var lagligen såld och uppjuden och att ingen i laga tid anmält 'bördebud'. (ULdb s 64 f)

Helgåby

- 1420 *i Helgaby* (SD 2827), 1454 *i Helga Aby* (RAp 8/10), 1462 *i Hælgaby* (RAp 14/9), 1480 *i Hælgaby* (RAp efter 1/5) – 11 I, 4 g.
- UH 1 sk, 3:0.
- 1420 är Johan i H faste vid häradstinget (SD 2827).
- 1431 ingår Peder i H i landssynenämnd rörande olagligt kvarnbygge i Lagga socken (RAp 10/2).
- 1450 är bonden Joar i H faste i Hans Pederssons (Stiernsköld) morgongåvobrev (BhSp 27/1).
- 1454 ingår Joar i H i en synenämnd som tillsatts i Uppsala för att rannsaka i en tvist om en äng mellan Jesper Görtz i Benhamra och en bonde i Salby, Kårsta sn, Långhundra hd (RAp 8/10).

- 1455 ingår Håkan i H i häradsnämnden; Jon i H är vidervaruman vid tinget (RAp efter 1/5).
- 1462 ingår Olof Joarsson i H i en synenämnd, som utsetts av lagmannen Gustav Karlsson (Gumsehuvud) för att rannsaka i en tvist om ängar vid Lindö (se Lindö, Vallentuna sn) (RApp 13/1). – Vid lagmansting på hösten samma år fälls dom i målet, varvid Olof Jonsson i H uppges ha ingått i synenämnden (RAp 14/9).
- 1466 är Olof i H faste och en annan Olof i H vidervaruman vid häradstinget (RAp 10/5).
- 1474 är Olof Jonsson i H faste vid tinget (RAp 23/4).
- 1480 ingår Olof Joarsson i H i häradsnämnden (RAp efter 1/5).
- 1493 ingår en Olof i H i nämnden vid lagmansting i Finnberga, Orkesta sn (ULdb s 63).

Herresta

- 1100-talets senare del *in Heristum*(?) (VåKlJb f 58, odat, avskr), 1383 *i Hærlistom* (RAp 27/6), 1432 *i Ærlista* (RAp 13/6), 1480 *i Hærresta* (RAp efter 1/5) – 11 I, 4 f.
- UH **1 st**, 1:7, 1539 1:4 med stuj i Lättsta, 1545 **1 sk**, 2:1, 1553 2:2:1 (1556 2:3:2:4).
- 1539 **1 skuj**, 0:6 till Husby, Markims sn, 1545 **1 sk**, 0:6, 1553 0:6:0:6.
- 1 ky**, 0:5:1, 1553 0:5.
- Summa jt 2:4:1 (3:4:1:6).
- 1100-talets senare del skänker Bothild jord i H som räntar ½ öre till Vårfruberga kloster (se Benhamra, Vada sn) (VåKlJb f 58, odat).
- 1381 omnämns Jöns i H som faste vid jordbyte (DS 10512).
- 1383 och 1401 är Jöns i H faste vid häradstinget (RAp 27/6, SD 81).
- 1432 tilldöms Birgitta Larsdotter (spänne) sin morgongåva av sin avlidne man Björn Pedersson (björnram) omfattande 4:0, i byarna Björk och Eneby, Västeråkers sn, och Bärby, Danmarks sn. Hon tilldöms också den jord med vilken Björn utökade morgongåvan, 1:0 av deras 'avlingejord', därav 0:0:16 i H och resten i Tarby, Frösunda sn. Björns gamla arvegods skall hans arvingar, bröderna Peder och Johan Olofssöner och andra behålla, medan kvarvarande avlingeods skall skiftas så

att Birgitta får en tredjedel och arvingarna två tredjedelar. (RAp 13/6, vid 1453 26/11; i DMS 1:2 s 142 och DMS 1:6 s 161 är jorden i H felaktigt identifierad med Ölsta, Markims sn)

- 1466 är Erik i H faste vid tinget (RAp 10/5).
 1468 ingår Erik i H i häradsnämnden (RAp 28/5).
 1474 säljer Magnus Lamm och Jon Håkansson, friborna män boendes i Västergötland, 0:0:16 och $\frac{1}{4}$ örtugland till kyrkoherden Henrik i Skepptuna, vilken på häradstinget läser upp säljebrevet, försett med hela sigill; bland fastarna omnämns Erik i H (RAp 23/4).
 1480 ingår Erik i H i häradsnämnden (RAp efter 1/5).
 1493 ingår Erik i H i nämnden vid lagmansting i Finnberga, Orkesta sn (ULdb s 64).
 1538 har sockenkyrkan en gård om 0:5:1 som räntar 3 pund korn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 15).

Högbro

Se Närtuna sn, Långhundra hd.

Ista

- 1316 (?) *in Ekistum* (SFSS 122 s xvi), 1474 *i Eghistha* (RAp 23/4), 1538 *Ydesta*, *Idesta* (UH 1538:2:3 s 15), *Hesta* (UH 1538:2:1 s 90) – 11 I, 4 f.
 UH **3 ky**, 1:3:1, 1553 1:2:2 + 1:3, 1553 1:2:2 + 1:3, 1553 1:2:2.
 Summa jt 4:1:1 (4:0).
 1316 (?) upptas $\frac{1}{2}$:0 i en odaterad förteckning över Nils Jonssons d ä (Rickeby-ätten, död 1316) gods (SFSS 122 s xvi; GiOV s 141).
 1474 är Anders i I faste vid häradstinget (RAp 23/4).
 1538 har sockenkyrkan tre gårdar, varav en om 0:11:1 och de andra 0:11 vardera; den största gården räntar 3:0:10 pn, de andra 3:0:10 pn resp 4 pund korn och 0:0:10 pn; gårdarna räntar dessutom 6 dagsverken vardera (UH 1538:2:3 s 15).

Kogsta

- 1538 *Korlista*(?) (UH 1538:2:3 s 15), *Koxsta* (UH 1538:2:1 s 90), 1554 *Kogesta* (UH 1554:20 f 78) – 11 I, 4 f.
 UH 1539 **1 skuj**, 1553 **1 st**, 1:0 till Ockelsta (1538 inräknad i jt för O).

1 ky, 1:0.

Summa jt 1:0 (2:0).

1538 har sockenkyrkan en gård om 1:0, som räntar 0:20 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 15).

Ling (nu

Sigridsholm)

1401 *i Lingh* (SD 81) – 11 l, 3 e; bytomt 590 m öster om nuv gård (EK) – nu i Lunda sn.

UH **2 sk**, 1:1:2 + 1:1, 1545 1:3.

1 ky, 0:5.

Summa jt 2:7:2 (3:1:2).

1401 är Ragvald i L faste vid häradstinget (SD 81).

1420 är Johan i L faste vid tinget (SD 2827).

1426 är Lars i L faste vid jordköp (RAp 29/1).

1466 är Lars i L faste vid tinget (RAp 10/5).

1474 är Magnus i L faste vid tinget (RAp 23/4).

1476 är Nils i L faste vid tinget, och 1480 ingår han i häradsnämnden (EbAp 20/10, RAp efter 1/5).

1485 vittnar Johan i L inför borgmästare och råd i Stockholm rörande en kyrktjuv (se Husby, Markims sn) (StTb s 79).

1493 ingår Nils i L i nämnden vid lagmansting i Finnberga, Orkesta sn (ULdb s 64).

1538 har sockenkyrkan en gård om 0:5, som räntar 20 spann korn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 15).

Lisselby

1364 *i Lillaby* (DS 7068, avskr), 1381 *i Litzaby* (DS 10512, avskr), 1538 *Lilleby* (UH 1538:2:1 s 90), 1545 *Lisleby* (UH 1545:5 s 90) – 11 l, 4 f.

UH **2 klakl**, 1545 **1 sp**, 1551 **1 aoe**, 1572 **1 dasp**, 1:0.

1364 ger Kristina Magnusdotter (Folkungaättens oäkta gren) i Stockby, Danderyds sn, med samtycke av sin son Finvid Finvidsson (Frössviks-ätten) och sin dotter-son Magnus Håkansson (Magnus Marinassons ätt), 1:0 till Klara kloster som ingift med sig (DS 7068).

1381 omnämns Olof i L som faste vid jordbyte (DS 10512).

1549 räntar gården 4½ pund korn, 1:4 pn och 0:4 gengårdspn UH 1549:20).

- Lättsta** 1539 *Littista* (UH 1539:3), 1545 *Littesta* (UH 1545:5) – 11 I, 4 f.
 UH 1539 **1 skuj**, 1553 **1 st**, 0:6, till Ockelsta (1538 inräknad i jt för O).
 1539 **1 skuj**, 0:3 till Herresta (1538 och från 1545 inräknad i jt för H).
- Lövhamra** 1000-talet i *Lukobri* (runsten U 371), 1310 (?) *de Løghamar* (DS 1667, odat), 1320 *de Løghambre* (DS 2260), 1409 i *Loghamer* (SD 1152) – 11 I, 4 g.
 UH **2 fr** (Per Brahe, 1562 Birger Nilsson /Grip/).
- Lövhamra kan beläggas som sätesgård för Olof (tre otydliga figurer i trekant) 1310 (?)–1335 (DS 1667, 2260, 2586, 2991, 3043, 3146, 3152) – Anders Olofsson 1348 (DS 4348).
- 1000-talet har Kettil och Brunkettil rest runstenen vid L efter sin far Ulf i Lövhamra (U 371).
- 1370 byter Nils Kettilsson (Vasa) till sig bl a 3:0 av kung Albrekt, vilken jorden tillfallit enligt landslagen (se DMS 1:5 s 92) (DS 8072–73).
- 1409 tilldöms vid räfsteting med allmogen av Långhundra hd Jon Olofsson och Lars Nilsson (Bölja) m fl, arvingar till Anders Olofsson, den jord som Bo Jonsson (Grip) med orätt fråntagit Anders pga utebliven krigstjänst, däribland 3:0 i L (SD 1152; se DMS 1:5 s 92). – Samma år vidimeras dock 1370 års brev (SD 1167) och därutöver bekräftas detta då drottning Margareta förnyar bytet, nu med Kristiern Nilsson (Vasa) och Tord Bonde (VFT II:8-9 s 151).
- 1485 vittnar Peder Siggesson i L inför borgmästare och råd i Stockholm rörande en kyrktjuv (se Husby, Markims sn) (StTb s 79).
- 1526 upptas två gårdar om tillsammans 3:0, som räntar 1 läst korn, 3:0 pn och 1:0 gengårdspn, i jordebok över gods under Rydboholm, Östra Ryds sn, i Närtuna rättarlag (Per Brahes mödernegods) (Rött nr 354).
- 1562 räntar gårdarna vardera 6 pund korn, 0:12 pn, 0:2 dagsverkspn och 4 hästars fodring (FoR 7).

Ockelsta

- 1316 (?) *in Oclæstum* (SFSS 122 s xvi), 1366 *i Oklæstæ* (DS 7305), 1454 *i Oclista* (RAp 8/10), 1462 *i Wkelsta* (RApp 13/1), 1474 *i Okkelstha*, 1476 *i Wgilstadhe* (RAp 29/2) – 11 I, 4 f.
- UH **1 sk**, 5:2:2, 1539 2:6 med skuj i Lättsta och Kogsta samt i Norrby, Lunda sn, och Lövsta, Frösunda sn.
2 fr (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/), 1553 **2 aoe**.
- 1316 (?) upptas 1:0:1 i en odaterad förteckning över Nils Jonssons d ä (Rickeby-ätten, död 1316) gods (SFSS 122 s xvi; GiOV s 141).
- 1366 pantsätter Johan Ragvaldsson (vase) 1:0 till Bengt Galle (se Borresta) (DS 7305).
- 1399 säljer Olof Lammfot 'ett gods' O till kyrkoherde Mikael i Skepptuna (VFT II:8-9 s 151).
- 1426 är Olof Jönsson i O faste vid jordköp (RAp 29/1).
- 1448 tillfaller bl a tre gårdar, som ligger för 0:21 och räntar 11 pund korn tillsammans, Karl Kristiernssons (Vasa, död 1440) barn vid arvsifte efter Kristiern Nilsson (Vasa). I arvslotten ingår inom häradet även torpet Högbro samt Bergsbol, Lunda sn. (RAp 25/4)
- 1454 ingår Olof Olofsson i O i en synenämnd, som tillsatts vid konungsräfst i Uppsala för att rannsaka i en tvist om en äng mellan Jesper Görtz i Benhamra och en bonde i Salby, Kårsta sn, Långhundra hd (RAp 8/10).
- 1455 ingår Olof i O i häradsnämnden (RAp efter 1/5).
- 1461 ärver Kettil Karlsson (Vasa) jord i O, som räntar 11 pund korn, efter sin bror Johan Karlsson (se Vasa) (RAp 8/12).
- 1462 ingår Olof i O i en synenämnd, som utsetts av lagmannen Gustav Karlsson (Gumsehuvud) för att rannsaka i en tvist om ängar vid Lindö (se Lindö, Vallentuna sn) (RApp 13/1, RAp 14/9).
- 1474 och 1476 är Erik Olofsson i O faste vid häradstinget, 1476 även Olof Pedersson i O (RAp 23/4, EbAp 20/10).
- 1476 byter Erik Olofsson i O jord inom byn med Erik Karlsson (Vasa), så att den senare får 0:0:8 gammal sk-jord,

'vilken jord som ligger jämt bredvid hans åker och äng', mot 0:0:8 'liggandes både i åker och äng' (RAP 29/2).

1485 vittnar Erik Olofsson och Olof Pedersson i O inför borgmästare och råd i Stockholm rörande en kyrktjuv (se Husby, Markims sn) (StTb s 79).

1488 ger Erik Karlsson (Vasa) jord i O, som räntar 1 läst korn, i morgongåva till Anna Karlsdotter (se Vasa) (UUBp 30/6).

1553 upptas i jordebok över drottning Margareta Erikssdotters (Leijonhufvud) arvegods två gårdar, som räntar 5 pund 2 spann korn vardera (UH 1553:23).

Pasta

1493 *i Padesta* (ULdb s 65) – 11 I, 4 f.

UH 1539–42 **1 skuj**, 0:5:1 till Gådersta nr 2 (1538 och från 1545 inräknad i jt för hemmanet).

1493 tilldöms Joar Olsson i Helgåby 0:0:16 (se Gådersta) (ULdb s 64 f).

Sigridsholm

Se Ling.

Skoby

1538 *Skoby* (UH 1538:2:3 s 17) – 11 I, 4 f.

UH **1 aoe**, 1:0 (jt från 1541).

1538 har Vidbo kyrka en utjord om 0:0:4, som räntar ½ pund korn och som brukas av Olof Törne (UH 1538:2:3 s 17).

1551 räntar gården 3 pund korn (UH 1551:20).

Slumsta

1538 *Slompsta* (UH 1538:2:1 s 45) – 11 I, 4 f.

UH **1 stuj** (brukas av fr nedan), 1545 **1 skuj**, 0:2:0:6, 1545 0:1:0:2, till Gådersta (från 1553 inräknad i jt för G).

1 fr (Olof Henriksson /stengavel/, 1562 Karl Holgersson /Gera/).

1540 överlåter Birgitta Olofsdotter (Strömsta-ätten) till sin man Olof Henriksson alla sina morgongåvogods efter sina två framlidna män, däribland jord i S och Östa; jorden skall tillfalla Olof om hon dör före honom (Rött nr 436).

1555 upptas i avlidna Birgitta Olofsdotters jordebok en gård, som räntar 5 pund korn (X 261 l).

1562 räntar frälsehemmanet 5 pund korn, 1:0 pn och 4 hästars fodring (FoR 7).

Stensta

1493 i *Stenstede* (ULdb s 64), 1539 *Stenesta* (UH 1539:3) – 11 I, 4 f.

UH 1539–45 **2 skuj**, 1:1 till sk nr 3 i Gådersta + 0:5 till sk nr 1 i Gådersta; utjordarna är 1538–42 och från 1553 inräknade i jt för resp hn.

Summa jt 1:6.

1493 tilldöms Joar Olsson i Helgåby 0:5 (se Gådersta) (ULdb s 64 f).

Sursta

1331 in *Surstæ* (DS 2819, avskr 1344), 1376 *In villa Surstæ* (SvK 227 s 166) – 11 I, 4 f.

UH **1 sk**, 2:0:1, 1553 2:1.

1 st, 1545 **1 sk**, 1:6.

1 fr (Gunhild Johansdotter /Bese/, 1562 Knut Haraldsson /Soop/).

Summa jt 3:6:1 (3:7).

1331 har Uppsala domkyrka 0:0:11½ (DS 2819).

1350 har Skånela kyrka 0:0:4:2½, som testamenterats till kyrkan men troligen avyttrats före 1359 (DS 6112 kommentar).

1376 har domkyrkans fabrica 0:3, nyligen upptagen eller besatt jord ("de nouo culte"), som redan räntar 1 pund korn (SvK 227 s 166).

1417 uppbär domkyrkans fabrica 10 spann korn från S (SvK 227 s 210).

1445 ärver Olof Svarte 0:14 efter sin mor (se Åsby, Vidbo sn). Jorden tilldöms 1458 Olof Svartes änka Valborg av lagmannen och riksrådet med hänvisning till det vidimerade skiftesbrevet. Nils Olsson hade olagligen 'tillvällat' sig jorden och därav uppburit avrad och avradspenningar och döms nu att återlämna jorden med uppburen avrad inom sex veckor. (RAP 1458 27/5, vid)

1514 upptas en gård, som räntar 3 pund korn och ½:0 (?) gengärdspon, i Gunhild Johansdotters (Bese) jordebok

(C 21 f 2). – I jordebok från 1553 över hennes efterlämnade gods är räntan 3 pund korn, $\frac{1}{2}$:0 pn, 2 dagsverken och 4 hästars fodring; gården har åkermark till 20 spann, äng till 36 lass hö, vedbrand, passligt mulbete och 'kvarnastånd' höst och vår (Brotby rd) (BiS E 1986).

1562 räntar frälsehemmanet 3 pund korn, 1:0 pn, 4 dagsverken och 4 hästars fodring (FoR 7).

Ullentuna

1538 *Waltuna* (UH 1538:2:3 s 16), *Wlntona* (UH 1538:2:1 s 90) – 11 I, 5 f.

UH 1539–42 **1 skuj**, 0:7 till Bergby (1538 och 1545–56 inräknad i jt för B), 1572 **1 sk**, 0:7.

1 ky, 1553 **2 ky**, 2:1 (fodring för dubbelt hn); 1553 1:0:1:4 + 1:0:1:4.

Summa jt 3:0.

1538 har sockenkyrkan en gård, som förutom fodring för dubbelt hemman räntar 4 pund 2 spann korn, 4:2 pn och 12 dagsverken (UH 1538:2:3 s 16).

Valla

1299 *in villa Vallum* (DS 1293), 1449 *i Walla* (ShSp 28/3) – 11 I, 4 g.

UH **1 sk**, 3:3:2, 1572 3:3.

1539–45 **1 skuj**, 0:5:1 till Gådersta nr 1 (1538 och 1553–54 inräknad i jt för hemmanet), 1556 **1 st**, 0:5:1.

2 fr (Per Brahe, 1562 Birger Nilsson /Grip/).

Summa jt 4:1 (4:0:1) – inkl fr (nedan 1526) 6:0 (5:7:1).

1299 byter Karl Gregersson (Folkungaättens oäkta gren) bort 0:12 i V och jord i Östuna kyrkby och Berga och Runö, Österåkers sn, till ärkebiskop Nils (se DMS 1:3 s 159) (DS 1293).

1448 hålls arvskifte efter Kristiern Nilsson (Vasa), varvid på hans son Nils Kristiernssons del faller 0:15 i V, som räntar $5\frac{1}{2}$ pund korn, och jord i Tarby, Frösunda sn, Ängeby, Lunda sn, Närtuna kyrkby, Vallby, Rimbo sn, Hagby kyrkby samt i Frötuna sn och skpl och i Vansö sn, Södermanland (ShSp 1449 28/3, GiOV s 246).

1450 omnämns bonden Nils Andersson i V som faste i Hans Pederssons (Stiernsköld) morgongåvobrev (BhSp 27/1).

- 1455 ingår Nils i V i häradsnämnden, och 1466 är han faste vid häradstinget (RAp efter 1/5, 10/5).
- 1476 är Lars i V (*Waldhe*) faste vid häradstinget (EbAp 20/10).
- 1480 ingår Lars Nilsson i V i häradsnämnden (RAp efter 1/5).
- 1526 upptas två gårdar om 1:0 och 0:7, som räntar 3 pund resp 2½ pund korn och ½:0 gengårdspn vardera, i jordebok över gods under Rydboholm, Östra Ryds sn, i Närtuna rättarlag (Per Brahes mödernegods) (Rött nr 354).
- 1562 räntar den ena gården 2½ pund, den andra 3 pund korn; vardera gården ger 0:2 dagsverkspn och 4 hästars fodring (FoR 7).

Vasa

- 1461 *Wasa* (RAp 8/12), 1488 i *Vasæ* (UUBp 30/6) – 11 I, 4 f.
- UH 1538–41 **1 st**, 0:2, som brukas av en av frälseandborna nedan.
5 fr (Karin Eriksdotter /Gyllenstierna), 1553 **5 aoe**, 1:0 + 0:6 + 0:6 + 0:6 + 0:6, 1562 **3 fr** (1562 Sten Eriksson /Leijonhufvud/ 2, Svante Sture 1).
 1567 **2 aoe**.
 Summa jt 4:0.
- 1461 hålls arvskifte på Hovs gård i Östergötland efter Johan Karlsson (Vasa), varvid på hans bror Kettil Karlssons lott faller V, som räntar 2 läster korn och 8:0 pn, och jord i Ockelsta och i Tarv, Närtuna sn, Harka, Frötuna sn, samt Sten, Västra Stenby sn, Östergötland (RAp 8/12, GiOV s 257 f). Samma dag överlåter Kettil sitt 'fädernes landsgods' V till sin bror Erik Karlsson för de 620 mark pn han var skyldig Erik (RAp 8/12). – Enligt en regest från 1600-talet av ett brev från troligen 1449 har Margareta Eriksdotter (Krumme-dige), Kristiern Nilssons (Vasa) änka, Erik Turesson (Bielke) på sin hustru Birgitta Kristiernsdotters vägnar och Johan Kristiernsson (Vasa) konfirmerat de morgongåvor som Kristiern Nilsson, troligen på 1390-talet, givit Margareta Johansdotter (Moltke), Karl Kristiernssons mor (B 22). Enligt Rasmus Ludvigsson ingick V i morgongåvan. (GiOV s 171 f, 177, ÄSF 2:1 s 105)

- 1488 ger Erik Karlsson i morgongåva till Anna Karlsdotter (Vinstorpa-ätten) sex gårdar i V (ränta = 1461) och jord i Ockelsta och i Tarv, Närtuna sn, samt i Ramstad och Gottorp, Svanshals sn, Lysings hd (UUBp 30/6).
- 1553 upptas i jordebok över drottning Margareta Eriksdotters (Leijonhufvud) arvegods fem gårdar, varav en om 1:0 räntar 6 pund korn och 2:0 ängepn; de övriga gårdarna har jordetalet 0:6 och räntar 4 pund 4 spann korn och 0:12 pn (UH 1553:23).
- 1558 byter Gustav Olsson (Stenbock) bort en gård i V, som räntar 6 pund korn, 2:0 pn och 1:4 gästningspn, och jord i Ängeby, Lunda sn, till Gustav I mot jord i Kinds härad, Västergötland (GR 28 s 496, även GR 29 s 84).
- 1561/65 upptas i Svante Stures jordebok en gård, som räntar 6 pund malt, 2:0 pn, ett får, 2 höns, 10 ägg, ½ gås, 6 lass ved och 6 dagsverken (ShS I 158 a och b).
- 1562 räntar Sten Erikssons två gårdar 4½ pund korn, 0:12 pn och 2 hästars fodring vardera; räntan för Svante Stures gård anges till 6 pund korn, 0:12 pn, 6 dagsverken och 4 hästars fodring (FoR 7).

Vålsta

- 1405 i *Walestom* (SD 538), 1538 *Wælstha* (UH 1538:2:3 s 62) – 11 I, 4 f.
- UH **1 pb**, 1551 **1 aoe**, 1:4.
- 1405 säljer Gertrud Andersdotter (2 spetsar uppifrån) i Lisa, Isak Björnssons (Banér) änka, med sina barns och arvingars samtycke 0:12 till ärkebiskop Henrik (SD 538).
- 1454 byter ärkebiskop Jöns Bengtsson med domkapitlets samtycke bort 0:12, tillhörande ärkebiskopsbordet, till prebendaten Örjan Henriksson, som innehar S:t Eskils och 10 000 riddares prebenda. Utöver denna jord får prebendan jord i Hälleby, Risberga och Täby, Östuna sn, och Lundby, Husby-Långhundra sn; ärkebiskopsbordet får jord i Ekeby och Ålbrunna, Låssa sn, och i Bro-Löfsta, Finnsta och Spånga, Bro sn (se DMS 1:7 s 66). (RAp 10/7; Dahlbäck s 141)
- 1475 har S:t Eskils och 10 000 riddares prebenda en gård, som räntar 6:0 pn (SvK 227 s 452).
- 1538 har prebendan (felaktigt benämnd 11 000 jungfrurs) en gård om 0:12, som räntar 6:0 pn (UH 1538:2:3 s 62).

Ånsta

1348 *in Annastadhum* (DS 4276), 1385 *i Anistom* (RAp efter 29/9), 1466 *i Anistaby* (RAp 10/5), 1480 *i Aanesta* (RAp efter 1/5) – 11 I, 4 f.

UH **1 st**, 1545 **1 sk**, 1:3:2, 1545 1:4.

3 ky, 1:4:0:4, 1572 1:0 + 0:6, 1572 1:0 + 0:6, 1572 1:0.
Summa jt 4:3:2:4 (4:4).

1348 omnämns Sigvid i Å, gift med Kristina, dotter till Olof Jonsson (styckad sköld, nedre fältet delat) i Kolhammar, Odensala sn (DS 4276).

1385 är Peder i Å faste vid häradstinget (RAp efter 29/9).

1401 är Holmger i Å faste vid tinget (SD 81).

1466 ger magister Knut Karlsson, kyrkopräst i Hjalsta, med sina syskons och fränders samtycke, 0:2 till Skepptuna kyrka och kyrkoherden där till uppehälle, för sig och sina förfäder som 'en dels vilas där i kyrkan eller kyrkogården'. Samtidigt säljer Knut 0:10:½ 'i samma by och läger' till kyrkan och kyrkoherden. Brevet be-seglas av Knuts bror Peder Karlsson och 'måg' Lasse Olofsson (okänt sigill), 'friborna män'. (RAp 10/5)

1480 överlåter Olof Jönsson i Åva, Täby sn, Ryds skpl, 1:0 – ½:0 'vid norra ändan i byn och det andra ½:0 i den södra ändan' – till Erik Olofsson i Ockelsta och Lars Olsson (okänt sigill) i Bergby, Markims sn, vid jord-skifte med dem (RAp efter 1/5).

1538 har sockenkyrkan tre gårdar, varav en om 0:12:0:4 räntar ½ läst korn och 0:12 pn, de andra två om vardera 0:6 räntar 3 pund korn och 0:6 pn vardera; gårdarna ger dessutom 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 15 f).

Äspesta

1538 *Espesta* (UH 1538:2:1 s 90), *Aspistha* (UH 1538:2:3 s 16) – 11 I, 3 f.

UH 1539 **1 skuj**, 0:3 till Kyssinge, Skånela sn, 1545 till Bergby (från 1553 inräknad i jt för B).

1539 **1 skuj**, 0:2:1 till Bergby

1539 **1 skuj**, 0:1:2:4 till Gådersta (1538 och från 1553 inräknad i jt för G).

1 ky, 1:2, 1553–56 1:1, 1572 1:0:2.

Summa jt 2:1:0:4 (1:2).

1538 har sockenkyrkan en gård om 0:10, som räntar 3 pund korn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 16).

Örby

1401 *i Ørby* (SD 81), 1474 *i Ørby* (RAp 23/4) – 11 I, 4 e.

UH 2 sk, 2:1 + 1:7. Summa jt 4:0.

1401 omnämns Jöns i Ö som faste vid häradstinget (SD 81).

1420 är Jöns Holmgersson i Ö faste vid tinget (SD 2827).

1426 är Lars Jonsson och Esbjörn i Ö fastar vid jordköp (RAp 29/1).

1431 ingår Esbjörn i Ö i landssynenämnd rörande olagligt byggd kvarn i Lagga socken (RAp 10/2).

1433 är Esbjörn i Ö häradsdomhavande på Kristiern Nilssons (Vasa) vägnar; Olof i Ö är faste vid tinget (EbAp före 25/11).

1455 ingår Olof Karlsson i Ö i häradsnämnden (RAp efter 1/5).

1466 är Olof Jönsson i Ö faste vid häradstinget (RAp 10/5).

1468 ingår Olof Karlsson och Jakob i Ö i häradsnämnden (RAp 28/5).

1470 ingår Olof Jönsson och Olof Karlsson i Ö i häradsnämnden (EbAp 9/10).

1474 är Olof Andersson i Ö faste vid tinget (RAp 23/4).

1476 säljer Olof Jönsson i Ö 0:3 minus 1/3 örtugland, 'i den östra och södra ändan i byn', till Erik i Herresta; jorden är Olofs 'avlingejord', dvs förvärvad (EbAp 20/10).

1545 hålls kungligt räfsteting med allmogen i Vallentuna hd och Åkers skpl, varvid Markus Nilsson i Viby, Markims sn, och hans syster Karin i hennes make Peder Botvidssons i Nässja, Gottröra sn, närvaro överlåter 0:15 i Ö till Henrik i Uppäng, Vidbo sn. Jorden hade Ola Erikssons barn i Ö lagligen ärvt efter sin far, vilka av rätten nu tilldömts äganderätten till jorden. (RAp 20/4)

Östa

1328 *in villa Ostistum* (DS 2654), 1335 *in Østastum* (DS 3163), 1385 *i Østistom* (RAp efter 29/9), 1538 *Össesta* (UH 1538:2:1 s 90) – 11 I, 4 f – jfr Buskgården.

- UH **1 st**, 1545 **1 skuj**, 0:4, 1545 0:4:2 till Bergby (från 1553 inräknad i jt för B).
- 1 fr** (Olof Henriksson /stengavel/, 1562 Karl Holgersson /Gera/).
- 1328 testamenterar Jedvard Filipsson (Rumby-ätten) $\frac{1}{2}$:0 "vltra sortem" till sin systerson Gregers Magnusson (Folkungaättens oäkta gren) (DS 2654).
- 1335 byter Anders Olofsson till sig $\frac{1}{2}$:0 av ärkebiskop Peter Filipsson (Rumby-ätten) (se Vadaby, Vada sn) (DS 3163).
- 1385 omnämns Livsten i Ö som faste vid häradstinget (RAp efter 29/9).
- 1540 överlåter Birgitta Olofsdotter (Strömsta-ätten) jord i Ö till sin man Olof Henriksson (se Slumsta) (Rött nr 436).
- 1555 upptas i avlidna Birgitta Olofsdotters jordebok en gård, som räntar 6 pund 6 spann korn (X 261 l).
- 1555 upptas tre tiondepliktiga i Ö, varav en är kyrkolandbon Påvel som enligt jordeboken bor i Buskgården (Prt 4:8).
- 1562 räntar frälsehemmanet 6 pund 6 spann korn och 4 hästars fodring (FoR 7).

Skånela socken

1289 *ecclesie Schanald* (DS 989).

1376 *i Skanaldæ sokn* (DS 9337).

1455 *i Skaanal sokn* (RAp efter 1/5).

1477 *i Skaanelda socken* (StJb s 28).

Omfattning: Skånela kyrksocken hade samma omfattning som den nuvarande (1950). Byn Harg hörde under medeltiden och 1500-talet i judiciellt och kameralt hänseende till Vallentuna härad; den överfördes till Skånela socken och Seminghundra härad 1726 (Lagerstedt s 5).

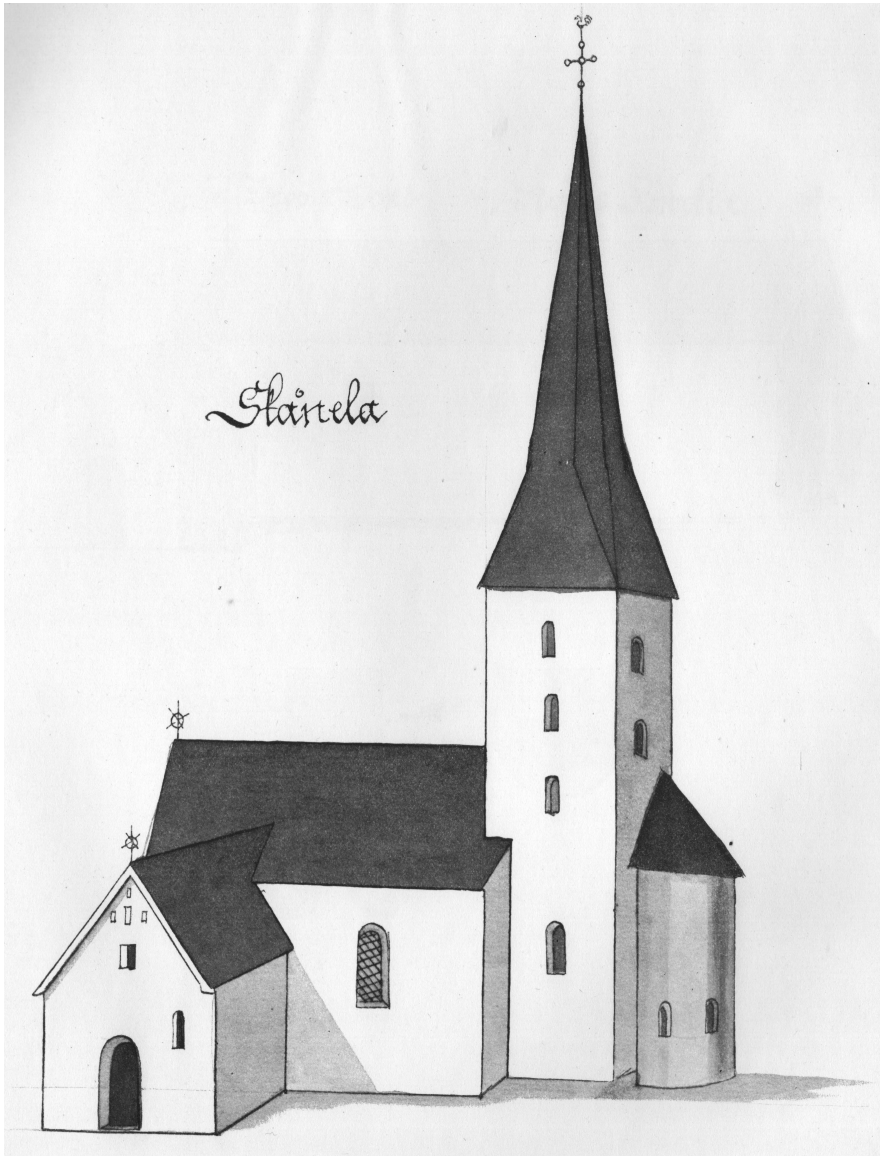
Kyrkan: Den romanska gråstenskyrkan, som har ett ursprungligt östtorn över det smalare koret, dateras till 1100-talets senare del. Koret har absid och ursprungligt kryssvalv och är förhållandevis högt. Kyrkans hörnkedjor, portalomfattningar, sockel, taklister m m är gjorda av huggen sandsten.

Troligen under förra delen av 1300-talet tillbyggdes norr om långhuset ett kapell med ett elegant fönster mot öster. Vapenhuset har möjligen byggts under 1300-talet. Sakristian har byggts senare än kapellet och förstorades åt norr 1707, varvid den sammanbyggdes med kapellet. Långhuset förlängdes under medeltiden mot väster i en tämligen brant sluttning, men en närmare datering har inte kunnat göras. Under 1400-talet slogs tegelvalv i långhuset och kapellet; valvet i långhusets östra travé är dock från 1790, sedan det medeltida valvet rasat. I kyrkan finns fragmentariska kalkmålningar: på kapellets östvägg från 1300-talet, i kor och absid från förra delen av 1400-talet, i övrigt från senare delen av 1400-talet. Under senmedeltiden har tornet förhöjts med tegel. På 1720-talet var man tvungen att stötta kyrkans västgavel genom att bygga kraftiga strävpelare, vilka revs 1957. Kyrkan restaurerades 1915 och 1957. Långhusets invändiga mått ca 15 x 6 m, ursprungligen ca 8 x 6 m.

Av medeltida inventarier har endast bevarats en Mariabild från omkr 1505 och två delar av en trälif från ett mindre altarskåp från 1400-talets senare del. Kyrkan har haft ett altarskåp av hög konstnärlig kvalitet, byggt i Bryssel i början av 1500-talet, vilket såldes till Uppsala domkyrka 1912. I koret finns en gravhäll över fru Cecilia Haraldsdotter (Gren), hustru till Eskil Isaksson (Banér) och död efter 1465 (Gardell nr 455). (SvK IV:2, UKy 164, Bonnier, Åman 2008)

Kyrkby saknas, men kyrkan är uppförd på mark som hörde till Skånela by.

1331 har Skånela kyrka 0:15 gammal och 0:0:5 ny kyrkojord (DS 2819).

Skånela kyrka 1684. Ur Hadorph.

Runstenar: U 295, U 296, U 297, U 298 (fragment) och U 299 (fragment utan runor), 300 (försvunnen) och U 301 (ett tidigare okänt fragment funnet 2004, Källström 2007 s. 221), U 302 (skadad, återfunnen, Fv 1953 s 274 f), U 303 (fragment, försvunnen) Skånela kyrka, U 304 (återfunnen 1953, Fv 1953

s 276 f) och U 305 Bensta, U 306 Dal, U 307 och U 308 Ekeby (egentligen vid Skånela bytomt), U 309, U 310, U 311 Harg (hållar i den tidigare kvarnforsen i Hargsån), U 312, U 313, U 314 (försvunnen), U 315 (försvunnen), U 316, U 317 (försvunnen) och U 318 Harg, U 319 (skadad) och U 320 (fragment, försvunnet) Kimsta, U 321 Skalmsta, U 322 Stensta (skadad), U 323 Sälna bro (skadad, nu vid Skånelaholm), U 324 Tjusta (skadad). – Efter publiceringen av Upplands runinskrifter (U) har förutom det ovan nämnda fragmentet av U 301 sammanlagt 11 runstensfragment vid olika tillfällen påträffats i kyrkan eller på kyrkogården vilka svarar mot sex olika runstenar (se Fv 1953 s 270 ff, Fv 1979 s 245 f, Fv 1996 s 211 ff samt ATA). Fem av fragmenten utgör delar av en parsten till U 297 (se Källström 2007 s 407, ATA dnr 322-4013-2011).

Antal jordeboksenheter UH 1545 (1572)

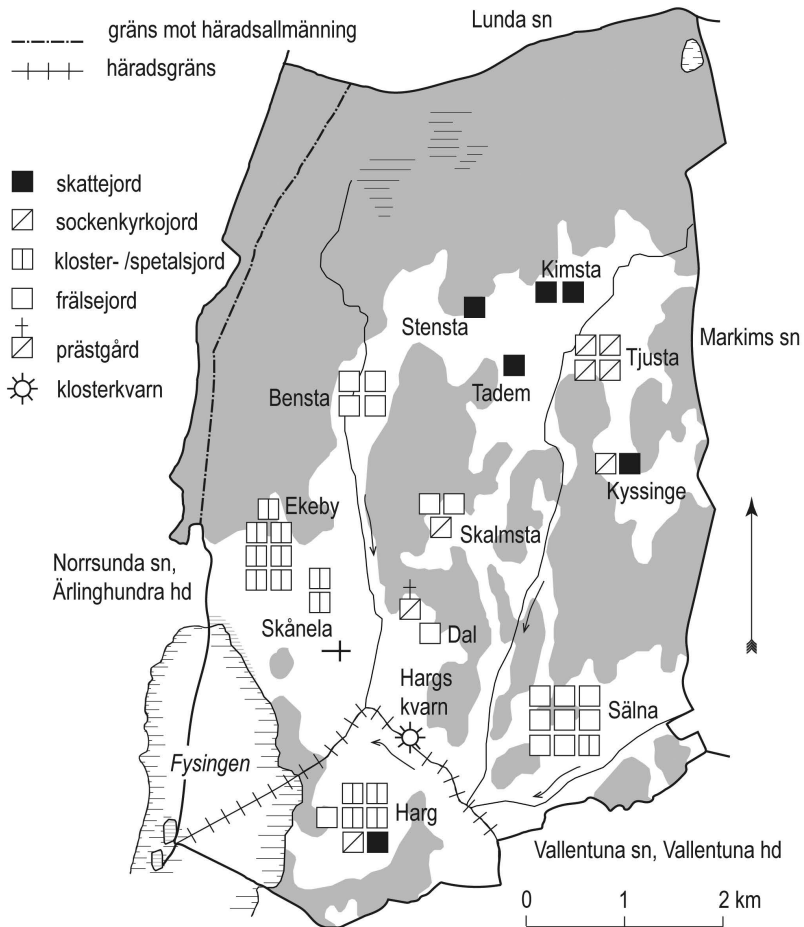
	sk	ky	skokl	sp	fr	frt
Bensta	- -	- -	- -	- -	4 (4)	- -
Dal	- -	- -	- -	- -	- -	1 (1)
Ekeby	- -	- -	7 (7)	- -	- -	- -
Kimsta	2 (2)	- -	- -	- -	- -	- -
Kyssinge	1 (1)	1 (1)	- -	- -	- -	- -
Skalmsta	- -	1 (1)	- -	- -	2 (2)	- -
Skånela	- -	- -	2 (2)	- -	- -	- -
Stensta	1 (1)	- -	- -	- -	- -	- -
Sälna	- -	- -	- -	1 (1)	7 (7)	1 (1)
Tadem	1 (2)	- -	- -	- -	- -	- -
Tjusta	- -	4 (4)	- -	- -	- -	- -
Summa	5 (6)	6 (6)	9 (9)	1 (1)	13 (13)	2 (2)

Dessutom redovisar längderna: *skuj*: Tadem 1 (0), Tjusta 1 (1)

– *skoklt*: Hargs kvarn 1 (1).

Skånela socken

Antal gårdar 1545 (UH)

Prästgården utritad i enlighet med karta från 1637 (LSA A9:43).

Bensta

1311 *de Benistum* (DS 1819), 1396 *i Beensta* (RAp 25/4) – 11 I, 2 e.

UH **4 fr** (Per Eriksson /Schack/ 2, Olof Ivarsson 2, 1562 Per Larsson till Hamra 2, Per Kristersson /Siöblad/ 2).

Bensta är sätesgård för Torsten Nilsson (okänt sigill) 1345 (DS 3921).

- 1311 omnämns Ingemund i B som vittne i Sigtuna i Katarinas av Steninge brev till biskop Israel i Västerås (DS 1819).
- 1381 ger Bernhard Myntare i Stockholm fullmakt till häradshövdingen i Seminghundra att till Bo Jonsson (Grip) fastfara och överlåta 1:0 med hus och alla tillagor, vilket Bernhard köpt av Olof Johansson (DS 10567).
- 1396 överlåter Olof Johansson (okänt sigill) med samtycke av sin hustru, arvingar och fränder 0:12 'vid södra landet i byn' till ärkebiskop Henrik Karlsson som ersättning för pengar denne lånat Olof för att lösa honom ur fängelse, vilken penningssumma Olof är skyldig Nisse Botvidsson och Anders Botvidsson (RAP 25/4).
- 1401 stiftar ärkebiskop Henrik S:t Henriks prebenda i domkyrkan och ger bl a 0:18 i B (SD 79; se DMS 1:2 s 75).
- 1517 säljer Peder Olsson i Måby, Husby-Ärlinghundra sn, ½:0 'vid norra ändan', som räntar 21 spann korn, ½:0 pn, 2 höns, 10 ägg, 2 mark hampa och 6(?) dagsverken, till Kristiern Bengtsson (Oxenstierna) (UUBp u d).
- 1553 ärver Per Kristersson (sjöblad) två gårdar om 0:9:1 tillsammans, som räntar 5 pund 6 spann korn och 2:0:2 pn, efter sin far Krister Larsson (SjSp 1/11; se DMS 2:3 s 143).
- 1562 räntar Per Larssons gårdar vardera 2 pund 7 spann korn, 0:5 pn, 4 dagsverken och 2 hästars fodring, Per Kristerssons gårdar 2 pund 7 spann korn, 0:6 pn och 4 hästars fodring vardera (FoR 7).

Dal

- 1457 *i Dall* (RAP 12/3) – 11 I, 1 e; äldre bebyggelseläge ca 700 m norr om nuvarande läge enligt karta 1637 (LSA Prästgården A9:30–31).
- UH **1 frt** (1562 Gustav Johansson /Tre rosor/).
- 1457 byter Sko kloster bort ½:0 till Skånela kyrka (se Harg, Skånela sn, Vallentuna hd) (RAP 12/3).
- 1525 (?) ärver Jöran Turesson (Tre rosor) ett torp, som räntar 0:13 pn, efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (Bonde) (SkSp u d).

1562 räntar torpet 0:19 pn, 4 dagsverken och 2 hästars fodring (FoR 7).

Ekeby

1489 *Ekeby* (SkoKlJb s 44) – 11 I, 1 e.

UH **7 skokl**, 1:0 + 1:0 + 1:0 + 1:0 + 0:7 + 0:7 + 0:5.

Summa jt 6:3.

1489 och 1503 har Sko kloster sju gårdar, varav fyra räntar vardera ½ läst korn och 2:0 pn, en gård 4 pund 6 spann (senare ändrat till 5 pund 2 spann) korn och 0:14 pn samt två gårdar vardera 3 pund 6 spann korn och 0:10 pn (se Skånela) (SkoKlJb s 44).

Harg

Se Skånela sn, Vallentuna hd.

Hargs kvarn

1489 *Hargboquern* (SkoKlJb s 47), 1538 i *Quern* (UH 1538:2:1 s 92), 1545 *Harbo quarn* (UH 1545:5 f 92) – 11 I, 1 e.

UH **1 skoklt**.

1276 se Skånela.

1489 och 1503 upptas H, som räntar 2 pund mjöl (senare ändrat till 2½ pund) och 0:6 pn, i Sko klostets jordbok (Skånela rd) (SkoKlJb s 47).

Kimsta

1339 *de Kimstæ* (DS 3424), 1401 i *Kimpsta* (SD 81), 1415 i *Kiimsta* (SD 2128) – 11 I, 2 e.

UH **2 sk**, 2:4, 1539 1:6 med skuj i Tjusta t o m 1545, 1553 2:0:1:4 + 1:4:2 (1553–54 3:0:2) med skuj i Tadem t o m 1545.

Summa jt 1538 4:0:2, 1545 3:4:2 (3:5:0:4).

Till Kimsta skriver sig Nils (likarmat kors) 1339 (DS 3424).

1385 omnämns Peder i K som faste vid häradstinget (RAP efter 29/9).

1401 är Björn i K faste vid tinget (SD 81).

1411 är Björn och Sigvid i K fastar vid tinget (SD 1433).

1415 ger Lars Ingemarsson (stjärna med tre kulkors) bl a 0:0:8 till sin dotter Agnes, gift med Nisse Gjurdsen (SD 2128; se Näle, Vallentuna sn).

1420 är Sigvid i K faste vid tinget (SD 2827).

1426 är Mats i K faste vid jordköp (RAP 29/1).

- 1433 är Jöns i K faste vid tinget (EbAp före 25/11).
- 1474 är Olof Nilsson och Peder i K fastar vid tinget (RAp 23/4).
- 1477 ger Sten Sture bl a 0:0:8 med sin hustru Ingeborg Åkesdotters samtycke till S:t Eriks altare i Uppsala domkyrka (se Näle, Vallentuna sn) (RAp 6/10).
- 1480 ingår Olof Nilsson i K i häradsnämnden (RAp efter 1/5).
- 1485 vittnar Olof Nilsson i K inför borgmästare och råd i Stockholm rörande en kyrktjuv (se Husby, Markims sn) (StTb s 79).
- 1493 ingår Olof i K i nämnden vid lagmansting i Finnberga, Orkesta sn (Uldb s 64).

Kyssinge

- 1315 *in Kyssinge* (DS 2009), 1350 *in villa Kysynge* (DS 4636), 1411 *i Kyssinge* (SD 1433) – 11 I, 2 e; StO s 364 f.
- UH **1 sk**, 1:5:2:4, 1539–42 1:0:1:4 med skuj i Stensta och i Äspesta, Skepptuna sn, 1545 1:2.
1538–42 **1 stuj**, 0:1:1:4 till Medevi, Skederids sn från 1545 lagd till sk ovan).
1 ky, 0:5, 1553 0:6.
Summa jt 2:2:2:4, 1539 1:7 (2:0).
- 1315 byter Jon Rörriksson bort 0:3 till Sigmund Keldorsson (tre klöverblad) mot 0:2 i *Æbbærydh och 15 mark pn i mellangift (DS 2009).
- 1350 testamenterar kyrkoherde Mikael i Knivsta 0:0:7½ och 20 mark pn till Sko kloster, där han väljer att begravas (DS 4636).
- 1411 omnämns Lars i K som faste vid häradstinget (SD 1433).
- 1538 har sockenkyrkan en gård om 0:5, som räntar 3 pund 6 spann korn, 0:10 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 12).

Prästgården

- 1538 *Prestegorden* (UH 1538:2:1 s 92) – 11 I, 1 e.
- 1359 har Skånela kyrka ½:0 "in fundo", som skriftligen testamenterats till kyrkan; jorden innehades troligen redan 1350 (DS 6112).

Skalmsta

- 1359 *in Skalmstum* (DS 6112, avskr), 1376 *i Skalmistom* (DS 9337 or), 1378 *i Skalmistom* (DS 9799) – 11 I, 1 e.
- UH **1 ky**, 0:7, 1553–54 0:6:2; uppges 1554 ligga under prästbolet.
- 2 fr** (Johan Turesson /Tre rosor/, 1562 Gustav Johansson /Tre rosor/).
- 1359 har Skånela kyrka 0:6:2, som skriftligen testamenterats till kyrkan; jorden innehades troligen redan 1350 (DS 6112).
- 1376 säljer Nils Kettilsson (Vasa) och hans hustru Kristina Jonsdotter (Rickeby-ätten) 0:13 till sin svärson Tord Bonde (se Norrby, Vidbo sn) (DS 9337).
- 1378 ger Tord Bonde 0:13 till sin hustru Ramborg Nilsdotter (se Norrby, Vidbo sn) (DS 9799).
- 1525 (?) ärver Jöran Turesson (Tre rosor) tre gårdar, som vardera räntar 3 pund korn och 0:10 pn, efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (Bonde) (SkSp u d).
- 1538 har sockenkyrkan en gård om 0:7, som räntar 4 pund korn, 0:12 pn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 13).
- 1562 räntar frälsegårdarna vardera 4½ pund korn, 0:18 pn, 6 dagsverken och 4 hästars fodring (FoR 7).

Skånela

- 1276 *curiam nostram in Scanald* (DS 618, avskr), 1302 *Skandald* (SkoKlJb s 16, 17), 1489 *Skandald* (SkoKlJb s 44) – 11 I, 1 e; övergiven bytomt ca 500 m nordnordväst om kyrkan (LSA A9:26–27).
- UH **2 skokl**, 1:0 + 0:5. Summa jt 1:5.
Summa jt S + Ekeby = 8:0.
- 1000-talet se nedan.
- 1276 säljer kung Magnus sin huvudgård S och ospecificerad jord i Harg och med alla tillagor, däribland kvarn, till Sko kloster (DS 618).
- 1302 har Sko kloster dels 4:0 som ligger under huvudgårdsdrift, dels 4:0 som ligger under landbodrift (SkoKlJb s 16, 17).
- 1489 och 1503 har klostret två gårdar, som räntar ½ läst korn och 2:0 pn resp 5 pund 2 spann korn och 0:14 pn (SkoKlJb s 44; se Rahmqvist 2008 s 34). – S ingår i Skånela rättardöme, som i övrigt omfattar sju gårdar i

Ekeby och Hargs kvarn, fyra gårdar i Harg, två gårdar i Lindsunda, Norrsunda sn, en gård i *Norsa med tre underlydande torp, Norrsunda sn, en gård i Litsby, Täby sn, samt en gård i Tarby, Frösunda sn (SkoKlJb s 44–48).

Skånela by avhystes när säteriet Skånelaholm bildades på 1640-talet. På bytomten finns dels bebyggelserester, dels i dess östra och sydöstra kant två runristningar från 1000-talets senare del: den ena, i ett jordfast stenblock, har Jorund och Jarl, som var söner till Ingemar och Käutilö, låtit rista till minne av deras bror Ingvar (U 307), den andra, i en brant berghäll, har Gunne låtit rista medan han levde (U 308). (Rahmqvist 2008 s 35 f)

***Smörkulla** 1555 upptas en tiondepliktig i *Smörkulla*, som dock inte erlagt något tionde (Prt 4:8).

Stensta 1359 *in Stenstum* (DS 6112, avskr), 1538 *Stensta* (UH 1538:2:1 s 48) – 11 I, 2 e.

UH **1 st**, 2:3:1, 1545 **1 sk**, 3:0.

1539–42 **2 skuj**, 0:2:1 till Kyssinge + 0:2:1 till Tadem; utjordarna har 1545 lagts till sk ovan.

Summa jt 3:0.

1359 har Skånela kyrka 0:5, som skriftligen testamenterats till kyrkan; jorden innehades troligen redan 1350 men var då 0:5½ (DS 6112).

Sälna 1296 *de Sælnom* (DS 1744), 1369 *i Sælnom* (DS 7956), 1371 *in villa Selnum* (DS X 72) – 11 I, 1 e.

UH **1 klakl**, 1545 **1 sp**, 1551 **1 aoe**, 1572 **1 dasp**, 0:3:2.

7 fr (Gunhild Johansdotter /Bese/, 1562 Erik Månsson /Natt och Dag/ 2, Johan Åkesson /Natt och Dag/ 1, Johan Axelsson /Bielke/ 1, Elsa Axelsdotter /Posse/ 1, Knut Haraldsson /Soop/ 1, Måns Svensson /Somme/ 1).

1 frt (Gunhild Johansdotter, 1562 Måns Svensson).

1296 omnämns Ingemund i S bland flera bönder som är fastar i Birger Peterssons (Finsta-ätten) bytesbrev med Rörrik Matsson, utfärdat i Stockholm (DS 1744).

1298 är Ingemund i S faste i Johan Ängels säljebrev med ärkebiskopen, utfärdat i Tuna, Åkers skpl (DS 1237).

- 1300 upprättar Margareta i S sitt testamente, vari hon ger 1 mark pn till vardera Skånela, Lovö och Vallentuna kyrkor och dessutom 1 mark till prästen i Skånela; från Margaretas gård i S skall specificerat lösöre föras till hennes sons gård på Lovö (DS 1324). Sonen är väpnaren Anders (okänt sigill), som troligen hade sin sätesgård i Rinkeby, Lovö sn, och som upprättade eget testamente 1299 (DS 1261, DMS 1:7 s 166). – Anders 'från Lovö' är en av flera väpnare som är fastar i 1296 års brev ovan. Margaretas testamente beseglas av kyrkoherde Tomas i Skånela, då hon inte har eget sigill.
- 1361 säljer Nils Kettelsson (Vasa) 0:0:11 i S och jord i Berga, Ununge sn, till sin tjänare Ingemar Djäkn (DS 6394).
- 1369 byter Nils Kettelsson till sig 0:0:11 av Bo Jonsson (Grip) (se Rolsta, Frösunda sn) (DS 7956).
- 1371 testamenterar Bengta Magnusdotter 0:0:11 i S och jord i Säby, Villberga sn, till Uppsala domkyrka, där hon vill begravas mellan sakristians dörr och högkoret (DS X 72).
- 1381 byter Lars Filipsson (leopard och lilja) jord med Bo Jonsson (Grip), varvid Lars får tre jordstycken i S, dels 0:12 som Bo fått av Karl Ulfsson (Sparre av Tofta), dels 0:0:11 som Bo fått av Tord Bonde, dels 0:0:11 som Bo fått av Ingemar Djäkn, samt jord i Mälby, Skalhamra och Östra Rickeby, Gottröra sn, Kårstaby, Kårsta sn, och Steninge, Husby-Ärtinghundra sn, i Bro och Håbo hdr (se DMS 1:7 s 108 f, 1:10 s 238). I utbyte får Bo Jonsson Lars gård Såanna med sju underliggande torp, Asby sn, och hans gård Österby med två underliggande torp, Sunds sn, allt i Ydre hd, samt jord i Småland, Östergötland och Södermanland. (DS 10418; se DMS 4:6 s 56, 2:2 s 223)
- 1387 ger Kristina Nilsdotter, dotter till Bengta Magnusdotter, med sin make Nils Markussons (lilja) samtycke 0:0:11, som räntar 3 pund korn, 2:0 pn, ett får, 4 höns och 4 dagsverken, till sin dotter Bengta Matsdotter, syster i Klara kloster. Bengta skall behålla jorden, som är Kristinas rätta möderne, i sin livstid, dock med villkoret att den av mor och dotter som lever längst skall behålla jorden. När de bägge är döda, skall jorden övergå i klostrets ägo. (ClM s 39)

- 1406 testamenterar Ragvald Petersson (fyrstyckad sköld) 0:12 till Uppsala domkyrka (UpDkyRL f 77).
- 1445 meddelar väpnaren Peder Duva att det gods i S som Tord Djäkn köpt av honom aldrig var uppbjudet eller lagståndet. Det finns i Sverige ingen annan som kan återlösa godset än Peders frände Gregers Bengtsson (Folkungaättens oäkta gren), om denne kan komma överens med Tord Djäkn (RAp u d). – Samma år säljer Tord 0:12 med hus och alla tillagor, som han köpt av Peder Duva, till Gregers Bengtsson (RAp 16/4).
- 1451 säljer Karl Knutsson (Örnfoot) till sin frände Gregers Bengtsson tre gårdar i S, av vilka två kallas *Boosgaardh* och en ligger 'uppe i byn' och vilka tillsammans utgör 2:1. Karl eller hans arvingar skall ha fullmakt att återköpa godset inom tre år. (RAp 30/7) – Följande år utfärdar Karl Knutsson kvitton på betalningen för godset (RApp 1452 8/9, RAp 1452 u d).
- 1453 ger Gregers Bengtsson 3:5 i S och jord i Björnome, Gryta sn, i morgongåva till sin hustru Kristina Bengtsdotter (Königsmark), då han höll sitt bröllop i Hammarby, Dalby sn (RAp 23/7).
- 1455 lämnar häradshövdingen Påvel i Lena, Markims sn, 'lyst och fast' enligt landslagen till Gregers Bengtsson på den jord (här 2:0:2) han köpt av Karl Knutsson (se ovan 1451). Godset har stått uppbjudet i tre år 'nästa fränder till buds att igenlösa'. På tinget har säljarens sven uppvisat dennes öppna brev. (RAp efter 1/5)
- 1486 ärver Gunhild Johansdotter (Bese) sju gårdar, som ingår i 'Anders Pederssons rättardöme i S', efter Kristina Bengtsdotter (se Benhamra, Vada sn); avrad enl tabell nedan (RApp 20/10):

gård	korn	pn
1.	4 pd	4:0
2.	20 sp	0:20
3.	3½ pd	0:20
4.	3½ pd	0:20
5.	13 sp	0:13
6.	2 pd	0:6
7.	–	1:0

Gård nr 1 brukas av rättsaren Anders Pedersson.

1514 upptas i Gunhild Johansdotters jordebok sex gårdar och ett torp i S under Sälna rättardöme med avrad enl tabell nedan (C 21 f 3v):

gård	korn	pn	ägg	höns
1.	4 pd	5:0	10	2
2.	20 sp	0:20	20	2
3.	4 pd	0:10	10	2
4.	3½ pd	0:10	10	2
5.	2 pd	0:6	10	2
6.	13 sp	0:13	10	2
7.	–	1:0	5	1

Alla gårdar utom nr 1 och torpet ger dessutom 1:0 gengårdspn vardera; gård nr 2 ger även 3 dagsverken.

1538 har Klara kloster en gård om 0:0:11, som räntar 22 spann korn, 1:0 pn och 0:2 dagsverkspn (UH 1538:2:3 s 46).

1553 upptas i jordebok över Gunhild Johansdotters efterlämnade gods sju gårdar och ett torp (Sälna rd) med avrad och 'ägor' enl tabell nedan (BiS E 1986):

gård	avrad korn	avrad pn	åkermark (utsäde)	äng (hö)
1.	4½ pd	3½:0	4 pd	50 lass
2.	3½ pd	0:18	3 pd	40 "
3.	20 sp	3½:0	23 sp	40 "
4.	3 pd	3:6	3 pd	45 "
5.	22 sp	0:12	12 sp	30 "
6.	2 pd	0:14	14 sp	25 "
7.	14 sp	0:21	12 sp	30 "
torp	–	0:12	1 pd	14 "

Alla gårdar utom torpet har dessutom 4 hästars fodring; såväl gårdarna som torpet har passligt mulbete.

1554 ärver Axel Eriksson (Bielke) efter sin mor Gunhild Johansdotter tre gårdar i S, varav två kallas 'Bosgården', med avrad, utsäde, äng och karakteristik av utmarkstillgångar enl följande (BiS E 1986):

gård	avrad korn	avrad pn	åkermark (utsäde)	äng (hö)
Boszgårdenn	3 pd	0:22	3 pd	60 lass
Booszgorden	20 sp	0:20	2½ pd	50 "
3:e gården	2 pd	0:6	1 pd	30 "

Varje gård räntar dessutom 4 hästars fodring; gårdarna har gott mulbete men ingen timmerskog eller vedbrand, ej heller fiskevatten och ollonskog.

- 1556 upptas i Måns Johanssons (Natt och Dag) arvskiftesjordebok två gårdar, som räntar $3\frac{1}{2}$ pund korn och 0:18 pn resp 22 spann korn och 0:12 pn; vardera gården ger dessutom 0:12 gästningspn; enl marginalnotis kommer gårdarna från Gunhild Johansdotter; de hade efter henne ärvts av Måns hustru Barbro Eriksdotter, syster till Axel Eriksson (Bio N 2 b).
- 1560 förrättas arvskifte efter Axel Eriksson och hans första hustru Anna Eriksdotter (Leijonhufvud), varvid Elsa Axelsdotters (Posse) barn får den ena Bosgården i S, som räntar 3 pund korn och 3:6 pn, och jungfru Anna Axelsdotter (Bielke) den andra Bosgården, som räntar 20 spann korn och 3:4 pn. Axels dotter Margareta, gift med Johan Åkesson (Natt och Dag), får jord i S som räntar 2 pund korn och 0:14 pn. (BiS E 1986)
- 1562 redovisas frälsegårdarnas avrad för de sex ägarna (eller ränteuppbärande) enl följande (FoR 7):

	avrad korn	avrad pn
Erik Månsson	$3\frac{1}{2}$ pd	0:18
"	22 sp	0:12
Johan Åkesson	2 pd	0:14
Johan Axelsson	$2\frac{1}{2}$ pd	3:4
Elsa Axelsdotter	3 pd	3:6
Knut Haraldsson	14 sp	0:22
Måns Svensson	$4\frac{1}{2}$ pd	3:4
"	–	0:12
Summa	1 läst 8 pd	20:4

- 1565 (omkr) ärver Margareta Grip, änka efter Erik Månsson (Natt och Dag), på sin son Erik Erikssons vägnar, en gård efter jungfru Margareta Månsdotter (död 1562); gården räntar 2 pund 6 spann korn, 0:12 pn, 6 hästars fodring och ett fodernöt vart sjätte år; den har god åker och äng, skog och mulbete (MGrb s 85).

Tadem

- 1430 *i Tadhem* (UUBp 18/5), 1477 *i Tadem* (StJb s 28) – 11 I, 2 e.

UH 1 sk, 1:6:1, 1539 1:4 med skuj i Stensta t o m 1542.

1 skuj, 1:4 till Kimsta (1553–54 inräknad i jt för K), 1572 1 sk, 1:4.

Summa jt 3:0.

Till Tadem skriver sig Jöns Larsson (okänt sigill) 1430 (UUBp 18/5).

1466 är Erik i T faste vid häradstinget (RAp 10/5).

1477 omnämns Peder Eriksson i T som ägare till en tomt vid Stockholms bykyrka (StJb s 28).

1480 är Peder Eriksson i T vidervaruman vid häradstinget (RAp efter 1/5).

1485 vittnar Peder Eriksson i T inför borgmästare och råd i Stockholm rörande en kyrktjuv (se Husby, Markims sn) (StTbs 79).

Tjusta

1316 (?) *in Thystæ* (SFSS 122 s xvi), 1359 *in Thytstad* (DS 6112, avskr), 1538 *Tiusta* (UH 1538:2:3 s 13) – 11 l, 2 e.

UH **1 stuj**, 0:2:1:4 till Medevi, Skederids sn, 1545 **1 skuj**, 0:2:1:4 till Kimsta.

3 ky, 0:4 + 0:4 + 0:4; 1553 0:5 + 0:5 + 0:4:1:4.

1 ky, 0:7 till Markims kyrka.

Summa jt 2:5:1:4 (3:0).

1316 (?) upptas 0:0:1 i en odaterad förteckning över Nils Jonssons d ä (Rickeby-ätten, död 1316) gods (SFSS 122 s xvi; GiOV s 141).

1359 har Skånela kyrka $\frac{1}{2}$:0: $\frac{1}{2}$, som skriftligen testamenterats till kyrkan; jorden innehades troligen redan 1350 (DS 6112).

1538 har sockenkyrkan tre gårdar om vardera $\frac{1}{2}$:0, som vardera räntar 3 pund korn, 1:0 pn och 6 dagsverken. Markims kyrka har en gård om 0:7, som räntar 4 pund korn och 6 dagsverken. (UH 1538:2:3 s 12 f)

Vidbo socken

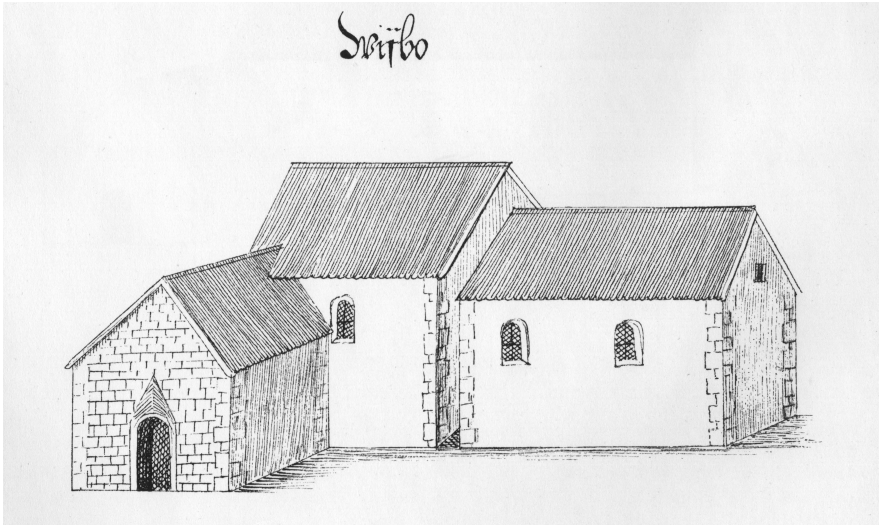
- 1298 *ecclesie Witboheredhe* (DS 1225).
1303 *Deinde Vidbohæred* (DS 2218, avskr).
1312 *parrochia Huitbohæredh* (DS 1841).
1314 *De Vidbohæredh* (DS 1946, avskr).
1343 *De Vigbohæredh* (DS 3754).
1347 *ecclesie in Widhbohærdæ* (DS 4143).
1350 *de Vidbohærad* (DS 4563).
1360 *i Witerboharetz sokn* (DS 6180, avskr).
1368 *i Vidbohæradhe* (DS 7792).
1402 *i Widhbo socken* (VFT II:8-9 s 152, avskr).
1458 *i Vidaby sokn* (RAp 11/2).
1462 *i Wigbohærede sokn* (RAp 20/4).
1531 *Wigbo sokn* (K 1, 1531 f 15).
1538 *Vidbo sokn* (UH 1538:2:3 s 17).

Omfattning: Socknen hade samma omfattning som den nuvarande (1950).

Kyrkan: Vidbo kyrka är en romansk byggnad av gråsten med ett smalare, ursprungligen absidförsett kor, vilket är avsmalnande mot öster. Kyrkan har daterats till 1200-talets början. Efter en brand försågs långhuset under 1300-talet med ett högt trätunnvalv. Under 1400-talets förra del revs absiden och koret förlängdes ca 4 m åt öster, och troligen samtidigt slogs tegelvalv i långhuset. Vapenhuset, som har tegelornerat röste, byggdes troligen i slutet av 1400-talet. Den medeltida sakristian, som byggts intill kyrkans ursprungliga kor, revs vid mitten av 1700-talet och ersattes av en större vid det nya koret. Kyrkan reparerades 1682 och 1753. Invändiga mått (långhuset) ca 9 x 6 m; korets längd invändigt är ca 11 m.

Av medeltida inventarier har bevarats en gotländsk dopfunt av kalksten från 1200-talets förra del (nu i Gustavianum, Uppsala), ett triumfkrucifix (figuren) från 1300-talets förra del samt ett 20-tal figurer som hört till två altarskåp, det ena troligen tyskt och från 1400-talets förra del, det andra möjligen svenskt och från 1400-talets slut. (SvK IV:2)

Kyrkby: Bista, i vilken ingår Prästgården.

Vidbo kyrka 1684. Ur Hadorph.

Runstenar: U 375 och U 376 (skadad) kyrkan, U 377 Velamby (försvunnen), U 378 Åsby (skadad).

Kameral indelning: Socknen omfattar enligt UH 1539 en mindre del av Lunda åtting och en liten del av Skepptuna åtting (se s 145 f).

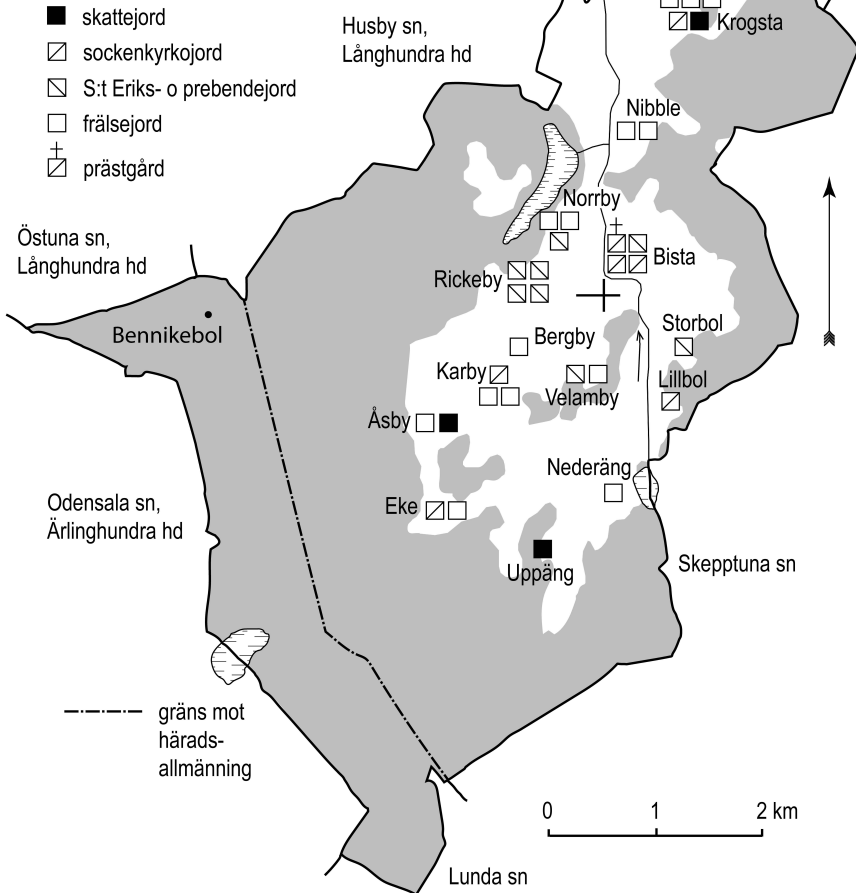
Antal jordeboksenheter UH 1545 (1572)

	sk	ky	kyt	se	pb	aoe	fr	frt
Bergby	--	--	--	--	--	--	1 (1)	--
Bista	--	2 (2)	--	1 (1)	--	--	--	--
Eke	--	1 (0)	0 (1)	--	--	--	1 (0)	0 (1)
Gålnan	--	0 (1)	--	--	--	--	--	--
Karby	--	1 (1)	--	--	--	--	2 (1)	0 (1)
Krogsta	1 (1)	1 (1)	--	--	--	--	3 (3)	--
Lillbol	--	--	1 (1)	--	--	--	--	--
Nederång	--	--	--	--	--	--	1 (1)	--
Nibble	--	--	--	--	--	2 (2)	--	--
Norrby	--	--	--	1 (1)	--	--	2 (2)	--
Rickeby	--	--	--	4 (0)	0 (4)	--	--	--
Uppäng	1 (1)	--	--	--	--	--	--	--
Velamby	--	--	--	--	1 (1)	--	1 (1)	--
Åsby	1 (1)	--	--	--	--	--	1 (1)	--
Summa	3 (3)	5 (5)	1 (2)	6 (2)	1 (5)	2 (2)	12 (10)	0 (2)

Dessutom redovisar längderna: *skuj*: Karby 1 (1) – *set*: Storbol 1 (1) – *kyuj*: Bennikebol 0 (1).

Vidbo socken

Antal gårdar 1545 (UH)

Bennikebol 1383 *Bennekobodhe* (RAp 27/6), 1564 *Benekeboleth* (UDb VII s 134). – 11 I, 4 e.

UH 1572 **1 kyuj.**

1383 säljer Margareta i Brunby, Östuna sn, halva B till Ingemar i Åsby (RAp 27/6).

1564 tilldöms Ola Andersson i Bergby en skogsäng från Vidbo kyrka, vilken hans hustrus farfar hade pantsatt

till kyrkan för 10 mark pn; B 'ligger där hos och är en skogsäng', på vilken Ola skall ha brev (Udb VII s 134).

Bergby

1316 *de Berby* (DS 2045, avskr 1344), 1376 *i Berghby* (DS 9337) – 11 I, 4 e.

UH **1 fr** (Johan Turesson /Tre rosor/, 1562 Svante Sture).

1316 omnämns Peter i B som vittne i Nils Jonssons (Rickeby-ätten) testamente (DS 2045).

1376 säljer Nils Kertilsson (Vasa) och hans hustru 0:9 till sin svärson Tord Bonde (se Norrby) (DS 9337).

1378 ger Tord Bonde 0:9 till sin hustru Ramborg Nilsson (se Norrby) (DS 9799).

1561/65 upptas i Svante Stures jordebok en gård, som räntar 4 pund korn, 1:4 pn, ett får, 2 höns, 10 ägg, ½ gås, 6 lass ved och 6 dagsverken (ShS I 158 a och b).

Bista

1316 *in Byestum* (DS 2045, avskr 1344), 1368 *till Bista* (DS 7792), 1385 *i Byghistom* (RAp efter 29/9) – kyrkby – 11 I, 4 e – DoAM s 222.

UH **2 ky**, 0:7 + 0:6, 1570 0:7.

1538 (endast) **1 kyuj**, 0:1:2 till Skepptuna kyrka.

1 se, 0:7. (Rickeby rd)

Summa jt 2:5:2 (2:5); med Prästgården (2:2, se 1316 och 1385) inräknad blir byns summa 4:7:2 (4:7).

1316 testamenterar Nils Jonsson d ä (Rickeby-ätten) och hans hustru Kristina Kristiernsdotter till kyrkoherden i Vidbo, 'den ene efter den andre i evighet', 0:14 med hus och alla tillagor och alla urfjällar som finns inom gränserna 'rå och rör' samt urfjällen *Ragnotegher* på villkor att kyrkoherden skall hålla mässor för deras själar. De ger dessutom 0:2 i byn, för att Jungfru Marie avlelses fest skall firas årligen, och ytterligare 0:2, varifrån inkomsterna varje skärtorsdag skall fördelas bland de fattiga genom kyrkoherdens och kyrkvårdarnas försorg. Vidare får kyrkoherden 10 mark silver för inköp av 'boskap' och underhåll av godset. De 10 markens värde skall bevaras tillsammans med de 0:14 'såsom prästbolets inventarier' ("adinstar inuentarii fundi ecclesiastici"). – I testamentet omnämns Nils Järundsson och Nils Svarte i B som vittnen. (DS 2045)

1385 överlåter Margareta Björnsdotter 0:14 med två 'bol' i B till Uppsala domkyrka. Hon och hennes framlidne bror Björn Björnsson, korpräst i Uppsala, hade ärvt jorden efter sin morbror Olof Gregersson, så att Björn ärvt två tredjedelar och Margareta en tredjedel. Björn hade vid sin död (före 14/10 1368) testamenterat sin andel till domkyrkan med förbehållet att Margareta skulle inneha och nyttja all jorden så länge hon lever och sedan överlåta bägge deras delar till domkyrkan. (RAp efter 29/9; jfr Storbol 1368)

I ett tillägg (1400-talets mitt) till 1344 års förteckning över domkyrkans första vicarias jord upptas 0:14, som räntar 7 pund korn, och ett torp, som räntar 0:12 pn (DS 3836 s 319; se Dahlbäck kas nr 486).

1445 ärver Olof Svarte 0:0:5 efter sin mor (se Åsby) (RAp 1458 27/5, vid).

1462 byter Bengt Mager, kyrkoherde i Vidbo, till sig 0:7 av väpnaren Anders Brynjölfsson (hjorthorn) i Nibble och hans hustru Katarina Jönsdotter och hennes barn mot jord i Nibble. Jorden i B hade Anders bytt till sig av domkyrkan med ärkebiskopens och Sveriges furstes tillstånd mot jord i Åkerby och Halmby, Funbo sn. I dessa byten undantogs torpet *Helghaboda* (nu Storbol), vilket alltid tillhört domkyrkan och skall tillhöra den 'till evärdlig tid, om än så vore att detta förnämnda torp hade varit taget av Bista förnämnda'. (RAp 20/4, tre brev)

1476 stadfäster riksrådet lagmansdombrevet av 1458 (se ovan 1445), vilket företetts av kyrkoherde Henrik i Skepptuna, och tilldömer Skepptuna kyrka den jord i B och Karby som Nils Olsson olagligt avhänt kyrkan och brukat i 25 år, så att varken kyrkan eller kronan fått den rättighet de borde haft (SDHK 30089). – Tydligen har denna jord donerats till kyrkan av Olof Svarte eller hans änka Valborg omkr 1450.

1479–1536 har domkyrkan en gård, som räntar 3½ pund korn och 0:2 pn (Rickeby rd) (UpDkyR).

1538 har sockenkyrkan två gårdar om 0:7 och 0:6, som räntar 3½ pund resp 3 pund korn och 6 dagsverken vardera. Skepptuna kyrka har en utjord om 0:0:5, som räntar 0:6 pn. (UH 1538:2:3 s 16 f)

1539 har S:t Erikshemmanet 3 punds utsäde, äng om 30 eller 40 lass hö, skog till vedbrand och gårdsle, armt mulbete och inget fiskevatten (UH 1539:6 f 129v).

1545 intygar kyrkoherden i Estuna, efter sin förfaders ord och fru Birgitta Tordsdotters (Bonde) skrivelse, att Vidbo prästebol är 'av fru Birgittas gamla börd' och med förord givet till kyrkan (VFT II:8-9 s 152).

Eke

1316 (?) *in Eki* (SFSS 122 s xvi), 1418 *i Eke* (SD 2442) – 11 I, 4 e.

UH 1 ky, 1570 1 kyt, 0:2:2.

1 fr, 1545 1 frt (Gabriel Kristersson /Oxenstierna).

1316 (?) upptas 0:0:1:10 i en odaterad förteckning över Nils Jonssons d ä (Rickeby-ätten, död 1316) gods (SFSS 122 s xvi; GiOV s 141).

1418 säljer biskop Anders i Strängnäs 0:0:8 i E och jord i Nibble samt i Hammarby, Danmarks sn, till sin frände Erik Nilsson (Väsby-ätten) för samma summa som biskopen betalt för godsen (SD 2442).

1447 får Anna Eriksdotter (Väsby-ätten) en gård vid arvskifte efter sina föräldrar (se *Wæsby, Frösunda sn) (RAp 19–27/2).

1538 har sockenkyrkan en gård om 0:0:8, som räntar 2 pund korn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 18).

1550-talet (?) – I en odaterad jordebok över gods som Gabriel Kristersson har på sin hustru Beata Eriksdotters (Trolle) vägnar upptas jord i Eke, som räntar 2 pund korn och halv gästning (OxS E 518).

1562 räntar frälsetorpet 2 pund korn, 0:4 pn, 2 dagsverken och 3 hästars fodring (FoR 7).

Gålnan

1553 *Gåålnen* (UH 1553:15), 1554 *Golnenn* (UH 1554:20 f 86v) – 11 I, 4 e.

UH 1553 1 ky, 0:4.

*Ingefriss- bodha

Se Lillbol.

Karby

- 1298 *in Karlaby* (DS 1225), 1316 *de Carlaby* (DS 2045, avskr 1344), 1385 *i Karlaby* (RAP efter 29/9) – 11 I, 4 e.
- UH **1 skuj**, 0:2:1:4 till Gådersta, Skepptuna sn (1538 inräknad i jt för G), 1545 till Krogsta, från 1570 till Uppäng men tidigare hört till Gådersta.
- 1 ky**, 1:0.
- 1538 (endast) **1 kyuj**, 0:2 (till Skepptuna kyrka).
- 1538 (endast) $\frac{1}{2}$ **pb**, 0:4.
- 1545 **2 fr**, 1570 **1 fr + $\frac{1}{2}$ fr**, (Johan Turesson /Tresoros/, Karin Eriksdotter /Gyllenstierna/, 1562 Svante Sture, Brita Jönsdotter /Roos/).
- Summa jt 2:0:1:4.
- 1298 testamenterar prästen Mats Olofsson 10 mark pn till dominikankonventet i Sigtuna, för vilket han pantsätter 0:1 i K; hans arvingar får fullmakt att inom ett år återlösa jorden. Den enda kyrka som får penninggåva är Vidbo. (DS 1225)
- 1316 är Elof, Karl och Ingvar i K vittnen i Nils Jonssons d ä (Rickeby-ätten) testamente (DS 2045).
- 1316 (?) upptas 5:0 i en odaterad förteckning över Nils Jonssons (död 1316) gods (SFSS 122 s xvi; GiOV s 141).
- 1385 är Holger och Peder i K fastar vid häradstinget (RAP efter 29/9).
- 1402 säljer Olof Nilsson Lammfot en gård om $\frac{1}{2}$:0 till Tord Bonde Röriksson (VFT II:8-9 s 152).
- 1434 meddelar häradshövdingen fasta på 0:0:4, som Birger Botvidsson i Sunnersta, Össeby sn, sålt till Vidbo kyrka (SDHK 22175).
- 1445 ärver Olof Svarte 0:0:5 $\frac{1}{2}$ efter sin mor (se Åsby) (RAP 1458 27/5, vid).
- 1476 tilldöms Skepptuna kyrka den jord som Olof Svarte ärvt men som Nils Olsson avhänt kyrkan och brukat i 25 år (se Bista) (SDHK 30089).
- 1538 har sockenkyrkan en gård om 1:0, som räntar 3 pund korn och 6 dagsverken. Skepptuna kyrka har en utjord om 0:0:6, som räntar 5 spann korn och som brukas av kyrkolandbon. En prebenda i Uppsala domkyrka har en gård om 0:4, som räntar 2 pund korn och halv biskopsfodring. (UH 1538:2:3 s 17, 16, 62) – Preben-

dejorden har troligen återbördats av Brita Jönsdotter från prebenda Omnium sanctorum (Dahlbäck s 154).

1562 räntar Svante Stures gård 18 spann korn, 4 dagsverken och 2 hästars fodring, Brita Jönsdotters gård 2 pund korn, 0:4 pn och 2 hästars fodring (FoR 7).

1561/65 upptas i Svante Stures jordebok en gård, som räntar 2 pund 7 spann 1 fjärding korn, 0:10:1 pn, ett får, 2 höns, 10 ägg, ½ gås, 6 lass ved och 6 dagsverken (ShS I 158 a och b).

Krogsta

1316 *in Crokestum* (DS 2045, avskr 1344), 1320 *in Krokesthum* (DS 2226), *in Crokastum* (DS 2243), 1385 *i Kroghistom* (RAp efter 29/9), 1402 *i Kroosta* (SD 166), 1458 *i Krogsta* (RAp 11/2) – 11 I, 5 e.

UH **1 st**, 1545 **1 sk**, 1:3:2 med skuj i Karby, 1553–54 1:6:1:4, 1572 1:4:2.

1 ky, 0:5:1, 1572 0:6:1:4.

3 fr (Per Brahe, Knut Andersson /Lillie av Ökna/, Peder Larsson /Årby-ätten/, 1562 Per Brahe, Knut Knutsson /Lillie/, Nils Jespersson /Cruus/).

Summa jt 2:1 (2:3:0:4) (exkl fr).

1316 omnämns Tjälve och hans bror Magnus i K samt Peter, Ingemar och Johan i samma by som vittnen i Nils Jonssons (Rickeby-ätten) testamente (DS 2045).

1320 byter Vårfruberga kloster bort 0:3 i K och jord i Fransta, Husby-Långhundra sn, till Ingevald Estridsson (Hammersta-ätten) mot jord i Bärby, Fogdö sn, och Sundby, Vårdinge sn, vilken jord Ingevald fått av Staffan Rörriksson (Staffanssönernas ätt) (DS 2226, 2243).

1385 omnämns Nils i K som faste vid häradstinget (RAp efter 29/9).

1386 säljer Ragnhild Nilsdotter i Skärplinge 0:12:½ 'vid norralandet' till ärkebiskop Henrik; jorden hade hon fått av sin avlidne man Ulf Jakobsson i morgongåva (RAp 20/2).

1402 pantsätter Kort Görtz och hans arvingar 'så mycket landgods' han har i K till Peter Olofsson (se Hagby, Täby sn) (SD 166).

- 1458 säljer ärkebiskopens ämbetsman på Stäket på biskop-
ens vägnar 0:0:5, som är kronogods, till Lars Olsson i
Ling, Skepptuna sn, vilken blir skyldig att utgöra sin
årliga skatt och utskylder (RAp 11/2).
- 1470 ingår Alf i K i häradsnämnden (EbAp 9/10).
- 1491 byter prebendaten Finvid Larsson (stjärna) bort 0:12 'i
norra ändan' till Uppsala domkyrka mot en gård med
stenhus i Fjärdingen i Uppsala (RAp 31/5).
- 1497–1504 har domkyrkan en landbo, som räntar 7 pund
korn (Rickeby rd) (UpDkyR; Dahlbäck kas nr 488).
- 1526 upptas en gård om 0:12, som räntar ½ läst korn och
0:4 gengårdspn, i jordebok över Per Brahes moderne-
gods (Rött nr 354).
- 1538 har sockenkyrkan en gård om 0:5:1, som räntar 3
pund korn och 6 dagsverken (UH 1538:2:3 s 18).
- 1562 räntar Per Brahes gård 6 pund korn, 1:0 pn och 6
dagsverken, de andra två gårdarna vardera 3 pund
korn, 1:0 pn och 4 dagsverken (FoR 7).
- 1578 får Erik Nilsson (Cruus) och hans syster en gård om
0:5 (?), som räntar 3 pund korn och 1:0 pn, vid förnyat
arvskifte efter deras far Nils Jespersson, död 1573 (ÅS
E 6117 s 1355; se DMS 1:3 s 284).

Lillbol

- 1538 *Ingefrissbodha* (UH 1538:2:3 s 18), *Lisleboell* (UH
1538:2:1 s 89), 1545 *Bolith* (UH 1545:5 f 90v) – 11 I, 4
e; gårdstomt 500 m sydsydväst om Storbol (EK).
- UH 1 **kyt** (jt saknas).

Nederäng

- 1316 (?) *in Niperenggi* (SFSS 122 s xvi), 1474 *i Nyderenghe*
(RAp 23/4) – 11 I, 4 e.
- UH 1 **fr** (Johan Turesson /Tre rosor/, 1562 Svante Sture).
- 1316 (?) upptas 0:0:12:10 (0:0:13 minus 0:0:0:5, 15 pnl/örtl) i
en odaterad förteckning över Nils Jonssons d ä
(Rickeby-ätten, död 1316) gods (SFSS 122 s xvi; GiOV
s 141).
- 1474 är Lars i N faste vid häradstinget (RAp 23/4).
- 1561/65 upptas i Svante Stures jordebok två gårdar, som
räntar 8 pund korn och 2:0 pn tillsammans samt var-
dera 1 får, 2 höns, 10 ägg, ½ gås, 6 lass ved och 6 dags-

verken. N ingår i Nederänge rättarlag, som i övrigt omfattar jord i Bergby och Karby samt i Vasa, Skepptuna sn, och Västra Rickeby, Gottröra sn (ShS I 158 a och b).

Nibble

1418 *i Nybbille* (SD 2442) – 11 I, 4 e.

UH **2 aoe**, 1:1:1:4, 1543 1:1, 1551 1:0:1:4 (1555 1:0) + 1:1:1:4, 1543 1:0:1:4 (1555 1:0).

Summa jt 2:1:1:4 (2:1).

I Nibble har väpnaren Anders Brynjolfsson (hjorthorn) sin sätesgård 1462 (RAp 20/4).

1418 säljer biskop Anders i Strängnäs 0:0:4 till Erik Nilsson (se Eke) (SD 2442).

1462 byter Anders Brynjolfsson i N till sig 0:6 kyrkojord av Bengt Mager, kyrkoherde i Vidbo (se Bista) (RAp 20/4).

1474 är Anders Brynjolfsson vidervaruman vid häradstinget (RAp 23/4).

1531 har Gustav I två gårdar om tillsammans 0:17, som räntar 9 pund korn och som han köpt av Brita "Dalakarls" i Uppsala (K 1, 1531 f 15).

Norrby

1312 *in Norby* (DS 1832) – 11 I, 4 e – DoAM s 223.

UH **1 se**, 1:4. (Rickeby rd)

2 fr (Lars Turesson /Tre rosor/, Abraham Eriksson /Leijonhufvud/, 1562 Lars Fleming, Sten Eriksson /Leijonhufvud/).

1312 (23/1) stadfäster Hemming i Runsö, Överselö sn, den testamentariska donation av 0:5 i N som Johanna, syster till hans avlidna hustru, gjort till Vårfruberga kloster (DS 1832). – Två månader senare byter Nils Jonsson (Rickeby-ätten) till sig 0:5 med hus och alla tillagor av Vårfruberga kloster mot jord i Vallby, S:t Ilians sn i Västerås (DS 1841–42; i det senare brevet uppges Vallby ligga i Skerike sn).

1376 säljer Nils Kettilsson (Vasa) och hans hustru Kristina Jonsdotter (Rickeby-ätten) till sin svärson Tord Bonde Röriksson och hans hustru, deras dotter Ramborg, 0:12 i N, samt jord i Bergby och i Skalmsta, Skånela sn,

*Norsa, Norrsunda sn, och Rävsta, S:t Olofs sn; jorden är Kristinas rätta fäderne (DS 9337).

1378 ger Tord Bonde till sin hustru Ramborg de gods han fått av sina svärföräldrar (se 1376); om hon överlever honom barnlös, skall godsen vara hennes (DS 9799).

1438 säljer Melchior Görtz 0:12, som räntar $\frac{1}{2}$ läst korn, till Claus Plata, vilken senare, okänt när, säljer jorden till Uppsala domkyrka (UpDkyRL f 56, SDHK 22902).

1442 meddelar Birgitta Trottesdotter (Eka-ätten) att hon givit sin dotter Ramborg Kortsdotter (Görtz) sitt sigill, så att denna skulle återlösa Birgittas gods N efter hennes son Melchior Görtz död, med villkoret att när hon eller hennes närmaste arvingar kunde få råd, skulle hon eller de ha fullmakt att igenlösa godset av Ramborg. Nu förklarar Birgitta att för att missämja eller tvedräkt inte skall uppstå mellan hennes barn med anledning av godsets återlösen, återkallar och dödar hon det brev på godset N som hon givit sin dotter Ramborg. Birgitta vill själv, 'det raskaste' hon kan, återlösa det. (RAp 2/2)

1479–1536 har domkyrkan en landbo, som räntar $\frac{1}{2}$ läst korn (Rickeby rd) (UpDkyR).

1539 har S:t Erikshemmanet 4 pounds utsäde det ena året, $4\frac{1}{2}$ pounds det andra, äng till 80 lass hö, mulbete på åsen, gott fiskevatten men ingen skog (UH 1539:6 f 131v). Gården räntar $\frac{1}{2}$ läst korn (UH 1538:2:3 s 83).

1562 räntar Lars Flemings gård 3 pund korn, 0:6 pn och 4 dagsverken, Sten Erikssons gård 3 pund korn och 0:6 pn; gårdarna ger 4 hästars fodring vardera (FoR 7).

Prästgården Se Bista.

Rickeby 1316 *apud Rikkaby* (DS 2045, avskr 1344), 1325 *de Ricchaby* (DS 2511) – 11 I, 4 e – DoAM s 223.

UH **4 se**, 1554 **4 aoe**, 1570 **4 pb**, 1:1 + 1:1 + 1:1 + 1:1; 1554 1:0 + 1:0 + 1:0 + 1:0. (Rickeby rd)

Summa jt 4:4 (4:0).

Rickeby kan beläggas som sätesgård för Nils Jonsson d ä (Rickeby-ätten) 1316 (DS 2045) – Kristina Kristiernsdotter (Kristierns från Öland ätt), änka efter Nils Jonsson, 1325 (DS

2511), och följande medlemmar av Rickeby-ätten: Jon Nilsson 1333–40 (DS 2991, 3511 sigillet HiSi 3:519) – Ingeborg Jonsdotter 1358 (DS 6022 a) – magister Nils Jonsson d y 1360 (DS 6180).

1360 ger Nils Jonsson (Rickeby-ätten) 4½:0 i R och jord i Råby, Fasta sn, till sin hustru Kristina Ulfsdotter (Sparre av Tofta) i morgongåva (DS 6180). – Nils hade studerat vid universitetet i Paris, där han en tid varit lärare (GiOV s 152 ff).

1385 stiftar Kristina Envastsdotter, änka efter Hans Skörbytta i Stockholm, en prebenda vid S:t Andreas altare i Uppsala domkyrka och ger jord på åtskilliga platser som domkyrkans syssloman köpt för hennes räkning. I detta gods ingår 0:13:2½ i R (i breven felaktigt angivet som Rickeby i Gottröra sn), som motsvarar den resterande delen i jordbytet 1386 (se nedan). (RAp 3/7, 11/7; Dahlbäck s 135)

1386 byter Karl Ulfsson (Sparre av Tofta) bort 4½:0 till domkyrkan genom dess syssloman Sigvast Olofsson mot jord i Österby, Läby sn; jorden i R har Karl fått genom skifte med sin syster Kristina Ulfsdotter. Den del av jorden (omkr 0:14) som överskjuter värdet av jorden i Läby anslås till ett anniversarium. (RAp 19/5)

1417 uppbär domkyrkans fabrica 1 läst korn och 10 spann råg från R (UpDkyR).

1470 ingår Jöns i R i häradsnämnden (EbAp 9/10).

1479–1536 har domkyrkan fem landbor (Rickeby rd), som vardera räntar 21½ spann korn; en av landborna räntar 1479 22½ spann, 1497 22 spann korn. Landborna erlägger dessutom 0:10 pn tillsammans som avlösning för var sitt får. (UpDkyR, Dahlbäck kas nr 490)

1538 har domkyrkan fyra gårdar, vardera 0:10, vilka räntar 3 pund och 3 spann korn vardera (UH 1538:2:3 s 83).

1539 har vardera gården 3 pund och 3 spanns utsäde och äng till 40 lass hö; byn har god skog, gott mulbete och delvis gott fiskevatten (UH 1539:6 f 128).

Storbol

1368 *Hælgobodha* (DS 7792), 1462 *Helghaboda* (RAp 20/4), 1497 *Bodhana* (SvK 227 s 256), 1538 *Boell* (UH 1538:2:1 s 89), *Biskopss torp* (UH 1538:2:3 s 83) – 11 I, 4 e.

UH **1 bit**, 1539 **1 set** (jt saknas).

1368 intygar Margareta Björnsdotter att hennes avlidne bror Björn Björnsson, korpräst i Uppsala, med hennes samtycke givit torpet S ("Hælgobodha"), som räntar 1:0 pn, 4 höns och 10 ägg, till Ingemar Olofsson, som skall inneha det i sin livstid, varefter det skall övergå till Uppsala domkyrka. Efter hans död skall torpet 'åter komma till Bista som det tilligger'. (DS 7792)

1462 se Bista.

1479–1536 har domkyrkan en landbo, som räntar 0:10 pn (Rickeby rd) (UpDkyR).

1539 uppges att S ligger varken för 'öre eller örtug' (UH 1539:6 f 130).

Svensbol

1562 uppges i klagomålsregister att torparen Lasse pipare i S (*Swendsbodha* 11 I, 3 e) på häradsallmanningen har 'något till åker och äng' (SRH 2).

Uppäng

1316 (?) *Upenggi* (SFSS 122 s xvi), 1353 i *Vphenge* (DS 4927), 1468 i *Vpänge* (RAp 28/5) – 11 I, 4 e.

UH **1 sk**, 3:0 med skuj i Karby, 1553 3:2:1:4, 1570 3:0.

1316 (?) upptas 0:0:½ i en odaterad förteckning över Nils Jonssons d ä (Rickeby-ätten, död 1316) gods (SFSS 122 s xvi; GiOV s 141).

1353 överlåter Johan i U 0:0:2:3 i okänd ort i Rasbo hd till Ermund i Sätuna, ?Husby-Lyhundra sn (DS 4927).

1445 ärver Olof Svarte U med alla tillagor och 'bo och boskap' efter sin mor (se Åsby) (RAp 1458 27/5, vid).

1468, 1470 och 1480 ingår Nils i U i häradsnämnden (RAp 28/5, EbAp 9/10, RAp efter 1/5).

1471 ingår Olof i U i häradsnämnden (SDHK 29307).

Velamby

1420 i *Villamby* (SD 2803), i *Wilymby* (SD 2827) – 11 I, 4 e.

UH 1538–41 ½ **st**, 0:4.

1 pb, 1:2.

1 fr (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/), 1:2 (nedan 1490/91).

Summa jt 3:0 (2:4).

- 1420 ger Apollonia Jönsdotter (Hjorthorn, Jösse Finnssons ätt) 0:10 till själakoret i Uppsala domkyrka för att fullborda den donation som Lars Filipsson (Filip Larssons ätt) tänkt göra innan han dog, efter vilken hon kommit till arv (SD 2803). – Två månader senare fastfars hennes gåva, som bekräftats av Apollonias fränder och arvingar, till själakoret på Seminghundra häradsting (SD 2827).
- 1435 har Själakorets prebenda 0:10, som räntar 4 pund korn, 1:0 pn och flera andra tillgångar; jorden har prebendan fått av Karl Magnusson (Örnfot) och hans svärmor Apollonia Jönsdotter (SvK 227 s 418).
- 1490/91 överlåter Arvid Trolle till Erik Trolle, som ersättning för dennes del i hans mors morgongåva, bl a en gård i V om 0:10, som räntar 5 pund korn och 1:0 pn (HH 31 s 243 ff; se DMS 1:3 s 200, 1:6 s 102).
- 1550-talet (?) – I en odaterad jordebok över gods som Gabriel Kristersson (Oxenstierna) har på sin hustru Beata Erikssdotters (Trolle) vägnar upptas en gård, som räntar 5 pund korn och 1:0 pn (OxS E 518).

Åsby

- 1298 *de Asby* (DS 1225, 1383 i *Aasby* (RAp 27/6) – 11 I, 4 e.
UH **1 st**, 1:2, 1545 **1 sk**, 1:6.
1 fr (Lars Turesson /Tre rosor/, 1562 Lars Fleming).
- 1298 omnämns Olof i Å som far till prästen Mats i dennes testamente (se Karby) (DS 1225).
- 1316 är Ragvald, Hemming och Järund i Å vittnen i Nils Jonssons (Rickeby-ätten) testamente (DS 2045).
- 1402 säljer Olof Nilsson Lammfot 0:5 till Tord Bonde Röriksson (VFT II:8-9 s 152).
- 1445 skiftas arv efter Ingegerd, änka efter Jöns i Valla, Skepptuna sn, mellan hennes sonson Nils Olsson, på hans mor Katarinas och hans systerson Jöns Svenssons vägnar, och Nils morbror Olof Svarte, borgmästare i Stockholm. På Nils lott faller 0:0:10 i Å och jord i Uppäng, på Olof Svartes lott jord i Bista och Karby samt i Sursta, Skepptuna sn, och ospecificerad egendom i Stockholm. (RAp 1458 27/5, vid) – Brevet visas upp för lagmannen och riksrådet 1458 av Olof Svartes änka Valborg, sedan bonden Nils Olsson inför rätten beskyllt

henne för att inneha 'med sig allt, både löst och fast', av arvegodset. Eftersom Nils Olsson inte har någon skälig bevisning, stadfäster rätten skiftet enligt det uppvisade brevet. (RAp 1458 27/5) – Jfr Sursta, Skepptuna sn.

- 1508 tilldöms Karin Larsdotter i Nederäng 0:11 i Å (UpDkyRL f 171).
- 1528 upptas i Uppsala helgeandshus jordebok en gård om 0:3, som räntar 1 pund korn, med notisen att ärkedjåknen Laurentius Andreæ 'bebrevat' bort jorden. Enligt en senare notis hade ett 'åkerstycke', som räntar 1 pund korn, donerats till helgeandshuset av hustru Anna tegelslagare, men det hade hennes sonson tagit utan att ge huset ersättning, vilket han fått lov till av ärkedjåknen. (UFT VI s 199, 210)
- 1562 räntar frälsegården 4 pund korn, 0:6 pn, 4 dagsverken och 4 hästars fodring (FoR 7).
- 1572 har Vidbo kyrka en utjord om 0:0:2, som räntar 2 spann malt (UH 1572:10).

Källor, litteratur och förkortningar

Använt UH-material

Vallentuna och Seminghundra härad

UH	sk	st	kr	ky	kl ¹	sp ²	se ³	pb	aoe	fr
1538:2:1	x	x	o	o	o	o	o	o	-	o
1538:2:3	-	-	-	x	x	x	x	x	-	-
1539:3	x	x	o	-	-	-	-	-	-	-
1541:17	x	x	o	-	-	-	-	-	-	-
1542:6	o	-	-	-	o	o	o	-	x	o
1545:5	x	-	o	o	o	o	o	o	o	o
1553:15	x	-	x	x	o	-	x	-	-	o
1554:20	x	x	x	x	o	-	x	x	-	o
1570:14 ⁴	x	x	x	x	x	x	x	x	o	o
1572:10	x	x	x	x	o	o	x	x	o	o

x = jordetal anges

o = jordetal saknas

1. Inklusive klakl, som endast redovisas 1538.
2. Inklusive heh, som endast redovisas 1538.
3. Inklusive bi, som endast redovisas 1538.
4. Längden är brandskadad.

Särskilda längder

Arv och eget-jord redovisas i UH 1535:2, 1542:6, 1543:18, 1545:15, 1547:15, 1550:16, 1451:2, 1552:26, 1553:21, 1554:26, 1555:29, 1556:32, 1557:32 och 1567:2A.

Sankt Eriksgods: UH 1539:6, 1542:10, 1544:4, 1545:2, 1547:11 och 1548:4.

För **Stockholms (Danvikens) hospital** finns särskilda längder: UH 1549:20, 1551:17 och 1572:12.

Förkortningar: källor och använd litteratur

- AF Almquist J A, Frälsegodsen i Sverige under storhetstiden. I–III. Stockholm 1931–47.
- AH Almquist J E, Herrgårdarna i Sverige under reformationstiden. Stockholm 1960.

- AL Almquist J A, Den civila lokalförvaltningen i Sverige 1523–1630. 1–4. Stockholm 1917–23.
- ALD Almquist J E, Lagsagor och domsagor i Sverige. 1–2. Stockholm 1954–55.
- AoE Arv och eget-serien, KA.
- APS Acta Pontificium Svecia. Acta Cameralia. Utg av L M Bååth. 1:1–2. Stockholm 1936–42.
- ATA Antikvarisk-topografiska arkivet, RAÄ.
- B 2 Smärre avskriftssamlingar.
- BhS(p) Bergshammarssamlingen (pergamentsbrev), RA.
- Bio Biographica, RA.
- BiS Bielkesamlingen, RA.
- Bonnier Bonnier A C, Kyrkorna berättar: Upplands kyrkor 1250–1350. Uppsala 1987.
- C 7 Karl Knutssons jordebok över gods i Uppland, Södermanland, Västmanland och Närke, 1457. C-serien, RA.
- C 8 Förteckning över Magdalena Karlsdotters (Bonde) arv efter Karl Knutsson (Bonde) 1473. C-serien, RA (se HT 1904 s 233 ff).
- C 21 Förteckning över Gunhild Johansdotters (Bese) och Erik Turesons (Bielke) gods, 1514. C-serien, RA.
- C 36 Jöns Ulfssons jordebok, 1498. C-serien, RA.
- C 50 Strödda jordeboks- och räkenskapsanteckningar. C-serien, RA.
- ClM Nordberg J A, S Claræ minne. Stockholm 1727.
- D 1 Uppsala domkyrkas jordebok 1376. D-serien, RA.
- Dahlbäck Dahlbäck G, Uppsala domkyrkas gods innehav med särskild hänsyn till perioden 1344–1527. Studier till det medeltida Sverige 2. Stockholm 1977.
- Dahlbäck kas Dahlbäck, G, Kasuistik, otryckt. DMS arbetsarkiv, RA.
- DGA De la Gardieska Archivet. Utg af P Wieselgren. 1–20. Stockholm och Lund 1831–44.
- DMS Det medeltida Sverige.
- DMS 1:1 --- 1:1 Uppland, Norra Roden. Stockholm 1972.
- DMS 1:2 --- 1:2 Uppland, Tiundaland: Ulleråker, Vaksala, Uppsala stad. Stockholm 1984.

- DMS 1:3 --- 1:3 Uppland, Tiundaland: Bälinge, Norunda, Rasbo. Stockholm 1982.
- DMS 1:4 --- 1:4 Uppland, Tiundaland: Tierp, Våla, Vendel, Oland, Närdinghundra. Stockholm 1974.
- DMS 1:5 --- 1:5 Uppland, Attundaland: Lyhundra, Sjuhundra. Stockholm 1986.
- DMS 1:6 --- 1:6 Uppland, Tiundaland: Hagunda. Stockholm 1988.
- DMS 1:7 --- 1:7 Uppland, Attundaland: Bro, Färingö, Adelsö, Sollen-tuna. Stockholm 1992.
- DMS 1:8 --- 1:8 Uppland, Fjädrundaland: Simtuna, Torstuna. Stockholm 1994.
- DMS 1:9 --- 1:9 Uppland, Fjädrundaland: Trögd. Uppsala 2010.
- DMS 1:10 --- 1:10 Uppland, Tiundaland: Håbo. Stockholm 2014.
- DMS 1:11 --- 1:11 Uppland, Fjädrundaland: Lagunda, Åsunda, Enköp-ings stad. Stockholm 2021.
- DMS 2:1 --- 2:1 Södermanland: Tören. Stockholm 2002.
- DMS 2:2 --- 2:2 Södermanland: Hölebo, Rönö. Stockholm 2006.
- DMS 2:3 --- 2:3 Södermanland: Jönåker, Nyköpings stad. Stockholm 2013.
- DMS 4:1 --- 4:1 Småland: Norra och Södra Möre, Kalmar stad. Stock-holm 1987.
- DMS 4:3 --- 4:3 Småland: Öland. Stockholm 1996.
- DMS 4:4 --- 4:4 Småland: Aspeland, Sevede, Tuna län. Stockholm 1999.
- DMS 4:5 --- 4:5 Småland: Tjust. Kalmar länsstyrelse 2008.
- DMS 4:6 --- 4:6 Småland: Ydre. Stockholm 2015.
- DN Diplomatarium Norvegicum. Kristiania 1849–1919.
- DoAM Dovring, F, Attungen och marklandet. Lund 1947.
- DS Diplomatarium Suecanum. Stockholm 1828–.
- EbA(p) Ericssbergsarkivet (pergamentsbrev), RA.
- EK Se under Kartor nedan.
- EÄ Elgenstierna G, Den introducerade svenska adelns ättartavlor. I–IX. Stockholm 1925–26.
- Fb 6 Avskrifter av Martin Aschaneus, KB.
- FMU Finlands medeltidsurkunder. Helsingfors 1910–35.

- FoR Fräse- och rustjänstlängder före 1632, KA.
- Fornsök Riksantikvarieämbetets digitala informationssystem för registrerade fornlämningar, tidigare FMIS, app.raa.se/open/fornsok
- Fv Fornvännen. 1906–.
- Gamla bytesboken Kammarkollegiet, Byteskontoret, F I:1, KA.
- Gardell Gardell S, Gravmonument från Sveriges medeltid 1–2. Stockholm 1945–46.
- DN Diplomatarium Norvegicum. Kristiania 1849–1919.
- Gen Genealogica, RA.
- GiBr Gillingstam H, Brev ur askan. De i slottsbranden 1697 eller på annat sätt förlorade miscellaneabreven. Stockholm 1996.
- GiOV Gillingstam H, Ätterna Oxenstierna och Vasa under medeltiden. Stockholm 1952–53.
- GiSi Gillingstam H, Ätten Siöblads medeltida släktförbindelser och äldsta historia. Gävle 1949.
- GR Konung Gustav I:s registratur. Utg genom V Granlund m fl. 1–29. Stockholm 1861–1916.
- Gustavson Gustavson H, Runstenar i Vallentuna. Vallentuna kulturnämnd 1991.
- Hadorph Johan Hadorphs resor: Afritningar af kyrkor och kyrkovapen i Upland 1676–1685, utg. E Vennberg, 1–2, Stockholm 1917.
- HEK Häradsekonomiska kartan. Se under kartor nedan.
- HH Historiska handlingar.
- HH 13 – – – 13:1: Konung Erik XIV:s nämnds dombok. Utg genom C Silfverstolpe. Stockholm 1884.
- HH 16 – – – 16:1: Vadstena klostres jordebok 1502 jämte tillägg ur klostrets äldre jordeböcker. Stockholm 1897–. Se även VaKJb.
- HH 31 – – – 31: Arvid Trolles jordebok 1498 jämte åtkomsthandlingar och andra därmed samhöriga aktstycken. Utg genom J A Almquist. Stockholm 1938–.
- HHLG Handlingar rörande Helga Lekamens gille i Stockholm I–III. Utg av I Collijn. Stockholm 1921–30.
- HiSi Svenska sigiller från medeltiden. Utg av B E Hildebrand. Stockholm 1862–67.
- HLA Härnösands landsarkiv.

- HoTu Holmberg K A, De svenska tuna-namnen. Uppsala 1969.
- HSH Handlingar rörande Skandinaviens historia. Stockholm 1816–28.
- HT Historisk tidskrift. 1881–.
- ISOF Institutet för Språk och folkminnen (tidigare SOFI). Uppsala.
- JeJb Jöran Erikssons (Gyllenstierna) jordebok 1560. Handlingar angående olika släkter, vol 2, Smärre enskilda handlingar, Sjöholmsarkivet, RA.
- K Serien Kungligt arkiv, RA.
- KA Kammararkivet, införlivat i Riksarkivet 1922.
- KIDH Klockhoff A, Danviks hospital. I–II, Up 1935.
- KB Kungliga biblioteket.
- Kbr Kungligt brev.
- Kjällerström Kjällerström S, Prosterier, pastorat och kyrkoherdar i Uppsala stift år 1527. I PHT 3/1960.
- KSH Kyrkors, skolors och hospitals akter, KA.
- KVHAA Kungl Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien.
- Källström 2007 Källström M, Mästare och minnesmärken: studier kring vikingatida runristare och skriftmiljöer i Norden. Stockholms universitet 2007.
- Källström 2012 Källström M, Binamn på vikingatida runstenar: Hur vanliga är de och varför finns de där? I: Binamn : uppkomst, bildning, ter-minologi och bruk : handlingar från NORNA:s 40:e symposium i Älvkarleö, Uppland. 29/9-1/10 2010, NORNA-rapporter 88.
- Källström 2018 Källström M. Arkeologerna rapport 2018:82, ATA.
- Lagerstedt Lagerstedt T, Den civila lokalförvaltningens gränser 1630–1952. Meddelanden från kulturgeografiska institutionen vid Stockholms universitet, nr B 24. Uppsala 1973.
- Lerche Nielsen 2005 Lerche Nielsen M, 2005: Gunnmund, kuikun eller Guðmund. Om tabte runeindskrifter og tekstfilologi, i: ANF 120, s. 23–40.) Gunnmund, kuikun eller Guðmund | Arkiv för nordisk filologi (lu.se)

- LEV Liber ecclesiae Vallentunensis. Utg av T Schmid. Up 1945. – Vallentuna Anno Domini 1198. Vallentuna-kalendariet och dess tid. Red S Helmfrid. Vallentuna kulturnämnd 1998.
- LMA Lantmäterimyndigheternas arkiv, HLA (se vidare under kartor).
- LSA Lantmäteristyrelsens arkiv, RA (se vidare under kartor).
- LuSS Lundholm K G, Sten Sture den äldre och stormännen. Lund 1956.
- MGrb Margareta Grips bok, RA.
- NoR Nytt om runer. Medlingsblad om runeforskning. Nr 18, 2003. Runearkivet, Oslo 1986–2004.
- NRKb Nils Rynings kopiebok. I r 17, KB.
- OxS Oxenstiernska samlingen, RA.
- PD Peringskiölds diplomatarium. KVHAA:s deposition, RA.
- PHT Personhistorisk tidskrift. 1898–.
- Prt Prostarnas tionderäkenskaper, KA.
- RA Riksarkivet.
- Rahmqvist
1996 Rahmqvist S, Sätesgård och gods. De medeltida frälsegodsens framväxt mot bakgrund av Upplands bebyggelsehistoria. Uppsala 1996.
- Rahmqvist
1989 Rahmqvist S, Var bodde Erik Nilsson i Väsby? Individ och historia. Stockholm 1989.
- Rahmqvist
2008 Rahmqvist S, Skånela före Skånelaholm. Skånelaholm. Ett gods i Uppland. KVHAA 2008
- Rahmqvist
2011 Rahmqvist S, Långhundraleden under medeltiden – bygder, gränser, jordäggande. Arbetsgruppen Långhundraleden 2011.
- Rann-
sakningar Rannsakningar efter antikviteter I. Utg av I Olsson, N-G Stahre och C I Ståhle. KVHAA, Uppsala 1960.
- RAp Stora pergamentsbrevsamlingen, RA.
- RApp Pappersbrevsamlingen, RA.
- RApDRA Pergamentsbrev överförda från danska riksarkivet, RA.

- RAÄ Riksantikvarieämbetet. I kombination med ett nr avses hänvisning till post i Fornsök.
- Röster Röster från svensk medeltid. Latinska texter i original och översättning. Red H Aili, O Ferm, H Gustavson. Natur och kultur 1990.
- Rött nr Serien röda nummer, KA.
- SA(p,pp) Sturearkivet (pergaments-, pappersbrev), RA.
- SD Svenskt Diplomatarium från och med år 1401. Utg genom C Silfverstolpe och K H Karlsson. I–IV:1–2. Stockholm 1875–1904.
- SDHK Svenskt Diplomatariums huvudkartotek, online: www.sok.riksarkivet.se/sdhk
- SFSS Samlingar utgivna av Svenska fornskriftsällskapet. Stockholm 1844–.
- SGT Svensk Genealogisk Tidskrift. Stockholm 2007–.
- SHM Statens historiska museer.
- ShS 158 Svante Stures jordeböcker (Sävstaholmssamlingen).
- ShS(p) Sävstaholmssamlingen (pergamentsbrev), RA.
- SjS(auts,p) Sjöholmssamlingen (autografsamlingen, pergamentsbrev), RA.
- Sjöström 1998 Sjöström I, Kyrkan i Vallentuna. Vallentuna Anno Domini 1198. Vallentunakalendariet och dess tid. Vallentuna kultur nämnd 1198.
- SKBA(p) Stora Kopparbergs Bergslags AB arkiv (pergamentsbrev), Falun.
- Skepptuna KyA Skepptuna kyrkoarkiv, SSA.
- SkoKlJb Sko klostrets medeltida jordeböcker (D 7, D 5, D 6). Utg av A Peetre, SVSL. Lund 1953.
- SkS(p) Skoklostertsamlingen (pergamentsbrev), RA.
- SMV Raneke J, Svenska medeltidsvapen. 1–3, med rättelser och tillägg t o m 2/1988. Lund 1982–89.
- SoH Släkt och Hävd. Utg av Genealogiska föreningen. Stockholm 1950–.
- SRH Strödda räkenskaper och handlingar före 1630, KA.
- SSA Stockholms stadsarkiv.

- SSJb 1502 Jordebok över Sten Sture d ä:s och Ingeborg Åkesdotters (Tott) köpe- och morgongåvegods 1502. Samtida avskrift och bearbetningar från ca 1530–45, AoE 42.
- SSJb 1515 Jordebok över Sten Sture d ä:s gods omkr 1495, upprättad 1515, AoE 42.
- StenA Kopiebok med brev rörande Steninge gård 1418–1454, Fersenska kontoret, Stafsundsarkivet, RA.
- StJb Stockholms stadsböcker från äldre tid I:1–2: Stockholms stads jordebok 1420–98. Utg genom H Hildebrand. Stockholm 1876, 1889–1914.
- StO Ståhle C I, Studier över de svenska ortnamnen på –inge. Lund 1946.
- Strömbeck Strömbeck G, Herr Mårten i Borgby. Upplands Väsby hembygdsförening 1993.
- StTb Stockholms stadsböcker från äldre tid. II:1–: Stockholms stads tänkeböcker 1474–. Utg genom E Hildebrand m fl. Stockholm 1917–.
- SvHoA Svea Hovrätts arkiv, RA.
- SvK Sveriges kyrkor: konsthistoriskt inventarium. 1915–.
- SvK 227 Dahlbäck G, Simonsson Ö, Lovén C, Bengtsson H & Gejrot C. Uppsala domkyrka 1. Skriftliga källor. Arkivbildning. Uppsala 2010.
- TidöA Tidöarkivet, RA.
- TrLS(p) Trolle–Löwenska samlingen (pergamentsbrev), RA.
- U Upplands runinskrifter. Granskade och tolkade av E Wessén och S B F Jansson. 1–4. Stockholm 1943–58.
- U 269 a Åke Bengtsson Färlas förteckning över Jöran Åkessons (Tott) jordebrev, daterad Eka den 12 april 1572, UUB.
- Udb Uppländska domböcker.
- UFT Upplands fornminnesförenings tidskrift 1871–.
- UH Upplands handlingar, KA.
- UKy Upplands kyrkor. Utgivna av Stiftsrådet i Uppsala: nr 45 (Skepptuna kyrka); nr 120 (Markims kyrka); nr 121 (Orkesta kyrka); nr 164 (Skånela kyrka); nr 191 (Täby kyrka).
- ULdb Upplands lagmansdombok 1490–94. SFSS 39. Stockholm 1907.
- UpDkyPb Jordeböcker över prebenden i Uppsala domkyrka. KVHAA:s deposition, RA.

- UpDkyR Uppsala domkyrkas räkenskaper 1–6, RA: 1. 1417 räkenskap, 1480 jordebok; 2. 1497–99 jordeböcker (tidigare D 16); 3. 1503–08 jordeböcker, 1502 räkenskap (tidigare D 17); 4. 1509 jordebok; 5. 1527, 1535, 1536 jordeböcker; 6. 1533, 1535, 1536, 1574–84, 1592–93 räkenskaper. – Uppsala domkyrkas jordebok 1509, KA (tidigare UH 1509:1), åren 1504, 1505, 1507–09. – Hänvisning sker till UpDkyR och avser de volymer (inkl jordeboken 1509) som motsvaras av de årtal som anges i notisen. För 1417 års räkenskaper hänvisas till den tryckta utgåvan, se SvK 227.
- UpDkyRL Rasmus Ludvigssons förteckning över Uppsala domkyrkas jordebrev. KVHAA:s deposition, RA.
- UUB(p,pp) Uppsala universitetsbibliotek (pergaments-, pappersbrev).
- VaKlJb Vadstena klostrets två äldsta jordeböcker. Utg av A Larsson. SFSS 245. Uppsala 1971.
- Vallp Pergamentsbrev i Vallentuna kommuns arkiv.
- VFoN 2018 Vallentuna Förr och Nu. Information från Vallentuna hembygdsförening. Vallentuna 1994–.
- VFT Västergötlands fornminnesförenings tidskrift. 1869–.
- VikS Viksamlingen, RA.
- VåKlJb Lovén C, Vårfruberga kloster, 1200-talsjordeboken och godspolitiken. Stockholm 2017.
- X 261 I Handlingar rörande släkten Färila, UUB.
- Åman 2008 Åman A, Skånela kyrka. Skånelaholm. Ett gods i Uppland. KVHAA 2008.
- ÅS Årstasamlingen, RA.
- Åström Åström H, Runristningarna i Täby: en vägvisare. Täby hembygdsförening 2004.
- ÄSF Äldre svenska frälseläkter. I:1–3, II:1–2. Stockholm 1957–2013.

Förkortningar allmänna

*	föregår ortnamn som ej kan återfinnas på den härads-ekonomiska kartan (HdEK) eller på senare kartor.
alkl, -t, -uj	Alvastra klosterhemman (landbo), -torp, -utjord
ang	angående
aoe, -t, -uj	arv- och eget-hemman (landbo), -torp, -utjord
auts	autografsamling
avskr	avskrift
bi, -t, -uj	biskopshemman (landbo), -torp, -utjord
bil	bilaga
bl a	bland annat (andra)
ca	cirka
d	död
dasp, -t, -uj	Danvikens hospitalshemman (landbo), -torp, utjord
dky	(Skara) domkyrkojord (här samlingsbegrepp för bi, pb m m)
dvs	det vill säga
d y	den yngre
d ä	den äldre
enl	enligt
etc	etcetera
ev	eventuell, eventuellt
ex	exempelvis
exkl	exklusive
f	folio, r(ecto) anges normalt inte, däremot i regel v(erso)
f, ff	följande sida/sidor
f d	före detta
fot	fotostat (samling)
fr, -t, -uj	frälsehemman (landbo), -torp, -utjord
frkvinna	frälsekvinnna
frman	frälseman
fr o m	från och med
ghj	gärder och hjälper
guhkl, -t	Gudhems klosterhemman (landbo), -torp
hd, -r	härad, härader
hdskr	handskrift
jb	jordebok
jfr	jämför
jt	jordetal

kap	kapitel, kapitlet
kl, -t, -uj	klosterhemman (landbo), -torp, -utjord
klakl, -t, -uj	Klara klosterhemman (landbo), -torp, -utjord
km	kilometer
kr, -t, -uj	kronohemman (landbo), -torp, -utjord
ky, -t, -uj	kyrka; kyrkohemman (landbo), -torp, -utjord
kyherde	kyrkoherde
m	meter
m fl	med flera
m m	med mera
möjl	möjligen
nr	nummer
nuv	nuvarande
nykl, -t, -uj	Nydala klosterhemman (landbo), -torp, -utjord
odat	odaterad
omkr	omkring
or	original
p	pergamentsbrev
pb, -t, -uj	prebendehemman (landbo), -torp, -utjord
pga	på grund av
pn	penning(ar), pengar
pp	pappersbrev
rd	rättardöme
red	redaktör(er)
reg	register
resp	respektive
rikl, -t, -uj	Riseberga klosterhemman (landbo), -torp, -utjord
s	sida
se, -t, -uj	Sankt Eriks-hemman (landbo), -torp, utjord (Uppsala domkyrka)
SHM	Statens historiska museum
sk, -t, -uj, -kvarn	skattehemman (bonde), -torp, -utjord, -kvarn
s k	så kallad(e)
skokl, -t, -uj	Skokloster-hemman (landbo), -torp, -utjord
sn, -r	socken, socknar
sp, -t, -uj	spetalshemman (landbo), -torp, -utjord
st, -t, -uj	stadgehemman (landbo), -torp, -utjord

t ex	till exempel
t o m	till och med
tl	tiondelängd
t o m	till och med
tr	tryckt
u d	utan datum
uj	utjord
utg	utgiven
upheh	Uppsala helgeandshus-hemman (landbo)
v	verso
vakl, -t, -uj	Vadstena klosterhemman (landbo), -torp, -utjord
varkl, -t, -uj	Varnhems klosterhemman (landbo), -torp, -utjord
vid	vidimation
vol	volym

Kartor

Ekonomiska (Allmänna) kartverkets karta, den så kallade Häradsekonomiska kartan (HEK). Skala 1:50 000. Stockholms län, bladen Seminghundra härad och Vallentuna härad, uppmätta 1902.

Ekonomiska kartan för Sverige (EK), skala 1: 10 000.

Som underlag för socken- och häradskartorna har Topografisk karta över Sverige använts.

LMA: Lantmäterimyndighetens arkiv, Stockholms län.

Kartor i Lantmäteristyrelsens arkiv (LSA), Riksarkivet. Hänvisning till enskild karta sker genom angivande av bebyggelsens namn, länsbokstav/sockennummer, bynummer: akt nummer, samt årtal om det är känt, t ex: Väckeby B32-39:1, år 1762.

Ortregister

Alby (Angarn): 23, 30, 31 ff, 59, 75, 101, 103, 110, 115, 118, 121, 129
Alby (Fresta) 42, 50 ff
Almare-Stäket (Stockholms-Näs, Bro) 80
Altuna (Lunda) 145, 171, 181
Angarns socken 21, 23 ff, 28–34, 58, 75, 101 ff, 110, 116, 118 f, 121, 129, 132, 141, 144, 189
Antuna (Ed) 26, 35 ff, 64
Arboga, stad 76
Arninge, Västra o Östra (Täby, Ryds skpl) 70, 122
Attundal 20 ff, 173
Balingstaby (Balingsta, Hagunda) 32
***Bederne** (Fresta) 42, 46
***Beltaretorp** (Frösunda) 151
Benhamra, Lilla o Stora (Vada) 74, 91 f, 94 ff, 111, 119, 165, 167, 207, 212
Bennikebol (Vidbo) 237 f
Bensta (Skånela) 223, 224 f
Berg (Frösunda) 145 f, 151
Berga (Haga, Håbo) 94
Berga (Ununge, Närke) 230
Berga (Vallentuna) 26, 30, 108, 110 f, 130, 135, 140
Berga (Västeråker, Hagunda) 95
Berga (Österåker, Åkers skplg) 215
Bergby (Markim) 63, 145, 171, 178, 181 f, 183, 188
Bergby (Skepptuna) 145 f, 156, 205, 215, 218 f
Bergby (Vallentuna) 44, 102, 111 f, 116, 119, 121, 123 f, 126, 141 ff, 196
Bergby (Vidbo) 237, 238, 244
Bergby (Östuna, Långhundra) 187
Bergsbol (Lunda) 172, 177, 212
Billsta (Frösunda) 151, 154 f, 164, 167 f
***Birkeby** (Täby) 73
Bisslinge (Ed, Sollentuna) 87
Bista (Vidbo) 235, 238 ff, 247 f
Björk (Västeråker, Hagunda) 208
Björkby (Vallentuna) 112
Björnboda (Vallentuna) 112

Björndal (Riala, Långhundra hd) 96, 140
Björneme (Gryta, Hagunda) 231
Bogesund (Östra Ryd, Danderyds skplg) 94
Borgby (Fresta) 25, 39, 42
Borresta (Orkesta) 83, 145 f, 192 f, 200
Borresta (Skepptuna) 205 f
Botkyrka sn, Svartlösa hd, Södermanland 125
***Botolfstörpeth se *Torp, Frösunda sn**
Bro, härad 195, 230
Bro-Löfsta (Bro, Bro) 217
Broby (Kårsta, Långhundra) 34, 94
Broby (Täby) 72, 73, 82, 87 f
Bromma sn, Sollentuna hd 24, 116
Bromseby (Garn, Långhundra) 160
Bromsta (Odensala, Ärlinghundra) 167
Brotby (Össeby) 96, 100, 136, 138 ff
Brunnby (Hammarby) 55, 57
Byle (Frösunda) 145, 151 f
Byle (Täby) 74
Buskgården (Skepptuna) 206
Bäddarö (Löt, Trögd) 183
Bällsta (Vallentuna) 23, 106, 108, 112 f, 115, 117 f, 120 f, 126, 131
Bärby (Danmark, Vaksala) 208
Bärby (Fogdö, Åker, Södermanland) 242
Bärsta (Uppsala-Näs, Ulleråker) 167
Bög (Sollentuna, Sollentuna) 33, 59, 189
Dal (Skånela) 68, 223, 225 f
***Dalen** (Hammarby) 58, 59
Danderyds skeppslag 21, 70, 106
Danderyds sn, Danderyds skplg 86, 96
Danmarks sn, Vaksala hd 163
Domta (Österunda, Torstuna) 105
***Dorsholm** (Västra Ryd, Bro) 66
***Duwaby** (Garn, Långhundra) 160

- Dyvinge** (Hammarby) 58, 66, 114, 134, 187
 Ed (Värmdö, Värmdö skplg) 126 f
 Edebo sn, Frösåkers hd 121
Eds socken 21, 26, 35–38, 63 f, 87
Eggeby (Hammarby) 55, 58, 63
Eka (Lunda) 145, 172, 174
Eke (Vidbo) 167, 240
Ekeby (Fresta) 40, 42 f, 75 f, 183
Ekeby (Frösunda) 152, 159
 Ekeby (Låssa, Bro) 217
Ekeby (Markim) 145, 182, 186 ff
 Ekeby (Rimbo, Sjuhundra) 158
Ekeby (Skånela) 223, 226, 229
Ekeby (Vallentuna) 22, 87 f, 110, 113
f
 Ekhammar (Stockholms-Näs, Bro) 138
 Ella (Täby, Danderyds skplg) 70
 Eneby (Västeråker, Hagunda) 208
 Enköping, stad 34
 Ensta (Täby, Danderyds skplg) 70
***Esliby** se Valla (Täby)
 Estuna socken, Lyhundra hd 31, 240
Fantebol (Fresta) 43, 47
Finnberga (Orkesta) 23, 145 f, 158, 177 f, 182, 184, 189, 193, 199, 207 ff, 227
 Finnsta (Bro, Bro) 217
 Finsta (Skederid, Sjuhundra) 49
Fittja (Täby) 26, 72, 74, 88, 100
 Flataryd (Ås, Västbo, Småland) 196
 Flensburg 37
Foderby (Vallentuna) 87, 114, 126
***Folklandstingstad** (Lunda) 23, 172 f
 Forkarby (Bälinge, Bälinge) 123
Fornboda (Fresta) 43 f, 48, 50
 Fransta (Husby, Långhundra) 88, 242
Frestaby (Fresta) 26, 39 f, 44, 55, 61, 65
Fresta socken 21, 24 ff, 39–53, 55, 61, 75 f, 84, 86, 131, 165, 183
 Frinsö (Sorunda, Sotholm, Södermanland) 183
***Fränninge** (Frösunda) 152
Fröby (Skepptuna) 204, 206
 Fröslunda sn, Lagunda hd 76
 Frösunda socken 21, 24 f, 101 f, 105, 119, 133, 145 f, 147–168, 179, 187, 190, 193, 196, 205 f, 212, 215, 229
 Frötuna, skeppslag 215
 Frötuna sn, Frötuna skplg 161
 Fullbro (Sorunda, Sotholm, Södermanland) 183
 Funbo (Funbo, Rasbo) 123
 Funbo sn, Rasbo hd 33, 123
 Furåsa (Hov, Göstring, Östergötland) 177
Fågelsunda (Frösunda) 152, 154 f
 Fågelvik (Tryserum, Norra Tjust, Småland) 196
 Fånö (Löt, Trögd) 183
Fällbro (Täby) 39, 43 f, 72, 75–77, 80, 86, 88, 121
 Garns sn, Långhundra hd 24 f, 115, 136
 Gemlinge (Rimbo, Sjuhundra) 140, 167
 Gemlinge (Rö, Sjuhundra) 96
 Gillberga (Garn, Långhundra) 96, 138, 153
 Gottorp (Svanshals, Lysing, Östergötland) 177, 217
 Gottröra (Gottröra, Långhundra) 96
 Gottröra sn, Långhundra hd 25, 96
Grana (Vallentuna) 26, 58, 108, 114 f
Granby (Orkesta) 167, 191, 193 f, 196
Granby (Össeby) 110, 122, 140
 Granhammar (Västra Ryd) 38
 Gribby (Täby, Danderyds skplg) 70
Grimsta (Fresta) 42, 44 f, 46
 Grimsta (Ärentuna, Norunda) 123
***Grymmeäter** (okänd sn) 64
 Gryta (S:t Ilian, Norrbo, Västmanland) 75 f
Grävelsta (Vallentuna) 115 f, 118
 Grävsta (Dalby, Hagunda) 197
Gudby (Fresta) 45, 53
Gullbron (Vallentuna) 22, 108, 116, 120, 123
 Gunsarby (Garn, Långhundra) 96, 138
 Gymninge (Holm, Hagunda) 197
Gådersta (Skepptuna) 145 f, 156, 203, 206 f, 213 ff, 218, 241
Gålnan (Vidbo) 240

- Gäddarö** (Vallentuna) 116, 167, 196
Gällsta (Vallentuna) 79, 108, 116 f, 187
Gävsjö (Vallentuna) 117
 Hacksta (Dalby, Hagunda) 197
 Hacksta (Husby-Sjutolft, Trögd) 66
Hacksta (Össeby) 136, 140 f
 Hackstaby (Hacksta, Trögd) 125
 Hacksta sn, Trögds hd 125
Hagby (Täby) 72 f, 75, 77 f, 80, 88, 215
 Hageby (Rogslösa, Dal, Östergötland) 177
 Hagunda, härad 87, 95
 Hakunge (Garn, Långhundra) 158, 168
 Halmbby (Funbo, Rasbo) 239
 Hammarby (Dalby, Hagunda) 167, 231
 Hammarby (Danmark, Vaksala) 240
Hammarby (Hammarby) 30, 55 f, 59–61, 79
Hammarby socken 21, 24 ff, 30, 35, 38, 42, 54–67, 114, 118, 127 f, 134, 187
Hamra (Frösunda) 152
Harby (Fresta) 40, 42, 45 f, 165
Harg (Skånela) 26, 64, 68 f, 74, 118, 126 f, 221, 223, 226, 228
Harg, Västra se Harg
Hargs kvarn (Skånela) 226, 229
 Harka (Frötuna, Frötuna skplg) 216
 Harke (Kärrbo, Siende, Västmanland) 138
Hassla (Vallentuna) 62, 117 f, 124, 126 ff,
 Heby (Simtuna, Simtuna) 76
Helgäby (Skepptuna) 145 f, 151, 203, 207 f
Helgö (Frösunda) 152 f, 154, 162
***Helsista** (Täby) 73, 78 f
 Hemsta (Boglösa, Trögd) 175
Herresta (Skepptuna) 94, 145, 183, 203, 208 f, 211, 219
 Hersby (Garn, Långhundra) 152
 Hjälmssta (Husby, Långhundra) 133
 Hjalsta sn, Lagunda hd 218
***Holm** (Frösunda) 153, 154
Holmen (Hammarby) 60, 61
 Hov (Hov, Göstring, Östergötland) 216
 Hummelsta (Löt, Trögd) 183
 Husa (Garn, Långhundra) 96, 99, 105, 139, 160, 166
Husby (Markim) 23, 145, 179, 183 f, 185, 187, 189, 208
 Husby-Lyhundra sn, Lyhundra hd 124
 Husby-Långhundra sn, Långhundra hd 25, 88, 133
 Husby-Sjutolfts sn, Trögds hd 66
 Husta (Kumla, Övertjurbo, Västmanland) 75
 Huvudsta (Solna, Danderyds skplg) 186
Hyppinge (Orkesta) 194
 Håbo, härad 230
 Hägernäs (Täby, Ryds skplg) 70
 Hälleby (Östuna, Långhundra) 217
Härads-Ekeby (Frösunda) 153, 167, 196
 Hässle (Dalby, Hagunda) 167
Hästberga (Orkesta) 167, 194 f, 196
 Hästholmen (Botkyrka, Svartlösa, Södermanland) 125
Högbro (Skepptuna) 209, 212
 Hönsgårde (Husby, Långhundra) 187
***Ingefrißbodha** se Lillbol
Ista (Skepptuna) 209
 Jursta (Bro, Bro) 195
 Jälla (Vaksala, Vaksala) 167
 Järva (Sollentuna, Sollentuna) 43, 126 f
Kapellet (Hammarby) 61
Karby (Täby) 72, 79 f
Karby (Vidbo) 145, 206, 239, 241 f, 244, 247 f
Karby, Lilla o Stora (Össeby) 30, 102, 136, 141 f
***Karlabby** (okänd sn) 67
***Keldberga** (Vallentuna) 118
 Kila sn, Jönåkers hd, Södermanland 169
Kimsta (Skånela) 126 f, 145 f, 176, 223, 226 f, 233 f
 Kind, härad, Västergötland 217
 Kista (Sollentuna, Sollentuna) 176
***Kiula** (Täby, Ryds skplg) 70, 83

- Kivsta (Kumla, Tjurbo) 75 f
 Klista (Fröslunda, Lagunda) 76
Klockargården (Frösunda) 154
Kogsta (Skepptuna) 209 f, 212
 Kolhammar (Odensala, Ärlinghundra) 158, 218
 Kolsta (Närtuna, Långhundra) 177
Korpkulla (Hammarby) 61
Kragsta (Vallentuna) 115, 118 ff, 132, 156, 196
Krogsta (Vidbo) 77, 196, 241, 242 f
 Kumla (Balingsta, Hagunda) 197
Kusta (Vallentuna) 92, 108, 113, 120, 122
Kyrkbyn (Hammarby) 25, 61
Kyssinge (Skånela) 145, 218, 227, 229
Kålsta (Fresta) 46, 50
 Kårstaby (Kårsta, Långhundra) 94, 230
 Kårsta sn, Långhundra hd 25, 81, 91, 99 f
Körlinge (Össeby) 115, 142 f
 Lagga sn, Långhundra hd 25, 207, 219
Lappdal (Vada) 101, 133
Lejden (Lunda) 170
 Lejsta (Rasbo, Rasbo) 100, 167
Lena (Markim) 23, 105, 184, 231
 Libby (Garn, Långhundra) 141
 Libby (Täby, Danderyds skplg) 70
Lillbol (Vidbo) 243
Lindholmen (Orkesta) 112, 116, 119, 130, 133, 147, 153 f, 157, 166, 190, 195 f, 197 ff
 Lindsunda (Norrunda, Ärlinghundra) 60, 229
Lindö (Vallentuna) 23, 30 ff, 47, 52, 60, 74, 81, 86, 96, 103, 108, 115 ff, 120 ff, 124, 126, 132, 134 f, 141, 144, 208, 212
Ling (Skepptuna) 145 f, 169, 173, 201, 210, 243
Ling (Vallentuna) 66, 120, 122 f, 140
Lingsberg (Vallentuna) 108
***Lingxhamar** (Frösunda) 154 f, 156
***Linta** (Bromma, Sollentuna) 59
 Lisinge (Rö, Långhundra) 156
Lisselby (Skepptuna) 187, 210
Litsby (Täby) 26, 72, 75 f, 80 ff, 84, 229
 Lovö (Lovö, Färentuna) 230
 Lund (Ramsta, Hagunda) 167
***Lunda** (Markim) 183, 185
Lunda socken 21, 23 ff, 145 f, 156, 169–178, 181, 185, 201, 204, 206, 212, 215, 217, 236
Lundby (Angarn) 28, 30, 110, 141
 Lundby (Husby, Långhundra) 217
Lundby (Markim) 145, 179, 183, 185 f, 187, 189
Lundby (Orkesta) 145 f, 196
Lundby, Stora se Lundby, Markim
 Lundås (Edebo, Frösåker) 121
Lussinge (Vada) 101
Luttergårde (Frösunda) 155
***Lycklinge** (Östra Ryd, Danderyds skplg) 160
 Långhundra, härad 20 f, 25, 91, 99 ff, 111, 119, 136, 140, 151, 187, 211
 Långmora (Riala, Långhundra) 96, 140, 167
Lättsta (Skepptuna) 145, 208, 211, 212
 Lörsta (Uppsala-Näs, Ulleråker) 167
Löt (Hammarby) 61
 Löttinge (Täby, Ryds skplg) 70, 87
Lövbrunna (Täby) 82, 88
Lövhamra (Skepptuna) 133, 203, 211
Lövsta (Frösunda) 119, 145, 155 ff, 168, 205 f, 212
 Lövsta (?Funbo, Rasbo) 123
Lövsättra (Täby, Danderyds skplg) 106
Lövsättra (Vallentuna) 123
Markims socken 21, 23 ff, 52, 63, 105, 145 f, 170 f, 178, 179–189, 193, 204, 231
 Marma (Lagga, Långhundra) 174
 Medevi (Esterna, Sjuhundra) 100
 Medevi (Skederid, Sjuhundra) 227, 234
 Mjölsta (Esterna, Sjuhundra) 100
Molnby (Vallentuna) 108, 118, 123 f
 Munkholmen (Västra Ryd, Bro) 66
Målsta (Vada) 101 f, 104, 166
 Mälby (Gottröra, Långhundra) 88, 230

- Mällösa, Lilla o Stora** (Vallentuna) 58, 62 ff, 69, 108, 111, 117 f, 121, 124 f, 127
- ***Mædhilby** (Frösunda) 153, 157, 167
- Mörby** (Lunda) 173 f
- Mörby** (Orkesta) 167, 196 f, 198
- Mörby** (Vallentuna) 101, 125
- Möre, härad, Småland 158
- ***Mørgxbool** (Fresta) 47, 50
- Nederäng** (Vidbo) 243 f, 249
- Nibble** (Hammarby) 44, 55, 61 f, 118, 127 f
- Nibble (Kårsta, Långhundra) 96
- Nibble** (Vidbo) 239 f, 244
- Norrby** (Lunda) 145, 169, 172, 174 f, 175, 212
- Norrby** (Vidbo) 244 f
- Norrsunda sn, Ärlinghundra hd 60, 80, 121, 126
- ***Norsa** (Norrsunda, Ärlinghundra) 229, 245
- Norslunda (Norrsunda, Ärlinghundra) 126 f
- Norunda, härad 87
- ***Nunnetorp** (Frösunda) 157
- Nyby** (Vallentuna) 58, 111, 114, 126, 127, 134
- Nyvla (Rasbo, Rasbo) 100
- Näntuna (Danmark, Vaksala) 67
- Näle** (Vallentuna) 62, 65, 69, 108, 114, 118, 134, 187
- Närke 81
- Närtuna sn, Långhundra hd 25, 154 f, 215
- Näs** (Frösunda) 148, 157, 162 ff
- Näsby (Täby, Danderyds skplg) 70
- Ockelsta** (Skepptuna) 145, 155 f, 174, 205, 209, 211, 212 f, 216 f
- Odensala sn, Ärlinghundra hd 158, 172
- Odenslunda** (Fresta) 26, 40, 47
- Odenslunda** (Frösunda) 148, 157
- Olhamra** (Vallentuna) 74, 77, 100, 128
- Olunda (Lagga, Långhundra) 167
- Orkestaby** (Orkesta) 167, 190 f, 196, 197 f
- Orkesta socken** 21, 23 ff, 145 f, 147, 157 f, 166 f, 177 f, 182, 184, 189, 190–200, 208 ff, 227
- Ormgården (Östra Ryd, Danderyds skplg) 106, 128
- Ormsta** (Vallentuna) 128 f
- ***Oskesta** (Östra Ryd, Danderyds skplg) 94
- ***Ottersta** (Solna, Danderyds skplg) 122
- ***Oxlabool** (Fresta) 43, 48, 50
- Pasta** (Skepptuna) 145, 206 f, 213
- Penningby (Länna, Frötuna och Länna skplg) 194
- Prästgården** (Frösunda) 147, 157
- Prästgården** (Skepptuna) 201
- Prästgården** (Skånela) 227
- Prästgården** (Vada) 103
- Prästgården** (Vallentuna) 107, 129
- Prästgården** (Vidbo) se Bista
- Raknö** (Frösunda) 157
- Ramsta (Garn, Långhundra) 141
- Ramsta sn, Hagunda hd 167
- Ramstad (Svanshals, Lysing, Östergötland) 217
- Rasbo, härad 247
- Rickeby (Gottröra, Långhundra) 187
- Rickeby** (Vallentuna) 108, 129, 134
- Rickeby** (Vidbo) 245 f
- Rickeby, Västra (Gottröra, Långhundra) 244
- Rickeby, Östra (Gottröra, Långhundra) 230
- Riksby (Bromma, Sollentuna) 116
- Rimstaholm** (Fresta) 48, 50, 52
- Rinkeby (Danderyd, Danderyds skplg) 96, 167
- Rinkeby (Lovö, Färentuna) 230
- Risberga (Östuna, Långhundra) 217
- Risbyle** (Täby) 72, 82 f
- Rocksta** (Angarn) 29, 30 f
- Rolsta** (Frösunda) 94, 145, 154, 158 f, 162, 193
- Rosendal** (Veda) 96, 103
- Rotbrunna (Härnevi, Torstuna) 197
- Runby** (Ed) 87
- Runö (Österåker, Åkers skplg) 215
- Ryd, skeppslag 21, 70

Rydboholm (Östra Ryd, Danderyds skplg) 80, 134, 206, 211, 216
 Råby (Fasta, Sjuhundra) 246
Rävsta (Angarn) 23, 31 *f*
 Rävsta (S:t Olof, Ärlinghundra) 194, 245
 Rönninge (Täby, Ryds skplg) 70
Rörby (Angarn) 32
 Salby (Kårsta, Långhundra) 111, 119, 154, 207, 212
Sanda (Fresta) 26, 40, 48, 55
Saxta (Markim) 184, 186
Seminghundra, härad 20 ff, 145–249
Seneby (Vada) 103
 Sevede, Småland 158
Sigridholm se Ling, Skepptuna
 Sigtuna, stad 173, 225
 Sjuhundra, härad 100, 140
Sjöberg (Össeby) 136, 143
 Skalhamra (Gottröra, Långhundra) 230
Skallerbol (Lunda) 175
Skalmsta (Skånela) 223, 228, 244
 Skarpsundby (Kårsta, Långhundra) 158
Skepptuna socken 20 f, 23, 24 f, 94, 96, 105, 133, 145 f, 148, 151, 155 f, 169, 174, 183 f, 187, 201–220, 236, 241, 244, 248
Skesta (Vada) 92, 103, 143
Skoby (Skepptuna) 213
 Skogberga (Täby, Ryds skplg) 70
Skrikboda (Vada) 96, 104
 Skråmsta (Håbo-Tibble, Håbo) 63
Skrävsta (Frösunda) 145 f, 159
Skålhamra (Täby) 39, 48, 72, 82, 83 *f*, 88, 121
Skånela (Skånela) 221, 229
Skånelaholm (Skånela) 223, 229
Skånela socken 21, 24 ff, 42, 64, 68 *f*, 96, 118, 121, 126 f, 130, 145 f, 158, 176, 187, 221–234, 244
 Skåvsjö (Östra Ryd, Danderyds skplg) 94
Skälby (Hammarby) 55, 62
Skälby (Vada) 101, 104
Skällnora (Fresta) 21, 25, 42 f, 46 f, 48 ff, 84
Sköldnora se Skällnora

Skölsta (Vaksala, Vaksala) 138, 167
Slumsta (Orkesta) 196, 198
Slumsta (Skepptuna) 206, 213 *f*
Smedby (Fresta) 26, 40, 52 *f*
Smedby (Hammarby) 26, 38, 52, 55 f, 63
Smedstorp (Frösunda) 159, 198
 Småland 87, 230
 ***Smörkulla** (Skånela) 229
Snapptuna (Vallentuna) 129
Snättsta (Markim) 179, 186 *f*
 Sollentuna, härad 21, 35
 Solna sn, Danderyds skplg 24
Solsta (Frösunda) 102, 148, 159 *f*, 187
Sorma (Vallentuna) 26, 108, 110, 129
f
 Spånga (Bro, Bro) 217
 Spånga sn, Sollentuna hd 24
 Starrmora (Riala, Sjuhundra) 96, 140
 Stav (Färentuna, Färentuna) 160
 Stava (Österåker, Åkers skplg) 34, 94
 Sten (Västra Stenby, Aska, Östergötland) 216
 Steninge (Husby, Ärlinghundra) 230
Stensta (Skepptuna) 145, 206 f, 214
Stensta (Skånela) 145, 223, 227, 229, 233
Stjärnborg (Hammarby) 63
 Stockby (Danderyd, Danderyds skplg) 59, 210
 Stockholm, stad 21, 34, 36, 42, 67, 91, 95, 111, 119, 147, 173, 182, 184, 186, 188 f, 196, 210 f, 213, 227, 229, 234, 248
Stolp-Ekeby (Frösunda) 145 f, 160, 165
Storbol (Vidbo) 239, 243, 246 *f*
 Ström (Norrunda, Ärlinghundra) 121
 *Ström (Sorunda, Sotholm, Södermanland) 183
Stubbtorp (Frösunda) 160 *f*
 ***Störtebo** (Frösunda) 161
 Sund (Bro, Bro skplg) 64, 163
 Sundby (Kårsta, Långhundra) 154
 Sundby (Vårdinge, Öknebo, Södermanland) 242
 Sundby (Västra Ryd, Bro) 38
Sunnanå (Frösunda) 161

- Sunnarby (Kårsta, Långhundra) 187
Sunnersta (Össeby) 62, 103, *143*, 241
Sursta (Skepptuna) 96, 145, *213 f*, 248
Sursta (Vallentuna) 23, 32, 42, 58, 103, 108, 120, *130*, 132, 134, 141
Svensbol (Vidbo) *247*
 Svinninge (Österåker, Rydbo skplg) 67
 Svista (Bälinge, Bälinge) 84
Svista (Össeby) 136, *143 f*
Sylta (Täby) 39, 47, 53, *84 f*, 88
Sylta (Vallentuna) *130*, 196
 Sånna (Asby, Ydre, Östergötland) 230
Såsta (Täby) 72, 79, *85 f*, 87 f
 Säby (Garn, Långhundra) 166
 Säby (Norrunda, Ärlinghundra) 56
Säby (Vallentuna) 52, 67, 83, 115, *131 f*
 Säby (Villberga, Trögd) 230
Sälna (Skånela) 96, 121, 130, 158, 187, 223, *229–233*
 Sättermossen (Riala, Långhundra) 140
Sätra (Vada) 96, 100, *104*, 138
 Sättra (Ed, Sollentuna) 87
 Sättra (Färentuna, Färentuna) 160
 Sättra (Riala, Långhundra) 96, 140, 167
 Sävja (Danmark, Vaksala) 67
Söböringe (Össeby) *144*
Söderby, Lilla o Stora (Lunda) 145, 156, 170, 174, *175 f*, 177, 206
 Söderby (Munsö, Färentuna) 32
 Söderby (Närtuna, Långhundra) 196
Söderby (Orkesta) 167, 191 f, 196 f, *198 f*
 Söderby (Rimbo, Sjuhundra) 96, 140, 167
 Söderby (Rö, Sjuhundra) 96, 140, 167
Söderby (Össeby) *144*
 Söderby (Östra Ryd, Danderyds skplg) 160
 Södermanland 117, 169, 230
Tadem (Skånela) 145, 226, 229, *233 f*
Tallhammar (Vallentuna) 113, *132*
Tarby (Frösunda) *161*, 208, 215, 229
 Tarv (Närtuna, Långhundra) 216 f
 Tena (Vittinge, Torstuna) 167
 Tibble (Täby, Danderyds skplg) 70
 Til (S:t Olof, Ärlinghundra) 47
 Tisslinge (Östuna, Långhundra) 187
 Tiundaland 21
Tjusta (Skånela) 223, 226, *234*
 Toftesta (Garn, Långhundra) 96, 138, 167
***Torp** (Frösunda) *162*
Torsholma (Frösunda) 76, 148, 154, *162 ff*
 Torslunda (Haga, Håbo) 179
Torslunda (Täby) 26, 72, 75, *86*
Torsåker (Hammarby) 55, 58, *63 f*
Trosta (Lunda) 145, *176 f*
Trynninge (Hammarby) 26, 35, 55, 56, 63, *64 f*, 68, 118, 127
 Tullinge (Botkyrka, Svartlösa, Södermanland) 125
Tuna (Frösunda) 151, 155, *164*
 Tuna (Österåker, Åkers skplg) 79, 139, 153, 163, 165, 229
 Täby (Husby-Lyhundra, Lyhundra) 124
Täby (Täby) 72, 73, 79, *86 ff*
 Täby (Östuna, Långhundra) 198, 217
Täby socken 21, 24 ff, 39, 65, *70–90*, 100, 106, 121 f, 229
Ubby (Vallentuna) *132*
Ullentuna (Skepptuna) 204 f, *215*
 Ullna (Östra Ryd, Danderyds skplg) 105
 Ullunda (Vårfrukyrka, Åsunda) 34
 Uppland 24 f, 84, 102, 117, 159
 Uppsala, stad och stift 37, 111, 119, 123, 161, 173, 207, 212, 243
Uppäng (Vidbo) 145 f, 219, 241, *247*, 248
Uthamra (Vallentuna) 113, 118, 130, *132 f*
 Utål (Bro, Bro skplg) 127
 Vackerberga (Husby, Långhundra) 187
Vadaby (Vada) 91, *104–105*
Vada socken 21, 24 ff, *91–105*, 133, 138, 143, 166 f
Vadatorp (Vada) *105*
 Vaksala sn, Vaksala hd 163
Valla (Skepptuna) 146, 204, 206, *215 f*, 248
Valla (Täby) 87, *88 ff*

Vallby (Rimbo, Sjuhundra) 215
 Vallby (S:t Ilian, Tuhundra, Västmanland) 244
Vallensjö (Fresta) 53
Vallentuna, härad 20 ff, 26–144, 187, 219, 221
Vallentuna socken 22 ff, 30 ff, 42, 47, 52, 58, 60, 62 ff, 66 ff, 74, 77, 81, 83, 86 f, 96, 100 ff, 106–135, 140 ff, 156, 167, 184, 187, 196
 Vansö sn, Åkers hd, Södermanland 215
Vasa (Skepptuna) 216 f, 244
Vaxtuna (Orkesta) 192, 199
 Veckholms sn, Trögds hd 185
Veda (Angarn) 29 f, 32 f
Veda (Vallentuna) 101, 133, 167, 196
Velamby (Vidbo) 145, 236, 247 f
Viby (Markim) 186 f, 187 f, 219
 Viby (S:t Olof, Håbo) 159
Vidbo socken 21, 24 f, 145 f, 167, 196, 206, 235–249
Viggeby (Orkesta) 167, 196, 199 f
 Viggeby (Täby, Danderyds skplg) 70
 Viggeby (Norrsunda, Ärlinghundra) 80
Vik (Hammarby) 44, 55, 59, 65 f, 87
Vilunda (Hammarby) 55, 66, 67
Visinge (Täby) 90
Vivelsta (Markim) 52, 145, 182, 188
Vreda (Frösunda) 46, 102, 105, 145 f, 164 f
Vreta (Frösunda) 148
Vreta (Markim) 145, 179, 182, 187, 188
Välsta (Skepptuna) 217
 Värmdö sn, Värmdö skplg 24 f
 Värsta (Spånga, Sollentuna) 76
Väsby (Hammarby) 55, 66, 67, 131
Väsby (Vallentuna) 133 f
Väsby (Össeby) 94, 136, 141, 144
Västanberga (Vallentuna) 114, 134
 Västerby (Åland, Hagunda) 167
Västlunda (Vallentuna) 87, 134
 Västerås, stad och stift 76
***Wretetorp** (Frösunda) 166, 196
***Wädla** (Solna, Danderyds skplg) 141
***Wäsby** (Frösunda) 101, 133, 153, 157, 166, 195

Ybelholm (Markim) 183, 189
Yvlinge (Markim) 33, 187, 189
 Ytterby (Täby, Danderyds skplg) 70
 Ytterby (Sollentuna, Sollentuna) 87
Yttergårde (Orkesta) 191, 193, 200
 Åby (Garn, Långhundra) 101
 Åby (Lagga, Långhundra) 167
Åby (Vallentuna) 111, 129, 134 f
 Åker, skeppslag 21, 219
 Åkerby (Funbo, Rasbo) 239
 Åkerby (Täby, Danderyds skplg) 70
 Ålbrunna (Låssa, Bro) 217
Ånsta (Skepptuna) 203, 218
Åsby (Vidbo) 145, 236, 248 f
 Åsby (Östuna, Långhundra) 187
Åsta (Angarn) 23, 29, 33, 113
Åsvasta (Frösunda) 151, 155, 167 f
Åttesta (Frösunda) 145 f, 151, 156, 168
 Åva (Täby, Danderyds skplg) 70
 *Ebbærydh (okänd sn) 227
Älvsunda (Ed) 35, 38, 63
Ängeby (Lunda) 145, 170, 177 f, 215, 217
 Ängsö sn, Yttertjurbo hd, Västmanland 79
Ännesta (Dalby, Hagunda) 95, 167
 Ärlinghundra, härad 60
Äspesta (Skepptuna) 205 f, 218 f, 227
 *Ön' se Lundby (Markim)
 Öland 158
Örsta (Angarn) 23, 29, 32, 33 f, 37, 58, 81, 102, 116, 119, 121, 132, 141, 144, 189
Örsta (Markim) 145 f, 189
Örby (Skepptuna) 23, 145 f, 203, 219
 Ösby (Danderyd, Danderyds skplg) 183
Ösby (Lunda) 145, 170, 171, 178, 181
Össeby socken 21, 24 ff, 30, 94, 96, 100, 103, 110, 122, 136–144
Östa (Skepptuna) 105, 205 f, 213, 219 f
 *Östby (Össeby) 144
 Österby (Läby, Ulleråker) 246
 Österby (Sund, Ydre, Småland) 230
Österbyle (Täby) 88, 90
 Östergötland 50, 117, 230
 Österåkers sn, Åkers skplg 24 f

Östuna kyrkby (Östuna, Långhundra)
95, 215
Östuna sn, Långhundra hd 25

Östra Ryds sn, Danderyd skplg 24 f,
31

Personregister

- Aa van der, se Karl van der Aa, Klaus
van der Aa, Mikael van der Aa
Abjörn Sixtensson (Sparre av Tofta)
59, 79, 85
Abraham
– Eriksson (Gyllenstierna) 196
– Eriksson (Leijonhufvud) 65, 244
Agnes, dotter till Mats i Asker 131,
185
– Nisse Gjurdssons hustru 126, 226
Agneta Eriksdotter (Krummedige) 88
Albrekt (av Mecklenburg), hertig och
kung 36, 151, 164, 167
Ale, ?bonde 144
Alf i Krogsta 243
Alle i Vaxtuna 199
Ambjörn i Ormsta 128
Amund Svensson i Ekeby 43
Anund i Foderby 114
Anders (Andreas)
– frman 230
– i Gottröra, kyherde 202
– i Gådersta 206 f
– i Hacksta 141
– i Lindö 121
– i Litsby 81
– i Lundby 30
– i Lundby, länsman 186
– i Rävsta 31 f
– i Sorma 130
– i Strängnäs, biskop 240, 244
– i Trosta 176
– i Åttesta 168
– i Ångeby 177
– Brynjölfsson (hjorthorn) 239, 244
– Botvidsson 225
– Ingvarsson (ankare) 158, 165
– Jonsson i Åkerby 74
– Pedersson 231
– Pedersson på Svansholmen 125
– Olofsson 105, 184, 220
– Olofsson i Billsta, frman 151, 164,
167
– Olofsson i Lövhamra, frman 133,
211
– Olsson, väpnare 159
Andor, stenhuggare 107
Andreas, se Anders
Anna, hustru 102
– Axelsdotter (Bielke) 122, 233
– Bengtsdotter (Lillie) 89
– Bengtsdotter (Sparre av Hjulsta och
Ängsö) 75 f, 81 f, 126, 128
– Eriksdotter, Gregers Bengtssons
hustru 167
– Eriksdotter, änka efter Jakob
Västgöte 117, 133
– Eriksdotter (Leijonhufvud) 233
– Eriksdotter (Väsby-ätten) 95, 240
– Karlsdotter (Vinstorpa-ätten) 172,
177, 213, 217
– Pedersdotter (Härlunda-ätten) 123
f, 152
– Tegelslagare 249
Anund, länsman i Ösby 178
– i Näle 126
– i Väsby 66 f, 131
Apollonia Jönsdotter (Hjorthorn,
Jösse Finnssons ätt) 248
Arent Persson (Örnflycht) 62
Arvid Bengtsson (Oxenstierna) 80
– Björnsson (färla) 32
– Gustavsson d y (Sparre av Vik) 133 f
– Trolle 96, 248
– Västgöte 23
Arxö, se Konrad Arxö
Aspenäs-ätten, se Filip Birgersson,
Katarina Magnusdotter, Knut
Jonsson
Astrid, hustru till Ulf i Lindö 120
Axel Andersson (Lillie av Ökna) 44,
184, 186
– Eriksson (Bielke) 43, 76, 99, 122,
164, 232 f
– Nilsson (Banér) 76, 111
Bagge, se Per Bagge

- Banér, se Axel Nilsson, Eskil Isaksson,
Isak Björnsson, Isak Nilsson, Knut
Eskilsson, Sigrid Eskilsdotter
- Barbro Eriksdotter 184, 233
- Beata Arvidsdotter (Trolle) 82
– Eriksdotter (Trolle) 240, 248
- Bengt (Benedikt)
– hertig 50
– i Körlinge 143
– i Fällbro 76
– i Söderby 144
– Algotssons ätt, se Katarina
Knutsdotter
– Birgersson, biskop i Linköping 83
– Galle 205
– Håkansson 165
– Jönsson (Oxenstierna) 167, 174
– Karlsson, fogde 184
– Karlsson (sparre över blad) 23
– Laurensen (Björnlår) 74
– Mager, kyherde i Vidbo 239, 244
– Uddsson 168
- Bengta Magnusdotter 230
– Matsdotter, nunna 230
- Benne i Täby by 79
- Bergen van dem, se Lydeka van dem
Bergen
- Bernhard Myntare 225
- Bese, se Gunhild Johansdotter, Johan
Bese
- Bielke, se Anna Axelsdotter, Axel
Eriksson, Birgitta Stensdotter, Erik
Turesson, Johan Axelsson, Karin
Eriksdotter, Katarina Stensdotter,
Margareta Axelsdotter, Nils
Turesson, Sten Bengtsson, Sten
Turesson, Ture Bengtsson, Ture
Pedersson
- Birger (Börje)
– Botvidsson (?krökt arm) 143, 241
– Gregersson (Malsta-ätten) 111
– Magnusson, kung 79, 183, 187
– Nilsson (Grip) 90, 161, 215
– Olofsson (Lossa-ätten) 37, 77
– Petersson (Finsta-ätten) 49, 73, 79,
81, 85, 229
– Ulfsson 49
- Birgitta (Birgit, Brita, Britta)
– i Hammersta 60
– Birgersdotter (Finsta-ätten) 49 f, 79
– ”Dalakarls” i Uppsala 244
– Eriksdotter (ulvsax) 67
– Eriksdotter (Väsby-ätten) 81
– Finvidsdotter (Frössviks-ätten) 59
– Jönsdotter (Roos) 241 f
– Karlsdotter 32
– Kristiernsdotter 216
– Larsdotter i Nora 128
– Larsdotter (spänne) 161, 208 f
– Nilsson, Jedvard Filipssons
hustru 105
– Olofsdotter (Strömsta-ätten) 53, 220
– Olofsdotter (Tott) 60
– Stensdotter (Bielke) 88
– Tordsdotter (Bonde) 32, 225, 228,
240
– Trottesdotter (Eka-ätten) 94, 245
- Björn i Fittja 74
– i Granby 193
– i Gådersta 207
– i Kimsta 226
– i Lindö 121
– i Mällösa 111
– Björnsson, korpräst i Uppsala 239,
247
– Olofsson 58
– Pedersson (björnram) 161, 208
- Björnlår, se Bengt Laurensen, Lasse
Karlsson
- Björnram från Västergötland, se Erik
Otteson
- Bo Djure 185
– Jonsson (Grip) 151, 158, 168, 225,
230
- Bonde, se Birgitta Tordsdotter, Karl
Knutsson, Knut Bonde, Kristina
Karlsdotter, Magdalena Karlsdotter,
Sigrid Karlsdotter, Tord Rörksson
- Bothild, frkvinna 94, 144, 158, 184,
208
- Botolf (Botulf)
– kättare 202
– ’torpakarl’ 105
– i Rolsta 158

- i *Torp 162
- i Täby, kyherde 73
- Botvid i Akalla 75
- i Mällösa 124
- i Sunnersta 62, 102, 143
- i *Torp 162
- i Tullinge 125
- Brahe, se Per Brahe
- Brita, Britta, se Birgitta
- Båått, se Henrik Erlandsson, Johan Pedersson, Peder Erlandsson
- Bärsa, ?bonde 142
- Bölja, se Elsa Nilsdotter, Engelbrekt Larsson, Kjell Nilsson, Lars Nilsson, Märta Nilsdotter, Nils Larsson, Nils Tomasson, Tomas Nilsson
- Börje, se Birger

- Cecilia Eriksdotter (björnlår) 117, 133
- Filipsdotter 84, 113, 121
- Hansdotter, Klas Staffanssons änka 89
- Hansdotter (Valram) 159
- Haraldsdotter (Gren) 221
- Ulfsdotter (Ulvåsa-ätten) 49
- Claus, se Klas (Klaus)
- Cruus, se Erik Nilsson, Jesper Nilsson, Lars Jespersson, Nils Jespersson

- David i Seneby 103
- Didrik van Oren 36
- Djure, se Bo Djure
- Djäkn, se Ingemar Djäkn, Jakob Olofsson, Jon Petersson, Tord Djäkn
- Doter, frkvinna 102, 159
- Duva, se Olof Duva, Peder Duva

- Eggert Görtz, kantor i Uppsala 95, 154
- Eka-ätten, se Birgitta Trottesdotter, Magnus Karlsson, Magnus Trotteson
- Elin (Elena, Elina, Helena)
- hustru till Lars i Körlinge 142
- Johansdotter 64
- Nilsdotter (varghuvud) 160

- Elef (Elof)
- landbo 101
- i Karby 241
- i Uthamra 113, 133
- Elofssönernas ätt, se Johan Elofsson, Kristina Johansdotter
- Elsa Axelsdotter (Posse) 99, 120, 122, 229, 233
- Nilsdotter (Bölja) 151
- Elseby, Tideman van Wesens hustru 36
- Engelbrekt Larsson (Bölja) 123 f, 129, 152, 164, 167
- Enbjörn i Bög 33, 189
- Erengisle Nilsson d ä (Hammersta-ätten) 60, 87
- Erik XIV, kung och hertig 89, 202
- (okänt sigill) 44
- i Antuna 37
- i Dyvinge 58
- i Grana 115
- i Grimsta 42, 46
- i Grävelsta 116
- i Gådersta 207
- i Herresta 209, 219
- i Lindö 121
- i Odenslunda 47
- i Odenslunda, länsman 47
- i Tadem 234
- i Ubbby 132
- i Vilunda 66
- i Västanberga 134
- i Åby 135
- i Åttesta 168
- Anundsson (växt) 77
- Bengtsson i Karby 102
- Bengtsson (styckad sköld, nedre fältet delat) 205
- Eriksson 233
- Eriksson i Fittja 74
- Eriksson i Karby 142
- Eriksson (Gyllenstierna) 196
- Gregersson i Frestaby 44
- Gregersson (Folkungaättens oäkta gren) 95
- Gregersson (Örnflycht) 37

- Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) 158
- Jakobsson (örn) 156, 175
- Jappsson i Trosta 176
- Johansson (Vasa) 147
- Jönsson (Hallkveds-ätten) 123, 174
- Karlsson (Vasa) 172, 177, 216 f
- Karlsson (Örnfoot) 141, 161, 175
- Larsson 33
- Larsson i Byle 152
- Matsson 43
- Matsson i Harg 69
- Matsson (stjärna) 76
- Månsson (Natt och Dag) 229, 233
- Nilsson (Cruus) 243
- Nilsson (Gyllenstierna) 23
- Nilsson (Väsby-ätten) 87, 95, 100, 116, 123, 133, 163, 166 f, 175, 197 f, 205 f, 240, 244
- Olofsson i Oskesta 218
- Otteson (Björnram från Västergötland) 32, 33f
- Pedersson i Svista 144
- Persson i Molnby 124
- Pedersson (Soop) 152
- Turesson (Bielke) 23, 91, 94, 96, 119, 216
- Trolle 96, 248
- Tönnesson (Tott) 65 ff, 94, 99
- Erland i Berga 110
- Kagge 183, 186, 189
- Erling i Nyckelby 183
- Ermund i Sätuna 247
- Esbjörn i Eka 172
- i Örby 23, 146, 219
- Eskil Eskilsson 175
- Isaksson (Banér) 123 f, 221
- Estrid, hustru till Ragne i Gällsta 79

- Filip (Philippus)
- Birgersson (Aspenäs-ätten) 158
- Finvidsson (Rumby-ätten) 66, 160
- Karlsson (Folkungaättens oäkta gren) 84
- Larssons ätt, se Lars Filipsson
- Stock (7-stjärna) 185

- Finsta-ätten, se Birger Petersson, Birgitta Birgersdotter, Israel Erlandsson, Katarina Birgersdotter
- Finvid 193
- Finvidsson d ä (Frössviks-ätten) 80, 151, 160, 164, 167
- Larsson (Peter Finvidssons ätt) 100
- Larsson (stjärna) 104, 138, 243
- Folke Gregersson (Lillie) 147
- Jonsson (Fånö-ätten) 182 f, 185
- Folkungaättens lagmansgren, se Ingeborg Bengtsdotter
- Folkungaättens oäkta gren, se Erik Gregersson, Filip Karlsson, Gregers Bengtsson, Gregers Magnusson, Ingeborg Jonsdotter, Karl Gregersson, Kristina Magnusdotter, Magnus Gregersson
- Folkvin Arxö 59, 65
- Franke, se Gustav Franke
- Frögård i Väsby 144
- Frössviks-ätten, se Birgitta Finvidsdotter, Finvid Finvidsson d ä
- Frösten i Körlinge 142
- Fulluge Ulfsson 120
- Fånö-ätten, se Folke Jonsson, Katarina Tjälvesdotter
- Färila, Karl Erikssons ätt, se Åke Bengtsson

- Gabriel Kristersson (Oxenstierna) 162, 240, 247 f
- Galle, se Bengt Galle, Johan Bengtsson, Olof Galle
- Gelle i Bällsta 112
- Gera, se Karl Holgersson
- Gerdar i Hammarby, präst 55
- Gere, frman 102, 159
- i Litsby 81
- Gerlög i Hilleshög 187
- Germund, lagman 199
- Håkansson 160
- Gertrud Andersdotter (2 spetsar uppifrån) 217
- Glysing, se Henrik Glysing
- Gotskalk Bengtsson (UlV) 134, 163
- Gregers, 'torpakarl' 105

- i Frestaby 44
- i Målsta 102
- i Ling 123
- i Odenslunda 47
- Bengtsson (Folkungaättens oäkta gren) 23, 91, 94 ff, 100, 104, 121, 138, 167, 231
- Magnusson (Folkungaättens oäkta gren) 105, 220
- Nilsson (Väsby-ätten) 96
- Gren, se Cecilia Haraldsdotter
- Grip, yngre ätten, se Birger Nilsson, Margareta Grip
- Grip, äldre ätten, se Bo Jonsson
- Gudmund Persson på Tyresö 89
- Skrivare 50
- Gudnyt, ?präst 120
- Gudrik, ?bonde 174
- Gulliver i Grana 115
- Gumsehuvud, se Gustav Karlsson
- Gunne, ?bonde 229
- Gunhild Johansdotter (Bese) 91, 94, 96 ff, 100 f, 103 f, 120 ff, 138 f, 158, 229, 231 f
- Gustav I, kung 24, 44 f, 47, 50 f, 60, 65, 73, 78, 81, 85, 88 ff, 113, 117, 125, 133, 143, 174, 177, 184, 186, 194 ff, 217, 244
- Franke 113
- Johansson (Tre rosor) 73, 75 ff, 82, 85 f, 88, 90, 118, 157, 225, 228
- Karlsson (Gumsehuvud) 208
- Olsson (Stenbock) 177, 217
- Sture 80
- Gye, ?bonde 83
- Gyllenhorn, se Jon Olofsson
- Gyllenstierna, se Erik Eriksson, Erik Nilsson, Jöran Eriksson, Karin Erikssdotter, Kristina Nilssdotter, Nils Eriksson
- Gåsbog, se Johan Gåsbog
- Gårdar Ulfsson 120
- Göran, se Jöran
- Görtz, se Eggert Görtz, Jesper Görtz, Kort Görtz, Melchior Görtz, Ramborg Kortsdotter
- Hallkveds-ätten, se Erik Jönsson
- Hammersta-ätten, se Erengisle Nilsson d ä, Ingevald Estridsson
- Hans i Husby 184
- i Solsta 160
- i Väsby 144
- Kyle 44 f, 120
- Lepil, kyherde i Vada 95
- Pedersson (Stiernsköld) 207, 215
- Skörbytta i Stockholm 84, 246
- Åkesson 23
- Helena, se Elin
- Hemming, ärkebiskop 24, 59, 74, 100
- i Runsö 244
- i Åsby 248
- Finvidsson 193
- Olofsson i Burunge 68, 126
- Henrik, kyherde i Skepptuna 209, 239
- landbo 100
- i Rocksta 31
- i Uppäng 219
- Damerow 100
- Erlandsson (Bååt) 89
- Glysing 187
- Karlsson, ärkebiskop 80, 92, 100, 217 225, 242
- Reventlow 94, 100
- Hjorthorn, Jösse Finnssons ätt, se Apollonia Jönsdotter
- Holmfast, ?bonde 174
- Holmfrid, syster till Holmfast 174
- Holmger (Holger, Honger)
- i Eka 172
- i Karby 241
- i *Keldberga 118
- i Mörby 125
- i Sursta 130
- i Ånsta 218
- Horn, se Klas Kristersson
- Håkan i Helgäby 208
- i Lundby 196
- Dagsson Höge 160
- Magnusson, väpnare 127
- Nilsson 84
- Härlunda-ätten, se Anna Pedersdotter
- Höge, se Håkan Dagsson

- Ilian i Eggeby 58
 Inga, änka efter Ragnfast 187
 – Gregersdotter (Malsta-ätten) 163
 Ingeborg, hustru till Arvid Björnsson 32
 – hustru till Peder Magnusson 143
 – Bengtsdotter (Folkungaättens lagmansgren) 81
 – Håkansdotter 160
 – Jonsdotter (Rickeby-ätten) 246
 – Jönsdotter, frkvinna 66
 – Jönsdotter i Nånö 31
 – Larsdotter (Tott) 111, 116
 – Magnusdotter (Ulvåsa-ätten) 87, 168
 – Olofsdotter (två uppåtvända vingar) 77, 128
 – Åkesdotter (Tott) 60, 113, 127, 227
 Ingegerd, änka efter Jöns i Valla 248
 – Filipdsdotter (Rumby-ätten) 92, 138
 – Jonsdotter (Folkungaättens oäkta gren) 94, 100
 – Knutsdotter 49
 Ingemar, ?bonde 229
 – i Krogsta 242
 – i Åsby 237
 – i Ösby 178
 – Djäkn 230
 – Olofsson 247
 Ingemar Djäkns ätt, se Erik Ingemarsson
 Ingemund i Bensta 225
 – Berga 111
 – i Fällbro 75
 – i Sälna 229
 – Jonssons ätt, se Kristina Olofsdotter
 Ingerun, Livstens hustru 162
 Ingevald i Lundby 185
 – i Mörby 125
 – Estridsson (Hammersta-ätten) 242
 – Röriksson 49, 193
 Ingevast i Lindö 121
 Ingvar i Karby 241
 – Ingemarsson 229
 Isak Björnsson (Banér) 217
 – Nilsson (Banér) 57, 111 f
- Israel Erlandsson (Finsta-ätten), biskop i Västerås 138, 202, 225
 Ivar i Grävelsta 115
 – Månsson (Liljeörn) 53
 – Nilsson ätt, se Magnus Nilsson
- Jakob (Jap, Jeppe)
 – i Grimsta 44
 – i Gådersta (omnämnd 1381) 206
 – i Gådersta (omnämnd 1468–1480) 207
 – i Lappdal 101, 133
 – i Ling 122
 – i Ormsta 129
 – i Rocksta 31
 – i Sunnersta 143
 – i Söderby 176
 – i Trosta 176
 – i Vreda 165
 – i Örby 219
 – Olofsson (Djäkn) 168
 – Ulfsson, ärkebiskop 62, 65, 67, 69, 118, 124 f, 127, 159
 – Västgöte på Sjö 117, 132
 Jan Borman 201
 Jarl Ingemarsson 229
 Jarlabanke, storman 27, 86
 Jedvard Filipsson (Rumby-ätten) 94, 105, 164, 165, 220
 Jeppe, se Jakob
 Jesper Görtz 23, 81, 94 f, 111, 119, 207
 – Nilsson (Cruus) 52
 Joar i Helgäby 207
 – i Lindö 121
 – Olsson i Helgäby 207
 Johan (Johannes, Joen, Jon), se även Hans, Jöns
 – kanik i Uppsala 202
 – i Alby (omnämnd 1318) 30
 – i Alby (omnämnd 1351) 30
 – i Alby (omnämnd 1477) 30
 – i Borresta 193
 – i Fittja 74
 – i Foderby 114
 – i Grana 115
 – i Gränberga 199

- i Gådersta 207
- i Hacksta 141
- i Helgåby (omnämnd 1420) 207
- i Helgåby (omnämnd 1455) 208
- i Husby 183 f
- i Häradshamra 177
- i *Keldberga 118
- i Krogsta 242
- i Körlinge 115, 142
- i Odenslunda 47
- i Sorma 130
- i Stolp-Ekeby 160
- i Svista 144
- i Söderby 176
- i Uppäng 247
- i Vada, sockenpräst 92
- i Veda 32
- i Ängeby 177
- Axelsson (Bielke) 120, 122, 229
- Bengtsson (Galle) 154, 156, 175, 205
- Bese 96
- Elofsson (Elofssönernas ätt) 73
- Eriksson i Harg 68
- Filipsson, kyherde i Frösunda 138
- Finvidsson 193
- Gåsbog 83
- Håkansson 209
- Ingevaldsson (Örnsparre) 183
- Ingelsson 207
- Olofsson 208
- Karlsson (Vasa) 172, 216
- Kristiernsson (Vasa) 23, 177, 216
- Larsson i Mällösa 64, 69, 111, 128, 124, 127
- Larsson (flygande svärd) 23, 124
- Larsson (okänt sigill) 64
- Nilsson (Rickeby-ätten) 246
- Odulfsson, ärkedjäkne 42, 83, 131
- Olofsson (Gyllenhorn) 44
- Olofsson 52, 151, 164, 167
- Pedersson (Bååt) 129
- (Petersson) Djäkne 31
- Ragvaldsson (vase) 205
- Rörriksson 49, 227
- Skrivare 120, 122
- Turesson (Tre rosor) 57, 59, 73, 75, 77, 82, 85 f, 88, 90, 114, 120, 228, 238, 241, 243
- Åkesson (Natt och Dag) 99, 233
- Ängel 165, 229
- Johanna, syster till Hemmings hustru 244
- Jon, se Johan
- Jorund i Olhamra 128
- Ingemarsson 229
- Livstensson 162
- Järund i Åsby 248
- Jöns (Jösse), se även Jens
- kyherde i Funbo och kanik i Uppsala 205
- i Antuna 36, 37
- i Berga 111
- i Borresta 193
- i Ekeby 42
- i Gådersta 207
- i Gällsta 116
- i Hagby 43, 75 ff, 121
- i Herresta 208
- i Kimsta 227
- i Kragsta 118
- i Kusta 120
- i Körlinge 142
- i Lindö 121
- i Mällösa 63 f, 124
- i Rickeby 246
- i Sorma 130
- i Valla 248
- i Västanberga 134
- i Åttesta 168
- i Örby 219
- Bengtsson (Oxenstierna) d y, ärkebiskop, riksföreståndare 75, 106, 203, 217
- Bengtsson (Oxenstierna) d ä 80
- Holmgersson i Örby 219
- Håkansson, ärkebiskop 163
- Larsson 33
- Larsson (okänt sigill) 234
- Larsson (Lydinge-ätten) 58
- Matsson i Antuna 37
- Mickelsson, väpnare 37
- Mickelsson i Sunnersta 143

- Olofsson i Väsby, väpnare 67
- Olsson, fogde 170
- Pävellsson i Lindö 121
- Rörriksson 183
- Svensson 248
- Svensson (kluven sköld) 77, 128
- Ulfsson (Roos) 111, 116
- Jöran (Göran), se även Örjan
- i Snaptuna 129
- Eriksson (Gyllenstierna) 178
- Johansson (Rosenhane) 45, 114, 151, 164, 168
- Turesson (Tre rosor) 225, 228
- Jösse, se Jöns

- Kagg, se Mats Kagg
- Kagge, se Erland Kagge, Mats Kagge
- Kalv, ?bonde 193
- Karin, se även Katarina
- Peder Botvidssons hustru 219
- Eriksdotter (Bielke) 65, 67, 94
- Eriksdotter (björnlår) 117, 133
- Eriksdotter (Gyllenstierna) 216, 241
- Larsdotter i Nederäng 249
- Karl i Bällsta 112, 118
- i Harg 69
- i Karby 241
- i Sunnersta 143
- i Viby 188
- (van der) Aa 119
- Bengtsson (Månesköld) 63, 152
- Esbjörnsson 186
- Gregersson (Folkungaättens oäkta gren) 215
- Holgersson (Gera) 220
- Knutsson (Bonde), kung och riksföreståndare 43, 73, 75, 82, 85 f, 88 ff, 114, 134, 186
- Knutsson (Örnfot) 231
- Kristiernsson (Vasa) 172, 216
- Magnusson (Örnfot) 248
- Ulfsson (Sparre av Tofta) 36, 49 f, 230, 246
- Katarina (Katrín), se även Karin
- frkvinna 166
- hustru 119
- Nils Olssons mor 248

- i Rävsta 31
- av Steninge, frkvinna 225
- Birgersdotter (Finsta-ätten) 73, 85 ff
- Eriksdotter (Väsby-ätten) 81, 95 f, 100, 116, 133, 157, 166 f, 190, 194 f, 197 ff
- Guttormsdotter (kluven sköld) 163
- Holmgersdotter (Ulv) 65, 73, 85, 87, 89, 113 f, 134
- Håkansdotter 160
- Johansdotter 163
- Jönsdotter 239
- Klasdotter 124
- Knutsdotter (Bengt Algotssons ätt) 49
- Magnusdotter (Aspenäs-ätten) 80
- Nilsson 152
- Stensdotter (Bielke) 88
- Svensdotter 168
- Tjälvesdotter (Fånö-ätten) 104
- Ulfssdotter (Ulvåsa-ätten) 49
- Kettil Johansson 111
- Karlsson (Vasa) 216
- Kettilbjörn, 'torpakarl' 105
- Kjell Nilsson (Bölja) 44 f, 114, 123, 151 f, 164
- Klas (Clas, Klaus)
- (van der) Aa, väpnare 112
- Staffansson (två sparrar) 89
- Kristersson (Horn) 45, 52 f
- Plata 245
- Knut Algotsson 49
- Andersson (Lillie av Ökna) 242
- Bonde 49
- Eriksson, kung 102, 160, 184
- Eskilsson (Banér) 147
- Halstensson (halv lilja) 163
- Haraldsson (Soop) 138, 158 f, 229
- Holmgersson, kung 199
- Jonsson (Aspenäs-ätten), drots 154, 173
- Karlsson, präst i Hjalsta 218
- Karlsson (Sparre av Tofta) 49
- Knutsson (Lillie) 242
- Larsson i Västanvik 117
- Uddsson (Vinstorpa-ätten) 123 f
- Kolhammar-ätten, se Sten Eriksson

- Konrad Arxö 59, 65
 Kort Görtz 77, 94, 242
 Krister Larsson 225
 Kristiern (Kristian)
 – I, kung 75, 78, 207
 – Bengtsson (Oxenstierna) 225
 – Nilsson (Vasa) 23, 172, 174, 215 f
 Kristierns från Öland ätt, se Kristina
 Kristiernsdotter
 Kristin i Bällsta, hustru 120
 – i Kragsta, Nils Johanssons hustru
 119
 Kristina (Kerstin)
 – i Smedby, hustru 123
 – Bengtsdotter (Königsmark) 94, 96,
 100, 102, 104, 121, 138, 165 f, 231
 – Envastsdotter, änka efter Hans
 Skörbytta 84, 246
 – Filipdotter (båt) 95
 – Johansdotter (Elofssönernas ätt) 73
 – Jonsdotter (Rickeby-ätten) 228, 244
 f
 – Karlsdotter (Bonde) 88, 196
 – Kristiernsdotter (Kristierns från
 Öland ätt) 238, 245
 – Magnusdotter (Folkungaättens
 oäkta gren) 59
 – Nilsdotter, gift med Nils Markusson
 (lilja) 230
 – Nilsdotter (Gyllenstierna) 73 f, 76,
 78, 82, 86, 88 ff, 114, 120, 196
 – Nilsdotter (varghuvud) 160
 – Olofsdotter, frkvinna 218
 – Olofsdotter (Ingemund Jonssons ätt)
 158 f
 – Ulfsdotter (Sparre av Tofta) 49 f,
 246
 Krummedige, se Agneta Eriksdotter,
 Margareta Eriksdotter
 Kvigbjörn, ?bonde 142
 Kyle, se Hans Kyle
 Kåte i Körlinge 142
 Königsmark, se Kristina Bengtsdotter
 Lage Posse 42 f, 75 f, 81 f, 126
 Lamm, se Magnus Lamm
 Lammfot, se Olof Nilsson
 Lars (Lasse, Laurens, Laurentius)
 – domprost i Uppsala 58, 66, 122
 – kyherde i Tuna och kanik i Uppsala
 63 f
 – kyrkoherde 202
 – lagman 199
 – länsman 125
 – Annas make 102
 – i Borgby, kyherde 42
 – i Brunnby 57
 – i Eggeby 58
 – i Ekeby 113
 – i Foderby 114
 – i Gunsta 33
 – i Gådersta 207
 – i Kusta 113, 120
 – i Kyslinge 227
 – i Körlinge 142
 – i Lappdal 101
 – i Ling 122
 – i Molnby 124
 – i Mörby 125
 – i Nora 36
 – i Odenslunda 47
 – i Rolsta 158
 – i Smedby 52
 – i Sorma 130
 – i Trosta 176
 – i Valla 216
 – i Vivelsta 188
 – i Åby 135
 – i Åttesta 168
 – i Örsta 189
 – i Ösby 178
 – Andersson i Lindö 121
 – Andreae, ärkedjåkne 249
 – Bonde i Mörby 101
 – Esbjörnsson, fogde 37
 – Eriksson i Karby 102
 – Eriksson i Kälvesta 76, 81
 – Eriksson i Mällösa 125
 – Filipsson (Filip Larssons ätt) 248
 – Filipsson (leopard och lilja) 230
 – Fleming 77 f, 158 f, 244 f, 248
 – Gregersson i Hamra 47, 85
 – Hjort (?hjorthorn) 116

- Ingemarsson (stjärna med tre kulkors) 126, 226
- Jakobsson i Söderby 176
- Jespersson (Cruus) 128
- Jonsson i Örby 219
- Jönsson i *Bagare 35 f
- Karlsson (Björnlår) 138
- Laurensen i Mällösa 117, 121, 124
- Matsson i Stockholm 60
- Matsson i Kasby 116
- Nilsson, kanik i Uppsala 133
- Nilsson (Bölja) 151, 154, 164, 167
- Nilsson i Lövsta 123
- Nilsson i Söderby 175
- Nilsson i Valla 216
- Olofsson 218
- Olofsson i Ösby, domare 178
- Olofsson, magister, kanik, 38
- Olsson i Bergby 218
- Olsson i Gådersta 207
- Olsson i Ling 243
- Pedersson i Näle 62, 128
- Pipare i Svensbol 247
- Tomasson (Årby-ätten) 128
- Turesson (Tre rosor) 158, 244, 248
- Laurentius, se Lars
- Leijonhufvud, se Abraham Eriksson, Anna Eriksdotter, Margareta Eriksdotter, Sten Eriksson
- Liljeörn, se Ivar Månsson
- Lillie, Gregers Matssons ätt, se Anna Bengtsdotter, Folke Gregersson
- Lilie av Ökna, se Axel Andersson, Knut Andersson, Knut Knutsson
- Livsten i Torsholma 162
- i Östa 220
- Lossa-ätten, se Birger Olofsson
- Luden Livstensson 162
- Lydeka (van dem) Bergen 23
- Lydeka Stralendorp d ä 36

- Magdalena Karlsdotter (Bonde) 73, 82, 86, 88 f
- Magnus, se även Måns
- i Krogsta 242
- i Ormsta 129

- Birgersson, hertig och kung 68, 83, 182, 228
- Birgersson (Magnus Marinassons ätt) 94
- Eriksson, kung 173, 186 f
- Gregersson (Folkungaättens oäkta gren) 59, 79, 85, 92, 138
- Gregersson (Sandbro-ätten) 68, 126
- Gren, hdshövd, hövitsman 23, 46
- Gudmarsson (Ulvåsa-ätten) 73, 85
- Jonsson Sik (fisk) 63
- Karlsson (Eka-ätten) 195
- Lamm 209
- Marinassons ätt, se Magnus Birgersson
- Nilsson (Ivar Nilssons ätt) 141
- Nilsson (varghuvud) 160
- Olofsson (?skyskura) 154, 163
- Pedersson i Husby 23, 183
- Stensson 94
- Trotteson (Eka-ätten) 94
- Utter, rådmän i Stockholm 143
- Malsta-ätten, se Birger Gregersson, Inga Gregersdotter
- Margareta (Margit, Marit), se även Märta
- hustru till Lars i Gunsta 33
- jungfru 77, 81
- tjänarinna 73
- i Brunnby 237
- i Ekeby 183
- i Sälva 130, 230
- Axelsdotter (Bielke) 99
- Björnsdotter 239, 247
- Eriksdotter (Krummedige) 174, 216
- Eriksdotter (Leijonhufvud), drottning 172, 205, 217
- Eriksdotter (Vasa) 196
- Grip, änka efter Erik Månsson (Natt och Dag) 233
- Johansdotter (Moltke) 216
- Karlsdotter (Sparre av Tofta) 49, 87 f, 114
- Mickelsdotter (växt) 44, 45, 184, 186
- Månsdotter, jungfru 233
- Nilsdotter, frkvinna 160
- Margit, se Margareta

- Markus i Eka 172
 – Nilsson i Viby 219
 Martin i Rickeby 129
 Makalde Didriksdotter, nunna 36
 Mats (Mathias, Matias, Mattias)
 – kyherde i Vallentuna 79, 118
 – i Eggeby 58
 – i Ekeby 114
 – i Kimsta 226
 – i Lindö 121
 – i Mörby 125
 – i Saxta 186
 – i Vreta 188
 – i Väsby 144
 – i Ängeby 177
 – i Ösby 178
 – Kagg 42 f
 – Kagge 183, 186, 189
 – Nilsson 66
 – Nilsson (tre vädurhorn) 37
 – Olofsson, präst 241, 248
 – Pedersson, borgmästare i Arboga 76
 – Pedersson i Vad 43, 75, 78, 121
 – Ragvaldsson i Ekeby 43
 – Sigvastsson (Stolpe) 160
 Melchior Görtz 95, 245
 Mikael (Mickel)
 – i Bällsta 113, 115, 126, 131
 – i Knivsta, kyherde 227
 – i Ormsta 129
 – i Söderby 144
 – (van der) Aa 118
 – (tre örn huvuden) 112
 Måby-ätten, se Olof Ingevaldsson,
 Olof Ivarsson
 Månesköld, se Karl Bengtsson
 Måns, se även Magnus
 – i Hacksta 141
 – Johansson (Natt och Dag) 99, 233
 – Murmästare i Kragsta 119
 – Persson (Silfversparre) 45, 123 f,
 151, 152, 164, 167, 168
 – Svensson (Somme) 76, 229
 Mårten i Målsta 102
 Märta, se även Margareta
 – Hermansdotter 163
 – Nilsson (Bölja) 151
 – Ulfsson 49 f
 Natt och Dag, se Erik Månsson, Johan
 Åkesson, Måns Johansson, Nils
 Sture, Svante Sture
 Nils (Niklas, Niklis, Nisse)
 – dekan i Uppsala 66
 – domare i Berga 111
 – präst i Frötuna 161
 – präst i Gamla Uppsala 199
 – i Alby 30
 – i Berga 110
 – i Eka 172
 – i Hacksta 140
 – i Hagby 77
 – i Husby 184
 – i Fällbro 75
 – i Karby 141
 – i Kimsta (likarmat kors) 226
 – i Krogsta 242
 – i Ling 122
 – i Lundby 185
 – i Sanda 48
 – i Skesta 103
 – i Skrävsta 159
 – i Säby (omnämnd 1409) 131
 – i Säby (omnämnd 1450) 131 f
 – i Söderby 176
 – i Torslunda 86
 – i Torsåker 63
 – i Trosta 176
 – i Uppäng 247
 – i Vallensjö 53
 – i Viby 188
 – i Vivelsta 188
 – i Ängeby 177
 – i Åby 111, 135
 – i Ösby 178
 – Aleson i Rolsta 158
 – Allesson, dekan och ärkebiskop 38,
 67, 152, 160, 215
 – Andersson i Valla 215 f
 – Andersson i Ösby 178
 – Birgersson, kyherde 154
 – Björnsson (varghuvud) 160
 – Botvidsson 225
 – Botvidsson, kyherde i Vada 126

- Eriksson (Gyllenstierna) 88, 195 f
- Eriksson ?Skrivare 23
- Gjurdsen 226
- Hansson 118, 119
- Helsing i Bergby 182
- Hård 23
- Jespersen (Cruus) 123 f, 242 f
- Johansson 115, 131, 142
- Johansson i Kragsta 119, 156
- Jonsson d y (Rickeby-ätten) 246
- Jonsson d ä (Rickeby-ätten) 64, 175, 194, 209, 234, 238, 240 ff
- Järundsson 238
- Jönsson (Oxenstierna) 167
- Kettilsson, ärkebiskop 139, 173, 202
- Kettilsson (Vasa) 158, 228, 230, 238, 244
- Kristiernsson (Vasa) 161, 177, 215
- Larsson 186
- Larsson (Bölja) 154
- Livstensson 162
- Matsson 46, 165
- Markusson, kanik i Uppsala 55, 108
- Markusson (lilja) 107, 111, 123 f, 230
- Olofsson (okänt sigill) 166
- Olsson 239, 241, 248 f
- Pedersson, präst i Skånela 68
- Pedersson i Väsby 144
- Ragvaldsson, ärkebiskop 80, 154, 174
- Ryning 68 f, 88 f, 114, 120, 122, 163
- Tomasson (Bölja) 151, 154
- Turesson (Bielke) 141
- Skrivare 23
- Sture 32
- Svarte i Bista 238
- Gjurdsen 126

- Olof (Ola, Olaus)
 - kanik och syssloman i Uppsala, 46
 - i Bergby 182
 - i Björkby 112
 - i Borresta 193
 - i Dyinge 58
 - i Eka 172
 - ("unge") i Eka
 - i Finnberga 193
 - i Fällbro 75
 - i Grävelsta 115 f
 - i Gådersta 207
 - i Hacksta 141
 - i Hassla 117
 - i Helgåby 208
 - i Karby 142
 - i Kimsta 227
 - i Lundby 185
 - i Rocksta (omnämnd 1318) 31
 - i Rocksta (omnämnd 1492) 31
 - i Rävsta 31
 - i Seneby 103
 - i Sunnersta 143
 - ("unge") i Söderby 176
 - i Trosta 176, 177
 - i Ubbby 132
 - i Uppäng 247
 - i Veda 32
 - i Vreda 165
 - i Åsby 248
 - i Ängeby 177
 - i Ösby 178
 - Andersson i Bergby 237 f
 - Andersson i Bällsta, hdshövd 23, 112 f
 - Andersson i Örby 219
 - Basatömer, ärkebiskop 199
 - Björnsson, ärkebiskop 139
 - Björnsson (två uppåtvända vingar) 74, 100, 128
 - Duva 121
 - Eriksson i Örby 219
 - Galle 154
 - Gerdarson 158
 - Gregersson 239
 - Hansson (Valram) 159
 - Henriksson (stengavel) 220
 - Ingevaldsson (Måby-ätten) 23
 - Ivansson (okänt sigill) 165
 - Ivarsson, frman 224
 - Ivarsson (Måby-ätten) 30, 34
 - Jakobsson i Söderby 176
 - Jappsson i Karby 142
 - Joarsson i Helgåby 208
 - Johansson (okänt sigill) 225

- Jonsson i Helgåby 208
- Jonsson i Kolhammar 100
- Jonsson (styckad sköld, nedre fältet delat) 218
- Jönsson i Harg 68
- Jönsson i Åva 218
- Jönsson i Örby 219
- Jönsson (Stensta-ätten) 32
- Karlsson i Örby 219
- Karlsson (tre fyrkanter) 84, 113, 121
- Klementsson, rättare 138
- Larsson, häradshövding 102
- Larsson i Burunge 83
- Larsson i Trosta 170
- Mårtensson 102
- Nilsson i Eka 172
- Nilsson i Kimsta 227
- Nilsson i Ösby 178
- Nilsson Lammfot 161, 241, 248
- Olsson i Ockelsta 156
- Persson i Söderby 177
- Smeling 115
- Svarte, borgmästare i Stockholm 239, 241, 247 f
- Tomasson i Söderby 176
- Trotteson, fogde på Åbo slott 184
- Tröbo i Stockholm 75
- Onäm i Borresta 193
- Oren van, se Didrik van Oren
- Otte Ingesson, kyherde i Frösunda 147
- Oxenstierna, se Arvid Bengtsson, Bengt Jönsson, Gabriel Kristersson, Jöns Bengtsson d y, Jöns Bengtsson d ä, Kristiern Bengtsson, Nils Jönsson
- Peter (Peder, Per)
 - landbo 101
 - kyherde i Rimbo (omnämnd 1303) 141
 - kyherde i Rimbo (omnämnd 1351) 74, 100
 - i Antuna 35
 - i Bergby 238
 - i Eka, länsman 172
 - i Fittja 74
- i Fågelsunda 152
- i Helgåby 207
- i Karby 241
- i Kimsta 226 f
- i Krogsta 242
- i Ling 123
- i Litsby 81
- i Lussinge 101
- i Rocksta 31
- i Rörby 32
- i Sanda 48
- i Skesta 103
- i Skrävsta 159
- i Skållhamra 84
- i Sursta 130
- i Svista 144
- i Torslunda 86
- i Trosta 176
- i Veda 33
- i Vivelsta 188
- i Ånsta 218
- i Åsta 33
- i Ängeby 177
- Bagge 65 f
- Botvidsson i Nässja 219
- Brahe 79 f, 90, 111 f, 116, 119, 130, 133 f, 138, 151, 159, 161 f, 193 ff, 206, 215 f, 242 f
- Duva 121, 126, 134, 231
- Eriksson i Tadem 234
- Eriksson i Vilunda 66
- Eriksson (Schack) 61, 66, 224
- Eriksson (Örnflycht) 76
- Erlandsson (Bååt) 89
- Filipsson (Rumby-ätten), ärkebiskop 83, 105, 164, 184, 220
- Finvidsson i Näle 62, 65, 69, 118, 127
- Finvidssons ätt, se Finvid Larsson
- Jakobsson i Ling 123
- Jönsson 33
- Jönsson, fogde 51
- Jönsson i Hassla 62, 65, 69, 118, 127 f
- Karlsson 218
- Kristersson (Siöblad) 224 f
- Larsson (Årby-ätten) 123, 128, 242

– Larsson till Hamra 61, 66, 224 f
 – Larsson i Skadevi 123
 – Larsson i Ösby 178
 – Magnusson (ekeblad), väpnare 143
 – Nilsson i Åby, domare 135
 – Olofsson, frman 208
 – Olofsson (lilja, åtföljd av 2 rundlar) 77, 242
 – Olsson i Måby 225
 – Ribbing 49
 – Tyrgilsson, ärkebiskop 55
 Philippus, se Filip
 Plata, se Claus Plata
 Posse, se Elsa Axelsdotter, Lage Posse
 Påvel (Pål)
 – landbo 220
 – i Borresta 193
 – i Lena 23, 184, 231
 – i Lussinge 101
 – i Rävsta 23, 31

 Ragnar i Ubbby 132
 – i Örsta 189
 Ragnfast i Snåttsta 187
 Ragnfrid, ?hustru 193
 Ragnhild, hustru till Håkan Dagsson Höge 160
 – i Mellösa 117, 124
 – Jonsdotter (?ankare) 185
 – Nilsdotter, frkvinna 160
 – Nilsdotter i Skärplinge 242
 Ragnvi, frkvinna 130
 Ragvald (Ragnvald, Raval, Ravald)
 – i Alby 34
 – i Fällbro 75
 – i Körlinge 142
 – i Åsby 248
 – Odenskarl 184
 – Petersson (fyrstyckad sköld) 231
 Rakereds-ätten, se Sigrid Uddormsdotter
 Ramborg, jungfru 183
 – Kortsdotter (Görtz) 87, 95, 100 f, 116, 133, 166 f, 197, 205, 245
 – Nilsdotter 228, 238, 244 f
 Ramfrid Gustavsdotter (lejon) 86, 162
 Ranghelf, Åsmund Smeds svärfar 188

Rasmus Ludvigsson 216
 Reventlow, se Henrik Reventlow
 Rickeby-ätten, se Ingeborg Jonsdotter, Jon Nilsson, Kristina Jonsdotter, Nils Jonsson d y, Nils Jonsson d ä
 Rikvid i Benhamra 100
 Rosenhane, se Jöran Johansson
 Roos, se Brita Jönsdotter, Jöns Ulfsson
 Rumby-ätten, se Filip Finvidsson, Ingegerd Filipsdotter, Jedvard Filipsson
 Ryning, se Nils Ryning
 Rörik i Ballsta 112, 118
 – i Tuna 183
 – Matsson av Sollentuna, kanik 49, 229
 – Matsson i Asker 182 f, 185

 Sandbro-ätten, se Magnus Gregersson, Styrbjörn Torstensson
 Schack av Skylvalla, se Per Eriksson
 Schelhorn, se Simon Schelhorn
 Sibbe Ulfsson 120
 Sigfast i Snåttsta 187
 Sigfrid, länsman 188
 Sigmund Keldorsson (tre klöverblad) 227
 Sigrev Ulfsson 120
 Sigrid i Lindö 117, 124
 – Eskilsdotter (Banér) 73 f, 76, 78, 82, 85 f, 88 ff, 114, 119, 133, 166, 194 ff
 – Karlsdotter (Bonde) 32 f
 – Uddormsdotter (Rakereds-ätten) 185
 Sigurd i Kusta 120
 Sigvast Olofsson, kanik och syssloman 142, 246
 Sigvat Ulfsson 120
 Sigvid i Kimsta 226
 – i Ånsta 218
 Silfversparre, se Måns Persson
 Simon Schelhorn 59
 Siöblad, se Per Kristersson
 Sjalve Finvidsson 193
 Somme, se Måns Svensson

- Soop, se Erik Pedersson, Knut Haraldsson
- Sopp, riddare 67
- Sparre av Hjulsta och Ängsö, se Anna Bengtsdotter
- Sparre av Tofta, se Abjörn Sixtensson, Karl Ulfsson, Kristina Ulfsson, Margareta Karlsdotter
- Sparre av Vik, se Arvid Gustavsson d y
- Speckin, se Tideka Speckin
- Staffan (Stefan)
- ärkebiskop 159
 - i Borresta 193
 - Rörriksson (Staffansönernas ätt) 242
 - Ulfsson (Ulv) 33
- Staffansönernas ätt, se Staffan Rörriksson
- Sten Bengtsson (Bielke) 36, 65, 73, 85, 87, 89, 113 f, 134
- Eriksson (Kolhammar-ätten) 42, 43, 64, 129, 158, 159
 - Eriksson (Leijonhufvud) 65 f, 172, 216 f, 244 f
 - Olsson i Våle 52
 - Pedersson (Peter Finvidssons ätt) 91, 100, 107, 116, 133, 166 f, 190, 195, 199, 206
 - Sture d ä 60, 113, 127, 170, 227
 - Turesson (Bielke) 43, 65, 76, 82, 85, 88, 89, 127 f, 163, 164
- Stenbock, se Gustav Olsson
- Stensta-ätten, se Olof Jönsson
- Stjarnskiöld, se Hans Pedersson
- Stock, se Filip Stock
- Stolpe, se Mats Sigvastsson
- Stralendorp, se Lydeka Stralendorp d ä
- Strömsta-ätten, se Brita Olofsdotter
- Sture, sjöbladsätten, se Gustav Sture, Sten Sture d ä
- Sture, ”yngre ätten”, se Svante (Stensson) Sture, se även Natt och Dag
- Styrbjörn Torstensson (Sandbro-ätten) 59
- S:ta Birgitta, se Birgitta Birgersdotter
- Sune, runristare 170
- Olsson i Nyby 58, 126 f, 134
 - Svante (Stensson) Sture 59, 216 f, 238, 241 ff
 - Sven”Sili” Sunesson (balk belagd med två sparrar) 182
 - Ulfsson 120 f
- Tideka Speckin, hdshövd 23
- Tideke (van) Wesen, borgmästare i Stockholm 36
- Tideman (van) Wesen 36
- Tjälve i Krogsta 242
- Tomas, biskop i Växjö 163
- i Odenslunda 47
 - i Sanda 48
 - i Skesta 103
 - i Skånåla, kyherde 230
 - i Villberga, kyherde 205
 - Domare, underhäradshövding 23
 - Nilsson (Bölja), väpnare 154
- Torbjörn i Harby 46
- Tord i Söderby 144
- Bonde (Rörriksson) 134, 161, 199, 205 f, 228, 230, 238, 241, 244 f, 248
 - Djäkn 231
 - Pedersson i Karlösa 64
- Torsten, ?bonde 193
- i Täby 87
 - i Veda 32
 - Nilsson (okänt sigill) 175, 224
- Tott, se Birgitta Olofsdotter, Erik Tönnesson, Ingeborg Larsdotter, Ingeborg Åkesdotter, Tönne Eriksson
- Tre rosor, se Gustav Johansson, Johan Turesson, Jöran Turesson, Lars Turesson
- Trolle, se Arvid Trolle, Beata Arvidsdotter, Beata Eriksdotter, Erik Trolle
- Ture Bengtsson (Bielke) 65, 87, 205
- Eriksson 98
 - Pedersson (Bielke) 63 f
- Tyrgils Knutsson, marsk 182 f, 185
- Tönne Eriksson (Tott) 94
- Ulf, jarl 199

– i Borresta 83, 193
 – i Lindö 120 f
 – i Skålhamra 83
 – Alesson 144
 – Gudmarsson (Ulvåsa-ätten) 49
 – Jakobsson (varghuvud) 58, 66, 122 f
 – Jakobsson i Skärplinge 242
 Ulv, se Gotskalk Bengtsson, Katarina
 Holmgersdotter, Staffan Ulfsson
 Ulvkel Ulfsson 83
 Ulvåsa-ätten, se Cecilia Ulfsdotter,
 Katarina Ulfsdotter, Ingeborg
 Magnusdotter, Magnus
 Gudmarsson, Ulf Gudmarsson
 Une Ulfsson 83
 Utter, se Magnus Utter

 Valborg, änka efter Olof Svarte 239,
 248
 Valdemar Magnusson, hertig 173
 Valram, se Cecilia Hansdotter, Olof
 Hansson
 Vasa, se Erik Johansson, Erik
 Karlsson, Johan Karlsson, Johan
 Kristiernsson, Karl Kristiernsson,
 Ketil Karlsson, Kristiern Nilsson,
 Margareta Eriksdotter, Nils
 Ketilsson, Nils Kristiernsson
 Verneka Larsson i Målsta 102

Vinstorpa-ätten, se Anna Karlsdotter,
 Knut Uddsson
 Väsby-ätten, se Anna Eriksdotter,
 Birgitta Eriksdotter, Gregers
 Nilsson, Katarina Eriksdotter
 Västgöte, se Arvid Västgöte, Jakob
 Västgöte

 Wesen van, se Tideke van Wesen,
 Tideman van Wesen

 Åke Bengtsson (Färila, Karl Erikssons
 ätt) 44 f
 Årby-ätten, se Lasse Tomasson, Peder
 Larsson
 Åsbjörn i Grana 115
 Åsmund Smed 188

 Ängel, se Johan Ängel
 Ärenmund Torstensson 32

 Ödvast i Kusta 120
 Örjan, se även Jöran
 – Henriksson 217
 Örnflycht, se Arent Persson, Peder
 Eriksson
 Örnfot, se Erik Karlsson, Karl
 Knutsson, Karl Magnusson
 Örnsparre, se Jon Ingevaldsson

Register över kyrkliga institutioners gods

Registret avser kyrkors, klosters och andra kyrkliga institutioners gods-innehav inom undersökningsområdet under medeltiden och 1500-talet. Registret upptar såväl medeltida belägg som uppgifter i landskapshandlingarna.

Angarns kyrka: 30 (Lundby), 33 (Veda)

Eds kyrka: 37 (Antuna), 38 (Älvsunda)

Fresta kyrka: 42 (Borgby), 44 (Frestaby), 45 (Gudby), 47 (Odenslunda), 52 (Smedby)

Frösunda kyrka: 154 (Klockargården), 155 (Luttergårde), 157 (Lövsta), 157 (Odenslunda), 166 (Vreda), 168 (Åttesta)

Hammarby kyrka: 57 (Brunnby), 58 (Dyvinge), 58 (Eggeby), 44 (Frestaby), 59 f (Hammarby), 62 (Nibble), 48 (Sanda), 62 (Skälby), 63 f (Torsåker), 65 (Vik), 67 (Väsby)

Helgeandshuset i Stockholm: 58 (Dyvinge), 116 (Gällsta), 77 (Hagby), 185 f (Lundby), 156 (Lövsta), 127 (Näle), 134 (Västanberga)

Helgeandshuset i Uppsala: 64 (Torsåker), 249 (Åsby)

Klara kloster: 36 f (Antuna), 182 (Bergby), 182 (Ekeby), 183 f (Husby), 80 (Karby), 141 (Karby, Stora), 185 (*Lunda), 185 f (Lundby), 186 f (Snåttsta), 160 (Solsta), 230 (Sälna), 187 f (Viby), 90 (Visinge), 189 (Ybelholm), 189 (Yvlinge), 33 (Örsta)

Lunda kyrka: 174 (Mörby), 175 (Norrby), 161 f (Tarby)

Mariefreds kloster: 89 (Valla)

Markims kyrka: 234 (Tjusta)

Orkesta kyrka: 198 (Orkestaby), 200 (Viggeby)

S:t Görans (Örjans) hospital: 30 (Alby)

Sigtuna dominikankonvent: 182 (Bergby), 241 (Karby), 185 (Lundby), 131 (Säby), 66 (Vilunda)

Skepptuna kyrka: 205 (Bergby), 239 (Bista), 206 (Buskgården), 209 (Herresta), 209 (Ista), 241 (Karby), 156 f (Lövsta), 212 (Ockelsta), 215 (Ullentuna), 218 (Ånsta), 219 (Åspesta)

Sko kloster: 226 (Ekeby), 68 f (Harg), 226 (Hargs kvarn), 227 (Kyssinge), 81 (Litsby), 161 f (Tarby), 104 (Vadaby)

Skånela kyrka: 225 (Dal), 68 (Harg), 227 (Kyssinge), 126 f (Näle), 227 (Prästgården, Skånela sn), 63 (Torsåker), 229 (Stensta), 214 (Sursta), 234 (Tjusta), 65 (Vik)

Stockholms franciskankonvent: 186 (Snåttsta)

Stockholms storkyrka:*S:t Mikael's prebenda:* 143 (Sunnersta)*S:t Olofs och S:t Nicolai prebenda:* 59 f (Hammarby), 65 (Vik)**Täby kyrka:** 73 (*Birkeby), 74 (Fittja), 76 (Fällbro), 77 f (Hagby), 78 f (*Helsista), 85 f (Sästa)**Uppsala domkyrka:***ospecificerat:* 182 (Bergby), 243 (Krogsta), 230 f (Sälna), 162 (Torsholma), 86 (Torslunda)*Andra vicarian:* 112 (Bällsta), 74 (Fittja), 75 (Fällbro), 45 (Harby), 141 (Karby, Stora), 83 (Skålhamra), 131 (Säby), 163 (Torsholma), 88 (Valla)*Fabrican och S:t Erik-gods:* 36 f (Antuna), 42 (*Bederne), 239 f (Bista), 74 (Fittja), 77 f (Hagby), 46 (Harby), 79 (*Helsista), 174 (Mörby), 62 (Nibble), 245 (Norrby), 127 (Näle), 246 (Rickeby), 82 (Risbyle), 31 (Rävsta), 83 f (Skålhamra), 247 (Storbol), 214 (Sursta), 131 f (Säby), 161 (Tarby), 66 (Vilunda)*Femte kanonikatet/Cantorian:* 163 (Torsholma), 63 (Torsåker), 66 (Vilunda), 67 (Väsby)*Första vicarian:* 238 (Bista)*Helga fem sårs prebenda (Quinque vulnerum):* 174 (Mörby)*Hemsta kanonikat:* 165 (Vreda)*Prebenda Omnium sanctorum:* 241 f (Karby)*S:t Andreas prebenda:* 246 (Rickeby), 84 (Skålhamra)*S:t Eskils och 10 000 riddares prebenda:* 217 (Vålsta)*S:t Henriks prebenda:* 225 (Bensta)*S:t Jakobs prebenda:* 115 (Grävelsta), 142 (Körlinge)*S:ta Margaretas prebenda:* 134 (Väsby)*S:t Mikael's och S:ta Annas prebenda:* 32 (Rörby)*S:t Nicolai kapell:* 152 (Helgö)*Själakorets prebenda:* 248 (Velamby)*Sten Turessons prebendor:* 87 (Täby), 65 (Vik)*Vårfrukorets första prebenda:* 193 (Borresta), 194 (Granby), 197 (Orkestaby)*Ärkebiskopsbordet:* 100 (Benhamra, Lilla), 139 (Brottby), 118 (Hassla), 69 (Harg), 153 (Helgö), 79 f (Karby), 124 (Mällösa), 174 (Mörby), 127 (Näle), 158 f (Rolsta), 163 (Torsholma), 65 (Trynninge), 105 (Vadaby), 105 (Vadatorp), 215 (Valla), 217 (Vålsta), 67 (Väsby), 38 (Älvsunda)**Vada kyrka:** 115 (Grana), 102 (Målsta), 103 (Seneby), 105 (Vadaby), 165 (Vreda)

Vadstena kloster: 42 (Alby), 43 (Fornboda), 77 (Hagby), 46 (Kålsta), 47 (*Mørgxbool), 48 (*Oxlabool), 48 (Rimstaholm), 49 f (Skällnora)

Vallentuna kyrka: 110 (Berga), 111 (Bergby), 112 (Björkby), 139 (Brottby), 112 (Bällsta), 113 f (Ekeby), 115 (Grana), 115 (Grävelsta), 117 f (Hassla), 79 (Karby), 118 (*Keldberga), 118 f (Kragsta), 120 (Kusta), 101 (Lappdal), 122 (Ling), 156 (Lövsta), 126 (Näle), 128 (Ormsta), 129 (Rickeby), 130 (Sorma), 130 (Sursta), 144 (Svista), 131 (Säby), 132 f (Uthamra), 135 (Åby)

Viby kloster: 184 (Lena), 102 (Målsta), 159 (Solsta)

Vidbo kyrka: 238 f (Bista), 240 (Eke), 241 (Karby), 243 (Krogsta), 243 (Lillbol), 213 (Skoby), 249 (Åsby)

Vårfruberga kloster: 94 (Benhamra, Stora), 208 (Herresta), 244 (Norrby), 158 (Rolsta), 144 (Väsby)

Vårfru (S:ta Maria) kyrka i Uppsala: 199 (Vaxtuna)

Västerås domkyrka:

Biskopsbordet: 139 (Brottby)

Össeby kyrka: 142 (Karby, Stora), 142 (Körlinge), 144 (Svista)

Östra Ryds kyrka: 31 (Rävsta)

Sätesgårdar i Vallentuna och Seminghundra härad

Följande egendomar är vid något tillfälle under medeltiden eller åren 1520–1565 belagda som sätesgårdar. Årtalen anger det första och det sista året som sådana uppgifter finns; streck (–) mellan årtalen anger att gården kan antas ha varit sätesgård under hela den mellanliggande perioden och komma (,) mellan årtalen avskiljer enstaka uppgifter.

Vallentuna härad

Fresta socken

Grimsta 1359 s 44

Hammarby socken

Trynninge 1399 s 64

Vilunda 1441 s 66

Väsby 1478, 1557 s 67

Vada socken

Benhamra, Stora 1307, 1367–90, 1426–59, 1462–73, 1475–86, 1490, 1501, 1514–53, 1556, 1562 s 94

Vallentuna socken

Bällsta 1390–1409, 1430–34, 1479–86 s 112

Mällösa 1457–62, 1506–11 s 124

Olhamra 1351, 1383–85, 1406 s 128

Össeby socken

Sunnersta 1409–16, 1434–40, 1462–63, 1480 s 143

Seminghundra härad

Frösunda socken

Billsta före 1370, 1535, 1545, 1552–55, 1559–63 s 151

*Lingxhamar 1385, 1406, 1411, 1424–43, 1439, 1495, 1526 s 154

*Wæsby 1385, 1399–1434, 1441(?)–47 s 166

Orkesta socken

Lindholmen 1458–74, 1496–1527 s 195

Skepptuna socken

Bergby 1495 s 205

Lövhamra 1310(?)–35, 1348 s 211

Skånela socken

Bensta 1345 s 224

Kimsta 1339 s 226

Vidbo socken

Nibble 1462 s 244

Rickeby 1316, 1325, 1333-40, 1358, 1360 s 245 f